

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נֹתֵנִים
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֵשׁ
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת תצוה תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

ואם איתא, דבן נח מוזהר על קדושת השם לא נימא ליה לך שלשום דמשמע הוזהר לו נהי דלחוכיתו לא היה מצווה הדוכח תוכיח את עמיתך כתיב (ויקרא ט) ולא גר תושב מירו ארדוי לרבר איסור לא לרדוי: **בצנעה**, נעמן בצנעה הוה דלא היו ישראל בבית רמון שהוה משתחוה לשם וגבי קדושת השם בתוך בני ישראל ליתב אפילו בצטור בל בל עלתא לא

ואם איתא לא לימא ליה, לא היה לו להודות לרבר איסור דא"ל לך שלשום ש"מ אן בן נח מצווה על קידוש השם ומשני הא בצנעה הא בפרהסיא נעמן צנעה הוה דלא היו ישראל בבית רמון וגבי קדוש השם בתוך בני ישראל כתיב ואפילו למאן דאמר בצנעה נמי יזרזר ואל יעבור הני מילי ישראל אבל גוי לא וליעלם אימא לך דבן נח מצווה על קדוש השם כגון פרהסיא ולמסקנא זו לא

אפישטא בעיין ולשון מאי הוי עלה משמע דמסקנא דפשיטות היא ונראה יותר כספרים דגרסינן ואם איתא לימא להי הא בצנעה הא בפרהסיא וקא פשיט ולא מפקדי מדמאר ליה סתם לך שלשום:

הדרן עלך בן סורר ומורה

ומאי נינהו חמותו ואם חמותו, הוה מצי למימר בתה ובת בתה אלא הני נקט דכתיב בתו שריפה בהדיא: מנן

משום פגם משפחה, רב אחא בריה דרב איקא אמר, פדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות פעריות. ולינסבקה מונסב? לא מייחבקה דעתיה, פדרבי יצחק, דאמר רבי יצחק, מיום שחרב בית המקדש, נישלה מעם ביהא וניתנה לעוברי עבירה, שצאמר מים גנבנים ומתקו ולחם סתרים יגעם:

1 נצטו לקדשו בתוך הגנים אלא בתוך
2 ישראל: העלה לבו מינא. וימון מרוב אהבה
3 נטמטם לבו והעלה חולי: משום פגם
4 משפחה. האשה שהיו בושין כרבי: שלא היו
5 בנות ישראל פרוצות פעריות. לעמוד בפני
6 האנשים לתת בהם עיניהם ויטמרום להם
7 בליאה: ולינסבה מונסב. דאין כאן פרוצות
8 בעריות וכולוהו לשאבו לפיכך ולינסבן ואין
9 כאן עבירה אלא מצוה: לא מיתבא דעתיה.
10 ולא ירפא בכך: מיום שחרב בית המקדש.
11 כשל הכח מדאגות רבות ואין רוח קמה
12 באיש להיות תאב לעשות לפיכך ניטל טעם
13 ביהא: וניתן לעוברי עבירה, שיצר הרע
14 תוקפן ומרבה תאותן: דכתיב ולחם סתרים
1 יגעם. לישנא מעליא נקט כמו כי אם הלחם
2 אשר הוא אוכל (בראשית טז):

הדרן עלך בן סורר ומורה

הדרן עלך בן סורר ומורה

משנה ואלו הן הנשרפין, הבא על אשה ובתה, ובת בתו ונתנה לה, יש בכלל אשה ובתה, בתו ובת בתו, ונתן אשתו ובת פתה, ונתן פנה, חמותו ואם חמותו ואם חמותו: **נמרא** הבא על אשה שגנשא פתה, לא קתני. אלא, הבא על אשה ובתה, מכלל דתרווייהו לאיפורא. ומאן נינהו, חמותו ואם חמותו, וקתני יש בכלל אשה ובתה, מכלל, דתרווייהו פתיבי בהדיא, והנד מדרשא אתניא. הניחא לאבני דאמר משמעות דורשין, איכא בינייהו, מתניתין מני, רבי עקיבא היא. אלא לרבא, דאמר חמותו לאחר מיתה, איכא בינייהו, מתניתין מני. אמר לך רבא, תני, הבא על אשה שגנשא בתה: יש בכלל אשה ובתה חמותו ואם חמותו ואם חמותו: **לאבני** אידיד דקא פעי למיתנא, אם חמוי, תני נמי חמותו ואם חמותו. לרבא, אידיד דקא פעי למיתנא, אם חמוי ואם חמותו, תני נמי חמותו. מנהני מילי, דתנו רבנן, איש אשר יקח את אשה ואת אמה, אין לי אלא אשה ואמה, בת אשה ובת בתה ובת בנה, מנין. נאמר פאן 'זמה' ונאמר להלן 'זמה' מה להלן, בתה ובת בתה ובת בנה, אף פאן, בתה ובת בתה ובת בנה. מנין לעשות זכרים פנקבות, נאמר פאן 'זמה' ונאמר להלן 'זמה' מה להלן, למטה פלמעלה. אף פאן, למטה פלמעלה. ומה פאן, למטה פלמטה. אף להלן, למטה פלמטה. אמר מר, מנין לעשות זכרים פנקבות. מאי זכרים פנקבות, אילימא בת בנה פת פתה, בהדי דרדי קאתיאן. אלא, אם חמוי פאם חמותו. השתא, אם חמותו לא קמה לן. אם חמוי, מיתרד עלתה. אמר

אלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה. בגמרא מפרש לה: ונתן כהן, כלומר וכן בת כהן שזויתה היא בשריפה אבל בוועלה לאו בשריפה היא: יש בכלל אשה ובתה כלומר אשה ובתה כתיבי בהדיא כדכתבש בגמרא דהאי אשה ובתה היינו חמותו דשריפה כתיבא בה דכתיבי (ויקרא ט) כי יקח איש את אשה ואת אמה ומה היא באש ישרפו אותו ואתה: ויש בכלל, כלומר מניייהו ילפינן כולוהו הנך בגזירה שוה כדלקמן ברייתא: בתו. מאנסותה דלאו בת אשתו דנתיב עליה משום בת אשתו דהא אנוסה לאו אשתו היא: בת בתו בלנ. שהיה לו מאנסותה: בת אשתו. בין שהיא בת בין שהיא חורגתה: **גמ'** הבא על האשה שנשא בתה לא קתני. כלומר אמר מדקתני סיפא יש בכלל וכו' מכלל דהאי אשה ובתה בתך דכתיבן ישרו ולא באשתו ובבת אשתו קאמר אלא בחמותו דשריפה כתיב בה ודא הבא על האשה דקתני לאו באשתו הוא דאיכא על האשה וזמא מבעי ליה לתניה ואין דך אשה אתמותו קאמר הוה ליה לתמניה הבא על האשה שנשא בתה דהיינו חמותו הוא לא קתני אלא הבא על אשה ובתה מכלל דתרווייהו לאיטורא ולא

הזכרה אשתו לבאן ומאן נינהו חמותו ואם חמותו דכתיב חמותו ורבי עקיבא: משמעות דורשין איכא בינייהו. ומסיק למלתיה דלרבי עקיבא כתיבא בהדיא אם חמותו ומתניתין מני ר"ע היא: אלא לרבא דאמר. בין לרבי שמעאל בין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא בחמותו שדי עליה ליתא לאחר מיתת אשתו פליגי מתניתין מני אמר לך רבא תני על אשה שנשא בתה. דהיינו חמותו דכתיבא בהדיא איש כי יקח את אשה דהיינו חמותו ואת אמה דהיינו חמותו: יש בכלל אשה ובתה וכו'. מני חמותו ומילתא דתמיה היא דהווא לאו מדרשא אתא וקתני בהדייהו: לאבני. דאמר חמותו ואמה כתיבן בהדיא אידיד דנתנא כילא אם חמוי דאתאי מדרשא נקט אנב ריהטא חמותו ואם חמותו: אין לי אלא אשה ואמה. דהיינו חמותו: נאמר כאן. בשריפה זמה היא: ונאמר. באזהרת בתה ובת בתה ובת בנה שארה הנה זמה היא: אף כאן, לענן עונש שריפה בתה ובת בתה ובת בנה בהאי דינא דהאי קרא: מנין לעשות זכרים פנקבות. למקן מפרשי: מנין לעשות למטה פלמעלה. למקן נמי מפרשי: ומה פאן למעלה פלמטה אף להלן למעלה פלמטה. למקן מפרשי: בהדי דרדי אתניאן. דאמר חמותו ואמה חמותו אלא קמה לך עדיין לא קמה לך בריה בשריפה מן חותרה דהא האי נתנא לפום ריהטא שמעינן ליה דהאי אשה דקרא היינו אשתו ואפי' למאן דאמר אם חמותו כתיבא לאו ממשמעותא דאת אשה ואמה נפקא ליה אלא ממשמעותא דאתו ואתה: אם חמוי קא מפרד עלתה. מחור עליה להביאה לתורת אם חמותו דקאמר זכרים פנקבות הא אכתי לא אשמעינן טנא אם חמותו:

הזכרה אשתו לבאן ומאן נינהו חמותו ואם חמותו ורבי עקיבא: משמעות דורשין איכא בינייהו. ומסיק למלתיה דלרבי עקיבא כתיבא בהדיא אם חמותו ומתניתין מני ר"ע היא: אלא לרבא דאמר. בין לרבי שמעאל בין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא בחמותו שדי עליה ליתא לאחר מיתת אשתו פליגי מתניתין מני אמר לך רבא תני על אשה שנשא בתה. דהיינו חמותו דכתיבא בהדיא איש כי יקח את אשה דהיינו חמותו ואת אמה דהיינו חמותו: יש בכלל אשה ובתה וכו'. מני חמותו ומילתא דתמיה היא דהווא לאו מדרשא אתא וקתני בהדייהו: לאבני. דאמר חמותו ואמה כתיבן בהדיא אידיד דנתנא כילא אם חמוי דאתאי מדרשא נקט אנב ריהטא חמותו ואם חמותו: אין לי אלא אשה ואמה. דהיינו חמותו: נאמר כאן. בשריפה זמה היא: ונאמר. באזהרת בתה ובת בתה ובת בנה שארה הנה זמה היא: אף כאן, לענן עונש שריפה בתה ובת בתה ובת בנה בהאי דינא דהאי קרא: מנין לעשות זכרים פנקבות. למקן מפרשי: מנין לעשות למטה פלמעלה. למקן נמי מפרשי: ומה פאן למעלה פלמטה אף להלן למעלה פלמטה. למקן מפרשי: בהדי דרדי אתניאן. דאמר חמותו ואמה חמותו אלא קמה לך עדיין לא קמה לך בריה בשריפה מן חותרה דהא האי נתנא לפום ריהטא שמעינן ליה דהאי אשה דקרא היינו אשתו ואפי' למאן דאמר אם חמותו כתיבא לאו ממשמעותא דאת אשה ואמה נפקא ליה אלא ממשמעותא דאתו ואתה: אם חמוי קא מפרד עלתה. מחור עליה להביאה לתורת אם חמותו דקאמר זכרים פנקבות הא אכתי לא אשמעינן טנא אם חמותו:

מנין לעשות שאר הבא ממנו כו'. ואם תאמר מה לשאר הבא ממנה שכן אם אמר אסורה תאמר בשאר הבא ממנו דאם אמו מותרת ועוד למאן דאמר שריפה תמורה מה לשאר הבא ממנה שכן אמה בשריפה תאמר בהא שאמו בסקילה וי"ל דכיון דליף מאי דכתיב בהדיא גבי האי כאלו כתיב (לעיל דף ד')
אמך דרשינן משום אמו אתה מחייבו וכו' ותרתי ש"מ:
איכא למיפרך מה להיא כו'. אין הגיש מופנה משני צדדין ולכן למדין ומשביח:
אמר קרא אשת בנך היא. וא"ת אבתי אי מה הוא ודורת אסורה אף היא ודורתה אסורה ודלא שייך לאקשווי אלא מחייבי מיתות ב"ד דלענין מיתה נאמרה גזרה שוה. אמר

אָמַר אֲבִי, הֲכִי קְאָמֵר, מִנֵּין לַעֲשׂוֹת שְׂאֵר הַבָּא מִמֶּנּוּ, בְּשֵׂאֵר הַבָּא מִמֶּנּוּ. נֹאמַר כְּאֵן 'זְמוּה', וְנֹאמַר 'לְהֵלֵן 'זְמוּה' וכו'. וְהָא בְּשֵׂאֵר דִּידֵיהּ, לֹא פְתִיבָא בֵּיהּ 'זְמוּה'. אָמַר רַבָּא, אָמַר לִי רַב יִצְחָק בְּר אֲבוּדְרִימִי, אֲתֵינָא, הִנְהִי' ה'נְהִי' אֲתֵינָא. 'זְמוּה' 'זְמוּה'. אָמַר מַה מִּנֵּין לַעֲשׂוֹת לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. מַאי, לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. אִילּוּמָא, פֶּת בְּנָה וּבֶת פִּתְהּ, כְּפִתְהּ. בְּהַדִּי הַדְּדִי, קְאֲתִינֵן. אֵילָא, אִם חֲמִיו וְאִם חֲמוּתוֹ פְּחֻמוּתוֹ. הָא, לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה, לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. הוּאִי, תְּנִי, לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. אִי הֲכִי, נֹאמַר כְּאֵן 'זְמוּה', וְנֹאמַר 'לְהֵלֵן 'זְמוּה'. וְהָא הִשְׁתָּא, אֵינְהִי לֹא פְתִיבָא. 'זְמוּה' דִּידְהוּ פְתִיבָא. אָמַר אֲבִי, הֲכִי קְאָמֵר, מִנֵּין לַעֲשׂוֹת שְׂלִישָׁה דִּירוֹת לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה שְׂלִישָׁה דִּירוֹת. אָמַר לְמִטְהָה 'זְמוּה', וְנֹאמַר לְמִטְהָה 'זְמוּה'. מַה לְמִטְהָה שְׂלִישָׁה דִּירוֹת, אָף לְמִטְהָה שְׂלִישָׁה דִּירוֹת. וְהָא עֲנִישׁ עֲשֵׂה לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. אָף בְּאוּדְרָה נְמוּ, עֲשֵׂה לְמִטְהָה פְּלִמְעָלָה. רַב אִשִּׁי אָמַר, לְעוּלָם פְּדִקְתָּנָא, וְמַאי לְמִטְהָה בְּשֵׂרִיפָה. אִי, מַה הִיא, אִם אִמְהָ אֲסוּרָה. אִי הִיא, אִם אִמּוֹ אֲסוּרָה. אָמַר רַבָּא, אָמַר קְרָא, 'אֲמֹד הִיא', מִשּׁוּם אִמּוֹ אֲתָהּ מְחִיבֵי, וְאִי אֲתָהּ מְחִיבֵי מִשּׁוּם אִם אִמּוֹ. רַבָּא אָמַר, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר, דִּין מִינְהּ וּמִינְהּ. וּבֵין לְמַאן דְּאָמַר, דִּין מִינְהּ וְאִזְקִי בְּאַתְרָהּ, לֹא אֲתֵינָא. לְמַאן דְּאָמַר, דִּין מִינְהּ וּמִינְהּ. מַה הִיא, אִם אִמְהָ אֲסוּרָה. אָף הוּא נְמוּ, אִם אִמּוֹ אֲסוּרָה. וּמִינְהּ, מַה הִיא, בְּשֵׂרִיפָה. אָף הוּא נְמוּ, בְּשֵׂרִיפָה. לְמַאן דְּאָמַר שְׂרִיפָה חֲמוּרָה, אִיפֵא לְמוּפְרָךְ, מַה לְהִיא, שִׁבְן אִמְהָ בְּשֵׂרִיפָה. תֹּאמַר בְּהוּא, שְׂאֵמֻם בְּסִקְלָה. וְעוֹד, אִמּוֹ בְּסִקְלָה. אִם אִמּוֹ, בְּשֵׂרִיפָה. וְעוֹד, מַה הִיא, לֹא תַחֲלָקָה בֵּיהּ בֵּין אִמְהָ לְאִם אִמְהָ. אָף הוּא נְמוּ, לֹא תַחֲלָקָה בּוּ בֵּין אִמּוֹ לְאִם אִמּוֹ. וְלְמַאן דְּאָמַר סְקִילָה חֲמוּרָה, מַהִיא קוּשְׁיָא לֹא נִדְוִנְהּ. וְלְמַאן דְּאָמַר, דִּין מִינְהּ וְאִזְקִי בְּאַתְרָהּ, מַה הִיא, אִם אִמְהָ אֲסוּרָה. אָף הוּא נְמוּ, אִם אִמּוֹ אֲסוּרָה. וְאִזְקִי בְּאַתְרָהּ, הֲתָם הוּא דְּבִשְׂרִיפָה, אֲבָל הֲכִי בְּסִקְלָה, כְּדֹאשְׁכֵּן בְּאִמּוֹ. לְמַאן דְּאָמַר שְׂרִיפָה חֲמוּרָה, אִיפֵא לְמוּפְרָךְ, מַה

אמר אב"י. האי זכרים ונקבות עליו ועל אשתו קאמר והכי קאמר מנין לעשות שאר הבא ממנו דהיינו בתו ובת בנו ובת בתו מאנסותו דלאו בכלל אשה ובתה דקרא וניהו דחתם באשתו ע"י קידושין קאמר דרשנין לה ביבמות (זו). מקראי דרבה רמי כתיבי ערות בת בנך דא בת בנה ובת בתה שלא ילדה ממך גלה וכתביב ערות אשה ובתה לא תגלה משמע בין שילדתו לך בין שילדתו לאיש אחר לא קשיא כאן באנוסין כאן בנישואין אם אנוסותא קא פותחה לך היא אי אתה מוודה על בתה אלא אם כן ממך היא ואם אשתך היא אתה מוודה אף על בת שילדה לאיש אחר: **בשאר הבא ממנה**. ככלל אשתו ובת בתה ובת בנה דריית להו בעל בגדיה שוה והיא בשאר רידיה לא כתיב זמא. דמדיא קרא נפקא לן בת בתו ובת בנו מאנסותו ערות בת בנך דא בת בן בן כדפרישתי ערות לקמן וליף פה ובהתא קרא ומה לא כתיב **אתיא זמא** הגה הנה **אתיא זמא** מהם. מעיקרא מיייתין לה בהנה הגה הדר דמיה זמא כתיב הבא (ויקרא יח) כי ערוך הנה וכתביב בשאר אשתו (שם) שארה הנה מה לחלן זמא עמו כאן זמא עמו ובתר דאיייתין זמא לשאר רידיה יליפני בה שריפה בזמא זמא נאמר כאן (שם) זמא ונאמר לחלן (שם כ) בשריפה זמא מה לחלן שריפה אף כו' (ש"פ): **אולימא** בנה ובת בתה. שחן דורות תחתונים ואחרונים כלמעלה כלומר כבתה שהיא קדימה והיינו עליזנה: למעלה כלמטה היא. שהבאות לעולם עליונים נקראו שחן קדמא: **השתא אינהו** לא כתיבין: ואם חמיו ואם חמותו לאהרתן ולעונשן לא כתיבא: זמא רידיה **כתיבא**. בתמייה דקאמר נאמר כאן זמא: הכי קאמר לעלמא חמיו ואמא חמותו ומדר ובהאי יצא נקטיה לדרשה רידיה: מנין לעשות למעלה. מאשתו שלשה דורות

לאיסור דהיינו אם חמיו שהו דור שלישי לאשתו וכן אם חמותה: כלשלה דורות למטה. כמו שמצינו שהחזיר וענשו למטה הימנה שלשה דורות דהיינו בת בתו וכן בת בנה: **נאמר למטה זמא**. שארה הנה זמא היא: ו**נאמר למעלה זמא**. כי יקה את אשה ואת אמה זמא היא: מה למטה שלשה דורות אף למעלה שלשה דורות. אתרבו בדינא דקרא חרי למדנו לעונש ועדין אוהרה לא משענו בהם דהא זמא למעלה גבי עונש כתיב והדר יליף מסקנא דברייתא מה בעונש עשה למטה בתה ובת בתה ובת בנה כלמעלה בחמותו דהא וריבין להו לעיל שריפה אף באוהרה כמטה כבתה ובת בתה ובת בנה הרי למדנו לעונש (מאהררה) ולישנא דברייתא אתי אב"י מפך: רב אשי אמר לעולם כדקתני. דלא תצטרך לאפובה ולמתני מה לחלן למטה כלמעלה זמא ונאמר למטה מאשתו זמא ועונש הכתוב למטה כלמעלה בת בתה כתיב אלא למעלה כלמטה עשה למעלה כלמטה עשה אף באוהרה כמטה שאר של מעלה הימנה כמטה של מטה הימנה ואע"ג דברייתא איפכא חני אב"י מפך: רב אשי אמר לעולם כדקתני. דלא תצטרך לאפובה ולמתני מה לחלן למטה כלמעלה אף כאן אלא למטה כלמעלה ומאי למטה דקאמר למטה באיסור איור הלך קרי למטה והחזירו קרי למעלה והכי קאמר מנין לעיל לעשות אם חמיו ואם חמותו שחן לחוקות ואסורין למטה בחמותו שהיא קרובה ואיסור עליון חמור נאמר כאן זמא (כו) רב אשי לא קשיא ליה את דקשיא ליה את ליעיל השתא אינהו לא כתיבין: ומה דידדו כתיבין דהיא נאמר כאן זמא להו עליוהו וא"י אלא הכי נקט למילתייה נאמר כאן בחמותו ומה נאמר לחלן כבת אשתו זמא מה לחלן למטה באיסור כלמעלה באיסור חידי הכתוב על בת בתה ובת בנה כבתה אף כאן נעשה אם חמיו ואם חמותו בחמותו והיינו למטה באיסור כלמעלה באיסור וסיפא דהדר תני מה כאן למטה כלמעלה אף לחלן למעלה כלמטה רב אשי כאב"י מפרש לה למילף אוהרה בחמותו ואם חמותו ואם חמיו והכי קאמר ומה כאן חמותו כתיב בורה שוה שאר של מטה הימנה כמטה שאר של מעלה הימנה לשריפה אף באוהרה החמורה בשאר של מטה גרבה שאר של מעלה מאשתו חמותו ואם חמותו כתיבא בה בהדיא אבל לענין מיתה העמידנה במקומה **אי**. כיון דאמתי מניין לעשות שאר מעלה הימנה כמטה שאר דהיא נאמר הימנה גימא מה היא אם אמה אסורה לה אף הוא אם אמו אסורה לה משום ערוה ואנן גבי שניות מדברי סופרים (תנן) לה ביבמות בפרק כיצד (דף כא.) **אמך היא**. מיעוט הוא: **רבא אמר**. לא מבעי ליה קרא למעטי דלא תיסק אדעתך לאתויי הא בגזירה שוה דבין למאן דאמר בכל גזירות שוות שכתורה דון מינה ומינה בין למאן דאמר וכו' לא אתיא שפיר כדמפרש ואולי: דון מינה ומינה. ככל ברירה למדוד ממנה מתאר שיקור של דבר למדתי מחבירו וא"י לכל ברירה נלמד ממנה וכן אם באת למדוד אם אמו מאם אמה לאיסורא צריך אתה ללמוד הימנה אף לשריפה שהיא בשריפה: בין **למאן דאמר** דון מינה ואזקי בתרה. דון קרי דהרב כלמדו ובחבירו אבל לשאר דברים שאתה מוצא דינו מפרש בו והתא: כולל ברירה למדוד ממנה מתאר שיקור של צריך ללמד מחבירו העמידנו במקומו ואל תשווה לחבירו וכאן נמי למוד אם אמו מאם אמה לאיסורא דלא כתיבא בה בהדיא אבל לענין מיתה העמידנה במקומה למילף שאר דידדו מינה ובה דבר מדבר ולמוד אף אם אמו בסקילה אמו שהיא אסורה היא גבי דידדו נמי אם אמה אמה שריא לשריפה: **ואתא**. כדמפרש ואולי: מה **הידי בשריפה** א"י הוא **בשריפה**. כלומר מה שאר אשתו אם אמו בשריפה היא אף הוא שאר שילד אם אמו בשריפה: **איכא למיפרך**. ונתחיל הדין יליפת מינה לאיסורא: כו' **לריא**. לשאר אשתו דין הוא לחמירי ולסורא וכן אמה של החמירי הכתוב על אמה לשריפה ואשכחן בה דין חמור: **ועוד אמר** בסקילה. שהיא קלה אם אמו תהא בשריפה חמורה בתמייה: **ועוד**. כיון דאית לן למדין מינה ומינה מאי חזית דריית הכי דון הכי מה היא לא חלקת בה בין אמה לאם אמה אף הוא לא תחלוק וכו' להכך לא אתיא לשריפה וכיון דלא מצית למילף מינה ומינה אף תחילת הדין לאיסורא לא תלמוד ולמאן דאמר נמי סקילה חמורה ולינתו תרתי פירכי קמאי מיהו משום האי קושיא ברייתא לא נדרגם זה מזה: **איכא למיפרך**. על תחילת הדין דקא ילפת לה לאיסורא אם אמו מאם אמה:

מב

מה להיא. לשאר אשתו דלן הוא להחמיר ולאסור את אמה שכן מצינו באותו שאר צד חמור שכן אמה בשריפה: ועוד מה היא לא חלקת בין בתה לאם אמה אף הוא וכו'. כלומר מאי חיות דכי אמרת אוקים באתרה למילף שאר ידידה מיניה וביה דבר מדבר שאמאר דאם אמא היא בסקילה כאמו כי היכי דבשאר ידיה אם אמא באמה דילמא אוקמא באתרה ונימא

אמר ק"ו. אבי נמי אית ליה גזירה שוה כדאמרין לעיל אלא דקאמר הבא לא צריך ומיהו קשה מפני דבריות (דף ה) גבי אל תהו גיש קלה בעיניך דמשמע היום דאבי לא ליקף בתו מאנוסתו אלא מגזירה שוה:

תני אבהו דרבי אבון כו'. מדבעי קרא שמשע דלית ליה גזירה שוה דהנה חנה וזמה ומה ותימה אי"כ בת בתו ובת בנו מנא ליה דבשריפה ועוד קשה דהאי איש איצטרך לכדרשין פברך ד' מיתות (לעיל דף גא) א"ע"פ שאינה כהנת דמאיש דריש כפרש"י בקונטרס:

איהו
 1 מזה להיא, שפן אמה בשריפה. תאמר בהוא, שאמו
 2 בסקילה. ועוד, הוא בהיא. מה היא, לא חלקתה בה
 3 בין בתה לאם אמה. אף הוא, לא תחלוק בו בין בתו
 4 לאם אמו. ולמאן דאמר סקילה חמורה, מהאי קושא
 5 לא נידונה. אי מה הוא, פלתו אסורה, אף היא, פלתה אסורה. אמר קרא אשת
 6 בנך היא, משום אשת בנך אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום אשת בנה. רבא אמר, בין
 7 למאן דאמר, דון מינה ומינה. בין למאן דאמר, דון מינה ואוקו באתרה, לא אתיא. למאן
 8 דאמר דון מינה ומינה, מה הוא, פלתו אסורה, אף היא נמי, פלתה אסורה. ומינה, מה הוא
 9 בסקילה, אף היא נמי, בסקילה. למאן דאמר סקילה חמורה, איפא למיפרך, מה להיא, שפן
 10 אמו בסקילה. תאמר בהיא, שאמה בשרפה. ועוד, בתה בשרפה ופלתה בסקילה, הוא בעצמו
 11 יוכיח, דבתו בשרפה ופלתו בסקילה. אלא, מה הוא, לא חלקת בו בין אמו לפלתו, אף היא,
 12 לא תחלוק בה בין אמה לפלתה. ולמאן דאמר שרפה חמורה, מהאי קושא לא נידוני. ולמאן
 13 דאמר דון מינה ואוקו באתרה, מה הוא, פלתו אסורה, אף היא, פלתה אסורה. ואוקו באתרה,
 14 היום הוא דהוא ויפא בשרפה, פדאשפון באמה. למאן דאמר סקילה חמורה, איפא
 15 למיפרך, מה להיא, שפן אמו בסקילה. תאמר בהיא, שאמה בשרפה. ועוד, מה הוא, חלקת
 16 בו בין בתו לפלתו, אף היא. תחלוק בה בין בתה לפלתה. ולמאן דאמר נמי, שרפה חמורה,
 17 מהאי קושא לא נידוני. בתו מאנוסתו, מנן. אמר אביי, קל וחומר, על בת בתו, עגוש. על
 18 בתו, לא כל שפן. וכי עונשין מן הדיו? גלוני מילתא בעלמא הוא. רבא אמר, אמר לי רבי
 19 יצחק בר אבדימי, אתיא הנה' הנה' ואתיא ומה' ומה'. תני אביה דרבי אבון, לפי שלא
 20 למדנו לבתו מאנוסתו, הוצרך הכתוב לומר וכת איש בהן. אי מה בת בהן, היא בשרפה
 21 ואין בועלה בשרפה, אף בתו מאנוסתו, היא בשרפה ואין בועלה בשרפה. אמר אביי, אמר
 22 קרא את אביה היא מחללת, מי שמחללת את אביה, יצתה זו שאביה מחללה. רבא אמר,
 23 בשלמא היום, אפיקתיה מדינא דבת בהן, ואוקמתה אדינא דבת ישראל. הך, אדינא דמאן
 24 מוקמת ליה. אדינא דפנוייה, מוקמת ליה. אזהרה לבתו מאנוסתו, מניין בשלמא לאביי ורבא,
 25 מהיבא דנפקא להו עונש, מההם נפקא להו אזהרה. אלא לרתיג אבוי דרבי אבון, מאי אמר
 26 רבי אילעא, אמר קרא אל תחלל את בתך להנותחה. מתקוף לה רבי יעקב, אחוה דרב אחא
 27 בר יעקב, האי אל תחלל את בתך להנותחה, להכי הוא דאתא. האי מיבעי ליה, כדבתניא,
 28 אל תחלל את בתך להנותחה. יכול, ככהו המשיא את בתו ללוי וישראל הכתוב מדבר,
 29 תלמוד לומר להנותחה, בחילול שבגנות הכתוב מדבר, במוסר את בתו שלא לשם אישות.
 30 אם כן, למי קרא אל תחלל, מאי אל תחלל, שמע מינה תרתי. ואביי ורבא, האי אל תחלל
 31 את בתך להנותחה, מאי עבדי ליה. אמר רבי מני, זה המשיא את בתו ללוי, כדבתניא, אל
 32 תחלל את בתך להנותחה, רבי אילעזר אומר, זה המשיא את בתו ללוי, רבי עקיבא אומר,
 33 זה המשיא בתו בוגרת. אמר רב פהא משום רבי עקיבא, אין לך עני בישראל אלא רשע
 34 ערום והמשיא בתו בוגרת. אטו, המשיא בתו בוגרת לאו רשע ערום הוא. אמר אביי,
 הכי

1 דבשריפה היא כבתו כי היכי דבשאר ידיה
 2 אם אמא כבתה הוא לא אפשר כיון דס"ל
 3 שריפה חמורה איכא לבשרפך אמו בסקילה
 4 ואם אמא בשריפה אף היא. כלתה אסורה
 5 כיון דרביהה הוכרים כנקבות השוה נמי
 6 נקבות כוכרים שאר אשתו כשארו והיא
 7 אסור אף באשת חורגו ואן הוא באמרין
 8 מותר אדם באשת חורגה כלתו בסקילה. כפ'
 9 ד' מיתות (לעיל דף גג). איכא למיפרך.
 10 בתחילת הדין לאוסרה: מ"ח שריפה
 11 חמורה. ותינה ליפרכא קמייתא משום האי
 12 קושא בתרייה לא דנונה כלומר לא
 13 תליפניהו מהדרי ואפי' לאוסרה דכיון דלא
 14 מצית למיזן מינה ומינה: ה"ג אבל הכא
 15 בשריפה כדאשכחן באמה. והיינו אתרה
 16 דומיא ידידה דכלתו כאמו. ועוד מה היא
 17 חלקת. כלומר מאי חיות דכי אוקמת ליה
 18 באתרה למילף שאר ידיה מיניה וביה
 19 שריפה כאמה דומיא ידידה דכלתו כאמו
 20 אוקמת באתרה היא ולמוד שאר ידידה
 21 מיניה וביה ואימא הכי כיון דבתה בשריפה
 22 צריכין אנו לעשוש בכלתה מינה חמורה
 23 ומאתו ובסקילה והיינו מיניה וביה מבתה
 24 שהיא בשריפה אתה למד בכלתה סקילה
 25 שצריך אתה לחלוק ולהחמיר בין בתה
 26 לכלתה דמה הוא חלקת בו להחמיר כלתו
 27 מבתו אף היא וכו' והאי לאו דון מינה ומינה
 28 הוא אלא גלווי מילתא בעלמא היא די
 29 ילפת שאר ידידה מיניה וביה יש לך להחמיר
 30 בכלתה מבתה ואם באת לומר כן איכא
 31 למימר דאין לך ללמוד כן אלא להשוות
 32 כלתה לאמה כי היכי דכלתו לא אמו
 33 הלכך איכא למימר סקילה ואיכא למימר
 34 שרפה משה לא דנונה: בתו מאנוסתו מניין.
 35 בשאר ידיה בקרא דעדות בת בנך וגו'
 36 דאוקמתה באונסיך לא כתיבא: בתו גלווי
 37 מלתא בעלמא הוא. ואין לו עונש מן הדיו
 38 דהא בת בתו מקורבת דבתו היא דאתיא
 39 והכי דמי עונש מן הדין כגון ערות אחותך
 40 שלא בת אבך ואן בת אמר אין לך אלא בת אבוי
 41 שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אבוי אלא
 42 באתה להביא בת אבוי ובת אמו מקי' זה
 43 עונש מן הדין דהא רבא עומד קורבה דהא
 44 אתיא דזו קורבה לאמת עממא וזו קורבה
 45 ממתת עצמה אבל הבא על בתו אינה קרובה לו אלא משום בתו: אתיא הנה הנה לאיסורא. נאמר בשארו הנה ונאמר בשאר אשתו הנה מה להלן בתה כבת בתה
 46 אף כאן בתו כבת בתו ומאחר שנתרבת להיות כבת בתו אתיא לשריפה בגזירה שוה דומה זמה כבת בתו כדאמרין לעיל: הוצרך הכתוב לומר וכת איש בהן. דהוה
 47 ליה למימר ובת כהן וכתוב איש לומר לך בת איש מאנוסתו שאינה בת אשתו כי תחל לנונת את אביה כלומר שונאה מאביה בשריפה: אי מה בת כהן. נשואה שיונייה
 48 מאחר היא בשריפה אכן בועלה בשריפה: אף בתו מאנוסתו היא כשריפה ולא הוא. דהיא תשרף כתיב ולא הוא: רבא אמר בשלמא היום. גבי בת כהן שנשואה או
 49 בארוסה משתעי קרא ודילפינן פברך ד' מיתות כי אפיקתיה לבעול מהינא דבת כהן: ואוקמיה אדינא. דבועל אשת איש דהא לא נפקא מכלל אשת רעוה אבל בא על
 50 בתו משום קורבא היא בין בפניהו בין בנשואה ואי מפקת לאביה מכלל דינא אודי דינא מוקמת ליה אדינא דפניהו מוקמת ליה ומפטר אפשר לומר כן השתא אידי דלא
 51 עבדא מידי מיקטלא איהו מיפטר והא קיימא לן (ב"ק דף טו) השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה: אל תחלל את בתך. אל תחללה בנותי: יכול בכהן המשיא
 52 בתו ללוי ולישראל. אמתחלה פוסלה מתורומם כל זמן הדיותה תחתיו: במוסר בתו. לאדם לבעולת זנות שלא לשם אישות: תחלל. את תחלוקי משמע: המשיא לשם לזון.
 53 ומתוך שאינה מקבלתו מונה היא עליו: זה המשחה בתו בוגרת. מותרת להפקירה מהינא: אין לך עני בישראל. לקמן מפרש לה: משחתי בתו בוגרת לאו רשע ערום
 54 הוא. שמשחא אותה בשביל מלאכה וזו היא ערמת רשע שגורם להנותחה בשביל דהתאו שאין רוצה לקנות שפחה לשמשו.

איהו עני רשע ערום. רשע ערום איבא טובא כדמפרש בסוטה בפרק היה נוטל דף כ. (רש"י) אבל עני רשע ערום ליכא אלא האי לחודיה: **סמוך** לפירוק. משמע הכא דאבנו נמי קאי וקשה דבפרק חרש (יבמות דף ק"ב) אמרין דקטן לא תקיף ליה וישאין ואמר בהאשה רבה (שם דף צ"ג) גזירותין ספורות מן החליצה ומן הייבום אלא בעילת נדה ויהי רובא רבא לשביב מיהא בעילת

הכי קאמר איהו עני רשע ערום. שבשביל עניות מרשעי זה המשנה וכו' והכי אתמר אין לך עני רשע ערום בישראל אלא המשנה בתו בוגרת: **לפי** דרכו. להנאתו: **למען** ספורת. לחבור כמו ספו שנה על שנה (שעריה כ"ט) ויה את הצמאה שבע בדבר עם צמא לדבר וכן וילדה את צמאה שתשמש וקן שבע וכן גדולה לקטן והמחזיר אבידה לגוי. השוואה וחבר גוי

לישראל ומראה בעצמו שחשבת אבדה אינה חשובה לו ממות בורא שאף לגוי הוא עושה כן שלא מצווה עליהם: רוח. גוים שבשבעים עני צמאין ליוצרים צמאה זו כנסת ישראל שצמאה ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיה: והמבכרת. בתשבישן נאין: סמוך לפירוק. עדיין קטנים הם: סמוך לפירוק שאני. דלאו היינו קטן כולי האי דמשום שנה או חצי שנה לא תונה עליה תקרא וה' יענה. לעיל מניה כתיב הלא פרוס לרשע לחמך וגוי ומבשרך אל תתעלם היינו נשאת בת אחותו ומבשרך את קרוביך ואוהב את שבניו נמי כמקרב את קרוביך כדכתיב (משלי ב') טוב שכן קרוב מאח דרוק ומלוה חסד לעני בשעת דרוקו בכלל פרוס לרעב סמוך וכו' רחוק מיראי אהתי. משמע ליה לר' ישמעאל את האחת מהן שכן בלשון יוני קרוין לאחת היגה וה"ק קרא ואיש שאני יקח את אשה זו ואת הודר את אמה באש ישפרו אותה ואת ממותה: ר"ע ואול במאי קא מפילגי האי דאי לשרוף את אשתו לא קאמר ר"ע משמעות דורשין. לשון אחרון מהו דורשין: **לר' ישמעאל** אתהן **חדיא** הוא. ואחמותו קאי ואם חמותו מדרשא דומה תתיא כדאמר לעיל מנין לעשות למטה כלמעלה וכו': **לר"ע** אתהן תרתי משמע. חמותו הן שתי אמהות כגון לקח את אשה ואת אמה ואם אמה: רבא אשתו חמותו שבא עליה חתנה לאחר מיתת בתה איבא כבישה. אבל אם חמותו לתרווייהו מבישה אתיא: ר' ישמעאל כבר חמותו לאחיה מיתה בשריפה. כמחיים דה"ק קרא אפי' אין מתקיימת אלא אחת מהן תשרף ואת דלאי אשתו לא קאמר קרובות ר"ע: **סבר**. אתהן שתייהן משמע וה"ק אם אשתו קיימת תשרף חמותו ואם לאו אין כהן עונש שריפה אלא איסור ארוך שובע על חותנתו: **מתני'** כבש. פרמ"ר בלע"ז אחור ראשו על חבירו ותוקפו במים כדי שלא יוכל להרים ראשו וננער ונות: שיפה. גיריה: שנייה. שאחז את הנחש בידו ולחוכו הרגיע שנייה בידו שחיה בידו חבירו פלוגתי תירדה ורובן מפרש בגמ': **נמו'** לא נאמר יד כבדול. כמה שנאמר (במדבר לה) באבן יד כבלי עץ יד משמע שיש בה מלא אחיהו ברעל שיעורא אבל כבדול כתיב ואת אבן כבלי עץ כבדול שהכחול פמית ככל שהוא. על ידי תחיבה כהכחול פמית כבדול שיש בו ריבוי ונחש מיכריו. פגושש בלע"ז אבל כהכו לארכו דרך הכאה שיעורא בעי: אף על גב דלא איהו דחפו. אלא שנפל מעצמו ובא זה

הכי קאמר, איהו עני רשע ערום, זה המשעה פתו בוגרת. ואמר רב פהנא משום רבי עקיבא, היו הורין מן היעקץ לפי דרכו. אמר רב יהודה אמר רב, המשיא את בתו ללוקח, ומשיא אשה לבנו קטן, והמחזיר אבידה לגוי, עליו הכתוב אומר 'למען ספות הרהר את הצמאה, לא יאבה סלח לו'. מיתיבי, האוהב את אשתו כגופו, והמקבדה יותר מגופו, והמפריד בניה ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאין סמוך לפירוק, עליו הכתוב אומר 'ירעת פי שלום אהלך ופקדת נוד ולא תתשא'. סמוך לפירוק, שאני. תנו רבנן, האוהב את שכניו, והמקרב את קרוביו, והנזשא את בת אחותו, והמלוה סלע לעני בשעת דרוקו, עליו הכתוב אומר 'או תקרא וה' יענה'. תנו רבנן, 'אוהו ואתהו', אוהו ואת אחת מהן, דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר, אוהו ואת שתייהן, מאי בינייהו? אמר אביי, משמעות דורשין, איבא בינייהו. רבי ישמעאל סבר, 'אוהו ואתהו', אוהו ואת אחת מהן, שכן בלשון יוני קרוין לאחת היגה. ואם חמותו, מדרשא אתיא. רבי עקיבא סבר, 'אוהו ואתהו', אוהו ואת שתייהן, ואם חמותו, היא כתיבא. רבא אמר, חמותו לאחר מיתה, איבא בינייהו. רבי ישמעאל סבר, חמותו לאחר מיתה, בשרפה. ורבי עקיבא סבר, איסורא בעלמא: משנה ואלו הן הנדהגין, הרוצח, ואנשי עיר הנדחת, ורוצח שהכה את רעהו פאגן או כבדול, וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור, ואינו יכול לעלות משם, ומת, חייב. דחפו לתוך המים או לתוך האור, ויכול לעלות משם, ומת, חייב. פטור, שיפה בו את הפלג. ויהיה מחייב, ותכמים פומרין: גמרא אמר שמואל, מפני מה לא נאמרה 'יד' כבדול, שהכחול ממות בכל שהוא. תניא נמי הכי, רבי אומר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שהכחול ממות בכל שהוא, לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור. והני מילי, דבריוהי מביחי: וכבש עליו לתוך המים: רישא, רבותא קא משמע לן. וסיפא, רבותא קא משמע לן. רישא רבותא קא משמע לן, אף על גב דלאו איהו דחפו, פיין דאין יכול לעלות משם, ומת, חייב. סיפא רבותא קא משמע לן, אף על גב דדחפו, פיין דיכול לעלות משם, ומת, פטור, כבש, מנולן אמר שמואל, דאמר קרא 'או באיכה', לרבות את המצמצם. והוא גברא, דמצמצמא לחיותה, לרבותה בשימושא, ומתה. רבינא, מחייב. רב אהא בר רב, פטור. רבינא מחייב, קל וחומר. ומה רוצח, שלא עשה בו שונג כמזוד ואונם כרצון, חייב בו את המצמצם. נוקן

וכבש עליו ולא נתנו להרים ראשו: שיכול לעלות משם. אדם אחר כיוצא בזה ושעה גרמה לו: פטור. הרוחק דלא עביד שיעור מיתה: או לרבות את המצמצם. היינו כובש שצמצמו שם שלא יקום:

נזקין עשה בו אונס כרצון. היבא דעביד בידיה ואפי' ישן כדליק בב"ק (דף כו) פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמודד וכו'; רב אחא מוטרב. דגרמא בעלמא הוא פצממשא וסליה; מות יומת המכה וכו'. סיפיה דקרא לדעיל או באיבה דרבינן ממצמצם כתיבה רוצח הוא מעוטא למעוטא נזקין; כפתו ומת ברעב. דבשעה

בפרק המניח היה בעל הבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה הבית בקורה חייב ואם עמד בעל הבית פטור ובשלהי השוכר את האומנין (ב"מ דף פב: ושם) המעביר הבית במקום למקום ושייבה רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע וכו' מדפרטטין שומר חנם ולא מחייב מטעם אדם המזק ש"מ בדאונס שומר אדם כענין באבידה מיפטר ולכך מחייב שומר שכר וא"ת הא שלחו כיצד הרגל (ב"ק דף

1 מאליו והולך וזקק לאחר זמן כל שעה ולא
2 דמי לצמצם במים ובאור הדורהו מזומן;
3 סוף תמה לבא פניו. כתיבה אלא לא היה
4 שם חמה בשעה שכתפו אבל סוף לבא כאן
5 וזה לא יבול לעמוד וסופו למות פטור שלא
6 היה ההורג מזומן להריגה וגרמא הוא ואין
7 דינו מסור לבית דין אלא כמלתא כפתו
8 לפני ארי פטור. דאי נמי לא היה כפות לא
9 היה יכול לרצול על צומו ולא הארי. כבולו
10 גרסינן אמרי הנה הני אולי והני אתו. ולא
11 מת על ידי תרומה האשוניש שומרי ממונים
12 שם שכמה כתות עברו עליו; כפה עליו
13 נגינתו ומת בהבלא; או שפרע עליו מעוובה.
14 וזה היה ישן ונכנסו וזה הני הצניע פטור
15 שהורגו לא אבדו ממנו; בביתא דשישא.
16 שסתום ביותר ואין הכל האור והנר יכול
17 לצאת ממנו; מעמא דארליק ליה שרנא.
שומן את ההורג; הא לא ארליק ליה שרנא.
ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו נגינת
פטור;
בשעתיה

שקלקל דפרין למאן דפטר בחנם מברייאת דקתני נתן בחמה לטבח וניבל חייב מפני שהוא כנושא שכר אלמא ס"ד דהאי מקשה אפילו בחנם חייב כמו שומר שכר שאיבד על האבידה ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר לפיכך בשכר חייב אבל בתנם פטור דהוי כענין גביה:

בנזקין לא חייב לן ממצמצם. משמע מחייבי טפי ברצח מנזוקין ואם כן מדפרטין לקמן ברצח תריס כ"ש בנזקין וכן משמע בשלהי כיצד הרגל (ב"ק דף כז: ושם) דפרטין זרק כלי מראש הגג וזן תחתיו כריס וכסתות אפילו קידס וסילקן וא"ת הא אמרין בריש הבונה (שם דף נה: ושם) הפורץ גדר בפני בהמת חבירו פטור דהוי חייב דיני שמים ופרץ רבי א' בביתא רבי דביני אדם נמי לחייב ומאי קושיא והא דמאי לתריס דפטור ורואה לפרש דאבותא קאי ולחכי פריך דביני אדם נמי לחייב אבותא ויש ספרים שכתבו בהדיא אבותא ותדע דתנן התם הוציאנה ליסיסם חייבין ומוקמינן בגמרא דהכיבושה במקל ש"מ דבלאו הכשה לא מחייבי אפי' שפרצה לסיסם ומיהו יש לדחות דמתנינן לתחייב בנזקה איירי אבל אאבידה דבהמת מחייבי וא"ת למאי דפרשית דקאי אבותא לשיני דפטור מידי אדם קאי אבדומה ל"ל דלא שייך למינהי פטור מידי אדם אם לא שם חייב (לא) בבמה (לא) ואו) כבולא אבל שמשחרץ כבולת רועה אפי' דאי רומה שתיחביי שמים אבותא שיהו רועה כ"כ יכול ליפול ברוח חמיה ואפי' ברוח שאינה מצויה מ"מ שייך למינהי אריא אדם נמי לחייב כיון ששם כיון שבר החיה חייב בו בנזן בהמה והשתא אתי שדינך בענין בהמת חבירו ל"כ שכול ליפול ברוח חמיה ומיהו דמשום בהמה נקט לה ומיהו בסוף הסוגיא דקאמר מהו דתימא כיון דלמיסתר קאי מאי עבד משמע דחייב דיני שמים קאי נמי אבותא ומצי לפרש דה"ק כלומר למיסתר ולמילפא קאי אי נמי הכי קאמר כיון דלמיסתר קאי שחבעלים מצוין לסותרו שלא יפול על בני אדם ס"דא דכל הקודם במצוה וזה ואין לו לתניח מלסתור בשביל בהמת חבירו ובדיני שמים נמי לא מחייב קמ"ל אי נמי חייב דיני שמים קאי נמי אבותא שנתנה הוא בה עד שידומנו לו פועלית לתקן.

כפתו ומת ברעב. אפי' היה רעב כב בשעה שכתפו כיון דאם לא היה מתחוק עליו הירעב לא היה מות הוה ליה סוף חיה רעב לבא דלא דמי לכפתו בחמה שכבר נפלה עליו חמה שראוי למות בה; **סוף** חמה לבא כו'. דלא רבי רחמנא ממצמצם אלא במקום שהתחיל בו הדיוק כבר ומיהו אם כפתו בפנים והביאו במקום סוף חמה לבא וסוף צנה לבא נראה דחייב למ"ד אשון חציו ולענין מיתה נמי משום אשון חציו כדמוכח בכיצד הרגל (שם דף כב: ושם) ואין חילוק בין מקרי האש אצל הדבר למקריב הדבר אצל האש כדמוכח בריש משום (שם דף נו: ושם) דפרקי א' דמטא ניהליה ברוח מצויה דיני אדם נמי לחייב וההיא דאשקיל עליה בדיקא אבדומה כפתו והביאו שם אוח"כ אשקיל פשוט דמדיא לרזן חזק ותיס בידי דאפילו הוא קידס וסילקן פטור וא"ת וההיא דהרשו בו הנחש פטור למ"ד מעמנא אבדומה פטור לפי מה שכתב בפרק כיצד הרגל (ש"ם ד' כג: ושם) בשמענתא דפי פרה ששם ידו לחוף פי הנחש והשיך לחייב משום אשון דודאי הנחש יקיא את הארס וי"ל דשאני התם שעריין אין הארס בעולם ומיהו קשה ההיא דרזן צורר למעלה דבסמך דמשמע דאי לא אולא לצדידן אלא לתחת פטור אמאי לחייבי מידי דהוה אבננו וסכינו ומשא שנתנין בראש נגו ונפלו ברוח מצויה דחייב משום אשון אי בהדי אדולק אין זבוק כדאימא בפ"ק דב"ק (ר' ו) ושמת אנו מוצי כאן שתפול לתחת ממש ולא תיחיל כלל לצדידן ומיהו זה ודאי קשה דמשמע דלצדידן נמי אי מחייבי אשון משום ברוח דפרקי א' כחו הוא תיחיל לעיל ודחוק לומר כן בחש ונזק אדולק לומר דהיינו נזק אשון משום ממונו והא דתנן בפ"ב דחוליק (דף לא:) (ראו) דחוליק (דף לא:) נקט מידו ושחט שחיטתו פסולה ודייק טעמא דגפלה הא הפילה הוא כשידה כמאן כרבי נתן דלא בעי כוונה קשה נפלה נמי ליהוי כי הפילה למ"ד אשון חציו אם לא נחלק בשחיטה ולא מסתבר לחלק כיון דאפילו מיתה גמרינן ממנון אלא נראה דאתיא ההיא סוגיא במ"ד אשון משום ממונו ומיהו קשה דאי לתחת לאו כחו הוא אמאי שנא מתא רתנן באילו ון הגולין (מתוך דף ו') היה מושך במעגלה ונפלה עליו והרגתו פטור משום דשלא כדרך יידידתו הוא והשתא תיפוק ליה דלאו כחו הוא וי"ל דשאני התם דמתוך שמושך למעלה נפול יותר למרחוק ע"ה יש לפרש דבכל הני דסוף תמה ורגו ארי' לבא וזקן צורר למעלה ונזק אדולק לתחת אפילו כפתו והביאו שם פטור דרמני לבח כחו ואש נמי שלא המיתא אלא ברוח מצויה פטור מיהו אלא דלענין זבוק חייב נזק שלם ולא דמי לחצי נזק צרורות אפי' דכח כחו הוא דהא אש נמי חייב משום ממונו כדמוכח בפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כג: ושם) דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו;

כפתו לפני ארי פטור. אין חילוק בין יתושין לארי אלא משום דסתם אר' עדיין לא התחיל לחמוט בו; לא דמי לסוף חמה לבא לסוף צניה לבא דהתם ליכא זמנה וצניה כלל ולא כבר התחילו ליפול עליו ואפי' הני אולי והני אתו קסבר לא כשנא; **כפה** עליו נגינתו כו'. לא דמי לסוף חמה לבא לסוף צניה לבא דהתם ליכא זמנה וצניה כלל ולא מתחיל ביה בשעתיה ולא דמי נמי לכפתו בחמה וצניה דהתם כבר אתו עליה מקודם חמה וצניה שיש בהן כדי לתמיא אבל הבא ליכא אולי ומתחוק עליו דמי לכפתו ברעב שכבר יש רעב ומט ומדיד מתחוק ואם תאמר מאי שנא פיר מעוובה מתני' ובדיקא דמאי בכח שני ויש לומר דהבא חייב טפי כדמיסק דמתחיל ביה בשעתיה.

כתם משחקן בכבוד כמה דעילוי בו. לא מסתבר לפרש כלל לענין חיוב מיתה במיד דאי קאי גברא תוך ארבע אמות ואחרו ביה וקיבל עליו התראה אנאי פטור הא ודאי נתמכו הוא אלא נראה כלשון ראשון שפירש בקונטרס דלענין גלות איירי כדרשנין שלחי צדקה ודרגל (ב"ק ד' כו ושם) ואשר לא צדה פרט למתכון לרוק שחם

כשעתיה. מיד בשעת כפייה מתחיל ואח"כ הולך חוקו; ואפילו הוא. הרוחק עצמו קדם וסלקו. קודם נפילתו של זה פטור: בעידנא דרשייה יבול לעלות הוא. ופטור על הדחייה ומשום סלוק לא מצית לחיוביה בדיעבא בעלמא הוא: ואפילו הוא קדם. הרוחק את החץ ורץ לאחר וריקת החץ שריגא דגימא חזין לתיבדו ונטל התרסי

כשעתיה. **הקא, בלא שרנא נמו, מתחיל הקלא בשעתיה:** (סימן, סוף"ם, תר"ם, סמני"ן, בבב"ל). **אמר רבא, דחפו לבדו, וסילם בבדו, ובא אחר וסילקו, ואפילו הוא קדם וסילקו, פטור, דבעידנא דשדייה, יבול לעלות הוא.** ואמר רבא, ורק בו חץ, ותרסי בידו, ובא אחר ונטלו, ואפילו הוא קדם ונטלו, פטור, דבעידנא דשדייה ביה, מיפסק פסקיה גריה. ואמר רבא, ורק בו חץ, וסמנין בידו, ובא אחר ופירן, ואפילו הוא קדם ופירן, פטור, דבעידנא דשדייה ביה, ויבול להתרפאות היה. אמר רב אשי, הלכך אפילו סמנין בשוקו. אמר ליה רב אחא ברביה דרבא לרב אשי, נודמנו לו סמנין, מהו. אמר ליה, הרי יצא מביט דין זכאי. ואמר רבא, ורק צרור בבב"ל, והורה לאחוריה והרגה, תיב. ותנא תנא, כגון אלו המשחקין בפדור, שהרגו במיד, גהרגין. בשוגג, גולין. בשוגג גולין, פשימא. במיד גהרגין, איצטרך ליה. מהו דתימא, התראת ספק היא, מי יומר דהדרת, קא משמע לן, הני רב תחליף בר מערבא קמיה דרבי אבהו, כגון אלו המשחקין בפדור, שהרגו, תוך ארבע אמות, פטור. חוץ לארבע אמות, תיב. אמר ליה רבינא לרב אשי, היכי דמי. אי דקא ניחא ליה, אפילו פורתא נמו. אי דלא ניחא ליה, אפילו טובא נמו לא. אמר ליה, כתם משחקין בפדור, כמה (דעילוי טפי) מינה ניחא ליה. למימרא, דכי האי גוונא כחו הוא, וארמינהי, המקדש ונפל קידוש על ידו או על הצד, ואחר כך נפל לשוקת, פסול. **הקא במאי עסקינן, בשותת. הא שמעי, מחט [שחיא] נתונה על החרס, ותנה עליה, ספק על המחט הנה, ספק על החרס הנה, ימצה עליה, תנאיה [פסולת].** אמר רב חיננא בר יהודה משמיה דרב, מצא איתמר. אמר רב פפא, האי מאן דכפתיה לתבריה, ואשקיל עליה בידקא דמנא, גירי דידיה הוא ומיחיב. הני מילי, בכח ראשון. אכל בכח שני, ורק צרור למעלה, והלה לצדדו והרגה, תיב. אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא, מאי טעמא, משום דכחו הוא. אי כחו, תיזיל לעיל.

1 כי הכא וסתם משחקין בכבוד נתמכו שתלך
2 כי חלד' אמנו ולא תוך ד' אמות ומיזו קשה אי
3 למעשותיה מגולא קאמר פרט למתכוון לרוק ב'
4 ד' זו ושם) (אם בפתע) בלא איבה פרט לשונא
5 בלא צדיה פרט למתכוון לצד זה והלכה לצד
6 אחר ואשר לא צדה פרט למתכוון לרוק שחם
7 חרוק ארבע והשתא מקרא דואשר לא צדה
8 דכתיב ברישא בפרשת ואלה המשפטים מוקמי
9 בלא צדיה דפרשת ואלה מסעי היה ליה
10 למעוטי שדחיה דפסי לפטור כגון נתכוון לצד
11 זה והלכה לצד אחר ולא נתכוון לרוק לצד
12 הנרצח ובשלה כיצד הרגל (ב"ק ד' כו ושם)
13 פירש בקונטרס לשון אחר דחייב גלות וכן נראה
14 ל"ת ולא לגמרי בפרוש דפרש פרט למתכוון
15 לרוק ב' חרוק ד' דלא חוי בכלל כי יזיד דכתיב
16 בתריה אלא פרט דלא חוי בכלל מכה איש ומת
17 דכתיב לעיל מינה ולחאי פ' ל' מתוקמא
18 שמתען לענין גלות אלא לענין חיוב מיתה
19 כלשון שני בעשרות וא"ת אמאי איצטרך
20 לחייב גלות למתכוון לרוק ב' חרוק ד' מהיכא
21 ס"ד פטור ולפטור ממיתה ודאי לא אתא
22 דפשיטא דשוגג פטור ממיתה ו"ל דהוה פטרין
23 ליה מבבל צדיה כמו נתכוון לצד זה והלכה
24 לצד אחר ועוד שי לפרש דלעולם נתכוין לרוק
25 ב' חרוק ד' פטור מגלות ולא קשיא מידי מהדיא
26 דמכות דלכתיב קט ברישא אלא זה משום
27 הדתחיל לדרוש נקא דבדא צדיה ברישא
28 והתנא רצה להוכיח הפשוט יותר תחלה וא"ת
29 ואמאי איצטרך בפרק אלו חן הגולן (בבב"ל ד'
30 ושם) (מבשגה) לפטור נתכוון להרוג בתוכו
31 ודבר את האדם אל על כרחו הינו או נתמכו
32 לרוק לצד זה והלכה לצד אחר או נתכוון
33 לרוק ב' חרוק ד' ו"ל דהתם היו האדם והבהמה
34 זה אצל זה אי נמי כסבור בהמה ומצנא אדם
35 ומיזו תימא דהא ארבע רבי ורובן בריש אלו חן
36 הגולן (שם) בנשמת הברול מקתו ומן העץ
37 המתבקע דמר מחיב בדאי ומר מחיב בדאי
38 אמאי חייב האי דאי כמו נתכוין לרוק ב' חרוק ד'
39 שנתכוין לבקעת עצים שלפניו והלך למרוק:
גונס

בבלי וקא ס"ד דהאי נפל דקתני כגון שנפל על ידו בכח או על הצד כלומר על צד הכלי ומשם ניתו בכח לשוקת וקתני דפסול: בשותת. לא ניתו מכח נפילה ראשונה אלא מעצמו חור ושחת מידו לשוקת שותת כמו (ברכות דף כב:) מים שותתין על רבינו קולירי בלע"ז שאינו ניתו למרחוק אלא נופל ויורד כנגדו: והוה עליה. נתכוון להוות עליה לשורה ממטא ומן ההויחה בראית עליה אבל ספק על המחט נפל ההויחה כשיצאת מידו ספק על החרס הוה תחלה: וימצה עליה. כלומר ומן החרס חזרה ונתה עליה וקתני פסולה אלמא לאו כחו היא: מצא אמתר. לאו לשון מצוי דהוה תהוה קתני אלא לשון מציאה כלומר ההואה נמצאת עליה ואין ידוע אם בתחלה הוה עליה או חור מכח היתנו או שנמא לא זה אלא על החרס הוה והיה מרוק והלכה ההואה על המחט דליכא כחו כלל: דכפתיה. קשר ידיו ורגליו על שפת היס: ושיקא עליה בידקא דימא. והשתא המים עליו: גיריה דיהוה. הן חן חציו והרי הוא כורק בו וכן דכפתיה ואולי שהמים קצת בכח ראשון עליו עליו כגון שנתנו סמוך לשפת היס והפנה מדרוך: בכח ראשון. כלומר שפירש עליו הרוק לצד זה מנפלו עליו דהוה כחו: אבל נפל עליו דהוה כחו: שנתנו וקתני קצת על נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיו עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם גרמא הוא ולא מכחו: והלכה לצדדו. דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חזרת לארץ הייתה מתרחקת לצדדו אבל אם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כחו הוא אלא היא חזרת לארץ מאליה: תיזיל לעיל. דהא כלפי מעלה ורקה כנגדו ולא לצדדו:

בְּנוֹסֶס בידי אדם. תימה אותו שעשאו גוסס אמאי פטור הא רוב גוסיק למיתה ואמרין בריש בן סורר (לעיל דף טט) הדולבין בידי נפשית אחר הרוב והמכה חבירו ואמרדו למיתה ומת לא מי מחייה הוא נמי אמרד למיתה הוא וי"ל דבין שהקילה עליו תורה שחושבין אותו כדארמיון כמקורו אע"פ שאמרדו למיתה אע"פ הורגין כל זמן שהוא חי ויזמנין נמי דארמיון למיתה וחי אף על גב דרובא מייית הלכך כיון שבא אחר ודחש פטור ותעד הוא אשכחן גוסס בידי שמוס דנחש בן לחיים את הורגו אע"פ דרוב גוסיק למיתה הלכך אין לתמוה בגוסס בידי אדם אם נחשבו כחי לפטור מי שעשאו גוסס

אי לאו כחו תיזיל לתחת. תפול מיד כנגדה ולא לצדדין; אלא כח כחוש הוא. אינו כחו חוק אלא קצת כחו יש כאן והאי דלא אזלה לעיל משום שכלה כח חזק הוריקה והאבן חזרת לארץ אבל עדיין הולכת היא ממקצת כחו: ה"ר יהודה בן בתירה אמר בזה אחר זה האתרוג חיוב וכו': ע"ד **דאיבא כל נפש**. ובין דמחזילה

סייעו הראשונים בהריגתו ליכא כולה נפש בכמת האתרוג; כל התוא נפש. אפי' מקצתה ומיהו היבא דהיכה בבת אחת לא קטילין לכולה דאש כי ביה אמר הרמב"ם ולא שנים שהכוה; הכל מודים כהורג את אדם טריפה. כגון נקב הוושט או קרום המוח: שהוא פטור. מרלא אפילו ביה שמע מינה

1 כיון דניכרים תיבת סימנין חיותו נגברא קטילא חשיב ליה; בגוסס בידי שמים. ובא איתעביד ביה געשה ברישא והרי הוא כחי: בגוסס בידי אדם. כגון זה שקרוב למות

מר ממנו ליה לטרפה וכו'. אף על גב דקריא קא דרשי איצטרין ליה להני טעמי.

2 ממת המכות אלא אעשהו הראשונים טריפה מכתבי סמנין. סימן חיותא: כל נפש להביא וכו'. ומשמע כל הדוא נפש: שהוא חי. האתרוג: וביקרת והרי ארתו רוצה; שלא בפניו כ"ח. ואתה בא לחיובו על

ההורג את הטרפה פטור. אפי' למי' טריפה חיה דסופו שימות בחבילה זו ותעד הוא רבא אית ליה מטרפה חיה בפרק קמא דתמורה (דף יא: ושם) ותייה נראה דהתם גרסין רבה בר פלוגתיה של רב חסדא ועוד דסברתיה הפוכה בפרק קמא דבכורות (דף ג: ושם)

3 פי עדים פטור דאין עדותן עדות הדויה עדות שאי אתה יכול להיומה לקיים בה דין חומה שאם הומו אין נהרגין דגברא קטילא בעי למיקטלי: את הטרפה. אדם טריפה ורבעו חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא

בפני בית דין חיוב. כגון דרואו ביום שזנין על ראייהו דאן ראייהו דאן ראוהו בבלה בעי עדות כדמוכח בהחובל (ב"ק ד' ז' ושם) ובין דבעי עדות בעיני עדות שאתה יכול להיומה

4 חייב. ואתה בא לחיובו על פי עדים פטור דאין עדותן עדות הדויה עדות שאי אתה יכול להיומה לקיים בה דין חומה שיש ההומו אין נהרגין דגברא קטילא בעי למיקטלי: את הטרפה. אדם טריפה ורבעו

שור טריפה שחיה. חיוב. אע"פ דבשלהי פרק ד' הו' (שם דף מד) פטרינן לרבי שמעון שור שנתכין לדרוג את זה והרג את זה מטעם דבמתית בעלמ' של מיתת השור לא ימי' דהתם

5 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

ההורג את הטרפה פטור. אע"פ ששומעין שור ובושר לא שייך דאם הומו עדים משלמים דמי שור טריפה לבעלים:

6 נהרגין. דכתיב וביקרת הירע מקרבך: לפ' שאינו בוזמנין וזמנין. ליהן זממינן וזמנין אותם שהיומם ואמרו להם באותה שעה עמנו הייתם אם היו באין שנים אחרים

7 **בפני** בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

8 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

בפני בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

9 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

בפני בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

10 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

בפני בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

11 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

בפני בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

12 חבירו במשכב וכו'. חיוב. דהא איבא הנאה: כמאן דשמשש מת. רובע את המת: והא אית ליה הנאה. אל דא רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ונחלתו ונצטן: עדי טריפה. שהן עצמן טריפה: שהומו

בפני בית דין, פטור. כגון דבין (מאי טעמא) חיוב. דכתיב 'ובערת הרע מקרבך'. שלא בפני בית דין, פטור. והוויא לה עדות שאי אתה יכול להיומה, וכל עדות שאי אתה יכול להיומה, לא שמה עדות. ואמר רבא, הרובע את הטרפה, חיוב. טריפה שרבעו, בפני בית דין, חיוב. שלא

על

מגדף הוראת שעה היהת. איכא למאן דאמר לקמן (דף פ) מקושש נמי הוראת שעה היהת:
לא היה יודע באיזו מיתה. ואע"ג דמיתה סתם חנק היא מתוך הסברה היה מדמה לעובר עבודה זרה ובסקילה המחולל שבת בפריהאי ככופר בעיקר ככופר במעשה בראשית:

נבמ' על משענתו. מתרגמין על ברייה שנתרפא לגמרי ונשען על כחו: וכי תעלה על דעתך. למה לי למימר ונקח המכה ממיתה: **אלא** זה שאמרוהו. מתחילה למיתה ובא הכתוב ללמדך שאם יקום מן המשכב והתהלך בחייו אמרודו למשענת זרים ונקח המכה ואפי' מת לאחר מכן שוב והכבד: **ורבנן האי** ונקח המכה מלמד שחובשין אותו. אם אמרודו למיתה חובשין את המכה שלא יכרח עד שנראה אם ימות אם לאו להכי אתי נקח המכה דמשמע בלשקסו ונקח מכלל דעד השתא חבוש הוא: יליף ממוקושש. דכתיב (במדבר טו) ויניחו אותו במשכבו. מוקושש בר קפלא הוא. פטטא ליה למשה דבר קטלא הוא כדאיתיה לקמן בברייתא יודע היה משה רבינו שהמוקושש במיתה שהרי כבר נאמר בתורה מחלילה מות יומת אבל לא היה יודע באיזו מיתה יומת רבנן סבירא להו כמאן דאמר לא יומת שיעידוהו בתראתו באיה מיתה נהרג: **דלא** היה יודע **אי** בר קפלא הוא **אי** לא. כדמפרש לקמן אבל מגדף לא באמר בו אלא לפרש וכו': הוראת שעה היהת. אי לא תבה הבישה דהכא מבחישה דהתם לא חובש מגרינן מחלילה על אותה חיבשה ומעצמם עשו דבין דלא באמר בו מיתה מתחילה מה ספק היה להם להטיל עליו ספק מיתה ולחבושה: כדנתיב. סיעתא להא דאמר לעיל מוקושש לא נסתפקו עליו אלא באיזה מיתה יומת אבל מגדף לא היו יודעין שהיה חייב מיתה: **מה עשה לו.** משמע בר עשייה הוא אבל לא היו יודעין מהו: **לפרוש להם.** ולא כתוב מה עשה משמע כל דברו היה צריך לפרש להם: **בשלמא** ליה נתיב. דאמר ונקח המכה לאמרוהו למיתה והקל חזרו והכבד אתא היינו דכתיבי תרי קראי יתירא לאומדנא דאם בא ללמנוי שהחובל בחיבורי חייב בריפוי ושבח כדמסיק שבתו יתן וגו' וכתוב ובהא יתעב ובהא באבן או באגרוף ונפל למשכב שבתו יתן ורפא ירפא ולא ימות יתירא הוא למדרש וכן אם יקום והתהלך בחייו: **הוא** אמרוהו למיתה והיה. דלא תימא הואיל ויצא מב"ד חייב נקטליה

בשלמא לרבי נתיבא היינו דכתיב תרי אומדני בו. ולא וליפטר ממיתה איצטריך כדאמרינן לעיל וכו' ס"ד שוה מהלך זה נהרג אלא אתא קרא לאשמעינן דמשלם ריפוי ושבת ואע"ג דינינו ממונות מחזירין בין לכותב בין לחובה (לעיל דף לב) דסלקא עתך כיון דאמרוהו למיתה פטור דהא משמאי אית דרדומי עליה ומיהו קשה דאמרינן לעיל ורבנן האי ונקח המכה מאי דרשי ביה הא בין רבנן ור' נתיבא אית להו תרי אומדני וכו' היכי דמדיק ליה ר' נתיבא לתרי אומדני ידידה מוקמי ליה נמי רבנן לתרי אומדני ידידה לאמרוהו לחיים ומת דמשמע הכא דלרבנן בעי קרא ויש לומר דקשיא ליה משום דנקח המכה אאם יקום כתיב דאיירי באמרוהו למיתה היהת:
וחד אמרוהו לחיים ומת. פירש בקונטרס דבשניהם משלם ממון וקצת קשה אמרוהו לחיים ומת ליהוי כתיבי מיתות שונגין דפטורין דהא דפטור ממיתה לא מן הדין אלא משום דיצא מבית דין וכו':
א"ר

על משענתו ונקח המכה' וכי תעלה על דעתך שזה מתקלף בשוק וזה נהרג. אלא זה שאמרוהו למיתה והקל ממה שהיה, ולאחר כך הכבד ומת, שהוא פטור. ורבנן, האי ונקח המכה' מאי דרשי ביה. קולמו שחובשין אותו. ורבי נחמיה, הכישה מנא ליה. וליף ממוקושש. ורבנן נמי, לילפי ממוקושש. מוקושש, בר קפלא הוא, ומשה לא היה ידע קפליה כמאי. לאפוקי האי, דלא ידעין אי בר קפלא הוא אי לאו בר קפלא הוא. ורבי נחמיה, יליף ממגדף, דלא היה ידע אי בר קפלא הוא, וכשהו. ורבנן, מגדף הוראת שעה היהת. כדנתיבא, יודע היה משה רבינו שהמוקושש במיתה, שצאמור מחלילה מות יומת, אלא לא היה יודע באיזו מיתה נהרג, שנאמר 'כי לא פרש' וגו'. אבל מגדף, לא באמר בו אלא לפרש להם על פי ה', שלא היה משה יודע אם הוא בן מיתה כל עיקר, אם לאו. בשלמא לרבי נחמיה, היינו דכתיבי תרי אומדני. חד, אמרוהו למיתה, והיה. וחד, אמרוהו למיתה, והיה. וחד, אמרוהו לחיים ומת. ורבי נחמיה, אמרוהו לחיים ומת, לא צריך קרא, שהרי יצא מבית דין וכו'. **הנה רבנן** המכה את חיבורו ואמרוהו למיתה, והיה, פוקרין אותו. אמרוהו למיתה, והקל ממה שהיה, אומדני אותו אומדן אחר שני לממון. ואם לאחר פן הכבד ומת, הלך אחר אומדן האמצעי, דברי רבי נחמיה. והקמים אומרים, אין אומדן אחר אומדן. תנאי אידך, אמרוהו למיתה, אומדני אותו לחיים. לחיים, אין אומדני אותו למיתה. אמרוהו למיתה, והקל ממה שהיה, אומדני אותו אומדן שני לממון, ואם לאחר פן הכבד ומת, משלם נוק וצער ליוורשים. מאימתי משלם, משענה שהקהו, וסתמא כרבי נחמיה: **משנבה נתפזין להרוג** את ההקמה והרג את האדם, לעובר פוכבים והרג את ישראל, לנפלים והרג את בן קיימא, פטור. נתפזין להפכותו על מתניו, ולא היה פה כדי להמיתו על מתניו, והקלה לה על לבו, והנה פה כדי להמיתו על לבו, וכו'.

הוא דהדר חיי חס רחמנא עליה להכי אתא ולא ימות כלומר והכה איש וגו' ולא ימות כמה שאמרוהו אלא נפל למשכב שבתו יתן ממון ולא מיתה או אם יקום והתהלך בחייו לאחר שאמרוהו למיתה ונקח המכה אפילו חזר והכבד ומת: **אלא** לרבנן, דאמרין לחיבשה אתא תרי אומדני למה לי לכתוב ולא ימות ונפל למשכב ונקח המכה שבתו יתן ושמעין מינה אמרוהו למיתה והיה ממון יתן לא מיתה ומונקה המכה יתירא שמעינן דכשיברור לנו שמה ימות הוא ונקח המכה מכלל דעד השתא חבוש הוא: **הוא** תרד ופירשין ליה וחד אמרוהו לחיים ומת. ואיכפת דרש להו ולא ימות דרשי לה לאמרוהו לחיים ומת והכי משמע: **אומדן** אמרוהו למיתה שלא ימות אפי' מת לאחר מכאן שבתו יתן ורפא ירפא יתן אומדן אותו כשהיה נאמד לחיים ואם אמרוהו למיתה ואפי' יקום והתהלך בחייו שלא מת שבתו יתן אבל אמרוהו מתחילה למיתה ויצא מב"ד חייב וסוף דבר מת אפי' שהקל באמצע לא פטריה דהמנא: **שהרי יצא מב"ד וכו'.** והא נפקא לן מצדקא אל תהרוג בפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף לג) מנין ליוצא מב"ד וכו' ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו שנאמר וצדיק אל תהרוג: **פירשין** ליה. ומיתה נותן תמשה ברכובא: **אימתי** פלגין. כמה ראי לשכב מחולי זה ולכמה יעלה שבתו ורפאתו: **אומדן** אמרוהו למיתה ומת חייב. היינו אומדן שני. **אומדן אחר אומדן.** לחשב כיוצא מב"ד וכו' ולהפטר אם לאחר מכאן הכבד ומת אלא בתר מעשה דהשתא אולינן דהואיל והכבד ומת חייב המכה מיתה: **אמרוהו למיתה אומדני אותו לחיים.** אם ראינו שהקל ולא אמרינן הואיל ויצא מב"ד חייב היה זה הירג: **לחיים** אין אומדני אותו למיתה. לומר טענה באומדן ראשון ולחייבו ליה שהרי יצא מב"ד וכו' ואמרינן תממת חולי אחר שבא עליו הכבדה המכה: **נותן נוק וצער** ליוורשין. והוא הדין לרפוי ושבח ובהא דהא בתר אומדן האמצעי אולינן ולכולהו אמרוהו אלא לאו אורחיה דהנא למחשב ברכובא: **אימתי** פלגין. וכלומר) מאיזו שעה אומדני אותו כשהקל: **משעה** שבהתו. אומדני כמה היה יפה קודם הבאה וכמה היה יפה אחר הבאה ולא אמרינן הואיל ועד השתא לא אמדינן (וליהו) אלא למיתה והשתא הוא דאמדינן ליה לממון נאמדיה כדקאי השתא והרי הוקל ומפסדינן ליה לניוק: **וסתמא** כרבי נתיבא. והך תמא כרבי נתיבא מוכחא דפטור ליה ממיתה אף על פי שהכבד ומת: **מתניו** נתפזין להרוג את הבהמה. היה עומד אדם אצל בהמה ותכחין להרוג בהמה והרג אדם פטור משום דכי אתרו ביה התראת ספק הוא אף על פי שקבל עליו התראת שאומר לא ימות יודע אני שהוא בן ברית ועל מנת בן אני עושה שאם אהרגנו אני אחתיב מיתה פטור דשמא לא יהרגנו: **אנפליה** עליו מיחייב. דכמו דקטיל דמה:

והיה

מכה אדם ומכה בהמה. תימה בדריש פ' הנהנלקן (לקמן פד) מוקי להאי קרא במכה אביו ובה שייך בו לחלק כל דרך ירידה לדרך עלייה ושל לומר דהיקשא לאו מההוא קרא במקא אלא מוקי לדליל מנייה ואישי כי יכה כל נפש אדם וכתבי בתריה מכה נפש נשאלה שלמנה הדוואה ברצח מכה כדאיתא בפ' יוצא דופן (נדף דף מה: ושם) ואע"ג דלפי גיטא אחת דבריש החובל (ב"ק דף פג:) משמע הדוואה קרא בחובל בחיבור איירי ליתא להדיא גיטא כדפרישית שם ומיחו בפרק הנהנלקן (לקמן ד' פד) משמע דמקרא אדמית' במכה אביו וחי היקשא ותנא דבי חזקיה ועד משמע בפרק אלו נערות (כתובות ד' לה: ושם) במכה אדם הוי היקשא דקאמר ולתנא דבי חזקיה מנאי בדחול תביה דלמנה בשבת כתיב דבמכה בהמה גופיה איכא לפלוגי ומשני לא ס"ד דכתבי מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת משמע דמההוא קרא ליה היקשא וצ"ל דאף על גב דמיערקא ביה לאו מוקי קרא במכה אביו משום דלא כתב ביה ומת חייתו משום דצריכין למדרש מנייה חבורה במכה אביו אבל במסקנא נדפק לן ובורח באם אינו ענין מנפש בהמה מיתוקם מכה אדם ברצח אע"ג דפ"ק כתיב ביה ומת ומיחו קשה דבמסקנא גימי מילא מנייה החם דמותר להקוי דם לאביו וצ"ל דמייירי בין במכה אביו סתם למכה חיבורי במכה אביו מדכתבי כההוא סתם ולא כתיב ומת ובמכה חיבור דבר הלמנו מענינו דומיא דקא דלעיל מנייה דמייירי ברצח ולצדין מייירי לענין חיבורי במינה לענין אביו בחבורה בעלמא וכיין דבכולהו איירי קרא גמרינן שפיר ממכה בהמה

נתניה למעלה. גבי לא יהיה אסון ונתן בפלילים (שמות כא) דמי ולדות: והא תנא דבי חזקיה מפקא מרדכי ורבנן. ורבנן מחייבי ליה מיתה לתובנין להרוג את זה והרג את זה ורבי מחייבי ליה ממון ואילו לתנא דבי חזקיה לא מחייבי ממון אלא מיתה: **מכה אדם ומכה בהמה**. לכך וקושטו ביה קרא במכה בשלמנה ומכה

וְתִינְיָה' לְמַעְלָה, מַה לְחַלְקָן, מִמּוֹן, אִם פָּאוֹן, מִמּוֹן, אָמַר רַבָּא, הַאי דְתִנְיָה דְבֵי חִזְקִיָּה, מִפְּקָא מְרַדְבֵּי, וּמִפְּקָא מְרַדְבְּנֵי, דְתִנְיָה דְבֵי חִזְקִיָּה, מ'פַּה אָדָם, וְיִמְנָה בְהַמְהוּ, מַה מִּפְּנֵה בְהַמְהוּ, לֹא חִלְקִיתָ בֵּהּ בֵּין שׁוּגֵג לְמוּיָד, בֵּין מִתְפַּנֵּין לְשִׂאֵנוּ מִתְפַּנֵּין, בֵּין דְרַךְ יְרִידָה לְדְרַךְ יְרִידָה לְדְרַךְ עֲלִיָּה, לְפִטְוֵרָא מִמּוֹן, אֲלֵא לְחִיבֵי מִמּוֹן. אִם מִפְּנֵה אָדָם, לֹא תִחְלוּק בּוֹ בֵּין שׁוּגֵג לְמוּיָד, בֵּין מִתְפַּנֵּין לְשִׂאֵן מִתְפַּנֵּין, בֵּין דְרַךְ יְרִידָה לְדְרַךְ עֲלִיָּה, לְחִיבֵי מִמּוֹן, אֲלֵא לְפִטְוֵרָא מִמּוֹן. מֵאֵי, שִׂאֵן מִתְפַּנֵּין'. אֵילִימָא, שִׂאֵן מִתְפַּנֵּין כִּלְלָה, תֵּינְיָנו שׁוּגֵג. אֲלֵא פְשִׁיטָא, שִׂאֵן מִתְפַּנֵּין לֹהֵא אֲלֵא לֹהֵא, וְקִתְנֵי לְחִיבֵי מִמּוֹן, אֲלֵא לְפִטְוֵרָא מִמּוֹן. וְאֵי בְרַ קִטְלָא הוּא, מֵאֵי אֵימְרֵי דְרַבִּי לֵאמֹר, לְמִיפְטְרִיהָ מִמּוֹן. אֲלֵא לֹא שְׂמַעַת מִינָה, לֹא בְרַ קִטְלָא הוּא וְלֹא בְרַ מִמּוֹנָא הוּא: מִשְׁנַה רֹצֵחַ שְׁנַתְעַרְב בְּאַחֵרִים, פּוֹלֵן פְּטוּרֵין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כּוֹנְסִין אוֹתָן לְפִיפְהָ. כָּל תֵּיבֵי מִיתוֹת שְׁנַתְעַרְבּוּ דָּךְ בְּזוּהַ, נִידוּנֵין בְּקַלְהָ. תַּנְסַקְלוּן בְּנַשְׂרַפֵּין, רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נִידוּנֵין בְּסַקְלָה, שְׁהַשְׂרִיפָה חַמּוּרָה. וְחַכְמַיִם אָמְרִים, נִידוּנֵין בְּשְׂרִיפָה, שְׁהַסַּקְלָה חַמּוּרָה. אָמַר לְהֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵילוֹ לֹא הוּתָה שְׂרִיפָה חַמּוּרָה, לֹא תִתְנֶה לְבַת פְּהֵן שְׁנַתְנָה. אָמְרוּ לוֹ, אֵילוֹ לֹא הוּתָה סַקְלָה חַמּוּרָה, לֹא תִתְנֶה לְמַגְדָּף וְלַעֲוֵבַד עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים. הַתְּהַרְגֵין בְּנַחְקֵין, רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר אֵילִימָא 'אַחֵרִים', בְּשִׂרִים, פְּשִׁיטָא. וְהוּ, בְּהָא לִימָא רַבִּי יְהוּדָה, כּוֹנְסִין אוֹתָן לְפִיפְהָ. (סִימָן בְּשִׂר'') אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אָמַר שְׁמוּאֵל, הֵכָא בְּרוּצַח שְׁלֵא נִגְמַר דֵּינוּ, שְׁנַתְעַרְב בְּרוּצַחִים אַחֵרִים שְׁנִגְמַר דֵּינוּ, עַסְקִינֵן. רַבְּנָן סָבְרֵי, אֵין גּוֹמְרִין דֵּינוּ שֶׁל אָדָם אֲלֵא בְּפִנְיֵה הַלְפָד פּוֹלֵן פְּטוּרֵין. וְרַבִּי יְהוּדָה, מִיפְטְרִינְהוּ לְגַמְרֵי נְמֵי לָא, בֵּין דְרוּצַחֵין נִינְהוּ. הַלְפָד פּוֹנְסֵין אוֹתָן לְפִיפְהָ. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר, בְּאֵרִים, דְּכוּלֵי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגֵי דְפְטִירֵי. אֲבָל כֵּהָא, בְּשׂוֹר שְׁלֵא נִגְמַר דֵּינוּ, שְׁנַתְעַרְב בְּשׂוֹרִים אַחֵרִים שְׁנִגְמַר דֵּינוּ, מִסְפִּילְנֵי רַבְּנָן סָבְרֵי, כְּמִיתוֹת פְּעִילִים קָדַּם מִיתוֹת הַשׂוֹר, וְאֵין גּוֹמְרִין דֵּינוּ שֶׁל שׂוֹר אֲלֵא בְּפִנְיֵה הַלְפָד פּוֹלֵן פְּטוּרֵין. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבְרַ, כּוֹנְסִין אוֹתָן לְפִיפְהָ. אָמַר רַבָּא,

אדם ומכה בהמה. תימה בדריש פ' הנהנלקן (לקמן פד) מוקי להאי קרא במכה אביו ובה שייך בו לחלק כל דרך ירידה לדרך עלייה ושל לומר דהיקשא לאו מההוא קרא במקא אלא מוקי לדליל מנייה ואישי כי יכה כל נפש אדם וכתבי בתריה מכה נפש נשאלה שלמנה הדוואה ברצח מכה כדאיתא בפ' יוצא דופן (נדף דף מה: ושם) ואע"ג דלפי גיטא אחת דבריש החובל (ב"ק דף פג:) משמע הדוואה קרא בחובל בחיבור איירי ליתא להדיא גיטא כדפרישית שם ומיחו בפרק הנהנלקן (לקמן ד' פד) משמע דמקרא אדמית' במכה אביו וחי היקשא ותנא דבי חזקיה ועד משמע בפרק אלו נערות (כתובות ד' לה: ושם) במכה אדם הוי היקשא דקאמר ולתנא דבי חזקיה מנאי בדחול תביה דלמנה בשבת כתיב דבמכה בהמה גופיה איכא לפלוגי ומשני לא ס"ד דכתבי מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת משמע דמההוא קרא ליה היקשא וצ"ל דאף על גב דמיערקא ביה לאו מוקי קרא במכה אביו משום דלא כתב ביה ומת חייתו משום דצריכין למדרש מנייה חבורה במכה אביו אבל במסקנא נדפק לן ובורח באם אינו ענין מנפש בהמה מיתוקם מכה אדם ברצח אע"ג דפ"ק כתיב ביה ומת ומיחו קשה דבמסקנא גימי מילא מנייה החם דמותר להקוי דם לאביו וצ"ל דמייירי בין במכה אביו סתם למכה חיבורי במכה אביו מדכתבי כההוא סתם ולא כתיב ומת ובמכה חיבור דבר הלמנו מענינו דומיא דקא דלעיל מנייה דמייירי ברצח ולצדין מייירי לענין חיבורי במינה לענין אביו בחבורה בעלמא וכיין דבכולהו איירי קרא גמרינן שפיר ממכה בהמה

נתניה למעלה. גבי לא יהיה אסון ונתן בפלילים (שמות כא) דמי ולדות: והא תנא דבי חזקיה מפקא מרדכי ורבנן. ורבנן מחייבי ליה מיתה לתובנין להרוג את זה והרג את זה ורבי מחייבי ליה ממון ואילו לתנא דבי חזקיה לא מחייבי ממון אלא מיתה: **מכה אדם ומכה בהמה**. לכך וקושטו ביה קרא במכה בשלמנה ומכה

אדם ומכה בהמה. תימה בדריש פ' הנהנלקן (לקמן פד) מוקי להאי קרא במכה אביו ובה שייך בו לחלק כל דרך ירידה לדרך עלייה ושל לומר דהיקשא לאו מההוא קרא במקא אלא מוקי לדליל מנייה ואישי כי יכה כל נפש אדם וכתבי בתריה מכה נפש נשאלה שלמנה הדוואה ברצח מכה כדאיתא בפ' יוצא דופן (נדף דף מה: ושם) ואע"ג דלפי גיטא אחת דבריש החובל (ב"ק דף פג:) משמע הדוואה קרא בחובל בחיבור איירי ליתא להדיא גיטא כדפרישית שם ומיחו בפרק הנהנלקן (לקמן ד' פד) משמע דמקרא אדמית' במכה אביו וחי היקשא ותנא דבי חזקיה ועד משמע בפרק אלו נערות (כתובות ד' לה: ושם) במכה אדם הוי היקשא דקאמר ולתנא דבי חזקיה מנאי בדחול תביה דלמנה בשבת כתיב דבמכה בהמה גופיה איכא לפלוגי ומשני לא ס"ד דכתבי מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת משמע דמההוא קרא ליה היקשא וצ"ל דאף על גב דמיערקא ביה לאו מוקי קרא במכה אביו משום דלא כתב ביה ומת חייתו משום דצריכין למדרש מנייה חבורה במכה אביו אבל במסקנא נדפק לן ובורח באם אינו ענין מנפש בהמה מיתוקם מכה אדם ברצח אע"ג דפ"ק כתיב ביה ומת ומיחו קשה דבמסקנא גימי מילא מנייה החם דמותר להקוי דם לאביו וצ"ל דמייירי בין במכה אביו סתם למכה חיבורי במכה אביו מדכתבי כההוא סתם ולא כתיב ומת ובמכה חיבור דבר הלמנו מענינו דומיא דקא דלעיל מנייה דמייירי ברצח ולצדין מייירי לענין חיבורי במינה לענין אביו בחבורה בעלמא וכיין דבכולהו איירי קרא גמרינן שפיר ממכה בהמה

אי הכי הא דתני עלה וכו'. בין לריש לקיש בין לשמואל קא מותבי אי הכי דהני אחרים דמתני' דררווחים קאמרו דהאי רוצח שנותר בהוכר ולבסוף נתערב קאמרו הא דתני עלה בביריתא הכי רוצח שנותר באחרים כולן פטורין אמר רבי יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהן כולן פטורין וכו' אפילו דקאמרו ר' יוסי: **אלא אמר רבא**. בשלא הוכר לבית דין קאמרו כגון

- 1 שנים עומדין ויצא חץ מביניהם ואין יודעין
- 2 אי זה מהן ורקו שניהם פטורין אמר רבי יוסי
- 3 אפילו אבא חלפתא ביניהם שחבל וידעין
- 4 שהוא חסיד ולא ורקו לא מחייבין לאידך
- 5 משום דהי חזקה ובהא אפילו רבי יהודה
- 6 מודה ורבי יהודה דאמר כונסין אותן לכיפה
- 7 לא עלה קאי אלא אמר כדו קאמרו ת"ק וחסורי
- 8 מחסרא מתני' והכי קתני שור שנגמר דינו
- 9 וכו' סוקלין אותו דהא על כרחין כוליהו
- 10 אסרי בהנאה ואין חפסד לבעלים בסקילה
- 11 הלכך סוקלין אותם כיון שפתייהם מצוה
- 12 סקילה במחויב בה: **כונסין אותם לכיפה**.
- 13 ש"צ' לסוקלין שלא להטריח ביד אלא
- 14 כונסין אותן בחדר והם מתים ברעב: והתניא:
- 15 בביחוריהו דלמה מותר: **לקמן מודה**:
- 16 ולדה אסור. דעובר ירך אמו הוא וגם הוא
- 17 נאסר בגמר דין אמו: והאמר רבא ולד
- 18 הנוגעת אסור. בהקרבנה כגון שנגחה על פי
- 19 עד אחד או על ידי הבעלים דמסתרא לגבהו
- 20 ולא להדיוט הלכך על כרחין שמעינן
- 21 מדרבא דהיבא דאית עדים אסור אף
- 22 להדיוט וצריך לגמור דין שניהם הוא ליתא
- 23 למימו טעמא דת"ק דתני וולדה מותר

משום דלא נגמר דינו עמה דאי בשלא בא לב"ד מאי איריא ולדה אפילו אמו נמי אלא כן נגמר דינה לא מיסתרא וכי איצטרך תנא למיתני מותר הכי אשמעינן דאין קולא להביא לב"ד קאמרו ותיובתא דרבא: **אימא אם עד שלא נגמר דינה עיברה**. וילדה: דהיינו בין נגיחה לגמור דין דלא הוה ולד כל בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין ולא גוצר מן האיסור דאכתי אימייה הות שריא ולדה מותר: **אם משננמר דינה עיברה וילדה**. דגולד מן האיסור אסור אע"ג דלא הוה בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין: **הניחא למאן דאמר**. פלוגתא הוא בתמורה (דף לא). **מאי איבא**

הקבוע למזבח כדאי' התם אבל בעלמא אמרין דניכשניהו דנייידן ומטעם זה היה אמור רבינו תם נראה להחיר דרוסת הזאב ברוב דמעישה בכל יום וזאבים טורפין שהן מן העדר דרועה מציל הבהמה ושריין לה אע"ג דביעלי חיים חשיבי וכן ברוב עופות דרוסין אווזין ותרנגולין דמותרין והזכא נתעבר ברובא דחייבין פטורין פליגי ניידי ולא

אמרין כל דפריש מרובא פריש לאו פטורין דמשיטתו בהנאה קאמרו אלא פטורין דלא אסרוהי כי דינא להורגם דכביתא בעלים כך ממת השור ועד דלא ליתוי לאחילופי באדם דבאדם כולי עלמא לא פליגי דפטירי תרע דלרבי יהודה אמאי כונסין אותן לכיפה ועבדי צער בעלי חיים ומקלקל חצירו וכיפתו אדרבה ליערפיהו כונסין לפי שחן מוקדשין אלא אתי לאיחלופי באדם ועבדי היכירא וכן לרבנן עבדו היכירא דפטורין להו ולא חיישין לתקלה אבל במתני' דבוחים חיישין לתקלה טפי דאיכא כמה ספק אפסוקין לפי שחן מוקדשין כגון רבא על גבי השור ובא חצירו ורכב (קדושין דף נה.) וסמכה על גבי ראש גדי וטלה והלב מוקדשין על גבי מבחו דשרי שור ובעל לפי שאינו דרך הקבוע (פסחים דף כ"ז) ועד דאבא אסור מעילה דהוידו במעילה במיתה הלכך כולן ניימו ולא תלמנה כיון דאיסוריהו נהנה הני דשמעין אמאי אלא תקינו בהו רבנן מיתה וזיקוקי להורגן נ"ל וזיקוקי ב"ד להורגו לא איסורו הגאה הרי הזאב והדארי מוקד ל"ה ר"ל והוא שמהניו ואסורין בהנאה ולא תקינו להו מיתה אלא אמרו כל הקודם להורגן וכה ופריך רבא היינו דקתני עלה אפילו אבא חלפתא ביניהן

אלא אמר רבא שנים כו' ואפילו אבא חלפתא דלא תלינן ביה שדורג אבל בשוריים אותן שיש תלכות בזהו שדורגו חייבין ומשום ובערת הרע מקרבך ועוד אמור ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ופי' בדולה היאיש שמעתא משממע ענאמר סוקול סיקל איני יודע אלא נבילה ונבילה אסורה באבילה מוכתח כן וטוסיא דפי"ב דקדושין (ף ו'). כל צפור טהורה לרבות את משולחת חיה אשר לא נתבלו לרבות את השוחטה ופריך ואיפך אנא ומשני לא מצינו בעלי חיים אסורין פירוש שלא יהו מותרין כששוחטן בר מאלו שעומדין ולישחטו למצותן ולכך אין לאסור משולחת לומר דחל עליה איסורא לאתר שישחט ולישחט ולאסורה באבילה כיון שאר עופות טמאין דכתיבי כהן ופריך (והא

רובע ונרבע דאיסורו מחיים פי' במחיים אסור לשוחטן ולהקריבן לגבה ומשני הני מילי לגבה אבל להדיוט שור והרי רובע בערדי במחיים אסור במחיים חל על האיסור לישחט ואם שחטן אסורין אף אני אביא משולחת ומשני רוב בעלי חיים קאמרין ואם כן דאין שור הנסקל נאסר כל זמן שהוא חי שור שלא נגמר דינו שנותר בשוריים אחרים שנגמר דינם כולם פטורין ומותרין בנייה ועבודה ואין כאן עיניו הדין כיון דפטורין מדינה מוקלה מיהא לכשישחטו או ימותו יהו אסורין בהנאה והא דאומר שליח פריק ד' הו' (ב"ק דף מה. ושם) דשור שנגמר דינו מכרז אינו מכרז אפילו לרדיא היינו משום דאסור לענות דיו ומצוה לסוקלו ועד דאין לו מכרז (ואין) לו בעלים הלהוקח אין יכול לכותב בו יותר משום אדם אבל כי לא נגמר דינו מכרז מבור לשוחטה אי נמי לרדיא דמצי לערוקי לאנמא וכי שחט ליה לאתר שנגמר דינו אסור באבילה כו' ריאה לר"ת וקשה דבשליח פ"ק דערכין (דף א') משמע דשור הנסקל נאסר מחיים גבי האשה שמתה נתנן בשערה דמפרש התם זו מיתהא אסרתה וזו גמר דינה אסרתה ויש לפרש גמר דינה כלומר מחיים חל עליה איסור שאסורה אפילו שחטה ועבדה בעין בשר וזו מיתהא אסרתה ואין עליה שום איסור מחיים ויש ריאה דלא נאסר מחיים מזהא דהניא במרובה (ב"ק דף עא. ושם) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לג.) גבי שור הנסקל וטבחו משלחן תשומי ארבעה וחמשה דברי ר' מאיר ואמאי אלא ליתיה במכירה וקאמרו ריש לקיש הלכך במרובה כל שישנו בטביחה ישנו במכירה וכל שאינו נגמר דינו וזו הוה הדין דכל שאינו במכירה אינו בטביחה אבל אי שרי בהנאה נוח שיטבול למזכור לרובע עליו עד בית הקבוע ל"ש חולין ל"ש קדשים ומיהו ל"ש ליישב דברי ר' אהו בית דין מתעצלין בסקילתו ומיהו מה שאומר ר"ת דאין לו מכרז ואין לו בעלים זה לא יתכן ומה שפסק ר"ת בעד שיש בו שה אחד ספק דרוסה דשרינן מטעם דכל דפריש מרובא פריש לא יתכן דיש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אלא היכא דפריש מאילו כגון בנמצא ביד גוי אבל אם נאסר בתערובת ופריש לא אמרין מרובא פריש ואם יש בעד ספק דרוסה אפילו אחד בריבוא ימוחו כולן תרע דטבעת על ע"ז שנותרה בריבוא כולן אסורות ובפירשה אחת מהן פליגי רב ושמואל אי אסרתה או לא אבל בהדיא גופא לא פליגי דכ"ע מודו דאיסורא וכל שאינו פריש מתערובת אסורין ולא אמרין מרובא פריש גזירה שמא יקח מן הקבוע ל"ש חולין ל"ש קדשים ומיהו ל"ש ליישב דברי ר' אהו יעו ולכשיסתאבו יפוח ושחטם ויבאכו מטעם כל דפריש מרובא פריש וי"ל דלא עבדינן תקנה ברעיה כיון דלאחר רעיה נמי לא משתרי אלא מטעם כל דפריש: **ואחרים** באחרים כו'. הכא אין לחוש אי גרס הכי דאסר ספק ספקא דרך ברייתא כר' יהודה אחיא ובפ' התערובות (ובחים דף עד. ושם) מסקינן דר' יהודה אסר ספק ספקא אפילו בשאר איסורין אבל במתני' דכל הבלעים (ע"ז מט) ובמס' ערלה (פ"ג מ"ו) לא גרסינן ואחרות באחרות ומפריך בפי' התערובות על שמואל דאסר ספק ספקא מביריתא שמתרת ולא משבח דקאי כשמואל אלא רבי יהודה ויש מפרש דמיימי שנתערבו כל האחרים באחרים דליכא אלא חד ספקא וגרס נמי התם ואחרות באחרות וכו' מה לי מתערב בפעם אחת מה לי ב' פעמים איצטרך משום דאיכא חרי רובי כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף טו.) דבעי רוב העיר רובו סיעה ושרינן אפילו בעיר קטנה ואין חולקים אתר רוב העיר גירדתא אפילו גדולה

לא תימא ליה לאבוק הכי. להודיעו בהדיא שהוא טועה משום דמסקיף ומצטער: אלא אמרו לו אבא כך כתוב בתורה. קס"ד בתמיחה קאמר וכי כך כתיב בתורה: סוף סוף היינו תך. דמביישו ואומר לו יפה אתה עושה: אלא. בניתוחא עצמו לו מקרא האמור והאומר לו אבי מקרא כך וכך כתוב בתורה והוא עצמו ישים

לומר לאבוק כל תמיחה הכי. **מתנ"י עבר** 1
 עביה שתי בה שתי מיתות: חטאת חמורה 2
 והיא אשת איש: בדיקה הראשונה. בגמרא 3
 מפרש לה: **גמ' פשיטא**. דבחמורה נדון 4
 שהרי אף בה נתייבב הדיכי סליק אידעתן 5
 לידון בקלה וכי אתגורוי אבגר במה שעבר 6
 שתי עבירות אילו לא תערב אלא על 7
 החמורה היה נדון בה ועכשיו שהוסף 8
 לעבור עמה בעירה אחרת נדון בקלה: **אמר** 9
רבא. והיא אי מקמי דאיתא לקמן עבדינהו 10
 לתרויהו לא איצטריך לאטשומעיהו כי 11
 איצטריך למתניא כגון דנגמר דינו תחלה 12
 לקלה ס"ד"א וכי: **מנא הא מילתא וכו'**, 13
 ואע"ג דנגמר דינו לקלה: בספקלה. דכל 14
 דמיים בם בספקלה איתיה חמורה ואי דלא 15
 נגמר דינו קודם לכן לא איצטריך קרא 16
 לאטשומעיהו: בן סורר ומורה. וקרי ליה שופך 17
 דם על שטופו לשפוך כדאמר: **לעיל דף** 18
עב. שעומד בפרשת דרכים וכו': **האדריה** 19
משה. במשנה תורה: אל תהרים לא אבל. 20
 סיפיה דקרא צדיק הוא ויהי יחיה לומר זה 21
 צדיק גמור וע"כ משום דלא עבד הני לאו 22
 צדיק הוא אם עבר עבירות אחרות אלא לאו 23
 כמשמעוניה מדריש: אל תהרים לא אבל. 24
 שלא נצטרך לכותב אבותיו מתוך שהוא 25
 חסיד: שלא נתנה מקופה לש. צדיקה. שהוא 26
 דבר גנאי לאדם הגוף: בויקה הראשונה. 27
 באותו איסור שהווקע זה תחלה לחוהר בו 28
 ולפרוש ממנו הוא נדון אבל לא באיסור 29
 האב עליו אחרון אע"פ שהוא חמור דקסבר 30
 ר' יוסי אין איסור חל על איסור ואפי' חמור 31
 על הקל הלכך אין כאן שתי מיתות: חמותו 32
 ונעשית אשת איש. כגון נשא בת אלמנה 33
 ונאסרה אמה משום חמותו ואחר כך נשאת 34
 ונאסרה עליו משום אשת איש נדון בחמורה 35
 בשריפה והיא קדמה אבל אם היתה אשת 36
 איש ונעשית חמותו הוולוי כשנשא בתה 37
 כבר היתה זו אסורה עליו משום אשת איש 38
 תו לא חילל אסור חמותו אאסור אשת איש 39
 ואינו נדון אלא בתנן: **דאמר ר' אבהו**. 40
 כיבמות פ"ב ד' אדון: מודה ר' יוסי **באסור** 41
מוסיף. ומחדש דבר על האשה הואת לאסור 42
 בה דבר אחר (אלא לאסרה על מי שלא 43
 היתה אסרה) עליו מתחלה כגון הכא 44
 כשהיתה אלמנה והיא ומותו היתה אסורה 45
 לו משום חמותו ומותרת לכל אדם 46
 וכשנעשית אשת איש הוסיף בה השם עד 47
 איסור שאסרה לכל העולם וכי האי גונא 48
 מודה ר' יוסי דאסור חל על אסור מנו דחיל 49
 אבלא עלמא שהיתה מותרת להם עד 50
 עכשיו חילל נמי אתהיא ואע"פ שאסורה לו 51
 ועומדת: 52
אמר 53

דלא ידעין אי טריפה היה אי שלם הוה ועוד י"ל יהיה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ופטור מדארייתא וספק פשוהו וכלי הק"ט וינבישניהו וימא לן דפריש אי אתה רשאי למשכו לחתמיו עליו ועוד גזירה שפוא יוקח מן הקבוע והא דפרין בגמ' תיפוק ליה דרובא נסקלון ניתוהו ה"פ לכל הפחות לא גרע עמו דרובא נסקלי:

איתגורוי איתגור. וא"ת בפרק אלו נעירות 1
 (כתובות לב.) דילק"ה מחובל 2
 בחבירו דכל היבא אריבא ממון מלקות ממוןא 3
 משלם מילקא לא לקי ופרין לה לוחבל בחבירו 4
 שכן חייב בה דברים ואי ממונא קולא הוא שכן 5
 הותר מכללו בבי"ד והשתא אין יתכן לומר 6
 דקולא הוא דם כי איתגורוי איתגור ו"ל דמנו 7
 הוה משום דאם חס רומנא אהסדר משגנו ליה 8
 חבירה: **ונגמר** דינו לעבירה קלה וכו'. תימה 9
 ואמאי נדון בחמורה הא חסיד ליה ערות שאי 10
 אתה יכול לחזומה דאי מיתומו הוה יתברא לא 11
 מיסקלי ליה ובלאוי שהותויהו גביר בר סטלא 12
 הוא כדמוכח בפ"ק דמכות (דף ה.) גבי בני שנים 13
 ואמרו בחב' שבגא נגמר דינו של פלוגי וכו' ו"ל 14
 דהכא מייירי כגון דרך עבירה שניה עבר בפני 15
 ב"ד דאפילו נעירות שאי אתה יכול לחזומה 16
 מחייבין ליה לעיל בטריפה משום ובערת הרע 17
 ועוד יש לומר כיון דאי מיתומו קמאי או 18
 מיתומו מילי שהותויהו דבתראי עדות 19
 שאתה יכול לחזומה קריין בה: 20

וכתיב דמיו בו יהיה בספקלה. מכאן קשה 1
 לפי' הקונט' דבריש איהו נשך (ב"מ 2
 ס"א: ושם) דאמר' יבשש מלוי רביע' לשופכי 3
 דמים דכתיב הבשש מלוי רביע' ששך 4
 בקונטרס דרמיו בו יהיה משמע דמים ששך 5
 שהענין את חבריו ומת ברבע עליו ושובו ולא 6
 יתכן כלל אלא לספקלה אתיא הכא בשמעתי 7
 ובאוב ודעיניו יתיבתי מדימים בם ובכמה וכו' 8
 כולם לספקלה אתיין ונראה דדריש מדכתיב 9
 הכא והולידו בן פריגו וגו' ובכל הפסרים רש"י 10
 בפ"ק התמורה (דף ו') וסמך ליה והוליד בן 11
 פריג: 12

נדון בויקה ראשונה. לאו מילתא דפסיקא 1
 היא דהא חמותו ונעשית אשת אב 2
 איסור מוסף הוא אי אית ליה אחת ולואן 3
 דאמר ספקלה חמורה נידון באשת אב: 4
לידון נמי באיסורא דאשת איש. לענין קרבן 5
 קא פריך שיתחייב ב' חטאות בשוגג זו 6
 נמי אם החרו בו משום אשת איש ולו החרו בו 7
 משום חמותו ורבה מותר ליה דבמזוי איירי 8
 מודה ר' יוסי באיסור מוסף. אע"ג דבפ"ד אחין 9
 (במנות דף רב) איש משמע דלא קיימא לבסוף 10
 מ"מ אית דיה אב דכתיב בפרק אמרו לו (ברכות) 11
 את דת: דף י"ב (שי"ך לע"ב) **אפילו** תימא רבי 12
 ששעון בן גמליאל קסבר עבירות מחוקות. תימה 13
 דבסוף פרק האב על יבמות (בבמות סד: ושם) 14
 אמרין נשואין מלקות כרבי משום דסתם לו 15
 תנא מותרת דמי שלקח ושנה בו ו"ל דרב יוסף 16
 דהתם סבר מלקות מחוקות ואע"ג דאשכחן 17
 תנא דאית ליה עשות מחוקות ברייתא 18
 דבספון דקנתי החרו בו ביתה החרו בו והרכיב 19
 ראשו והתם מלקות ליבא מכל מקום משמע 20
 ליה דמתנ"י סברה מלקות מחוקות מדקתני זו 21
 שלקא אי נמי קסבר כיפה צריכה התראת ועד 22
 דמחוק בתרי או תבלת אין מתרין בו לכיפה 23
 הלכך אם איתא דבתלת יומני הויה חזקה על 24

רביעית אין כנסין אותו לכיפה כדמוכח בספון וקצת תימה אמאי מתרין בו לכיפה בשניה לר' ובשלישית לרשב"ג שאם יעבור אחר כך יתא מחוקו וינבישנהו לכיפה ויש לומר דאין מחייבו כיפה עד שיהא מחוק לעבור בהתראת מלקות הלכך אין מתריין בה כיפה לחודה לא סגי בבחי' ואי מתריין בה אמלקות ואכיפה הא לא עבדין' ביה ררת:

אמר ליה ארא בר ברי קטלי קטלת ליה. בתמיהה אמת שחלו שתיקון עליו ועבירה שיש בה שתי מיתות הוא נדון בחמורה והיאך אתה בא לדנונו אף באשת איש וכי תהרגנו שתי פעמים וכי חילל אשת איש האמונתו לרבי יוסי לענין שנגג הוא ולהתחייב שתי תאוות: **הרמב"ם** מי שלקח וטעה. שלקח שתי פעמים על שתי עבירות: **גמ'** של ברייתו. לאו שיש בו כרת והתירו בו למלקות: **הרבא** בר קטלא הוא. בידו שמים יכרתהו: וקרוי **הוא דלא מקרב קטלא**. דרין לא נתקרבה מיתה: **הרמב"ם** דמותר נפשיו. במפקר עצמו לעבירות: **של ברת אחת**. שעבר אותה עבירה עצמה שלש פעמים על השתים לוקח ובשלישית יכנסהו לכיפה: **רשב"י** שמעון. כיבמות נשאת לראשון ומת דמפקר עצמו לעבירות: **של ברת אחת**. שצבר אותה עבירה עצמה שלש פעמים על השתים לוקח ובשלישית יכנסהו לכיפה: **רשב"י** שמעון. כיבמות נשאת לראשון ומת

ומר סבר מלקות מחוקת. פ' בקוטרס לא 1
החוקק עד שלקח ג' מלקות וכיון דלקח 2
על השלישית אע"ג השתא יתיחוק רשע לא 3
מעיליין ליה לכיפה דבתי דרני לא ידיעין ליה 4
וגל חם דרק פירשן כן דמלקות מחוקות היינו 5
שאן מתייסר אע"פ שהלקותו ב' וג' פעמים 6
ואינו נבוע מצעבור שוב לא יתיסר. 7
נשג"ז

לה נפשיו. מקרבינו ליה לקטליה עליוהי. 8
אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחלפא, 9
אסברא לך, במלקות של ברת אחת. אבל של שתיים ושל שלש פירותהו. איפורי הוא דק 10
מעום, ולא מותרת בפלי האי: מי שלקח וטעה: אף על גב דלא שילש. ליאמ, מתנתין 11
דלא ברבן שמעון בן גמליאל, דאי רבן שמעון בן גמליאל, אף לא אמר, עד תלת יומיו לא הווי 12
חוקק. אמר רבינא, אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל, קסבר, עבירות מחוקות. מיתיבי,

עבר עבירה שיש בה מלקות, פעם ראשונה ושניה, מלקות אותו. ושלשית, כונסין אותו 13
לכיפה. אבא שאול אומר, אף בשלישית, מלקות אותו. ברביעית, כונסין אותו לכיפה. מאי 14
לאו, דכופי עלמא, מלקות מחוקות. ובפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל, קמפלגי. לא, 15
דכופי עלמא אית לחו דרבן שמעון בן גמליאל. והכא, בהא קא מפלגי. דמר סבר, עבירות 16
מחוקות. ומר סבר, מלקות מחוקות. והדתינא, התרו בו ושתק, התרו בו ותרפין ראשו, פעם 17
ראשונה ושניה, מתרין בו. שלשית, כונסין אותו לכיפה. אבא שאול אומר, אף בשלישית, 18
מתרין בו. ברביעית, כונסין אותו לכיפה. והתם, מלקות ליכא. במאי קמפלגי? אמר רבינא, 19
בכיפה צריכה התראה, קמפלגי. ומאי כיפה? אמר רב יהודה, מלא קומתו. והכי קמויא? 20
אמר ריש לקיש, 'תומות רשע רעה'. ואמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'פי' [גם] לא ידע האדם 21

את עתו פגנים שאנאחיים במצודה רעה'. מאי 'מצודה רעה', אמר ריש לקיש חפה: **משנה** 22
הורג נפש שלא בעדים, כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ: **גמרא** 23
מנא ידעינן? אמר רב, בערות מיוחדת. ושמואל אמר, שלא בהתראה. ורב הסדא, אמר 24
אכמי, כגון דאיתפחוש ב'בדיקות', ולא איתפחוש ב'חירות'. דרתגן, מעשה וברך בן זבאי 25
בעוקצי תאנים: ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ: מאי שנא הכא. דקתני נוטנין לו לחם 26
צר ומים לחץ, ומאי שנא התם. דקתני מאכילין אותו שעורין עד שפירוס מתבפקת. אמר 27
רב ששת, אידי ואידי, נוטנין לו לחם צר ומים לחץ עד שיוקטן מעיניו. והדר, מאכילין אותו 28
שעורין עד שפירוס מתבפקת: **משנה** הגונב את חספו, והמקלל פקוסם, והפועל ארמית, 29
קנאין פוגעין בו. בהן ששמש במומאה, אין אחיו הבהנים מביאין אותו לבית דין, אללא 30
פרחי בהנה מוציאין אותו חוץ לעוורה, ומפציעין את מוחו בגזירין. ור' ששמש במקדש, רבי 31
עקיבא אומר, בהנה. והכנסים אומרים, בידו שמום: **גמרא** מאי 'סכוה'? אמר רב יהודה, 32
פלי שרת. וכן הוא אומר, 'ואת קשות הנסד'. והכי קמויא, ולא יבאו לראות כפולת את 33
הקדש ומתו: והמקלל פקוסם: תני רב יסר, יפה קוסם את קוסמו. רבנן, ואיתמיא רבה 34
בר מרי אפריו, יפהו קוסם לו וילקונו ולקמנו: והפועל ארמית: בעא מיניה רב פהגא מרב, 35

קומתו. גובה: והיכא רימוא. ודאי הלכה למשה מסיני היא דף עגוש וכיפה מיתהו היכא רימוא מקצת: **מיתות** רשע רעה. מי שחוקק רשע מעתה רשעו אלמא מחוק 1
רשע בר מיתה הוא: כמצורה רעה. אידי ואידי חכאי רבי לקיש שפא קרא ומייתין לאידך דרשא רזיל: מאי מצודה רעה? אלא בלע"ז שהוא רע חמול וקטן ואוחו 2
בר דיגם גדולים פתאום ואינו רואה אינו דומה לנאחו ברשתות ע"י קרב ותחבולות: **מיתות** שאלא בעידים. שלא יתק לבדי להרגו: **לחם צר**. לקמן בעי מלא שנא בכיפה 3
קמיתא: **גמ'** מנא ידעינן. הואיל ואינו עדות: בעדות מיוחדת. דשנים מעידין עליו ועדותו אמת אלא ששנים מיתתו מסורה לב"ד כגון שנים רואין אותו אחד מחלוך זה 4
ואחד מחלוך זה דאמר במסכת מכות (דף 1) דלא מקטיל עליה ומיהו הכא תנין דעיל לכיפה אבל על פי ע' א' מוציא דבה בעלמא הוא: **בעוקצי תאנים**. בדיקות יתיירא 5
הוא נדחי וכן זכאי פניה ליה בהתראה כחשכה בטומאה מיהו עדות אמת הוא ועיל לכיפה: **מעייניו**. בני עיניו והדר **מאכילין אותו** שעורין. שנפחח בתוך מעיו ומתן 6
שהוקטנו מעייניו או כבוע: **גמ'** חספו. מפשל בטומאה: **ארמיית** בו גוי: **קנאין פוגעין** בו. בני אדם שערין מקנאין קנאיתו או כחיים פוגעין בו בשעת שמתן ואותן 7
המעשה אבל לאחר מכן אין מיתתו מסורה לבית דין והלכה למשה מסיני הוא: **פוגעין**. ממתין כמו לו פוגע בו (מלכים א' ב) גיורין. פקעין אשעלש בלע"ז: **גמ'** והיכא 8
רימוא. דשיכא בה מיתה: **בלעל את הקדש**. לשון גנב שנבלעין ומתביאין רומן בעלמא הוא ולא מקרא נפק דיערק קרא בליים כתוב שהוחזרו שלא לראות סבלוק 9
מסעות בשעת הכנסת הכיפה לנרתק שלהן: שהיו אהרן ובניו מנסין אהרון והמובחנתו כמו שכתוב שם וקרא חספו: **יכה קוסמו**. שמקלל כלפי 10
מעלה בקוסם יכה הקוסם זה את קוסמו מהיו כלפי מעלה האלו כלבו (הסבר המקלל כל עבא אחריב ליה) האי קוסם בעיניו אחרש ראי ויש בו כח לקלל בו: 11
יכהו קוסם. מקלל את חבריו ואומר יכיהו הקוסם הזה: לו ולקונו ולמקונו. דקסבר כלפי מעלה שהוא קונה את העולם ומקנה לברייתו את טובו:

לון ולא כן תנינן מצילין תיק הספר עם הספר תיק תפילין עם התפילין מצילין לאלישע אחר בזכות תורתו לאחר ימים הלכו בנותיו ליטול צדקה מר' גזר רבי ואמר (תהילים קט) אל יהי לו מושך חסד ואל יהי חונן ליתומיו אמרו לו ר' אל תבט במעשיו הבט בתורתו באותה השעה בכה ר' וגזר עליהן שיתפרנסו אמר מה אם זה שיוגע בתורה שלא לשום שמים ראו מה העמיד מי שהוא יגע בתורה לשמה על אהת כמה וכמה ר' לעזר בשם בר סירה

[דף י' ע"א]

פליאה ממך מה תדע עמוקה משאול מה תחקור במה שהורשייתה התבונן אין לך ענין בנסתרות רב אמר (תהילים לא) תאלמנ' שפתי שקר יתחרשן יתפרכן ישתתקן יתחרשן כמה דאת אמר (שמות ד) ויאמר ה' אליו מי שם פה וגו' יתפרכן כמה דאת אמר (בראשית לו) והנה אנחנו מאלמים אלומים ישתתקן כשמועו (תהילים לא) הדוברות על צדיק עתק הדוברות על צדיקו של עולם דברים שהעתיק מכריותיו בגאווה ובוז זה שהוא מתגאה לומר אני דורש במעשה בראשית סבור שהוא כמנעה ואינו אלא כמבזה א"ר יוסי בן חנינה המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא המתכבד בכבוד חי העולמים לא כל שכן מה כתיב בתריה (שם) מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך אל יהי לו כמה רב טובך א"ר לוי כתיב (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר וגו' כבוד אלהים הסתר דבר עד שלא נברא העולם כבוד מלכים חקור דבר משנברא העולם א"ר לוי כתיב (איוב כד) הוצאת ידעת מני עד אבל את מני שים אדם עלי ארץ ר' יונה בשם ר' בא כתיב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך יכול קודם למעשה בראשית ת"ל (שם) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ יכול מששי ואילך ת"ל ראשונים אחר שריבה הכתוב מיעט הרי אנו למידין מששי מה ששי מיוחד שהוא מששת ימי בראשית אף את לא תהא מביא לי אלא את שהוא כיוצא בששי יכול לידע מה למעלה מן השמים ומה למטה מן התהום ת"ל (שם) ולמקצה השמים ועד קצה השמים אלא עד שלא נברא העולם את דורש ולבך מסכים משנברא העולם את הולך וקולך הולך מסוף העולם ועד סופו תני בר קפרא ולמן היום אתיא דר' יודה בר פזי כהדא דבר קפרא ומה דתני ר' חייב כהדא דר' בא ר' יונה בשם ר' לוי בבי"ת נברא העולם מה ב"ת סתום מכל צדדיו ופתוח מצד אחד כך אין לך רשות לדרוש מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור אלא מיום שנברא העולם ולבא אומרין לבי"ת מי בראך והוא מראה להן בנקודה ואומר זה שלמעלה ומה שמו והוא מראה להן בנקודה שלאחריו ואומר ה' שמו אדון שמו דבר אחר ולמה בבי"ת שהוא בלשון ברכה ולא באל"ף שהוא לשון ארירה אמר הקדוש ברוך הוא איני בורא את עולמי אלא בבי"ת שלא יהו כל באי העולם אומרין היאך העולם יכול לעמוד ונברא בלשון ארירה אלא הריני בורא אותו בבי"ת בלשון ברכה ואולי יעמוד ר' אבהו בשם ר' יוחנן בשתי אותיות נבראו שתי עולמות העולם הזה והעולם הבא אחד בה"א ואחד ביו"ד

מה טעמא (ישעיהו כו) כי ביה ה' צור עולמים ואין אנו יודעין אי זה נברא בה"א ואי זה מהם נברא ביו"ד אלא מן מה דכתיב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה"א בראם הוי העולם הזה נברא בה"א והעולם הבא נברא ביו"ד מה ה"א פתוח מלמטן רמוז לכל באי עולם שהן יורדין לשאול מה ה"א יש לו נקודה מלמעלן משעה שהן יורדין הן עולין מה ה"א פתוח מכל צד כך פותח פתח לכל בעלי תשובה מה יו"ד כפוף כך יהיו כל באי העולם כפופין (ירמיהו ל) ונהפכו כל פנים לירקון כיון שראה דוד בן התחיל לקלם בשתי

[דף י' ע"ב]

אותיות (תהילים קיד) הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה' ר' יודן נשייא שאל לר' שמואל בר נחמן מהו דין דכתיב (תהילים סח) סולו לרוכב בערבות ביה שמו ועלוזו לפניו א"ל אין לך כל מקום ומקום שאינו ממונה על ביה שלו ומי ממונה על ביה שבכולם הקדוש ברוך הוא ביה שמו כי יה שמו א"ל ר' לעזר רבך לא היה דרש בן אלא למלך שבנה פלמין במקום ביבים במקום אשפות במקום סריות מי שהוא בא ואומר הפלמין הזו במקום ביבין הוא במקום אשפות הוא במקום סריות הוא אינו פוגם כך מי שהוא אומר בתחילה היה העולם מים כמים ה"ו פוגם לפרדיסו של מלך ועלייה בנויה על גביו עליו להציץ אבל לא ליגע ב"ש אומר שמים נבראו תחילה אח"כ הארץ וב"ה אומרים הארץ נבראת תחילה ואחר כך השמים אלו מביאין טעם לדבריהן ואלו מביאין טעם לדבריהן מה טעמון דב"ש (בראשית א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ למלך שעשה כסא משעשאו עשה אפיפורין שלו (ישעיהו סו) השמים כסאי והארץ הדום רגלי מה טעמון דב"ה (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים למלך שעשה פלמין משכנה את התחתונים עשה את העליונים (ישעיהו מה) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים א"ר יודה בר פזי ודא מסייעה לב"ה (תהילים קב) לפנים הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים א"ר הנינה ממקום שב"ש מביאין טעם לדבריהן משם ב"ה מסלקין לון מ"ט דב"ש בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ משם ב"ה מסלקין לון והארץ היתה כבר היתה ר' יוחנן בשם חכמים אם לבירייה שמים קדמו ואם לשכלול הארץ קדמו אם לבירייה שמים קדמו בראשית ברא אלהים וגו' אם לשכלול הארץ קדמה ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים בראשון כב"ש עשה שלשה ימים ועשו תולדות ראשון ושני ושלישי ברביעי יהי מאורות ים בשני כב"ש עשה ג' ימים ועשה תולדות שני ושלישי ורביעי בחמישי ישרצו המים ארץ בשלישי כב"ש עשת ג' ימים ועשה תולדות שלישי ורביעי וחמישי בששי ותוצא הארץ ארץ בראשון כב"ה עשת שני ימים ועשו תולדות ראשון ושני בשלישי תדשא הארץ שמים בשני כב"ה עשו שני ימים ועשו תולדות שני ושלישי ברביעי יהי מאורות ים בשלישי כבית הלל עשה שנים ימים ועשה תולדות שלישי ורביעי בחמישי ישרצו המים אמר ר"ש בן יוחי תמיה אני היאך נחלקו אבות העולם על ביריית העולם שאני

אומר שמים וארץ לא נבראו אלא כלפס הזה וככיסויה מה טעמא אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים א"ר לעזר כי ר"ש אם כדעת הזו שאמר אבא פעמים שהוא מקדים שמים לארץ פעמים שהוא מקדים ארץ לשמים אלא מלמד ששניהן שקולים זה כזה:

הלכה ב משנה יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך יוסי בן יוחנן אומר לסמוך יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך נתיי הארבילי אומר לסמוך יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך שמעון בן שטח אומר לסמוך שמעיה אומר לסמוך אבטליון אומר שלא לסמוך הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם ונכנס שמאי הלל אומר לסמוך ושמאי אומר שלא לסמוך הראשונים היו נשיאים והשניים אבות בית דין:

גמרא בראשונה לא היתה מחלוקת בישראל אלא על הסמיכה בלבד ועשו שמאי והלל ועשו אותן ד' משרכו תלמידי ב"ש ותלמידי ב"ה ולא שימשו את רביהן כל צורכן ורכו המחלוקת בישראל ונחלקו לשתי כתות אלו מטמאין ואלו מטהרין ועוד אינה עתידה לחזור למקומה עד שיבוא בן דוד ר' חייה בשם ר"י לא תהא שבות קלה בעיניך שהרי סמיכה אינה אלא רשות ונחלקו עליה אבות העולם א"ר יוסה זאת אומר שאדם צריך לכבוש את כובדו דלא כן מה אנן אמרין אסור ליגע בכמהה ב"מ. הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם ונכנס שמאי. לאיכּן יצא יש אומרים

[דף י"א ע"א]

ממיתה למיתה יצא ויש אומר כנגד פניו יצא הוא ושמונים זוג של תלמידי חכמים מלובשין תירקי זהב שהשחירו פניהן כשולי קדירה שאמרו להן כתבו על קרן שור שאין לכם חלק באלהי ישראל אנן תנינן יהודה בן טבאי נשיא ושמעון בן שטח אב בית דין אית תניי תני ומחלף מאן דאמר יהודה בן טבאי נשיא עובדא דאלכסנדרייא מסייע ליה יהודה בן טבאי הוון בני ירושלם בעון ממניתיה נשיא בירושלם ערק ואזל ליה לאלכסנדריא והיו בני ירושלם כותבין מירושלם הגדולה לאלכסנדריא הקטנה עד מתי ארוסי יושב אצלכם ואני יושבת עגומה עליו פירש מיתי גו אילפא אמר דבורה מרתא דביתא דקבלתן מה הוות חסירה א"ל חד מן תלמידוי רבי עיינה הוות שברה א"ל הא תרתיי גבך חדא דחדתני וחדא דאיתסכלת בה מה אמרית יאיא בריוא לא אמרית אלא בעובדא וכעס עלוי ואזל מ"ד שמעון בן שטח נשיא עובדא דאשקלון מסייע ליה תרין חסידין הוון באשקלון אכלין כחדא ושתין כחדא ולעיי באוריתא כחדא דמך חד מינהון ולא איתגמל ליה חסד מית בריה דמעון מוכם ובטלת כל מדינתא מיגמול ליה חסד שרי ההוא חסידא מצמער אמר ווי דלית לשנאיהון דישראל כלום איתחמי ליה בחילמא וא"ל לא תיבזי בני מריך דין עבד חדא חובא ואזל בה ודין עבד חדא טיבו ואזל בה ומה חובא עבד ההוא חסידא חס ליה לא עבד חובא מן יומוי אלא פעם אחת הקדים תפילין של ראש לתפילין של יד ומה טיבו עבד בריה דמעון מוכח חס ליה לא עבד טיבו

מִן יוֹמוֹי אֵלָּא חַד זְמַן עֲבַד אַרִיסְטוֹן לְבֹלְבְטִיָּא וְלֹא אַתּוֹן אַכְלוּנִיה אִמְרַי יִכְלוּנִיה מִיַּסְכִּינִיָּא דְלֹא יִטְלִין
 וְאִית דְּאִמְרִין בְּשׁוּקָא הוּה עֵבֶר וְנִפְל מִינִיה חַד עֵיגוּל וְחִמָּא חַד מִיַּסְכֵּן וְנִסְב לִיה וְלֹא א"ל כְּלוּם בְּגִין
 דְּלֹא מִסְמְקִי אַפּוּי בְּתֵר יוֹמִין חִמָּא הִהוּא חִסִּידָא לְחִסִּידָא חֲבֵרִיָּה מִטְיִיל גּוּ גִנִּין גּוּ פִרְדִּיסִין גּוּ מִבּוֹעִין
 דְּמוּי וְחִמָּא לְבֵרִיָּה דְמוּעִין מוֹכֵם לְשׁוֹנוֹ שׁוֹתֵת עַל פִּי הִנְהַר בְּעֵי מוֹמְטִי מִיָּא וְלֹא מִטָּא וְחִמָּא לְמִרִים בְּרַת
 עֲלֵי בְצִלִים רַבִּי לְעִזֹר בֵּר יוֹסֵה אִמְרַי תְּלִיָּא בְּחִיטִי בִּיזִיָּא רַבִּי יוֹסֵי בֵּן חֲנִינָא אִמְרַי צִירְתָּא דְתִרְעָא
 דְּגִיְהֵם קְבִיעַ בְּאוּדְנָה אִמְרַי לֹון לְמָה דָּא כֵּן א"ל דְּהוּוֹת צִימָה וּמְפִרְסָמָה וְאִית דְּאִמְרֵי דְהוּוֹת צִימָה
 חַד יוֹם וּמְקֻזָּה לִיה תִּרְיִי אִמְרַי לֹון עַד אִימַת הִיא כֵּן א"ל עַד דִּיִּיתִי שְׁמַעוֹן בֵּן שְׁמַח וְאַנְן מוֹרִימִין לָהּ
 מִן גּוּ אוּדְנָה וְקִבְעִין לִיה גּוּ אוּדְנִיה אִמְרַי לֹון וְלִמָּה א"ל דְּאִמְרַי אִין אִנָּא מִתְעֵבִיד נְשִׂיָּא אִנָּא מְקַטְל
 חֲרִשִׂיָּא וְהָא אִיתְעֵבִד נְשִׂיָּא וְלֹא קִמְן חֲרִשִׂיָּא וְהָא אִית תְּמַנִּין נְשִׂיָּין חֲרִשִׂיָּין יְהִיבִין גּוּ מְעֵרְתָּא
 דְּאִשְׁקִלוֹן מִחֲבִלָּן עֲלִמָּא אֵלָּא אִיזִיל אִמּוֹר לִיה אִמְרַי לֹון אִנָּא דְחִיל דְּהוּא גְבֵר נְשִׂיָּא וְלִית הוּא
 מְהִימְנֵתִי א"ל אִי הִימְנֵךְ הָא טְבָאוֹת וְאִין לֹא עֵבִיד הֲדִין סִימְנֵךְ קוּמוּי הֵב יָדְךָ עַל עֵינֵךְ וְאַפְקָה וְחִזְרָה
 וְהִיא חִזְרָה אִזֵּל וְתַנִּי לִיה עוֹבְדָה בְּעָא מִיַּעֲבֵד סִימְנָא קוּמוּי וְלֹא שְׁבִקִּיה א"ל יִדַע אִנָּא דָּאת גְבֵר חִסִּיד
 יִתִּיר מִן כֵּן אֵת יִכּוֹל עֵבֶד וְלֹא עוֹד אֵלָּא בְּפוּמִי לֹא אִמְרִית בְּלִבִּי חֲשִׁבִית מִיַּד עֵמֵד שְׁמַעוֹן בֵּן שְׁמַח
 בְּיוֹם סַגְרִיר וְנִסְב עִימָיָה תוּמְנִין גּוּבְרִין בְּחִירִין וְיַהֵב בִּידִיהוֹן תוּמְנִי לְבוּשִׁין נְקִיִּים וְיַהֵבִין גּוּ קִידְרִין
 חֲדַתִּין וְכַפִּינֹון עַל רִישִׁיהוֹן אִמְרַי לֹון אִין

[דף י"א ע"ב]

צְפִרִית חַד זְמַן לְבוּשׁוֹן לְבוּשִׁיכּוֹן וְאִין צְפִרִית זְמַן תְּנִיין עוֹלוֹין כּוֹלְכוֹן כְּחִדָּא וְכוּיֹון דָּאתוֹן עֲלִילִין כֹּל חַד
 וְחַד מִיַּנְכוֹן יְגוֹף חִדָּא וְיִטְלְטְלִינִיה מִן אַרְעָא דְעִיסְקִיָּה דְהֲדִין חֲרִשָּׂא טְלַטְלַתְנִיה מִן אַרְעָא לֹא יִכּוֹל עֵבֶד
 כְּלוּם אִזֵּל וְקָם לִיה עַל תִּרְעָא דְמְעֵרְתָּא א"ל אוּיִים אוּיִים פְּתַחוֹן לִי דְמִן דִּידְכֵּן אִנָּא אִמְרוֹן לִיה הִיךְ
 אִתִּית לְהַכָּא בְּהֲדִין יוֹמָא אִמְרַי לֹון בִּינִי טִיפִיָּא הוּינָא מְחַלְךְ אִמְרוֹן לִיה וְמָה אִתִּיתָּא הַכָּא מִיַּעֲבֵד אִמְרַי
 מִילְךָ וּמִיִּלְפָּא כֹּל מְטִי יַעֲבִיד מָה דְהוּא חֲכָם וְהוּוֹת כֹּל חִדָּא מִינְהוֹן אִמְרָה מָה דְהִיא אִמְרָה וּמִיִּיתִיא
 פִּיתָּא וְחִדָּא אִמְרָה מָה דְהִיא אִמְרָה וּמִיִּיתִיא קוּפֵד אִמְרָה מָה דְהִיא אִמְרָה וּמִיִּיתִיא תְּבִשְׁלִין אִמְרָה
 מָה דְהִיא אִמְרָה וּמִיִּיתִיא חֲמֵר אִמְרוֹן לִיה אֵת מָה אִית בְּךָ עֵבֶד אִמְרַי לֹון אִית בִּי צִפֵּר תִּרִין צְפִרִין
 וּמִיִּיתִי לְכוֹן תְּמַנִּין גּוּבְרִין בְּחִירִין הוּוִי עִמְכוֹן חֲדִי וּמְחַדִּי לְכוֹן אִמְרוֹן לִיה כֵּן אִנְן בְּעִי צִפֵּר חִדָּא זְמַן
 וְלְבוּשׁוֹן לְבוּשִׁיהוֹן צִפֵּר זְמַן תִּינִינֵן וְעֵלוּ כּוֹלְהוֹן כְּחִדָּא אִמְרַי כֹּל דְּמְטִי יַחְכוּם זוּגִיָּה וְטַעֲנֹוֹן וְאִזְלוֹן
 וְצִלְבוֹנוֹן הִדָּא הִיא דְתַנִּינֵן מְעֵשָׂה בְּשְׁמַעוֹן בֵּן שְׁמַח שְׁתֵּלָּה נְשִׂים בְּאִשְׁקִלוֹן אִמְרוּ שְׁמַנִּים נְשִׂים תֵּלָּה
 וְאִין דְּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד אֵלָּא שְׁהִיתָּה הַשְׁעָה צְרִיכָה לְכֵךְ תַּנִּי א"ר אֲלַעְזָר בֵּן יַעֲקֹב שְׁמַעֲתִי שְׁעוֹנִשִּׁין
 שְׁלָא כְּהִלְכָה וְעוֹנִשִּׁין שְׁלָא כְּתוּרָה עַד אִיכֵן ר' לְעִזֹר בִּי רַבִּי יוֹסֵי אִמְרַי עַד כְּדִי זִימּוּזוֹם רַבִּי יוֹסֵה אִמְרַי
 בְּעֵדִים אֲבָל לֹא בְּהִתְרִיָּה מְעֵשָׂה בְּאֶחָד שִׁיצָא לְדֶרֶךְ רְכוּב עַל סוּסוֹ בְּשִׁבְתָּה וְהִבְיָאוּהוּ לְב"ד וּמְקֻלוּהוּ

והלא שבות הוית אלא שהיתה השעה צריכה לכן שוב מעשה באחד שיצא לדרך ואשתו עמו ופנה לאחורי הגדר ועשה צרכיו עמה והביאוהו לב"ד והלקוהו והלא אשתו הוות אלא שנהג עצמו בבזיון: **הלכה ג משנה** ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות וב"ה אומרים מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן:

גמרא ב"ש אומרים הותרה סמיכה שלא כדרכה וב"ה אומרים לא הותרה סמיכה שלא כדרכה אי זו היא סמיכה שלא כדרכה מאתמול א"ר זעירה כל עמא מודיי באשם מצורע שסמך עליו מאתמול לא יצא שלמי נדבה שסמך עליהן מאתמול יצא מה פליגינן בשלמי חגיגה בית שמאי עבדין לון כשלמי נדבה ב"ה עבדין לון כאשם מצורע א"ר יסה הן דאת אמר אשם מצורע שסמך עליו מאתמול לא יצא בזמנו עיבר זמנו נעשה כשלמי חגיגה אמרו ב"ה לב"ש מה אם בשעה שאני אוסר להדיוט הרי אני מתיר לגבוה בשעה שאני מתיר להדיוט אינו דין שנתיר לגבוה אמרו להן ב"ש והרי נדרים ונדבות יוכיחו שהן מותרין להדיוט ואסורין לגבוה אמרו להן ב"ה לא אם אמרתם בנדריים ונדבות שאין זמנן קבוע תאמרו בהגיגה שזמנה קבוע אמרו להן ב"ש חגיגה אין זמנה קבוע שאם לא חג בראשון חוגג בשני שאם לא חג בשני חוגג בשלישי אמרו להן ב"ה חגיגה זמנה קבוע שאם לא חג ברגל אינו יכול לחוג לאחר הרגל אמרו להם ב"ש והלא כבר נאמר (שמות יב) אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם אמרו להם ב"ה משם ראייה לכם אינו נעשה אבל נעשה הוא לגבוה אבא שאול אומר טעם אחר מה אם בשעה

[דף י"ב ע"א]

שכירתך סתומה כירת רכך פתוחה בשעה שכירתך פתוחה אינו דין שתהא כירת רכך פתוחה דבר אחר אינו בדין שיהא שולחנך ומלא ושולחן קונך ריקם אמר ר' יוסי בי רבי בון רבי שמעון בן לקיש הוה עבר קומי סדרא ושמע קלהון קריי הדין פסוקא (דברי הימים א כט) ויזבחו לה' זבחים ויעלו עולות לה' למחרת היום ההוא אמר מאן דמפסיק ליה כבית שמאי מאן דקרא כוליה כבית הלל ניהא עולות למחרת היום ההוא שלמים למחרת היום ואין שלמים באין כב"ש א"ר יוסי בי רבי בון דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה וסמך עליה חברו עליו תלמידי ב"ש התחיל מכשכש בזנבה אמר להן ראו נקיבה היא ושלמים הפליגן בדברים והלכו להן לאחר ימים גברה ידן של ב"ש וביקשו לקבוע הלכה כדבריהם והיה שם בבא בן בוטא מתלמידי ב"ש ויודע שהלכה כב"ה ופעם אחת נכנס לעזרה ומצאה שוממת אמר ישמו בתייהן של אלו שהישמו את בית אלהינו מה עשה שלח והביא שלשת אלפים טלי מצאן קדר וביקרן ממומין והעמידן בהר הבית ואמר להן שמעוני אחיי בית ישראל כל מי שהוא רוצה יביא עולות יביא ויסמוך

יביא שלמים ויסמוך באותה השעה נקבעה הלכה כבית הלל ולא אמר אדם דבר א"ר יצחק בי ר' לעזר הדא כסא בשירותה בעייתא מילוי כסא דקיסא מיניה וביה כל גומרא דלא כוויא בשעתה לא כוויא מעשה באחד מתלמידי ב"ה שהביא עולתו לעזרה וסמך עליה וראהו אחד מתלמידי ב"ש אמר להן מה זו סמיכה אמר לו מה זו שתיקה ושיתקו בניזיפה והלך לו:

הלכה ד משנה עצרת שחלה להיות ערב שבת ב"ש אומרים יום טבוח לאחר שבת וב"ה אומרים אין להן יום טבוח ומודין שאם חלה להיות בשבת שיום טבוח לאחר שבת ואין כ"ג מתלבש בכליו ומותרין בהספד ובתענית שלא לקיים את דברי האומרין עצרת לאחר השבת:

גמרא עצרת שחלה להיות ערב שבת ב"ש אומרים יום טבוח שלה לאחר שבת ב"ה אומרים אין לה יום טבוח אלא יומה הוא טבוחה הא ב"ש אומר יום טבוח שלה אחר שבת ואין כ"ג מתלבש בכליו מק"ו מה אם בשעה שיש שם שלמים ועולות כדברי ב"ה אין כ"ג מתלבש בכליו בשעה שאין שלמים ועולות כדברי בית שמאי לא כ"ש כתוב אחד אומר (שמות כג) וחג הקציר בכורי מעשיך וכתוב אחר אומר (ויקרא כג) כל מלאכת עבודה לא תעשו א"ר הנניה כיצד יתקיימו שני מקראות הללו בשעה שהוא חל בחול את חוגג ושובת ובשעה שהוא חל בשבת למחר את חוגג וקוצר א"ר יוסי בי רבי בון [דף י"ב ע"ב]

ובלבד שיכלים לעיסתו כהדא דתני להן אינש דיהוי עלוהי אעיין ובכורין האומר הרי עלי עצים למזבח וגזירין למערכה אסור בהספד ותענית ומלעשות מלאכה בו ביום. מודרים שאם חלה להיות בשבת שיום טבוח שלה לאחר שבת הא בית הלל אומרים יום טבוח שלה לאחר שבת עורות של מי רבי טבי בשם ר' יאשיה איתפלגון רבי יוחנן ורשב"ל רבי יוחנן אמר של כל המשמרות ר"ש בן לקיש אמר של אותו המשמר ואת אמר יום טוב שחלה לאחר שבת עורות של מי פלוגתא דרבי יוחנן ורשב"ל אר"י עצרת יש לה תשלומין כל שבועה התיב רב הושעיה והא תני מה החדש למנויו יום אחד אף העצרת למנוייה יום אחד א"ר לא שאם לא חג בראשון חוגג כל שבועה ר' יוסי בי ר' בון בשם ר' יהושע בן לוי בכל יום כ"ג מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר אם יש נדרים ונדבות הוא מקריבן והולך ואוכל בתוך ביתו ובא ומקריב תמיד של בין הערבים ובא ולן בלשכת פלהדרין ר' עוקבה בשם ר' יהושע בן לוי לא היה עושה כן אלא בשבתות ובימים טובים אית תניי תני הציץ מרצה על מצחו אית תניי תני אפי' בזוית מ"ד הציץ מרצה על מצחו (שמות כח) והיה על מצחו תמיד מ"ד אפי' בזוית מהדא דיום הכיפורים מ"ד הציץ מרצה על מצחו מסייע לר' יוסי בי ר' בון מאן דאמר אפי' בזוית מסייע לר' עוקבה:

הלכה ה' משנה ג' נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקדש מטבילין ולהטאם אם ניטמאו ידיו
ניטמא גופו:

גמרא ויש ידיים לחולין אלא כר' שמעון בן אלעזר דר' שמעון בן אלעזר אומר יש ידיים לחולין דברי
הכל היא כדי שיהא בדל מן התרומה תני ר' שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר הידים תחילה לחולין
ושניות לתרומה מה ר' שמעון בן אלעזר כר' עקיבה דתנינן תמן המכנים ידיו לבית המנוגע ידיו
תחילה דברי ר' עקיבה וחכמים אומרים ידיו שניות כרבנן היא תמן

[דף י"ג ע"א]

מה טעמון הכא מתוך שאת אומר לו ידיו שניות אף הוא בדל מן התרומה ולא מחמת משקה גזרו
עליהן ויהיו תחילה קל וחומר מה אם טבול יום שהוא דבר תורה אינו אלא פוסל ידים שהן מדבריהן
לא כל שכן דבר אחר כלום גזרו על הידים לא כדי שיהא בדל מן התרומה מתוך שאת אומר לו ידיו
שניות אף הוא בדל מן התרומה תמן תנינן התרומה והככורים חייבין עליהן מיתה וחומש ואסורין
לזרים והן נכסי כהן ועולין באחד ומאה וטעונין רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה
ובככורים מה שאין כן במעשר תמן את אמר אין המעשר טעון רחיצה והכא את אמר המעשר טעון
רחיצה הן דאת אמר המעשר טעון רחיצה רבנן הן דאת אמר אין המעשר טעון רחיצה ר' מאיר
דתנינן תמן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר
בחולין ובמעשר דברי ר' מאיר וחכמים אסורין במעשר ולא שמיע דאמר ר' שמואל בשם ר' זעירה
מהו וחכמים אסורין במעשר נפסל גופו מלוכל במעשר מאי כדון הן דאת אמר המעשר טעון רחיצה
ברוצה לוכל והן דאת אמר אין המעשר טעון רחיצה כרוצה ליגע ולא הוא רוצה לוכל הוא רוצה ליגע
אלא משום נטילת סרך והתנינן תרומה וכי יש בתרומה משום נטילת סרך אלא בחולין שנעשו על
גב טהרת הקודש וחולין שנעשו על גב הקודש לא בחולין הם תיפתר או כר' שמעון בן אלעזר או
כר' אלעזר בי רבי צדוק או כרבי שמעון בן אלעזר דתני ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר
הידים תחילה לחולין ושניות לתרומה או כר' לעזר בי רבי צדוק דתנינן תמן חולין שנעשו על גב
הקודש הרי אלו בחולין ר' אלעזר בי ר' צדוק אומר הרי אלו בתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ולקודש
מטבילין: כל הן דתנינן מטבילין בארבעים סאה אנן קיימין והא תנינן הנוטל ידיו למקדש צריך
רביעית א"ר לעזר כאן בידים טמאות וכאן בידים טהורות א"ר הנינא בריה דר' הלל אפילו תימר
כאן וכאן בידים טהורות כאן וכאן בידים טמאות כאן בקודשי מקדש המקודשין וכאן בחולין שנעשו
על גב הקדש: ולהטאת אם ניטמאו ידיו ניטמא גופו: א"ר חנניה לא שחידשו טומאה להטאת אלא

אמרו המיטמא טומאה קלה כמיטמא טומאה חמורה ר' יעקב בר אחא בשם רבי לעזר (במדבר יט) ואסף איש מה תלמוד לומר טהור הגע עצמך אפי' את אוספו

[דף י"ג ע"ב]

במגריפה אמרה התורה טהור מה אנן קיימין אם במגריפה של מתכת והלא פשוטי כלי מתכות טמאין אם במגריפה של עץ לא כעומד מחמת דבר טמא הוא אמר רב הושעיה תיפתר באוספו בנסר ואפשר שלא ינשא עליו א"ר יודן אבוי דר' מתניה תיפתר באוספו במלתרא עבה רבי בא בר ממל בעא קומי ר' אמי מה בין אדם טהור להטאת לכלי ריקן טהור להטאת אמר ליה ואסף איש טהור מה ת"ל איש אלא ליתן טהרה מעולה לאיש לעשותו כמי הטאת וכאפר הטאת רבי יסא בשם רשב"ל היסט שטיהרתי לך בשרץ טימאתי לך כאן:

הלכה ו משנה הטובל לחולין והוחזק לחולין אסור במעשר הטובל למעשר והוחזק למעשר אסור לתרומה הטובל לתרומה והוחזק לתרומה אסור לקדוש הטובל לקדוש והוחזק לקדוש אסור להטאת הטובל לחמור הותר לקל טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל:

גמרא וחולין צריכין כוונה דרובא אתא מימור לך אפילו טובל לחולין והוחזק לחולין אסור במעשר לא כן א"ר אלעזר כמיניין החולין כן מיניין המעשר כאן לאכילה וכאן למגע הטובל סתם מותר בכולם א"ר יוחנן במזוקק לכולן עודיהו רגליו משוקעות במים מחזיק עצמו לכל טהרה שירצה תמן תנינן מקל שהיא מליאה משקין טמאים כיון שהשיקה למקוה טהרה דברי ר' יהושע והכ"א עד שיטביל את כולה ר"ש בן לקיש אומר מה פליגין בטומאה קלה אבל בטומאה חמורה אף ר' יהושע מודה ר' יוחנן אמר אף בטומאה החמורה פליגין מתניתא פליגא על רשב"ל עודיהו רגליו משוקעות במים מחזיק עצמו בכל טהרה שירצה פתר לה באוכל אוכלין טמאין ושותה משקין טמאין לא כן א"ר יעקב בר זבדי ר' אבהו בשם רשב"ל האוכל אוכלין

[דף י"ד ע"א]

טמאין ושותה משקין טמאין גופו טהור בלא כוונה מכיון שנתן דעתו לטהרה מעולה ממנה אינו צריך כוונה מתניתא פליגא על רשב"ל מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו שניהן טהורין זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא רבי יהודה אומר אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור ועוד היא באוכל אוכלין טמאין ובשותה משקין טמאין מתניתא פליגא על רשב"ל צנון שבמערה אשה נידה מדיחתו והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא ותני עלה ר' יהודה מטהר משם ר' יהושע ונידה לא טומאה חמורה היא הדא פליגא על רשב"ל ולית לה קיום:

הלכה ז משנה בגדי עם הארץ מדרם לפרושים בגדי פרושים מדרם לאוכלי תרומה בגדי אוכלי תרומה מדרם לקודש יוסי בן יעזר היה חסיד שבכהונה והיתה מטפתו מדרם לקודש יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו והיתה מטפתו מדרם לחטאת:

גמרא ר' יסא בשם ר"י במגעות שנו ר' זעירה בעא קומי ר' יסא מאיכן ניטמא הבגד הזה מדרם א"ל תיפתר שהיתה אשתו של עם הארץ יושבת עליו ערומה שמואל בר אבא בעא קומי ר' זעירה כמה דאת אמר תמן אין היסט בחולין ויש היסט בחולין ע"י מגע ודכוותה אין משא בחולין ויש משא בחולין ע"י מגע ר' שמואל אחוי דר' הושעיה א"ר ירמיה בעי ישבה על הכסא ונגעה בו מה נפשך אם משא הרי משא אם מגע הרי מגע כמה דאתא מר במשא עד שינשא רובו ודכוותה במגע עד שיוגע ברובו גופו של פרוש מהו שיעשה כזב אצל התרומה התיב רבי יוחנן

[דף י"ד ע"ב]

והא תנינן המניה ע"ה בתוך ביתו לשומר בזמן שהוא רואה את הנכנסין ואת היוצאין האוכלין והמשקין וכלי חרש פתוחין טמאין אבל המשכבות והמושבות וכלי חרש מוקפין צמיד פתיל טהור אין תימר עשו גופו כזב אצל התרומה אפילו מוקפין צמיד פתיל יהיו טמאין א"ר יודה בר פזי תיפתר בעם הארץ אצל הפרוש ולית שמע מינה כלום א"ר מנא כן א"ר יוסה ר' כל מה דאנן קיימין הכא בתרומה אנן קיימין תדע לך שהוא כן דתנינן תמן אפי' מאכל ואפילו כסות הכל טמא כלום אמרו טמאים לא משם היסט לא כן א"ר יוחנן לא הצצות ולא הסיטות ולא רשות היחיד ולא עם הארץ אצל התרומה גופה של תרומה מהו שיעשה כזב אצל הקודש נישמעיינה מן הדא החותך שפופרת של קודש החותכה והמטבילה טעון מטבילה ניהא חותכה מטבילה ויכרינה בסיב וימבילה אלא תיפתר בשחתכה על מנת להטבילה גופו של קודש מהו שיעשה כזב אצל החטאת נישמעיינה מן הדא שני לגינים א' טהור לקודש ואחד טהור לתרומה שנגעו זה בזה שניהן טהורין והא מתניתא פליגא עשה את הטהור לחטאת שהיסיט ברוקו ובשכבת זרעו של טהור לתרומה וניטמא היא טהור לתרומה היא טהור לקודש:

פרק ג

הלכה א משנה חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים בתרומה אבל לא בקודש אחרים ותוך ובית צביעה בתרומה אבל לא בקודש הנושא

[דף ט"ז ע"א]

את המדרם נושא את התרומה אבל לא את הקודש בגדי אוכלי תרומה מדרם לקודש לא כמידת הקודש מידת התרומה שבקודש מתיר ומטביל ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואח"כ מטביל:

גמרא ר' חייא בשם ר"י מפני שאוכלי תרומה זריזין ואוכלי קודש אינן זריזין א"ר חנניה קומי ר' מנא וחדא היא מעלה אילו דבר שהוא שוה בזה ובזה טמא בזה וטהור בזה ודא היא מעלה א"ל תיפתר במזוקק לקדש ר' לא בשם ר"י אם היה דבר טמא כבד כליטרא אין מטבילין אותו אבא שאול אומר אף בתרומה אין מטבילין אותו אלא סל וגרנותני בלבד א"ר יוחנן אבא שאול ור' שמעון שניהם אמרו דבר א' דתנינן תמן האוחז באדם ובכלים ומטבילין טמאים וכשהוא מדיח את ידיו טהורין רבי שמעון אומר ירפס עד שיבוא בהן המים א"ר יוחנן מסתברא רבי שמעון יודה לאבא שאול אבא שאול לא יודי לר"ש רבנן דקיסרין בשם ר' יוחנן הלכה כאבא שאול ותני כן הלכה כדבריו א"ר יונה מתניתא דר"מ אבל דברי חכמים עושין כן אפי' בקודש שאין בית צביעה תוך כלי קודש כולן תוך רבי יונה בשם רבי חייא בר בא מעשה שנכנסו שבעה זקנים לעבר את השנה בבקעת רימון ומי היו רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ור"ש רבי נחמיה ורבי ליעזר בן יעקב ורבי יוחנן הסנדלר אמרו

[דף ט"ז ע"ב]

כמה מעלות בקודש ובתרומה רבי מאיר אומר שלש עשרה רבי יוסי אומר שתים עשרה א"ר מאיר כך שמעתי מרבי עקיבה שלש עשרה אמר לו רבי יוחנן הסנדלר שימשתי את ר"ע עומדות מה שלא שימשתי ישיבות אמרו רבי יוחנן הסנדלר אלכסנדרי לאמיתו הוא ועמדו משם בנשיקה וכל מאן דלא הל' גולה הוה חבריה קטע פלגא דגולתיה ויהב ליה ולמה הוון עבדין כן דהוון כולחון דרשין הדין פסוקא מן שבע שבע אפי' (ישעיהו ה) אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו וקלסון לאחרייא מה אשכח אפוי בגוה אמרין ר"ש בן יוחי הוה ולמה הוון דחקין מעתה הדא מילתא דהוון דרשין מימר (שמות לד) אלהי מסכה לא תעשה לך מה כתוב בתריה את חג המצות תשמור אמרין כל מי שספיקה בידו לעבר את השנה ואינו מעברה כאילו עובד עכו"ם מי אתי מיזל לון אמרון אתוי עובדינן והוה חמי חד כיף דשייש והוה כל חד וחד נסיב חד מסמר וקבע ליה בגויה והוה נחת ושקע כהדין לייש עד כדון מיתקרי כיפא מסמרא א"ר יוחנן בית צביעה שאמרו בין בפנים בין בחוץ כדרך שהנקיים תופסין בו א"ר זעירה איפשר לומר בנגוב שאין הידים מיטמות בנגוב אבל איפשר לומר במלוא משקה שמכיון שנגע בו טימהו אלא כי נן קיימין במלוכלך כמשקה רבי יוחנן בשם רבי בנייה עשו משקה בית צביעה כמשקה בית מטבחיא כמה דאת אמר תמן משקה בית מיטבחיא טהורין במקומן וטמאין במקום אחר וכה משקה בית צביעה טהורין במקומן וטמאין במקום אחר רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי משקה בית מטבחיא שיצא לחוץ ניטמא והא תנינן משקה בית מיטבחיא שיצאו לחוץ בקדושתן הן א"ר יוסה קיימה רבי סימון רבי חנינא ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי כשיצאו וחזרו ניטמא משקה העליון והיה שותת

[דף ט"ז ע"א]

ויורד רבי בא ורבי בא בר חייה חד אמר במקומו טהור וירד למטן טמא וחורנה אמר הואיל והוא בא מכה טהרה טהור רבי אחא בשם רבי זעירה הדא דאת דאת אמר במשקין שניטמו באוכלין אבל במשקין שניטמו בשרץ טמאים הן תמן תנינן כל הכלים יש להן אחוריים ותוך ויש להם בית צביעה ר"מ אומר לעריבה גדולה של עץ ר"ע אומר לכוסות ר"מ אומר לידים טמאות וטהורות א"ר יוסי לא אמרו אלא לידים טהורות בלבד ורבי מאיר היו ידיו טמאות ואחורי הכוס טהורין משקה לחוץ על גבי הכוס ואחוזו בבית צביעתו פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס כשם שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס כן אין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס במקום אחר נישמעיינה מן הדא משקין טהורים נתונין בקרקע נגע בהן ככר טמא טימאן לאי זה דבר טימאן לא לטמא ככר במקום אחר מפני שהן ע"ג הקרקע הא ע"ג הכוס לא אלא משקה נתון ע"ג היד ואחוזו בבית צביעתו אפי' כן אין משקה מיטמא מן הכוס לטמא את היד נישמעיינה מן הדא משקין טמאין נתונין בקרקע נגע בהן ככר טהור ניטמא לא אמר אלא ככר הא יד לא וכר' יוסה היו ידיו טהורות ואחורי הכוס טמאים משקה נתון על גבי היד ואחוזו בבית צביעתו פשיטא שאין משקה מיטמא מן הכוס לטמא את היד וכשם שאין משקה מיטמא מן הכוס לטמא את היד כן אין משקה מיטמא מן הכוס לטמא ככר במקום אחר נישמעיינה מן הדא משקין טמאין נתונין בקרקע נגע בהן ככר טהור ניטמא לאיזה דבר ניטמא לא לטמא הככר במקום אחר מפני שהן על גבי קרקע הא על גבי היד לא אלא משקה נתון על גבי הכוס ואחוזו בבית צביעתו אפי' כן אין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס נישמעיינה מן הדא משקין טמאים נתונים בבית צביעתו של כוס נגע בהן כוס שאחוריו טהורים בבית צביעתו ניטמא: הנושא את המדרס הוא נושא את התרומה אבל לא את הקודש: ר' בא בשם רב יהודה מפני מעשה שאירע מעשה באחד שניקבה הביתו

[דף ט"ז ע"ב]

ופקקה בסנדלו רבי זעירה רבי יסא בשם רבי לעזר עבר ונשא טהור ואתיא כהיא דאמר רבי לעזר יש מהן שאמרו לא ישא עבר ונשא טמא ויש מהן שאמרו לא ישא ואם עבר ונשא טהור א"ר זעירה קומי ר' מנא לית הדא אמרה שלא עשו גופו כזב אצל הקודש אין תימר עשו גופו כזב אצל הקודש אפילו עבר ונשא יהא טמא אמר ליה תיפתר במזוקק לקודש שלא כמידת הקודש מידת התרומה שבקודש מתיר את החוטמים ומנגב את הנקבים ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואח"כ מטביל אוכלי תרומה זריזין הן והן הציץ אותה אוכלי הקודש אינן זריזין ואינן הציץ אותה:

הלכה ב משנה כלים הנגמרים במהרה צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה הרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה ובתרומה ניטמאת אחת מידי חבירתה טהורה ובקודש מטביל שתיהן והיד מטמא את חבירתה בקודש אבל לא לתרומה:

גמרא תני מעשה באשה אחת שהיתה אורגת בגד א' במהרה ובאת אצל ר' ישמעאל להישאל לו אמרה לו יודעת אני שלא ניטמא אלא שלא נתתי דעתי לשימרו מתוך שהוא בודקה אמרה לו נידה באת ומתחה עמי בחבל באותה השעה א"ר ישמעאל גדולים הם דברי חכמים שאמרו כלים הנגמרים במהרה צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה שוב מעשה באשה אחת שהיתה אורגת ממפתח אחת במהרה ובאת אצל ר' ישמעאל להישאל לו אמרה לו יודעת אני שלא ניטמא אלא שלא נתתי דעתי לשימרו מתוך שהוא בודקה אמרה לו נפסקה נימא אחת וקשרתיה בפי באותה השעה א"ר ישמעאל גדולים הן דברי חכמים שאמרו כלים הנגמרין במהרה צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה ההותך משפופרת הקודש הותכה ומטבילה טעון טבילה ניהא הותכה מטבילה ויכרכינה בסיב ויטבילה א"ר אילא תיפתר שהתכה על מנת להטבילה א"ר יהושע בן לוי עד כאן בקודשי מקדש המקודשים מיכן והילך בחולין שנעשו על טהרת הקודש א"ר יוחנן מעידותו של רבי עקיבה היא דתנינן

[דף י"ז ע"א]

תמן הוסיף רבי עקיבה הסולת והקמרת הלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצתן שפסל את כולן רשב"ל אמר יודעין היו שכלי שרת מחברים ומה בא להעיד על שירי מנחות שיהו מחברין את עצמן ר' יוסה בי ר' זמינה בשם ר' יוחנן מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין את עצמן מפני שזקקו לכיליין רבי אחא רבי אילא בשם ר' יסא יודעין היו שכלי שרת מחברין ומה בא להעיד על הסולת ועל הקמורת ועל הלבונה ועל הגחלים ניהא סולת וקמורת ולבנה גחלים מאי א"ר בון בר כהנא תיפתר בגחלים של יה"כ שכמה שהוא הותה הוא מכנים אבל בגחלים שבכל יום לא כהיא דתנינן תמן נתפור ממנו קב גחלים היה מכבדן לאמה ובשבת כופין עליו פסכתר א"ר מתניה וכי סולת וקמורת ולבונה וגחלים יש להן שיעור אצל זה לא מפני שזקקו לכיליין והכא מפני שזקקו לכיליין ר' בון בר חייה בעי קומין מהו שיקרב בשני כלים התיב ר' הנין והא תנינן הכלי מצרף אין תימר שקומין קרב בשני כלים ולידא מילה תנינן הכלי מצרף א"ר לעזר דרומיאי לא כן א"ר יוסי בי ר' זמינא בשם רבי יוחנן מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין את עצמן לא מפני שזקקו לכיליין והכא שזקקו לכיליין א"ר מתנייה וכי סולת וקמורת ולבונה וגחלים לא בכמה כלים הן קריבין ואת אמר הכלי מצרף והכא הכלי מצרף כהנא שאל לרבנין דתמן מנחה חלוקה

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק רְבִיעִי

א. יום הכפורים אסור באכילה, ברחיצה, ובשתיה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשיש המטה, אפלו באנפיליא של בגד. קטנים מתרין בכלן, ואסורין בנעילת הסנדל מפני מראית העין.

ב. תינוקות סמוך לפרקן - מחנכין אותן בפני שנה ובפני שתיים, בשביל שיהו רגילין במצות. רבי עקיבא היה מפטיר בבית המדרש, בשביל תינוקות שיאכילום אבותיהם. מעשה בשמאי הזקן שלא רצה להאכיל את בנו, וגדרו עליו חכמים והאכילהו בידו.

ג. האוכל ביום הכפורים פכותבת הגסה, כמות, וכגרעינתה שבארץ ישראל - חיב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפלו פכותבת¹ הנמרית². אכל עלה קנים, עלה גפנים, עלה תאנים, ועלה חרובין, וכל דבר שאין ראוי לאכילה - פטור. עלה חזרים, עלה פרשין, עלה בצלים, עלה ירקות, וכל דבר שראוי לאכילה - חיב.

ד. אכל וחרז ואכל, וחרז ואכל, אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין. ואם לאו - אין מצטרפין. שטה, וחרז ושטה, וחרז ושטה, אם יש מתחלת שטיה ראשונה עד סוף שטיה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין, ואם לאו - אין מצטרפין. כשם שאכילה בכדי אכילת פרס, כך שטיה בכדי אכילת פרס, השותה ציר ומוריס - פטור. רבי אליעזר אומר: כמה ישטה ויהא חיב? בית שמאי אומרים: רביעית. ובית הלל

אומרים: מלא לגמיו. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: כמלא לגמיו. ורבי יהודה אומר בן בתירה אומר: כדי גמיצה.

ה. מי שאחזו בלמוס - מאכילין אותו הקל. הקל? כיצד? היו לפניו טבל ושביעית - מאכילין אותו שביעית. טבל ונבלה - מאכילין אותו נבלה. טבל ותרומה - מאכילין אותו תרומה. תרומה ושביעית - מאכילין אותו שביעית, עד שיאורו עיניו, מנין היו יודעין שיאורו עיניו? כדי שיכיר בין יפה לרע.

ו. רבי יהודה אומר: עברה שהריחה שביעית - תוחבין לה בכוש. הריחה תרומה - תוחבין לה בכוש. לא ינעול אדם מנעל מסמר ויטיל בתוך הבית, אפלו ממש למטה; דברי רבי. ורבי שמעון בן אלעזר מתיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היו ידיו מלכלכות בטיט ובצואה - מדיחן במים, כדי שלא ישנפו כליו. היה הולך להקביל פני אביו, פני רבו, פני תלמידו - עובר כדרפו, אפלו עד צוארו, ואינו חושש.

ז. הזבין והזבות - טובלין בלילי יום הכפורים. הנדות והיולדות - טובלות כדרךן בלילי יום הכפורים. בעלי קריין - טובלין כדרךן בלילי יום הכפורים. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: מן המנחה ולמעלה לא יטבל אלא עד שתחשף. רבי יוסי אומר: כהנים טובלין כדרךן עם חשכה, כדי שיאכלו בתרומה לערב.

ח. חטאת ואשם ודאי מכפרין על מה שכתוב בתורה. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה, תשובה מכפרת על עברות קלות, על עשה ועל לא תעשה, חוץ מ"לא תשא" (שמות כ, ז). ואלו הן עברות חמורות: כריתות ומיתות בית דין, ו"לא תשא" עמהן. רבי יהודה אומר: כל שהוא מ"לא תשא" ולמטה - תשובה מכפרת. וכל שהוא מ"לא תשא" ולמעלה, ו"לא תשא"

¹ מונגה על פי הירושלמי.

² מקום הוא בארץ מואב, והכותבת הפאה משם אינה גדולה כמו הכותבת שבארץ ישראל.

עֲמָהֶן - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה, יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר.

ט. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, אַרְבַּעַה חֲלוּקֵי כְּפָרָה הֵן: עֵבֶר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה - אֵינן זֶה מִמְקוֹמוֹ עַד שְׁמוּחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּמִיָּה ג, יד): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים אַרְפֵּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם"; עֵבֶר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא טז, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם" וְגו'. עֵבֶר עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, מִזִּיד וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים תּוֹלִין, וַיִּסּוּרִין שְׁבִשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִמְּרָקִין, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פט, לג): "וּפְקַדְתִּי בַשֶּׁבֶט פְּשָׁעִים" וְגו'. אֲבָל מִי שֶׁנִּתְחַלֵּל בּוֹ שֵׁם שָׁמַיִם מִזִּיד, וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה - אֵינן כֹּחַ בְּתְּשׁוּבָה לְתוֹלוֹת, וְלֹא בַיּוֹם הַכְּפוּרִים לְכַפֵּר, אֲלֹא תְּשׁוּבָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפְּרִין שְׁלִישׁ, וַיִּסּוּרִין מְכַפְּרִין שְׁלִישׁ, וּמִיתָה מִמְּרָקַת עִם הַיִּסּוּרִין, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (ישַׁעְיָה כב, יד): "אִם יִכְפֹּר הָעֵוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמְתּוּן", מִלְּמַד שְׁיוֹם הַמִּיתָה מִמְּרָק.

ד, חֲטָאת אֲשֶׁם וּמִיתָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים - כְּלָן אֵינן מְכַפְּרִין, אֲלֹא עִם הַתְּשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, כז): "אֵף בְּעֶשְׂרֵי יוֹמֵי, אִם שָׁב - מִתְּכַפֵּר לוֹ, וְאִם לֹא - אֵינן מִתְּכַפֵּר לוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר (שְׁמוֹת לז, ז): "וְנִקְהָה" - מְנַקֵּה הוּא לְשָׁבִים וְאֵינן מְנַקֵּה לְשֹׂאֵינִם שָׁבִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִיתָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה רַבִּי אוֹמֵר: יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר בְּלֹא תְּשׁוּבָה, וַיּוֹם הַמִּיתָה הָרִי הוּא כְּתְּשׁוּבָה.

יא. כָּל הַמְזוּכָה אֶת הָרַבִּים - אֵינן מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לְעֵבוֹר עֲבָרָה, שְׁלֹא יְהוּ תְּלַמִּידֵי נוֹחֲלִין אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא יוֹרֵד לְשֹׂאוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, ט): "כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֹׂאוֹל" וְגו'. וְכָל הַמְּחַטֵּא אֶת הָרַבִּים - אֵינן מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שְׁלֹא יְהוּ תְּלַמִּידֵי יוֹרְדִין לְשֹׂאוֹל, וְהוּא נוֹחֵל אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, יז): "אָדָם עֲשֶׂק

בְּדָם נַפְשׁ" וְגו'; מְגַלְגֵּלִין זְכוֹת עַל יְדֵי זְכָאִים לְעַמֵּד הַיְמָנוּ פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל זְכוֹת הָרַבִּים הֵרְאוּיּוֹת לְעַמֵּד הַיְמָנוּ. וְחוֹבָה עַל יְדֵי חֵיב לְעַמֵּד פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל חוֹבָה הֵרְאוּיּוֹת לְעַמֵּד הַיְמָנוּ.

יב. מִפְּרָסְמִין אֶת הַחֲנֻפִין מִפְּנֵי חֲלוּל הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֻזְקָאֵל ג, ט): "וּבְשׁוּב צְדִיק מִצְדָּקוֹ וְעֲשֵׂה עוֹל וְנִתְתִּי מְכָשׁוּל לְפָנָיו הוּא יְמוּת", לְפָרְסָמוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: חוּטֵא אָדָם פְּעַם, שְׁתֵּים וְשֶׁלֶשׁ - מוֹחֲלִין לוֹ. אַרְבַּע - אֵינן מוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לד, ז): "נִשְׂא עוֹן וְפָשַׁע וְחִטָּאָה וְנִקְהָה"; עַד כַּאֲן מְנַקֵּה, מְכַאֲן וְאֵילָף - אֵינן מְנַקֵּה, שֶׁנֶּאֱמַר (עֲמוֹס ב, א): "כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו', וְאוֹמֵר (אֵיבֹב לג, כט): "הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֵל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ" וְגו'. וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כח, יז): "הִקְרַר רִגְלֶךָ מִבֵּית רַעַף" וְגו'.

יג. מִצְוֹת וְדוּי עֵרַב יוֹם הַכְּפוּרִים עִם חֲשֻׁכָה, אֲבָל אֲמָרוֹ חֲכָמִים: מִתּוֹדָה אָדָם קָדָם שְׂיֵאֲכַל וְיִשְׁתֶּה, שְׂמָא תִּטְרַף דַּעְתּוֹ קָדָם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה קָדָם שְׂאֲכַל וְשִׁתָּה - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה לְאַחַר אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, שְׂמָא אַרְע דְּבַר קְלַקְלָה בְּסַעוּדָה. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה לְאַחַר שְׂאֲכַל וְשִׁתָּה - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה עַרְבִית. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה עַרְבִית - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה שְׁחִרִית, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה שְׁחִרִית - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה בְּמוֹסָף. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה בְּמוֹסָף - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה בְּמִנְחָה. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִתּוֹדָה בְּמִנְחָה - צְרִיךְ שִׁתּוֹדָה בְּנַעֲלָה. שְׂמָא יֵאָרַע בּוֹ דְּבַר קְלַקְלָה, כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ.

יד. הֵיכָן הוּא אוֹמְרוֹ? בְּתַפְלָה. וְהַעוֹבֵר לְפָנֵי הַתְּכָה - אוֹמְרָה בְּרַבִּיעִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וְחוֹתֵם בּוּדוּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל שְׁבַע. וְאִם רָצָה לְחַתֵּם בּוּדוּי - חוֹתֵם. וְצְרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַחֲטָא; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לב, לא): "אֲנָא חֲטָא הָעַם הַזֶּה חֲטָאָה גְּדוֹלָה" וְגו'. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינן צְרִיךְ, אִם כֵּן, לְמָה נֶאֱמַר "וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב"? אֲלֹא

כָּךְ אָמַר הַמְקוּם: מִי גָרַם לָהֶם שַׁיְעָשׂוּ לָהֶם? אֱלֹהֵי זֶהָב! - אֲנִי הוּא שְׁהִרְבִּיתִי לָהֶם זֶהָב.

טו. דְּבָרִים שֶׁהַתּוֹדָה עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁעָבַר - אֵין צָרִיךְ לַהַתּוֹדוֹת עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הַבָּא, אֲלֵא אִם כֵּן עָשָׂה כְּנֶגְדּוֹ, עָבַר עֲלֵיהֶן - צָרִיךְ שִׁיתּוֹדֶה עֲלֵיהֶן, לֹא עָבַר עֲלֵיהֶן וְהַתּוֹדָה עֲלֵיהֶן, עַל זֶה נֹאמַר (מִשְׁלֵי כו, יא): "כִּכְלָב שָׁב עַל קֵאוּ" וְגו'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: הֲרִי זֶה מְשַׁבַּח, שֶׁנֹּאמַר (תְּהִלִּים נא, ה): "כִּי פִשְׁעֵי אָנִי אֲדַע" וְגו'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: חֲמַר בְּשַׁעִיר שָׂאִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְחֲמַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שָׂאִין בְּשַׁעִיר, שְׂיֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר בְּלֹא שַׁעִיר, וְשַׁעִיר אֵין מְכַפֵּר אֲלֵא עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים. חֲמַר בְּשַׁעִיר שֶׁהַשַּׁעִיר מְכַפֵּר מִיָּד, וְיוֹם הַכַּפּוּרִים עִם חֲשֻׁכָה.

מִסְכַּת סֵכָה פְּרָק רֵאשׁוֹן

א. סֵכָה שֶׁהִיא גְבוּהָה לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים אַמָּה - פְּסוּלָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר עַד אַרְבָּעִים וְחֲמֵשִׁים אַמָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעְשָׂה בְּהִלְנֵי הַמַּלְכָּה בְּלוּד, שֶׁהִיְתָה סִכְתָּה גְבוּהָה מִעֲשָׂרִים אַמָּה, וְהָיוּ זֻקְנִים נִכְנְסִין וְיוֹצְאִין בָּהּ, וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דְּבַר, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? אִשָּׁה הֵיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסֵּכָה. אָמַר לָהֶם: וְהֵלֵא שֶׁבַעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ! וְעוֹד, כֹּל מַעְשִׂיָּה לֹא עֲשִׂתָּה אֲלֵא עַל פִּי חֲכָמִים.

ב. סֵכָה שֶׁחֲמִתָּה מְרַבָּה מִצִּלְתָּה - פְּסוּלָה, בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? מִלְּמַעְלָה, אֲבָל מִן הַצְּדִידִין, אֲפֹלוּ בְּלָהּ מְלֵאָה חֲמָה - כְּשֶׁרָה. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲמִתָּה מִחֲמַת סוּכָה, וְלֹא מִחֲמַת דְּפָנוֹת. רַבִּי יֵאשִׁיָּה אָמַר: אִךְ מִחֲמַת דְּפָנוֹת. סֵכָךְ עַל גְּבֵי מִטָּה, וְעַל גְּבֵי אֵילָן שֶׁהוּא גְבוּהִים עֲשָׂרָה טַפְחִים, אִם הֵיְתָה צִלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמִתָּה - כְּשֶׁרָה. וְאִם לֹא - פְּסוּלָה. סִכַּת רַקִּב"שׁ: סִכַּת רְיוּעִים, סִכַּת קַיְצִים, סִכַּת בְּרִגְגִין, סִכַּת שׁוּמְרֵי פְרוֹת, סֵכָה מְכַל מְקוּם - כְּשֶׁרָה, וּבִלְבָד שֶׁתְּהֵא מְסוּפְכַת כְּהַלְכָתָה. סֵכָכָה כְּהַלְכָתָה, וְעֵטְרָה

בְּקָרְמִים וּסְדִינֵין הַמְצוּרִינן, וְתִלָּה בָּהּ אֲגוּזִין, שְׁקָדִין, אֲפִרְסִקִין וְרִמּוֹנִים, פְּרִכִילֵי עֲנָבִים וְעֵטְרוֹת שֶׁל שְׁבִלִין, יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלִתוֹת - אָסוּר לַהַסְתַּפֵּק מֵהֶן עַד מוֹצֵאי יוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹג, וְאִם הַתְּנָה עֲלֵיהֶן - הַכֹּל לְפִי תְּנָאוּ.

ג. סֵכָכָה בְּחֻבְלִים, וּבִפְקִיעֵי עֲמִיר - כְּשֶׁרָה, סֵכָכָה בְּהוֹצְנֵי פִשְׁתָּן - כְּשֶׁרָה. בְּאֲנִיצֵי פִשְׁתָּן - פְּסוּלָה. בְּקִנִּים וּבְדוֹקָרְנִים - כְּשֶׁרָה, אִךְ עַל פִּי שְׁדַבְּקֵן זֶה בְּזֶה - כְּשֶׁרָה. סוּכֵי תְּאֲנִים וּבָהֶן תְּאֲנִים, פְּרִכִילִין וּבָהֶן עֲנָבִים, קֶשֶׁין וּבָהֶן שְׁבִלִים, מְכַבְּדוֹת וּבָהֶן תְּמָרִים, בְּלָן: אִם פְּסִלַת מְרַבָּה עַל הָאוּכְלִין - כְּשֶׁרָה וְאִם לֹא - פְּסוּלָה. אֲחֵרִים אֲוֹמְרִים: עַד שִׁיְהִיָּה קֶשֶׁין מְרַבִּין עַל הַיְדוֹת וְעַל הָאוּכְלִין. סֵכָכָה בְּבִלְאֵי כֹלִים - פְּסוּלָה. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר.

ד. סֵכָכָה בְּנִסְרִים שֶׁל אֲרֹז, שָׂאִין בָּהֶם אַרְבָּעָה - דְּבָרֵי הַכֹּל כְּשֶׁרָה. יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה - רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעְשָׂה בְּשַׁעֲת הַסֵּכָכָה שֶׁהַבִּאנוּ נִסְרִים שֶׁהִיָּה בָּהֶן אַרְבָּעָה, וְסִכְכָנוּ עַל גְּבֵי מִרְפֶּסֶת, וְיִשְׁכְּנוּ תַּחְתֵּיהֶן, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? אֵין שַׁעֲת הַסֵּכָכָה רְאִיָּה, אֲבָל הַכֹּל מוֹדִים, שָׂאִם יֵשׁ בְּנִסְרֵי אַרְבָּעָה טַפְחִים, שִׁיְהֵא בֵּינוּ לְבֵין חֲבֵרוֹ כְּמִלּוּאוּ. תִּלָּה בָּהּ אֲגוּזִים, אֲפִרְסִקָאוֹת, וְרִמּוֹנִים, וְגִלּוּסִקָאוֹת, פְּרִפִילֵי עֲנָבִים וְעֵטְרוֹת שֶׁל שְׁבִלִים - כְּשֶׁרָה. לֹא יֵאכַל מֵהֶן אֲפֹלוּ בְּיוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹג, וְאִם הַתְּנָה עֲלֵיהֶן שִׁיאֲכַל מֵהֶן בְּחַג - מִתֵּר.

ה. חֲצֵר גְּדוּלָּה שֶׁמְקַפֶּת עֲמוּדִין - הֲרִי עֲמוּדִין כְּדִפְנוֹת. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ דִּפְן כְּדֵי שִׁיאֲכַל וְיִשְׁתֶּה וְשִׁישֵׁן, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאָדָם זוֹקֵף אֶת הַמִּטָּה וּפּוֹרֵס עֲלֶיהָ סְדִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִפְנֹס הַחֲמָה, לֹא עַל הָאוּכְלִים וְלֹא עַל הַמַּת. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שָׂאִין עוֹשִׂין אֶהֱל אַרְעֵי בַתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת, לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא לְהוֹסִיף, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר אֵין מוֹסִיפִין

ט. הַעֲמִיד אַרְבַּע קוֹרוֹת וְסָפָךְ עַל גְּבִיחָן, רַבִּי יַעֲקֹב אֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָן, כָּל שִׁיחֻקְקוֹ וַיִּחְלָקוּ, וַיֵּשׁ בְּהֵן טַפַּח לְכָאן, וְטַפַּח לְכָאן - נִדוֹן מִשּׁוּם דִּיּוֹמֵד, שְׁהִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: דִּיּוֹמֵדִי סָכָה טַפַּח. וְחַכְמִים אֹמְרִים: שְׁתִּים כְּהִלְכְתָן, שְׁלִישִׁית אָפְלוּ טַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: שְׁלֹשׁ כְּהִלְכְתָן, וְרַבִּיעִית אָפְלוּ טַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מַאִיר: שְׁתִּים בִּידֵי אָדָם, וְאַחַת בְּאֵילָן - כְּשֶׁרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם-טוֹב.

מִסְכַּת סָכָה פְּרָק שְׁנִי

א. שְׁלוּחֵי מַצּוּהָ - פְּטוּרִין מִן הַסָּכָה, אִף עַל פִּי שְׁאֲמָרוּ: אֵין שְׁבַחוּ שֶׁל אָדָם לְהַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בְּרַגְלָהּ. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלֵעִי, שֶׁהִלָּךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר רַבּוֹ בְּלוֹד, בְּרַגְלָהּ. אֹמֵר לוֹ? מַה זֶה אֱלֵעִי? אֵינָךְ מִשּׁוֹבְתֵי רַגְלָהּ? שְׁהִיָּה רַבִּי אֱלֵעָזָר אֹמֵר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֶת הַעֲצָלָנִים, שְׁאֵין יוֹצֵאִין מִבְּתֵיהֶם בְּרַגְלָהּ, מִשּׁוּם שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים טז, יד): "וְשִׁמַּחְתָּ בְּחַגְגָךְ".

ב. חוֹלִין וּמִשְׁמֵשִׁיָּהוּן - פְּטוּרִין מִן הַסָּכָה. וְלֹא חוֹלָה מִסְכָּן, אֲלֹא אָפְלוּ חֹשׁ בְּרֵאשׁוֹ, אָפְלוּ חֹשׁ בְּעֵינָיו. אֹמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פַּעַם חֲשַׁתִּי בְּעֵינֵי בְּקִיסְרִין, וְהִתִּיר לִי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי לִישָׁן, אֲנִי וּמִשְׁמֵשִׁי, חוּץ לְסָכָה. אֹמֵר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ בְּאֵין אֲנִי וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק אֲצִל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וְהֵינּוּ אוֹכְלִים תְּאֲנִים וְעוֹבִים חוּץ לְסָכָה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֹמֵר: כָּל סָכָה שְׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּסוּלָה. וְחַכְמִים אֹמְרִים: אֵין מַחֲזֶקֶת אֲלֹא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּלֶבֶד - כְּשֶׁרָה. מַעֲשֵׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מְשַׁלְּשִׁין מִטּוֹתֵיהֶן בְּחִלּוֹנוֹת שְׁגוּבוֹהֵין עֲשָׂרָה, וּמִסְכָּכִין עַל גְּבִיחָם וַיִּשְׁנִים תַּחְתֵּיהֶן, פְּסָל הַיּוֹצֵא חוּץ לְסָכָה - נִדוֹן כְּסָכָה.

ג. שׁוּמְרֵי הָעִיר בְּיוֹם - פְּטוּרִים מִן הַסָּכָה בְּיוֹם, וְחִיבִין בְּלֵילָהּ. שׁוּמְרֵי הָעִיר בְּלֵילָהּ - פְּטוּרִין מִן הַסָּכָה בְּלֵילָהּ, וְחִיבִין בְּיוֹם. שׁוּמְרֵי הָעִיר בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלֵילָהּ - פְּטוּרִין

בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּשַׁבַּת. וְחַכְמִים אֹמְרִים: מוֹסִיפִין בְּשַׁבַּת, וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלֵעָזָר שֶׁשַׁבַּת בְּגִלְלֵי הָעֵלְיוֹן בְּסָכָה שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אֱלֵעִי בְּקִיסְרִי, וְאֹמְרֵי לָהּ בְּקִיסְרִין, וְהִגִּיעָה חֲמָה לְסָכָה, אֹמֵר לוֹ: מַהוּ שְׁאֲפָרוּס עֲלֶיהָ סְדִין? אֹמֵר לוֹ: אֵין לָךְ כָּל שְׁבֻט וְשְׁבֻט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הַעֲמִיד מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵט. הִגִּיעָה חֲמָה לְחִצֵי הַסָּכָה, אֹמֵר לוֹ: מַהוּ שְׁאֲפָרוּס עֲלֶיהָ סְדִין? אֹמֵר לוֹ: אֵין לָךְ כָּל שְׁבֻט וְשְׁבֻט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים, שְׁבֻט יְהוּדָה וּבְנֵימִין הַעֲמִידוּ מְלָכִים, עַל פִּי נְבִיאִים. הִגִּיעָה חֲמָה לְמַרְגְּלוֹתֶיהָ שֶׁל רַבִּי אֱלֵעָזָר, נָטַל יוֹחָנָן סְדִין וּפְרַשׁ עֲלֶיהָ, הַפְּשִׁיל רַבִּי אֱלֵעָזָר טְלִיתוֹ לְאַחוּרָיו, וְיָרַד, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בְּדָבָרִים, אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אֹמֵר דְּבַר שֶׁלֹּא שְׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם.

ו. הַעוֹשֶׂה סְכָתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שְׁסַמְכָה אֶל הַכֶּתֶל, מוֹדָה רַבִּי אֱלֵעָזָר, שְׁאֵם הַגְּבִיָּה מִן הַקְּרָקַע טַפַּח, אוֹ שֶׁהִפְלִיגָה מִן הַכֶּתֶל טַפַּח - שְׁהִיא כְּשֶׁרָה.

ז. מַחֲצֶלֶת שֶׁל שִׁיפָה וְשֶׁל גָּמִי גְדוֹלָה - מִסְכָּכִין בָּהּ. קֶטְנָה - אֵין מִסְכָּכִין בָּהּ. שֶׁל קָנִים וְשֶׁל חֲלֶף³, גְדוֹלָה - מִסְכָּכִין בָּהּ. אַרְפָּה - אֵין מִסְכָּכִין בָּהּ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אֹמֵר מִשֶּׁם אָבִיו: אֶחָד זוֹ וְאֶחָד זוֹ - מִסְכָּכִין בָּהּ, וְכֵן הָיָה רַבִּי דוֹסָא אֹמֵר בְּדָבָרָיו.

ח. סָכָךְ עַל גְּבִי עֲגָלָה שֶׁהִיא גְבוּהָה עֲשָׂרָה אוֹ בְּרֵאשׁ הַסְּפִינָה, רַבֵּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא מְכַשִּׁיר. מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בְּאֵין בְּסַפִּינָה, עֲמַד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סָכָה בְּרֵאשׁ הַסְּפִינָה, לְמַחֵר נִשְׁבָּה הָרוּחַ וְעָקְרָתָהּ, אֹמֵר לוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָא! הֵיכֵן סְכַתָּךְ? רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי: הֵינָן תַּחַת הָעֲגָלָה כִּישָׁן תַּחַת הַמַּטָּה.

³ מִיּוֹן עֲרַבָה שְׁקוֹלָעִים וְסוּרְגִים מִמֶּנָּה מוֹחֲצֵלָאוֹת.

למלכות: מפני כובשי שטרות פרועין, ומפני מלוי ברבית, ומפני שפוסקין צדקה ברבים ואין נותנין, ומפני שספק למחות ואין ממחין.

ז. בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לעולם. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושכללם, והתקין סעודה לעבדיו, והניח פנס לפניהם. כעס עליהן, ואמר לעבדו: טול הנר מפניהן, ונמצאו כלן יושבין בחשכה. היה רבי מאיר אומר: בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שמלמדין במכות. משל לסופר שנכנס לבית הספר, ואמר: הביאו לי רצועה! מי הוא דואג? מי שלמוד להיות לוקה. בזמן שהחמה לוקה - סימן רע לעכו"ם, לבנה לוקה - סימן רע לשונאיהם של ישראל, שהעכו"ם מונין לחמה וישראל מונין ללבנה. בזמן שלוקה במזרח - סימן רע ליושבי מזרח. במערב - סימן רע ליושבי מערב. באמצע רקיע - סימן רע לכל העולם בלו, בזמן שנהפכו זיוה כמין דם - פרענות של חרב בא לעולם! לשק - חצי רעב בא לעולם. לזו - חצי חרב וחצי רעב באין לעולם. בכניסתן - פרענות שוהה לבוא בעולם, ביציאתן - פרענות, ויש אומרים: חלוף הדברים, ואין לה כל אמה ואמה שלוקה שאין אלוה שלה לוקה, שנאמר (שמות יב, יב): "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו'"; בזמן שישראל עסוקין בתורה - אין דואגין מכל, שנאמר (ירמיה יב, ב): "כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו" וגו'.

ח. לולב כפוף, פוץ, סדוק, עקם, דומה למגל - פסול. חרות - פסול. דומה לחרות - פשר. ערבי נחל, אין לי אלא ערבי נחל, של בעל ושל הרים מנין? תלמוד לומר: "ערבי נחל" מכל מקום, אם כן למה נאמר (ויקרא כג, מ): "ערבי נחל"? פרט לצפצפה.

ט. איזהו ערבה ואיזהו צפצפה? ערבה - קנה שלה אדם, ועלה שלה משוף, ופיה

מן הסכה בין ביום בלילה. הולכי דרכים - פטורין ביום וחיבין בלילה. שומרי גנות ופרדסין - פטורים בין ביום ובין בלילה. אוכלין אכילת עראי חוץ לסכה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לסכה. אמר רבי: כשהיינו באין, אני ורבי אלעזר רבי צדוק, אצל רבי יוחנן לבית שערים, והיינו אוכלים תאנים וענבים חוץ לסכה, וכן היה רבי אומר: כל סכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה. וחקמים אומרים: אין מחזקת אלא ראשו ורבו בלבד - פשרה. מעשה באנשי ירושלים שהיו משלשלין מטותיהן בחלונות שגבוהין עשרה, ומסככין על גביהם, וישנים תחתיהם.

ד. אמר רבי אלעזר רבי צדוק: כשהייתי למד תורה אצל רבי יוחנן בן החורני, ראיתי, שהיה אוכל פת חרבה במלח בשני בצרת, באתי והודעתי את אבא, אמר לי: לך ואמר לו, חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים, ואף על פי שתלמיד שמאי היה - כל מעשיו לא עשה אלא כדברי בית הלל, לעולם הלכה כבית הלל, והרוצה לעשות כדברי בית שמאי - עושה, מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - רשע. מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל - עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יד): "הכסיל בחשך הולך", אלא כדברי בית שמאי, קוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל קוליהן וכחומריהן.

ה. היה אוכל בסכה וירדו עליו גשמים, והלך לו, אף על פי שפסקו הגשמים - אין מחיבין אותו לחזור עד שיגמר סעדתו. היה ישן בסכה וירדו עליו גשמים, והלך לו - אין מחיבין אותו לחזור עד שיאור.

ו. מפני ארבעה דברים מאורות לוקין: מפני כותבי פלסתר, ומעידי עדות שקר, ומפני מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, ומפני קוצצי אילנות טובות. ומפני ארבעה דברים נכסי בעלי בתים ישראל נמסרין

וזו. נטלו רבן גמליאל ויצא בו, ונתנו לרבי יהושע במתנה. נטלו רבי יהודה ויצא בו, ונתנו לרבי אלעזר בן עזריה במתנה. נטלו רבי אלעזר בן עזריה ויצא בו, ונתנו במתנה לרבי עקיבא ויצא בו, והחזירו לרבן גמליאל.

מסכת סכה פרק שלישי

א. לולב דוחה את השבת בתחלתו וערכה בסופו. פעם אחת חל שביעי של ערכה בשבת, והביאו מרביות של ערכה מערב שבת והניחום בעזרה, והפירו בהם ביתוסין, ונטלום, וככשום תחת אבנים. למחר, הפירו בהן עמי הארץ, שמטום מתחת האבנים, והביאום הכהנים וזקפום בצדי המזבח, לפי שאין ביתוסין מודים שחבוט ערכה דוחה שבת.

ב. ערכה - הלכה למשה מסיני. אבא שאול אומר: מן התורה, שנאמר (ויקרא כג, מ): "וערבי נחל" - שמים, אחת ללולב ואחת למזבח. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כך היו אומרין: "ליה ולך מזבח". רבי יוחנן אומר משום רבי שמעון בן יהוּדָק: שמונה עשר ימים בשנה יחיד גומר בהן את ההלל, ואלו הן: שמונת ימי החג, ושמונת ימי החנכה, ויום טוב ראשון של פסח, ויום טוב של עצרת, ובגולה עשרים ואחד יום, תשעת ימי החג, ושמונה ימי החנכה, ושני ימים של פסח, ושני ימים של עצרת.

ג. למה נקרא שמו 'שער המים'? שבו מכניסין צלוחית של מים של נסוך בחג. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בו "מים מפכים" (יחזקאל מז, ב) - מלמד שמפכפכין ויוצאין כמו הפך הזה, ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. וכן הוא אומר (שם מז, א): "בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעברני במים מי אפסים" - מכאן שמתר לעבר עד ברפים. ו"וימד אלף ויעברני במים מי מתנים" - מכאן שמתר לעבר עד מתנים. מכאן ואילך:

חלק. צפצפה - קנה שלה לכן, ועלה שלה עגול, ופיה דומה למגל, הדס וערכה שנקטמו ראשן, ועלתה בהן תמרות, העולות מתוכן - כשרות, שעור הדס וערכה שלשה טפחים, ולולב ארבעה טפחים. רבי טרפון אומר: באמה של חמשה טפחים.

י. ארבעה מינין הללו, כשם שאין פוחתין מהם, כך אין מוסיפין עליהם, לא מצא אתרוג - לא יביא, לא פריש ולא רמון, ולא דבר אחר. היו כמושין - כשרין. יבשין - פסולין. רבי יהודה אומר: אף אם היו יבשין - כשרין. אמר רבי יהודה: מעשה באנשי כרכין שהיו מורישין לולביהן לבני בניהן בשעת הדחק. אמרו לו: משם ראיה? אין שעת הדחק ראיה.

יא. לולב, בין אגוד בין שאינו אגוד - כשר. רבי יהודה אומר: אגוד - כשר, ושאינו אגוד - פסול. לא יאגדנו ביום טוב, אבל נוטל הימנו שרביט ואוגדו. אין אוגדין את הלולב אלא במינו; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: אפלו בחוט במשיחה. אמר רבי מאיר: מעשה ביקרי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב. אמרו לו: הם במינו היו אוגדין אותו במיננו, מלמטה.

יב. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: כך היה מנהגן של אנשי ירושלים - אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו, מניחו על גבי קרקע. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים - ולולבו בידו. נכנס לבית המדרש - משגר לולב ביד בנו, וכיד עבדו, וכיד שלוחו.

יג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום הראשון של חג בלולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה. ומעשה ברבן גמליאל, ורבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא, שהיו באין בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באֵלף

"וַיִּמַד אֵלָיו נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לְעַבְרָא".
 דָּבָר אַחֵר: מִי בְרָכִים - שְׁמַתְבְּרִינְךָ וְהוֹלְכִינְךָ,
 יְכוּל לֹא יַעֲבֹרְנוּ בְּרִגְלָא אֲבָל יַעֲבֹרְנוּ
 בְּסִיחוֹן? תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "כִּי גָאוּ הַמַּיִם מִי
 שְׁחוּ", יְכוּל לֹא יַעֲבֹרְנוּ בְּסִחוּ אֲבָל יַעֲבֹרְנוּ
 בְּסִפְיָנָה קִטְנָה? תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "כִּי גָאוּ
 הַמַּיִם מִי שְׁחוּ" - מְלֻשׁוּט. יְכוּל לֹא יַעֲבֹרְנוּ
 בְּסִפְיָנָה קִטְנָה, אֲבָל יַעֲבֹרְנוּ בְּסִפְיָנָה
 גְּדוּלָה? תְּלַמּוּד לּוֹמַר (יִשְׁעִיָה לֵג, כֵּא): "בַּל
 תִּלְךְ בּוֹ אֲנִי שֵׁיט". יְכוּל לֹא יַעֲבֹרְנוּ בְּסִפְיָנָה
 גְּדוּלָה אֲבָל יַעֲבֹרְנוּ בְּבוּרְנֵי גְּדוּלָה? תְּלַמּוּד
 לּוֹמַר: "וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֹרְנוּ". וְאוֹמַר (זְכוּרִיָה
 יד, ה): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים
 מִירוּשָׁלַיִם" וְגו'. יְכוּל יִתְעַרְבוּ בָּם מַעְיִנוֹת
 אַחֲרָיִם? תְּלַמּוּד לּוֹמַר (זְכוּרִיָה יג, א): "בַּיּוֹם
 הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתָּח" וְגו' - מְקוֹם אֶחָד
 - "לַחֲטָאֵת וּלְנִדְבָה". וְלֹאֵן הוֹלְכִינְךָ? לַיִם
 הַגְּדוֹל, וְלַיְמָה שֶׁל טְבַרְיָא, וְלַיְמָה שֶׁל סְדוּם
 - כְּדֵי לְרַפְאוֹת אֶת מַיִמְךָ, שְׁנֹאֲמַר (יִחְזַקְאֵל מו,
 ח): "וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל
 הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה וְיִרְדוּ עַל הָעַרְבָה וּכְאוּ
 הַיְמָה אֶל הַיְמָה" וְגו'. הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים
 אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדוּמוֹנָה - זֶה יְמָה שֶׁל סְדוּם.
 "וְיִרְדוּ עַל הָעַרְבָה" - זֶה יְמָה שֶׁל טְבַרְיָא.
 וּכְאוּ הַיְמָה אֶל הַיְמָה הַמוֹצְאִים וְנִרְפְּאוּ
 הַמַּיִם - זֶה הֵיךְ הַגְּדוֹל. וְאוֹמַר (יִחְזַקְאֵל מו, ט):
 "[וְהָיָה] כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׂרָץ אֶל כָּל
 אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם נַחְלִים יַחֲיֶה וְהָיָה הַדְּגָה
 רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה
 וְיִרְפְּאוּ וְחַי כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁמָּה הַנַּחַל".
 וְאוֹמַר (שֵׁם, שֵׁם יא): "וְהָיָה וְעַמְדוֹ עָלָיו
 דְּוָגִים". וְאוֹמַר: "בְּצֵאתוֹ וּגְבָאִיו" וְגו'.
 וְאוֹמַר (שֵׁם, שֵׁם יא): "וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל
 שְׁפָתוֹ" וְגו' - מְלַמֵּד שֶׁכָּל מַיְמֵי בְּרֵאשִׁית
 עֲתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין כְּמַפֵּי הַפֶּה הַזֶּה. וְכֵן
 הָיְתָה הַבְּאֵר שֶׁהָיְתָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר
 דּוֹמָה, לְסַלֵּעַ מְלֵא נֶקְבִים כְּכַבְרָה, מְפֹרְפֹת
 וְעוֹלָה כְּמַפֵּי הַפֶּה הַזֶּה, עוֹלָה עִמָּהֵן לְהַרִים
 וְיִרְדֹּת עִמָּהֵן לְגֵאוֹת, מְקוֹם שִׁישְׁרָאֵל
 שׁוּרִין - הוּא שׁוּרָה כְּנַגְדָן, בְּמְקוֹם גְּבוּהָה
 כְּנַגְדַּ פְתָחוֹ שֶׁל אֶהֱל מוֹעֵד, נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל
 בָּאִין וְסוֹכְבִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹתֶיהֶן, וְאוֹמְרִים

עָלֶיהָ אֶת הַשִּׁירָה (בְּמַדְבָּר כֵּא, יז): "עָלֵי בְּאֵר
 עָנּוּ לָהּ, עָלֵי בְּאֵר". וְהַמַּיִם מְבַעֲבְעִין וְעוֹלִין
 כְּעַמּוּד לְמַעְלָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹשֵׁף
 בְּמַקְלוֹ, אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וְאִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ,
 שְׁנֹאֲמַר (בְּמַדְבָּר כֵּא, יח): "בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים"
 וְגו'. וְגַם הִיא סוֹכְבַת אֶת כָּל מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל,
 וּמִשְׁקָה אֶת כָּל הַיְשִׁימוֹן, שְׁנֹאֲמַר (בְּמַדְבָּר כֵּא,
 ט): "וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן" וְהִיא נַעֲשֶׂה
 נַחְלִים, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים עח, ט): "וְנַחְלִים
 יִשְׁטְפוּ". הֵן יוֹשְׁבֵין בְּאִיסְפַּקְאוֹת, וּבָאִין זֶה
 אֲצֵל זֶה, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קה, מא): "הִלְכוּ
 בְּצִיּוֹת נְהַר". הָעוֹלָה דְרָף יְמִין - עוֹלָה דְרָף
 יְמִין. הָעוֹלָה דְרָף שְׂמָאל - עוֹלָה דְרָף
 שְׂמָאל. כֵּן הָעַמּוּד שֶׁל מַיִם - מִתְמַצֵּין אֵלָיו
 וְהוּא נַעֲשִׂית נַחַל גְּדוֹל, וְהוֹלְכִין לַיִם
 הַגְּדוֹל, וּמְבִיאִין מֵהֵן כָּל חֲמֻדַת הָעוֹלָם,
 שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים ב, ז): "זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה ה'
 אֵלֶיהֶן עִמָּךְ לֹא חִסְרַת דְּבָר".

ד. שְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ בְּרֵאשׁ הַמְּזֻבָּח:
 אֶחָד שֶׁל מַיִם וְאֶחָד שֶׁל יַיִן, מְזוּרְחֵי שֶׁל יַיִן
 מְעַרְבֵי שֶׁל מַיִם, וְדָרָף הַרְגִילָה שֶׁל יַיִן
 לְמְזוּרְחוֹ, עָרָה שֶׁל מַיִם בְּתוֹךְ שֶׁל יַיִן, אוֹ שֶׁל
 יַיִן בְּתוֹךְ שֶׁל מַיִם - יֵצֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:
 שֶׁל סִיד הָיוּ, אֲלֵא שְׁמִשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן,
 וּמִנְקֵבִין כְּמִין שְׁנֵי חוֹטְמִין דְּקִין, שְׂבִיבֵין
 יוֹרְדִין לְשִׁיתִין וְנִבְלָעִין בְּתוֹכוֹ, שְׁנֹאֲמַר
 (בְּמַדְבָּר כח, ז): "בְּקֹדֶשׁ הַסֶּף נִסְךְ" - שְׁעֵשֶׂה לוֹ
 מְקוֹם שִׁיבְלַע בְּקֹדֶשָׁה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר:
 שִׁיתִין מְחוֹלְלִין וְיִוְרְדִין עַד הַתְּהוֹם, וְנִבְרָאוּ
 מִשְׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְעָלִיָּהֵן כְּרָה דוֹד
 שְׁשֶׁה עֶשֶׂר אֵלֶּף אַמָּה, שְׁנֹאֲמַר (יִשְׁעִיָה ה, א-ב):
 אֲשִׁירָה נָא לְיָדַי שִׁירַת דּוּדֵי לְכַרְמוֹ וְגו',
 וְיַעֲזֻקְהוּ וְיִסְקַלְהוּ כּו', וַיִּכֵּן מַגְדָּל בְּתוֹכוֹ -
 זֶה הֵיכָל. יָקֵב חֲצֵב בּוֹ - זֶה מְזֻבָּח. וְגַם יָקֵב
 - אֵלוֹ הַשִּׁיתִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק
 אוֹמַר: לוֹל קִטְן הָיָה בֵּין כֶּבֶשׂ וְלַמְּזֻבָּח,
 בְּמַעְרְבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ. אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה -
 פְּרָחִי כְּהוֹנָה יוֹרְדִין לְשֵׁם וּמְלַקְטִין מִשֵּׁם יַיִן
 קְרוּשׁ, שְׂדוּמָה לְעִגּוּלֵי דְבִלְהָ, וּבָאִין
 וְשׁוּרְפִין אוֹתוֹ בְּקֹדֶשָׁה, שְׁנֹאֲמַר (בְּמַדְבָּר כח, ז):

מִסְכַּת סֵפֶה פֶּרֶק רְבִיעִי

א. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מִבְּפָנִים וְאֲנָשִׁים מִבְּחוּץ, וְהָיוּ בָּאֵין לַיְדֵי קָלוֹת רֵאשׁ, הַתְּקִינּוּ, שֶׁיְהִיוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִבְּחוּץ וְאֲנָשִׁים מִבְּפָנִים, וְעָשׂוּ גְזוּזָטְרָאוֹת בְּעִזְרָה, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ רוֹחוֹת, וְעִדֵּין הָיוּ בָּאֵין לַיְדֵי קָלוֹת רֵאשׁ, הַתְּקִינּוּ, שֶׁיְהִיוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִלְּמַעְלָה וְאֲנָשִׁים מִלְּמַטָּה.

ב. חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה הָיוּ מְרַקְדִין לְפָנֵיהֶם בְּאַבּוּקוֹת, וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תִשְׁבָּחוֹת. מַה הָיוּ אוֹמְרִים? אֲשֶׁרִי מִי שֶׁלֹּא חָטָא! וְכֹל מִי שֶׁחָטָא - יִמְחַל לוֹ. וַיֵּשׁ מִהֵן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי יְלֻדוֹתֵנוּ שֶׁלֹּא בִיֶּשֶׁה אֶת זְקֻנֹתֵנוּ, אֵלּוּ חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה. וַיֵּשׁ מִהֵן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי זְקֻנֹתֵנוּ שֶׁכִּפְרָה עַל יְלֻדוֹתֵנוּ, אֵלּוּ בְּעֲלֵי תִשְׁבּוּכָה. אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי מִי שֶׁלֹּא חָטָא, וּמִי שֶׁחָטָא - יִשׁוּב וְיִמְחַל לוֹ. אָמְרוּ עֲלָיו עַל הַלֵּל הַזֶּקֶן, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כָּאֵן - הַכֹּל כָּאֵן, וְאִם אֵין אֲנִי כָּאֵן - מִי כָּאֵן? הוּא הָיָה אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁאֲנִי אוֹהֵב - שֵׁם רַגְלֵי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי, אִם תָּבוֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ. אִם אֲתָה לֹא תָבֵא אֶל בֵּיתִי - לֹא אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ. הַלֵּל הַזֶּקֶן אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁלְּבִי אוֹהֵב - לְשֵׁם רַגְלֵי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי. אִם אֲתָה תָּבֵא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֵא לְבֵיתְךָ, אִם אֲתָה לֹא תָבֵא לְבֵיתִי - אֲנִי לֹא אָבֵא לְבֵיתְךָ, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כ, כא): "בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֵא אֵלָיְךָ וּבְרַכְתִּיךָ".

ג. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה, הָיָה נוֹטֵל שְׂמוֹנָה אַבּוּקוֹת שֶׁל אוֹר, וְזוֹרֵק אוֹתָן, וְאֵין נוֹגְעוֹת זו בְּזוֹ, וְכִשְׁהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה, נוֹעֵץ שְׁנֵי גוֹדְלָיו בְּאַרְץ, וְשׁוֹחֵה וְנוֹשֵׁק אֶת הַרְצָפָה וְזוֹרֵק, וְאֵין כֹּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא בֶּן חֲנַנְיָא: כְּשֶׁהָיִינוּ שֹׁמְחִים בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה - לֹא רָאיִנוּ שְׁנָה בְּעֵינֵינוּ, כִּיצַד? שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה, תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם לְתַפְלָה, מִשָּׁם לְקַרְבָּן

"בְּקֵדֵשׁ הַסֶּךָ נִסְךְ שָׁכַר לֵה"; כִּשְׁם שְׁנֹסְכוֹ בְּקֵדֵשָׁה - כֶּף שֶׁרִפְתּוֹ בְּקֵדֵשָׁה.

ה. מֵאִמְתִּי מְנַסְכִין אוֹתָן עִם אֵיבְרֵי הַתְּמִיד? מַעֲשֵׂה בְּצֻדוֹקֵי אֶחָד שֶׁנִּסְכַּף עַל גְּבִי רַגְלָיו, וְרַגְמוּהוּ כֹּל הָעַם בְּאֶתְרוּגֵיהֶן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ, וּבִטְלָה עֲבוּדָה, וְהִבִּיאוּ בּוֹל שֶׁל מֶלַח וּסְתֻמּוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִכְשֵׁר לְעֲבוּדָה, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מִזְבֵּחַ פְּגוּם, שֶׁכֹּל מִזְבֵּחַ, שֶׁאֵין לוֹ, לֹא כֶּבֶשׂ, וְלֹא יִסוּד, וְלֹא רְבוּעַ - פְּסוּל. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַסּוֹבֵב.

ו. נִסוּךְ הַמִּים - כֹּל שֶׁבָּעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁמְנָה, אֲלֵא שְׂרָבֵי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּלוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כֹּל שְׂמֵנָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: שֶׁלֹּשָׁה לוּגִין. נִמְצְאוּ אוֹמֵר: הַמְרַבֵּה בְּמִים - מִמַּעַט בְּמִים, וְהַמְרַבֵּה בְּמִים - מִמַּעַט בְּמִים.

ז. מִי הִחָג - חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן: מִשׁוּם לָן, יוֹצֵא וְטָמֵא. לְפִיכָךְ, אִם לָנוּ אוֹ שִׁיבְּאוּ, אוֹ שְׁנִטְמָאוּ - יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. אֲבָל חֻבֵּית וְצִלוּחִית עֲצָמָן - מוֹעֲלִין בָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁגּוֹפֵן הַקֵּדֵשׁ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה הִבִּיאוּ עִמָּךְ בְּפִסְחָה? מִפְּנֵי שֶׁהִפְסַח זְמַן תְּבוּאָה הִיא. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'הִקְרִיבוּ לְפָנַי עִמָּךְ בְּפִסְחָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְבַּרְךְ לָכֶם תְּבוּאָה בְּשִׁבְדוֹת'. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה: 'הִבִּיאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּעֲצֻרָתְךָ? מִפְּנֵי שֶׁעֲצַרְתָּ זְמַן פְּרוֹת הָאֵילָן הוּא. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'הִקְרִיבוּ לְפָנַי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּעֲצֻרָתְךָ, כְּדֵי שֶׁתִּתְבַּרְכוּ לָכֶם פְּרוֹת הָאֵילָן'. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה: 'נִסְכוּ מִים לְפָנַי בְּחָג? כְּדֵי שֶׁתִּתְבַּרְכוּ לָכֶם גִּשְׁמֵי שְׁנָה'. וְאוֹמֵר (זְכָרְיָה יד, יז-יח): וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחֹת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ ה' צָבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יְהִי הַגִּשְׁמִים; וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא כָּאֵה וְלֹא עֲלֵיהֶם.

מוסף, משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתיה, משם לתפלת המנחה, משם לתמיד של בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה.

ד. רבי יהודה אומר: כל מי שלא ראה דינפלוסטיין⁴ של אלכסנדריא של מצרים - לא ראה כבודן של ישראל. אמרו: כמין בסילקין⁵ גדולה היה, סטיו לפניו מסטיו, פעמים שהיה בה ששים רבוא על ששים רבוא, כפלים פיוצאי מצרים. והיו בה קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד זקנים של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא כפרי זהב, ובמה של עץ באמצעותה, וחזן הפנסת עומד עליה, והסודרין בידו, וכיון שהגיע לענות "אמן", הלה מניף בסודר, וכל העם עונים "אמן". ולא היו יושבין מערבין, אלא זהבים בפני עצמן, וכספים בפני עצמן, ונפחים בפני עצמן, טרסיים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן, וכשעני נכנס לשם - היה מכיר בעלי אמנותו ונפנה לשם, ומשם פורקתו ופרנסת אנשי ביתו.

ה. ולוים בכנורות, ונגלים וכל כלי שיר, מהן אומרים (תהלים קלד, א): "שיר המעלות הנה ברכו" וגו'. ומהן היה שהיו אומרים (שם, שם ב): "שאו ידיכם קדש" וגו'. וכשנפטרין זה מזה, היו אומרים (שם, שם ג): "יברכה ה' מציון וגו', וראה בנים" וגו'. שתי חצוצרות בידם, קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו, הגיעו לשער המים, תקעו והריעו ותקעו. רבי יהודה אומר: אין פחות משבע, ולא יותר על עשרה. שלש לפתיחת שערים. האומר על פתיחתן - אינו אומר על נעילתן. האומר על נעילתן - אינו אומר על פתיחתן. שלש למעלה העשירית. האומר למעלה עשירית - אינו אומר על

גבי המזבח, האומר על גבי המזבח - אינו אומר למעלה עשירית.

ו. שלש להבטיל את העם מן המלאכה, כיצד? חזן הפנסת נוטל חצוצרת, ועולה לראש הגג גבוה שבעיר, התחיל לתקוע תקיעה ראשונה, הסמוכין לעיר בטלין. הסמוכין לתחום מתפנסין ובאין לתוף התחום, ולא היו נכנסין מיד, אלא ממתנין עד שיבואו כלן ויתכנסו כלן בבת אחת, ועדין חגיות פתוחין ותריסין מנחין, התחיל לתקוע תקיעה שניה, נסתלקו התריסין וננעלו החגיות, ועדין חמין על גבי הכירה וקדרות מנחות על גבי כירה. התחיל לתקע תקיעה שלישית - סלק המסלק, והטמין המטמין, והדליק המדליק, ושוהה כדי צלית דג קטן, או כדי להדביק פת בתנור.

ז. שלש להבדיל בין קדש לחול, כיצד? חזן הפנסת נוטל חצוצרת, ועולה לגג גבוה שבעיר, נוטל לקרות, מעבירין ממנו תבשיל מעל גבי הכירה, וטומנין לו מיחם, ומדליקין לו את הנר, גמר מלקרות, אפלו מיחם בידו - אין טומנו, אלא מניחו על הארץ. אומר רבי יוסי בן רבי חנינא: שמעתי, שאם בא להדליק אחר שש תקיעות - מדליק, שהרי נתנו חכמים שעור לחזן בית הפנסת להוליד שופרו לביתו. אומר לו: אם כן, נתת דברך לשעורין! אלא מקום צנוע יש לו לחזן בית הפנסת בראש הגג, ששם מניח שופרו, לפי שאין מטלטלין לא את השופרות ולא את החצוצרות.

ח. יום טוב שחל להיות בערב שבת - תוקעין ולא מבדילין, מוצאי שבת - מבדילין ולא תוקעין, יום הכפורים שחל להיות ערב שבת - לא היו תוקעין. ובמוצאי שבת - לא היו מבדילין, כיצד תוקעין? תוקע פשוטה ואינו מריע, הקליל דוחה את השבת בתחלתו; דברי רבי יוסי

⁴ אולם ואכסדרה כפולה.

⁵ פלטרין.

ברבי יהודה. וחכמים אומרים אף יום-טוב אינו דוחה.

ט. כל המשמרות שונות ומשלושות בפרים, חוץ משתים אחרונות, ששונות ולא משלושות. רבי אליעזר בן פרטא ורבי אליעזר בן יעקב אמרו: לא היה פיס לחלבי שעיר, אלא מי שמעלה אברי הכבש הוא מעלה את חלבי שעיר. אבא יוסי בן חנן אומר: לא היה פיס אלא לראשי משמרות, ושאר כל משמרות חוזרות חלילה. רבי אליעזר בן אנטיגנוס אומר: לא היה פיס אלא ליום-טוב הראשון של חג בלבד, ושאר כל ימי החג חוזרות חלילה. כיצד מפיסין? נכנסין ללשכת הגזית, וכמין בסילקי גדולה היתה, פיס במזרחה, וזקן יושב במערבה, והכהנים מוקפין ועומדין כמין כוליא, והמנהג בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהם, ויודעין שממנו פיס מתחיל. ולא היו מוציאין שתים שתים, אלא אחד אחד בלבד, במה דברים אמורים? בבריאי, אבל בחולה, אפלו שנים מוציאין, והיחידים מוציאין שתים, ואין מונין להן אלא אחת.

י. רבי יהודה אומר: לא היה פיס למחנה אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו: זכה עמי במחנה'. יום-טוב אחרון של חג: פיס לעצמו, זמן לעצמו, רגל לעצמו, קרבן לעצמו, שיר לעצמו, ברכה לעצמו, שנאמר (מלכים א ח, טו): "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך", יכול לא היו טעונין לינה? תלמוד לומר (דברי הימים ב ז, ט): "וביום עשרים ושלושה לתדש השביעי שלח את העם לאהליהם". הא כיצד? נפטרו מבעוד יום והשפימו והלכו להם.

יא. התמידין, והנדרים, והנדבות, והבכורות, והמעשרות, ומוספי שבת, חטאת הצבור, ועולותיהן, ועולות חובה של יחיד - עבודתן ואכילתן במשמר הקבוע. שתי הלחם - עבודתן ואכילתן בכל המשמרות, מפני שהן באין חובת הרגל.

לחם הפנים - עבודתן במשמר הקבוע, ואכילתו בכל המשמרות. כיצד הוא עושה? נותן חצי חלה לכל משמר ומשמר, והן מתחלקין ביניהן. רבי יהודה אומר: המחלק עומד על הרבד שבאולם, מפריש ומניח, מפריש ומניח, וכל אחד ואחד בא ונוטל חלקו, ולבעלי מומין שבכהונה - מוציאין להם חלקם בחוץ, מפני שאין יכולין להפנס בין האולם ולמזבח.

יב. משמר היוצא - מקריב תמיד של שחר ומוספין, הנכנס - מקריב תמיד של בין הערבים. ובזיכין - ארבעה כהנים היו נכנסים, שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו. ולחם הפנים - מפני מה משמר הנכנס חולק בצפון? מפני שקרוב לעבודה! עשרים וארבע טבעות היו שם, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה, עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה.

יג. בלגה - לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה, מפני מרים בת בלגה, שהמירה דתה ונשאת לסרדיוט - אחד ממלכי נכרים, וכשנכנסו נכרים להיכל, היתה מבעטת על גבי המזבח ואמרה: לוקיס! לוקיס! אתה החרבת ממונם של ישראל, ולא עמדת להם בעת צרתם. ויש אומרים: משמרתו שוהה לבוא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושמש תחתיו, אף על פי ששכני רעים לא נשתכרו, שכני בלגה נשתכרו! והלכך, לעולם חולקת בדרום וישבב אחריו בצפון.

מסכת יום-טוב (ביצה) פרק ראשון

א. ביצה שנולדה ביום-טוב, אחרים אומרים משום רבי אליעזר: תאכל היא ואמה. נולדה בשבת - תאכל ביום-טוב, נולדה ביום-טוב - תאכל בשבת. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: עדין היא מחלקת, שבית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל. כשם שאסורה לאכל - כך אסורה לטלטל,

בְּלִילֵי יָמִים טוֹבִים, תֹּאמַר בְּכִסּוּי שְׁנוּהָג בְּלִילֵי יוֹם-טוֹב? אָמַר רַבִּי אָבָא: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּא - אֵין לִי עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה, וְהַשִּׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפֶר בְּרַבִּי תְּשׁוּבָה.

ה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל שְׁמוּלִיכִין אֶת הַסֵּלֶם מִשׁוֹבֵךְ לְשׁוֹבֵךְ, לֹא נִחְלְקוּ, אֲלֵא לְהַחְזִיר, שְׁבִית אֲמָרִים: אֵין מַחְזִירִין, וּבֵית הַלֵּל אֲמָרִים: אֵף מַחְזִירִין. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, עֲזָרְיָה אֹמֵר: מְטַלְטְלִין אֶת הַסֵּלֶם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּסֵלֶם שֶׁל שׁוֹבֵךְ, אֲבָל בְּסֵלֶם שֶׁל עֲלִיָּה - דְּבָרֵי הַכֹּל אֲסוּר לְטַלְטֵל, אֲפֹלוּ בְּעֲלִיָּה. רַבִּי דוּסָא אֹמֵר: מִטְּהוּ מַחְלוּן לְחַלוּן. אַחֲרַיִם אֲמָרִים מִשׁוּם רַבִּי דוּסָא: אֵף מְדַדִּין בּוּ.

ו. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: בֵּית שְׁמַאי אֲמָרִים: לֹא יִטוּל אָדָם גּוֹזֵל עַד שִׁיקְשׁוּר. וּבֵית הַלֵּל אֲמָרִים: עַד שִׁינְעָנַע, וְהִמָּקְשְׁרִין וְהִמְנוּעֲנֵעִין, בְּבוֹרוֹת וּבְכַתְּמִים וּבְשִׁיחִין וּבְמַעְרֹת - מְתָרִין. וּבְאֵילָנוֹת - אֲסוּרִים, מִשׁוּם שְׁמָא יַעֲלֶה וְיִחְלַשׁ. וְהִמָּקְשְׁרִין וְהִמְנוּעֲנֵעִין, בְּכָל מְקוֹם - אֲסוּרִין מִשׁוּם גּוֹזֵל.

ז. זְמַן בְּתוֹךְ הַקֵּץ וּמִצָּא לְפָנֶיהָ - אֲסוּרִין. עַל פְּתֻחָה - מְתָרִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל שֶׁהִזְמִינָן בְּתוֹךְ הַקֵּץ וּמִצָּא לְפָנֶיהָ הַקֵּץ שֶׁהֵן אֲסוּרִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּיוֹנֵי שׁוֹבֵךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּה, וְצִפְרִים שֶׁקָּנְנוּ בְּטַפִּיחִים וּבְבִירָה, אֲבָל אֲזִיזִין, וְתִרְנַגּוּלִין, וְיוֹנֵי הֶרְדְּסִיאוֹת, וְחִיָּה שֶׁקָּנְנָה בְּפֶרֶדֶס - מְתָרִין וְאֵין צְרִיכִין זְמוּן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשׁוֹת אָדָם. וְצִפּוֹר דְּרוֹר - צְרִיכָה לְקַשֵּׁר בְּכַנְפֶיהָ שְׁלֵא תַחְלִיף בְּאִמָּה. וְשׁוּיִם, שֶׁאִם קָצַב עָלָיו בֶּשֶׁר - שֶׁאֲסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְשׁוּיִן, שֶׁאֵין מוֹלַחִין עָלָיו בֶּשֶׁר בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל מוֹלַחִין עָלָיו בֶּשֶׁר לְצִלִּי. וְחִיָּה שֶׁקָּנְנָה בְּפֶרֶדֶס - צְרִיכָה זְמוּן, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָה בְּרִשׁוֹת אָדָם.

וּסְפָקָה אֲסוּרָה. וְכֶשֶׁם שֶׁסְּפָקָה אֲסוּרָה - כֶּךָ כָּל סְפָק מוֹכֵן אֲסוּר. נִתְעַרְבוּ בְּמֵאָה - כָּלָן אֲסוּרוֹת. אֲפֹרוּחַ שְׁנוּלָד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר. עֶגְלָה שְׁנוּלָד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר. זֶה מוֹכֵן אֲגַב אִמּוֹ, וְזֶה מִתִּיר עֲצָמוֹ בְּקִדְרָה. אֲפֹרוּחַ שְׁנוּלָד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר לְשַׁחֲטוֹ בְּיוֹם-טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתִּיר אֶת עֲצָמוֹ.

ב. הַשׁוּחֵט אֶת הַתְּרַנְגָּלָת, וּמִצָּא בָּהּ בִּיצִים גְּמוּרוֹת - הָרִי אֵלוֹ מְתָרוֹת לְאֶחָד בְּיוֹם-טוֹב. בִּיצָה שִׁיִּצָּאָה רַבָּה מְעַרְב יוֹם-טוֹב - מְתָרָת לְאֶכְלָה בְּיוֹם-טוֹב. נוֹלָדָה בְּשַׁבַּת - תֹּאכַל בְּיוֹם-טוֹב, בְּיוֹם-טוֹב - תֹּאכַל בְּשַׁבַּת. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: עֲדִין מַחְלֶקֶת בְּמִקּוּמָהּ, כֶּשֶׁם שֶׁאֲסוּרָה לְאֶכַל - כֶּךָ אֲסוּרָה לְטַלְטֵל, כֶּשֶׁם שֶׁסְּפָקָה אֲסוּר - כֶּךָ סְפָק מוֹכֵן אֲסוּר, נִתְעַרְבָה בְּמֵאָה - כָּלָם אֲסוּרוֹת.

ג. בֵּית שְׁמַאי אֲמָרִים: שְׁאוּר בְּכִזִּית וְחִמָּץ כְּכֹחַתְבָת. וּבֵית הַלֵּל אֲמָרִים: זֶה וְזֶה בְּכִזִּית. אֵיזְהוּ שְׁאוּר? הִמְחַמֵּץ אֶת אַחֲרִים. אֵיזְהוּ חִמָּץ? הִמְתַּחַמֵּץ מֵאַחֲרִים. מֵאִימְתִי קְרוּי שְׁאוּר? מִשִּׁיפְסֵל מֵאֲכִילַת כָּלֵב. אֲפֹר שֶׁהִסִּיקוּ בְּיוֹם-טוֹב - אֵין מְכַסִּין בּוּ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שֶׁאֵינּוּ מִן הַמוֹכֵן. הִיָּה לוֹ עֶפֶר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְהִטִּיחַ בּוּ גִגּוֹ, סִיד לְסוּד בּוּ בֵּיתוֹ - אֵין מְכַסִּין בּוּ.

ד. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: כּוּי אֵין שׁוּחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב מִפְּנֵי שֶׁהוּא סְפָק, וְאִם שִׁחְטוּ - אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ, מִקַּל וְחִמֵּר מִמִּילָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וּמָה מִלָּה שְׁוֹדָאָה דּוּחָה שְׁבֵת, אֵין סְפָקָה דּוּחָה אֶת יוֹם-טוֹב, כִּסּוּי הַדָּם שֶׁאֵין וְדָאוּ דּוּחָה שְׁבֵת - אֵינּוּ דִין שֶׁאֵין סְפָקָה דּוּחָה אֶת יוֹם-טוֹב? אָמְרוּ לוֹ: תְּקִיעַת שׁוֹפָר שְׁבַבְבוּלִין תּוֹכִיחַ! שֶׁאֵין וְדָאָה דּוּחָה שְׁבֵת, אֲפֹלוּ הִכִּי סְפָקֵן דּוּחָה אֶת יוֹם-טוֹב, הֵן יוֹכִיחוּ לְכִסּוּי הַדָּם, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁאֵין וְדָאוּ דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת - שִׁיָּהָא סְפָקוּ דּוּחָה אֶת יוֹם-טוֹב. הַשִּׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפֶר בְּרַבִּי תְּשׁוּבָה: מָה לְמִילָה, שֶׁכֵּן אֵינָה נוֹהֶגֶת

אחרים אומרים: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה שאין מוליכין, לא נחלקו אלא על המתנות, שבית שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית הלל אומרים: מוליכין.

יא. הלש עסה ביום-טוב, בין טמאה בין טהורה - מתר לטלטלה, ומתר להפריש ממנה חלה. לשה מערב יום-טוב, ושכח ולא הפריש ממנה חלה - אסור לטלטלה, ואסור להפריש ממנה חלה.

יב. אמר רבי מאיר: מודים בית שמאי ובית הלל, שהתבלין נדוכין במדוך של עץ ומלח עמקן, על מה נחלקו? על המלח בפני עצמו, שבית שמאי אומרים: בפך ובעץ פרוור לצלי, ובית הלל אומרים: לכל דבר. והפלפלין - הרי הן כתבלין. בית שמאי אומרים: מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצלן. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה, וזה אצל זה, ואין חוששין.

יג. בית שמאי אומרים: מוליכין סכין וטבח אצל בהמה, ולא בהמה אצל. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה, וזה אצל זה ואין חוששין. אין עושין טיסיני, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין, ובעץ הפרור, ואין חושש. אין מרסקין דבלה וגרוגרות וחרובין לפני הזקנים בשבת, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. המולל מלילות מערב שבת - מנפח מיד ליד ואוכל, אבל לא בקנון ובתמחוי. המולל מלילות מערב יום-טוב - למחר מנפח על יד על יד ואוכל, אפלו בקנון, אפילו בתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה

ח. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל, שמסלקין את התריסין ביום-טוב. לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין, ובית הלל אומרים: מחזירין; במה דברים אמורים? בשיש להם ציר, אבל אין להם ציר, דברי הכל: מתר. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלים בה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

ט. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מודים בית שמאי ובית הלל, שמוליכין פלים מלאים לצרף, וריקנין למלאותן, על מה נחלקו? על ריקנים שלא לצרף, שבית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין. יוצא אדם במפתח שבאצבעו לרשות הרבים, ואינו חושש. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלין בה בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. נשבר צירה - אין פותחין ואין נועלין בה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

י. אמר רבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על מתנות שמוליכין כשהורמו מערב יום-טוב עם המתנות שהורמו ביום-טוב מהיום. על מה נחלקו? להוליכם בפני עצמן, שבית שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית הלל אומרים: מוליכין. וכך היו בית שמאי דנין: חלה ומתנות מתנה לכהן, ותרומה מתנה לכהן, כשם שאין מוליכין את התרומה - כך אין מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל: לא! אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמטה, תאמרו במתנות שזכאי בהרמטה? אמר רבי יוסי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שמוליכין, לא נחלקו אלא על התרומה, שבית שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית הלל אומרים: מוליכין. וכך היו בית הלל דנין: חלה ומתנות מתנה לכהן, והתרומה מתנה לכהן, כשם שמוליכין את המתנות - כך מוליכין את התרומה, אמרו להם בית שמאי: לא! אם אמרתם במתנות שזכאי אני בהרמטה, תאמרו בתרומה שאינו זכאי בהרמטה?

6 הינו שבותש את החטה עד שנהלקת לארבעה, ולפי שבתישה זו היא טרח גדול - אין עושים אותה ביום-טוב אפלו במכתשת קטנה.

מִסְכַּת יוֹם-טוֹב (בִּיצָה) פָּרָק שְׁנִי

א. יום-טוב שחל להיות בערב שבת, אין מערבין, לא ערובי תחומין ולא ערובי חצרות. רבי אומר: מערבין ערובי חצרות, אבל לא ערובי תחומין, מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו, ואי אתה אוסרו בדבר המתיר לו. מערבין בפת לשבת, ובתבשיל ליום-טוב. תבשיל שאמרו, אפלו צלי, אפלו כבוש, אפלו שלוק ומבשל, אפלו קולייס האיספנין שנתנו עליו חמין מערב יום-טוב, תחלתו וסופו - אין לו שעור.

ב. העושה תבשיל מערב יום-טוב - הרי זה אופה ומבשל עליו לשבת, ומטמין עליו את החמין, ורשאי לאוכלו מבעוד יום, ורשאי לתנו במתנה. אכלו - רשאי בני חצר לעשות תבשיל, ולאפות ולבשל עליו לשבת, ורשאי לעשות לו שתוף למבוי. הרי ששכח ולא ערב, אחרים שערכו מתרים לעשות לו, הוא עצמו ששכח ולא ערב - מתיר למלאות לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר.

ג. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך, על מה נחלקו? על הדג וביצה שעליו, שבת שמאי אומרים: תבשיל אחד. ובית הלל אומרים: שני תבשילין. ומודים, שאם בשל שני מינין בקדרה, או שפרפר ביצה על גבי הדג, או שרסק קפלוטות תחת הדג - שהן שני תבשילין. אין אופין מיום-טוב למוצאי יום-טוב, אבל ממלאה אשה כל הקדרה בשר, אפלו לא תאכל ממנה אלא דבר מעט, וממלא לו מחם מים, אפלו לא שתה הימנו אלא כוס אחד. אבל האופה - אינו אופה אלא כדי צרכו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: ממלאה אשה כל התנור פת, מפני שהפת נאפה פה בזמן שהתנור מלא.

ד. אין עושין, לא לאכילת כותי, ולא לאכילת כלבים ביום-טוב. מעשה בשמעון התימני, שלא בא בלילי יום-טוב לבית המדרש. בשחרית מצאו רבי יהודה בן

ולא בכפרה כדרך שעושה בחול. המולל מלילות בשבת - מנפח על יד על יד ואוכל, אבל לא בקנון ולא בתמחוי.

יד. הבורר קטנית ביום-טוב. רבי יהודה אומר: בית שמאי אומרים: אם היו צורות מרבין על האוכלין - בורר את האוכלין, ומניח את הפסלת. ובית הלל אומרים: בורר איזה מהן שירצה. אמר רבי מאיר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, שהתבלין נדוכין כדרךן ומלח עמהם במדוך של עץ, לא נחלקו אלא לדוכן בפני עצמו, שבת שמאי אומרים: מלח בפך ובעץ הפרור לצלי אבל לא לקדרה. ובית הלל אומרים: לכל דבר. והפלפלין - הרי הן כתבלין. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: של בית רבן גמליאל היו מביאין דלי מלא עדשים, והיו נצופין עליו מים, ונמצא אכל מלמטה ופסלת מלמעלה. ורבי יהודה מתיר בשחר ואוסר בלכן, מפני שצריך ביצת הגיר. רבי יוסי אוסר בשחר, מפני שצריך לצחצחו.

טו. רבי יוסי אומר: מוליכין מנעל שחור ולא מנעל לבן, מפני שצריך אומן. רבי שמעון אומר: משלחין חטין, מפני שהן מאכל עסיסיות. פול, מפני שהן מאכל לדיות. שעורין, מפני שהן ראויין לבהמה. אין עושין טיסני, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. בית שמאי אומרים: אין מוליכין טבח וספין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וספין. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה. בית שמאי אומרים: אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה ואין חוששין.

7 גיר - מין קרקע המשחיר (רשי' ביצה טו
ע"ס).

בבא. אמר לו: מפני מה לא באתה אמש לבית המדרש? אמר לו מצוה אחת ארע לי ועשיתי, בלשות של נכרים נכנסה לעיר, והיינו מתיראין שמא יצריבו את בני העיר, עשינו להם עגל, והאכלנום, והשקיננום, ופטרונום לשלום. אמר לו: תמהני עליך אם לא יצא שכרך בהפסדך, שהרי אמרה תורה: "לכם" - ולא לכלבים'.

ה. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מודים היו בית שמאי ובית הלל, שאין כהן טובל לתרומתו בו ביום. אבל מטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה ביום-טוב. כיצד מגב לגב? הרוצה לעשות גתו על גב בדו, ובדו על גב גתו. כיצד מחבורה לחבורה? רצה שלא לעשות עסתו על גב בדו של חברו - הרי זה מטביל את כליו, אין מטבילין את הפלי על גב מימו לטהרו, ואין משיקין את המים בכלי אכן לטהרן בשבת; דברי רבי. וחכמים אומרים: מטבילין את הפלי על גב מימיו לטהרו, ומשיקין את המים בכלי אכן לטהרן, אבל לא להטבילין.

ח. של בית רבן גמליאל לא היו זוקפין את המנורה ביום-טוב. ומעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסבין ברומי, ונפלה מנורה בלילי יום-טוב, ועמד רבי עקיבה וזקפה. אמר ליה רבן גמליאל: עקיבה! מה לך, אתה מכניס ראשך בין המחלקת? אמר לו: למדתנו רבנו - "אחרי רבים להטות", אף על פי שאתה אוסר והן מתירין, הלכה כדברי המרבין! רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: מטלטלין את המנורה ביום-טוב, אבל אין זוקפין אותה.

ו. כלים שנשטמאו באב הטמאה - אין מטבילין אותו ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. בולד הטמאה - מטבילין אותו בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. אבל ממלא הוא כוס דלי, כוס וקיתון, לשתות, וחושב עליהן ומטבילין וטובל כדרכו, מטמאה חמורה, ואין צריך לומר מטמאה קלה.

ט. של בית רבן גמליאל היו מכבדין בין המטות. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעמים הרבה אכלנו בבית רבן גמליאל, ולא ראינו שהן מכבדין בין המטות! אלא סדינין היו פורסין מערב יום-טוב, כשאררחין באין ונכנסין - מסלק את הסדינין, ונמצא הבית מתכבד מאליו.

ז. אין משתטפין בחמין שהוחמו ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת, אבל רוחץ הוא פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מערב שבת - בשבת, ואין צריך לומר בחמין שהוחמו מערב יום-טוב - ביום-טוב. רבן שמעון בן גמליאל אומר: טרקלין שהסיקה מערב יום-טוב - מטיל בה ביום-טוב. לא הסיקה מערב יום-טוב -

י. של בית רבן גמליאל היו מכניסין את המגמר במגופה. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעמים הרבה אכלנו בבית רבן גמליאל, ולא ראינו שהיו מכניסין את המגמר במגופה, אלא ערדסקאות של ברזל, היו מביאין ומעשנין אותן מערב יום-טוב, ופוקקין נקביהן, וכשאררחים נכנסין - פותחין את נקביהם, ונמצא הבית מתגמר מאליו. אמרו לו: אם כן, אף בשבת מתר לעשות כן.

יא. איזהו גדי מקלס? כלו צלי, ראשו וכרעיו וקרבו, בשל הימנו כל שהוא, שלק הימנו כל שהוא - אין זה גדי מקלס. עושין גדי מקלס ביום-טוב הראשון, וביום-טוב האחרון של חג. עגל מקלס ביום הראשון

⁸ שישללו ויבזו.

שֶׁל פֶּסַח, אָבֵל לֹא גָדִי מִקְלָס. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: תּוֹדוֹס אִישׁ רוֹמִי הִנְהִיג אֶת בְּנֵי רוֹמִי לְקַח טְלָאִים בְּלִילֵי פֶּסַחִים, וְלַעֲשׂוֹתָן מִקּוֹלְסִין. אָמְרוּ לוֹ: אַף הוּא קְרוֹב לְהֶאֱכִיל קַדְשִׁים בַּחוּץ, מִפְּנֵי שְׁקוּרִין אוֹתָן 'פֶּסַחִים'.

יב. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲמִים שְׁלֵהֶן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק: פַּעַם אַחַת הָיָה אַבָּא מִסֵּב לְפָנָי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְהִבִּיאוּ לְפָנָיו אַנְגְּרִין וְאַכְסָגְרוֹן⁹, וְעָלִיָּהֶן פְּלִפְלִין שְׁחׁוֹקוֹת, וּמִשָּׁף אַבָּא אֶת יָדוֹ מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ: אַל תַּחׁוֹשׁ לָהֶן, מֵעֵרֵב יוֹם-טוֹב הֵן שְׁחׁוֹקוֹת! אֵיזָהוּ קְרוּד? אֵלוֹ קְטַנִּים שְׁעוֹשִׁין חֲבוּרָה. קַרְצוּף - אֵלוֹ הֵן גְּדוּלִים שְׂאִין עוֹשִׁין חֲבוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כֶּסֶף וְסַפְסָל וְקַתְדָּרָא אֶצְלוֹ בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיף לׁוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. דְּלַת הַנְּגַרְתָּ וּמַחְצֶלַת הַנְּגַרְתָּ, וְקַנְקֵלָא הַנְּגַרְתָּ - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בְּהֵם בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיף לׁוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

⁹ מִיָּם שְׁלוּקִים.

והם יקחו – אותם חכמי לב שייעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזקב ואת התכלת, לעשות מהן את הבגדים.

ועשו את-האפד זקב תכלת וארגמן ותולעת שני ויטבדו ית איפודא דהבא תכלא וארגנא צבע זהורי ושש משזר מעשה חשב:

ועשו את האפוד – אם באתי לפרש מעשה האפוד והחשן על סדר המקראות, הרי פרושן פרקים, וישגה הקורא בצרופן. לכה אני כותב מעשיהם כמות שהיא, למען ירוץ הקורא בו, ואחר כך אפרש על סדר המקראות. האפוד עשוי כמין סינר של נשים רוכבות סוסים, וחוגר אותו מאחוריו כנגד לבו למטה מאציליו, רחבו כמדת רחב גבו של אדם ויותר, ומגיע עד עקביו. והחשב מחבר בראשו על פני רחבו מעשה אורג, ומאריך לקצו ולקצו כדי להקיף ולחגור בו. והתפחות מחברות בחשב אחת לימין ואחת לשמאל, מרחקות זו מזו שעור הבדלת כתפיים מאחורי הבהן לשני קצות רחבו של סינר, וכשזוקפן עומדות לו על שני כתפיו. והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד, ארכות כדי שעור לזקפן אצל צנארו מכאן ומכאן, ונקפלות לפניו למטה מכתפיו מעט. ואבני השהם קבועות בהם, אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל, והמשבצות נתונות בראשיהם לפני כתפיו. ושתי עבותות הזקב תחובות בשתי טבעות שבחשן, בשני קצות רחבו העליון, אחת לימין ואחת לשמאל. ושני ראשי השרשרת תקועין במשבצות לימין, וכן שני ראשי השרשרת השמאלית תקועין במשבצות שבכתף שמאל, נמצא החשן תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו. ועוד שתי טבעות בשני קצות החשן בתחתיתו, וכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחבר בחשב, טבעות החשן אל מול טבעות האפוד, שוכבים זה על זה, ומרכסן בפתיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן, שיהא תחתית החשן דבוק לחשב האפוד ולא יתא נד ונבדל, הולך וחזור. זקב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר – תמשת מינים הללו שזורין בכל חוט וחוט. היו מרדדין את הזקב כמין טסים דקים, וקוצצין פתילים מהם, וטווין אותן חוט של זקב עם שש חוטין של תכלת, וחוט של זקב עם שש חוטין של ארגמן, וכן בתולעת שני וכן בשש; שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט של זקב עם כל אחד ואחד. ואחר כך שזר את כלם כאחד, נמצא חוטן כפול עשרים ושמונה. וכן מפרש במסכת יומא, ולמד מן המקרא הזה: "ויבקעו את פחי הזקב וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן" וגומר; למדנו שחוט של זקב שזור עם כל מין ומין. מעשה חושב – כבר פרשתי, שהיא אריגת שתי קירות שאין צורות שני עבריה דומות זו לזו.

שתי כתפת חברת יהיה-לו אל-שני קצותיו וחקר: **תרין כתפין מלפפו יהון ליה על תרין סטרוהי ויתלפה:**

שתי כתפות וגומר – הסינר מלמטה. וחשב האפוד היא החגורה, וצמודה לו מלמעלה, דגמת סינר הנשים. ומצבו של פהן היו מחברות בחשב שתי חתיכות, כמין שתי רצועות רחבות, אחת כנגד כל כתף וכתף, וזוקפן על שתי כתפותיו עד שנקפלות לפניו כנגד החזה; ועל ידי חבורן לטבעות החשן נאחזין מלפניו כנגד לבו, שאין נופלות, כמו שמפרש בענין. והיו זקופות והולכות כנגד כתפיו, ושתי אבני שהם קבועות בהן, אחת בכל אחת. אל שני קצותיו – אל רחבו של אפוד, שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של פהן, ונבהו עד כנגד האצילים שקורין קודי"ש, שנאמר: "לא יחגרו בינע", אין חוגרין במקום זעה, לא למעלה מאציליהם ולא למטה מכתפיהם, אלא כנגד אציליהם. וחקר – האפוד עם אותן שתי כתפות האפוד, יחקר אותם במחט למטה בחשב; ולא יארגם עמו, אלא אורגם לבד ואחר כך מחברם.

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זקב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: **והמין תקוניה דעלוהי כעובדיה מניה יהי דהבא תכלא וארגנא וצבע זהורי ובוץ שזיר:**

וחשב אפדתו – וחגור, שעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לכהן ומקשטו. אשר עליו – למעלה בשפת הסינר היא החגורה. כמעשהו – כאריגת הסינר, מעשה חושב ומתמשת מינים, כך אריגת החשב, מעשה חושב ומתמשת המינים. ממנו יהיה – עמו יהיה ארוג, ולא יארגנו לבד ויחברנו.

ולקחת את-שתי אבני-שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: **ותסב ית תרתין אבני בורלא ותגלוף עליהון שמות בני ישראל:**

וששה משמתם על האבן האחת ואת-שמות הששה הנותרים על-האבן השנית כתולדתם: **שתי משמתהון על אבנא חדא וית שמות שתי דאשתארו על אבנא תנייתא כתולדתהון:**

כתולדתם – כסדר שגולדו: ראובן שמעון לוי יהודה דן ונפתלי על האחת, ועל השניה גד אשר יששכר זבולן יוסף ובנימין מלא, שכן הוא כתוב במקום תולדתו; עשרים וחמש אותיות בכל אחת ואחת.

מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את-שתי האבנים על-שמת בני ישראל מסבת משבצות זקב מעשה אתם: **עובד אומן אבן טבא כתב מפרש כגלף דעזקא תגלוף ית תרתין אבניא על שמות בני ישראל משקען מרמזן דדהב תעביד יתהון:**

מעשה חרש אבן – מעשה אמן של אבנים. "חרש" זה – דבוק הוא לתבה שלאחריו, ולפיכך הוא נקוד פתח בסופו; וכן: "חרש עצים נטה קו", חרש של עצים, וכן "חרש ברזל מעצד", כל אלה דבוקים ופתוחים. פתוחי חתם – כמתרגומו, "כתב מפרש כגלף דעזקא": חרוצות האותיות בתוכן, כמו שחורצין חתמי טבעות שהם לחתם אגרות, כתב נכר ומפרש. על שמות – כמו בשמות. מסבת משבצות – מקפות

האבנים במשפצות זהב. שעושה מושב האבן בזהב כמין גמא למדת האבן, ומשקיעה במשפצת, נמצאת המשפצת סובבת את האבן סביב; ומחבר המשפצות בכתפות האפוד.

ושמתי את-שתי האבנים על כתפת האפוד אבני זכרון
לבני ישראל ונשא אהרן את-שמותם לפני י-הוה
על-שתי כתפיו לזכרון:
ותשוי ית תרתין אבניא על כתפי איפודא אבני
דזכרנא לבני ישראל ויטול אהרן ית שמתהון קדם
י על תרין כתפוי לזכרנא:

לזכרון – שיהא רואה הקדוש ברוך הוא השבטים כתובים לפניו, ויזכר צדקתם.

שני

ועשית משפצת זהב: **ותעביד מרמזון דזהב:**

ועשית משפצות – מעוט משפצות שמים. ולא פרוש לה עתה בפרשה זו אלא מקצת צרפון, ובפרשת החשן גומר לה פרושן.

ושתי שרשרת זהב טהור מגבלת תעשה אתם
מעשה עבת ונתתה את-שרשרת העבת על-
המשפצת:
ותרתין תפין דזהב דכי מתחמן תעביד יתהון עובד
גדילו ותתין ית תפניא גדילתא על מרמזתא:

שרשרת זהב – שלשלאות. מגבלת – לסוף גבול החשן תעשה אותם. מעשה עבת – מעשה קליעת חוטין, ולא מעשה נקבים וכפלים כאותן שעושין לבורות, אלא כאותן שעושין לערדסקאות שקורין אינצינישייר"ש בלעז. ונתתה את שרשרת – של עבותות העשויות מעשה עבות, על משפצות הללו. ולא זה הוא מקום צנאת עשיתן של שרשרות, ולא צנאת קביעותן; ואין "תעשה" האמור כאן לשון צווי, ואין "ונתתה" האמור כאן לשון צווי, אלא לשון עתיד; כי בפרשת החשן חוזר ומצוהו על עשיתן ועל קביעותן, ולא נכתב כאן, אלא להודיעה מקצת צרף המשפצות שצנה לעשות עם האפוד. וכתב לה זאת, לומר לה: המשפצות הללו יזקקו לה; לכשתעשה שרשרות מגבלות על החשן, תתנם על המשפצות הללו.

ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד
תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר
תעשה אתם:
ותעביד חשן דינא עובד אומן פעובד איפודא
תעבדניה דהבא תכלא וארגנא וצבע זהורי ובוץ
שזיר תעביד יתיה:

חשן משפט – שמכפר על קלקול הדין. דבר אחר: משפט, שמברר דבריו והבטחתו אמת, דיריישנימינ"ט בלעז. שהמשפט משמש שלשה לשונות: דברי טענות בעלי הדין, וגמר הדין, וענש הדין, אם ענש מיתה אם ענש מכות אם ענש ממון; וזה משמש לשון ברור דברים, שמפרש ומברר דבריו. כמעשה אפוד – מעשה חושב ומחמשת מינין.

רבע יהנה כפול גרת ארפו וזרת רחבו: **מרובע יהי עיף זרתא אורפיה וזרתא פותייה:**

זרת ארפו וזרת רחבו – כפול ומטל לו לפניו כנגד לבו, שנאמר: "יהיו על לב אהרן"; תלוי בכתפות האפוד, הבאות מאחוריו על כתפיו ונקפלות ויורדות לפניו מעט. והחשן תלוי בקו בשרשרות וטבעות, כמו שמפרש בענין.

ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אדם
פטדה וברקת הטור האחד:
ותשלם ביה אשלמות אבנא ארבעא סדרין דאבן
טבא סדרא קדמאה סמקו ירקו וברקו סדרא חד:

ומלאת בו – על שם שהאבנים ממלאות גמות המשפצות המתקנות להן, קורא אותן בלשון מלואים.

והטור השני נפד ספיר ויהלם: **וסדרא תגננא אנמרגדין שבזיו וסבהלום:**

והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: **וסדרא תליתאה קנפירי טרקיא ועין עגלא:**

והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משפצים זהב
יהיו במלואתם:
וסדרא רביעאה פרום ימא ובורלא ופנתירי מרמזון
בדהב יהון באשלמותהון:

משפצים זהב – יהיו הטורים. במלואתם – מקפים משפצות זהב בעמק, שעור שיתמלא בעבי האבן. זהו לשון במלואתם, כשעור מלוי עבין של אבנים יהיה עמק המשפצות, לא פחות ולא יותר.

והאבנים תהלין על-שמת בני-ישראל שתים עשרה
על-שמתם פתוחי חותם איש על-שמו תהלין לשני
עשר שבט:
ואבניא יהוין על שמת בני ישראל תרתא עשרי על
שמתהון פתב מפרש פגלף דעזקא גבר על שמיה
יהוין לתרי עשר שבטיון:

איש על שמו – כסדר תולדותם. סדר האבנים, אדם לראובן, פטדה לשמעון, וכו' כלם.

ועשית עליה חושן שרשת גבלת מעשה עבת זהב ותעביד על חושנא תפין מתחמן עובד גדילו דדהב טהור:
דכי:

על החושן – בשביל החושן, לקבעם בטבעותיו, כמו שמפרש למטה בענין. **שרשת** – לשון שרשי אילן, המאחיזין לאילן להאחז ולהתקע בארץ. אף אלו יהיו מאחיזין לחושן, שבהם יהיה תלוי באפוד. והן שתי שרשרות האמורות למעלה בענין המשבצות. ואף "שרשרות" פתר מנחם בן סרוק לשון שרשים, ואמר שהרי"ש יתרה, כמו מ"ם שב"ש לשום" ומ"ם שב"ריקם". ואיני רואה את דבריו, אלא "שרשרת" בלשון עברית כ"ש לשלשלת" בלשון משנה. **גבלת** – היא "מגבלות" האמור למעלה, שתתקעם בטבעות שיהיו בגבול החושן; שכל גבול – לשון קצה, אשומיי"ל בלע"ז. **מעשה עבות** – מעשה קליעה.

ועשית עליה חושן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החושן:
ותעביד על חושנא תרין עזקן דדהב ותמין ית תרין עזקתא על תרין סטרי חושנא:

על החושן – לצרף החושן, כדי לקבעם בו. ולא יתכן לומר שתהא תחלת עשיתו עליו; שאם כן, מה הוא שחוזר ואומר: **"ונתת את שתי הטבעות"**? והלא כבר נתונים בו! הנה לו לכתב בתחלת המקרא: **"ועשית על קצות החושן שתי טבעות זהב"**. ואף בשרשרות צריך אהיה לפתור כן. **על שני קצות החושן** – לשתי פאות שנגד הצנאר, לימנית ולשמאלית, הבאים מול כתפות האפוד.

ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי הטבעת אל קצות החושן:
ותמין ית תרין גדילן דדהב על תרין עזקתא בסטרי חושנא:

ונתתה את שתי עבתת הזהב – הן הן שרשרות גבלת הכתובות למעלה, ולא פרש מקום קבוען בחושן; עכשו מפרש לה שיהא תחב אותן בטבעות. ומדע לה שהן הן הראשונות, שהרי בפרשת אלה פקודי לא הכפלו.

ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפוד אל מול פניו:
ות תרין גדילן דעל תרין סטרוהי תמין על תרין מרמצתא ותמין על כתפי איפודא לקביל אפוהי:

ואת שתי קצות – של שתי העבותות, שני ראשיהם של כל אחת. **תתן על שתי המשבצות** – הן הן הכתובות למעלה, בין פרשת החושן ופרשת האפוד, ולא פרש את צרפן ואת מקומן. עכשו מפרש, שיתקע בהן ראשי העבותות התחובות בטבעות החושן, לימין ולשמאל, אצל הצנאר; שני ראשי השרשרת הימנית תוקע במשבצות של ימין; וכן בשל שמאל, שני ראשי השרשרת השמאלית. **ונתתה** – המשבצות. **על כתפות האפוד** – אחת בזו ואחת בזו. נמצאו כתפות האפוד מחזיקין את החושן שלא יפל, ובהן הוא תלוי. ועדין שפת החושן המתחוננה הולכת ויבאה ונוקשת על פרסו ואינה דבוקה לו יפה; לכך הצרף עוד שתי טבעות לתחתיתו, כמו שמפרש והולך. **אל מול פניו** – של אפוד, שלא יתן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל, אלא בעבר העליון שכלפי החוץ. והוא קרוי מול פניו של אפוד, כי אותו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים.

ועשית שתי טבעות זהב ושמת אתם על שני קצות החושן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה:
ותעביד תרין עזקן דדהב ותשוי יתהון על תרין סטרי חושנא על ספתיה דלעברא דאיפודא לגיו:

על שני קצות החושן – הן שתי פאותיו המתחוננות, לימין ולשמאל. **על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה** – הרי לה שני סימניו: האחד, שיתגם בשני קצות של תחתיתו, שהוא כנגד האפוד; שעליונו אינו כנגד האפוד, שהרי סמוך לצנאר הוא, והאפוד נתון על מתניו. ועוד נתן סימן, שלא יקבעם בעבר החושן שכלפי החוץ, אלא בעבר שכלפי פנים, שנאמר: **ביתה**. ואותו העבר הוא לצד האפוד, שחשב האפוד חוגרו לפהו, ונקפל הסינר לפני הפהו על מתניו, וקצת פרסו מכאן ומכאן עד כנגד קצות החושן, וקצותיו שוכבין עליו.

ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על שתי כתפות האפוד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד:
ותעביד תרין עזקן דדהב ותמין יתהון על תרין כתפי איפודא מלרע מלקביל אפוהי לקביל בית לופי מעלוי להמין איפודא:

על שתי כתפות האפוד מלמטה – שהמשבצות נתונות בראשי כתפות האפוד העליונים, הבאים על כתפיו כנגד גרונו ונקפלות ויורדות לפניו; והטבעות צנה לתן בראשן השני, שהוא מחבר לאפוד. והוא שנאמר: **לעמת מחברתו**, סמוך למקום חבורן באפוד, למעלה מן התגורה מעט, שהמחברת לעמת התגורה; ואלו נתונים מעט בגובה זקיפת הכתפות, הוא שנאמר: **ממעל לחשב האפוד**, והן כנגד סוף החושן. ונתן פתיל תכלת באותן הטבעות ובטבעות החושן, ורוכסן באותו פתיל לימין ולשמאל, שלא יהא תחתית החושן הולך לפניו וחוזר לאחור ונוקש על פרסו; ונמצא מושב על המעיל יפה. **ממול פניו** – בעבר החיצון.

וירכסו את-החשן מטבעתו אל-טבעת האפוד
בפתיל תכלת להיות על-חשב האפוד ולא-ינח
החשן מעל האפוד:
ויחדון ית חושנא מעזקתיה לעזקת איפודא בחוטא
דתכילתא למחוי על המזן איפודא ולא יתפרק
חושנא מעלוי איפודא:

וירכסו – לשון חבור; וכן "מרכסי איש", חבורי חבלי רשעים. וכן "והרכסים לבקעה": הרים הסמוכים זה לזה, שאי אפשר לירד לגיא שביניהם אלא בקלשי גדול, שמתוד סמיכתו, הגיא זקופה ועמקה – יהיו לבקעת מישור ונוחה לילך. להיות על חשב האפוד – להיות החשן דבוק אל חשב האפוד. ולא ינח – לשון נתוּק. ולשון ערבי הוא, כדברי דונש בן לברט.

ונשא אהרן את-שמלות בני-ישראל בחשן המשפט
על-לבו בבאו אל-הקדש לזכרון לפני-ה' הנה תמיד:
ויטול אהרן ית שמחת בני ישראל בחשן דינא על
לביה במיעליה לקודשא לדוכרנא קדם יי תדירא:

ונתת אל-חשן המשפט את-האורים ואת-התמים
והיו על-לב אהרן בבאו לפני י-הוה ונשא אהרן
את-משפט בני-ישראל על-לבו לפני י-הוה תמיד:
ותמין בחשן דינא ית אוריא וית תומיא ויהון על לבא
דאהרן במיעליה לקדם יי ויטול אהרן ית דין בני
ישראל על לביה קדם יי תדירא:

את האורים ואת התמים – הוא כתב שם המפרש, שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, שעל ידו הוא מאיר דכריו ומתמם את דכריו. ובמקדש שני היה החשן, שאי אפשר לכהן גדול להיות מחסר בגדים; אבל אותו השם לא היה בתוכו. ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר: "ושאל לו במשפט האורים". את משפט בני ישראל – דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות. ולפי מדרש אגדה, שהחשן מכפר על מעוטי הדין, נקרא משפט על שם סליחת המשפט.

פְּרִשְׁת הַמְּעִיל

שלישי

ותעביד ית מעיל איפודא גמיר תכלא:

ועשית את-מעיל האפוד כליל תכלת:

את מעיל האפוד – שהאפוד נתן עליו לחגורה. כליל תכלת – כלו תכלת, שאין מין אחר מערב בו.

והיה פי-ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה
ארג כפי תחרא יהיה-לו לא יקרע:
ויהי פומיה כפיל לגויה תורא יהי מקף לפומיה סחור
סחור עובד מחי פום שרין יהי ליה דלא יתבזע:

והיה פי ראשו – פי המעיל בגבהו, הוא פתיחת בית הצנאר. בתוכו – כפיל לגויה", כפול לתוכו להיות לו לשפה כפילתו. והיה מעשה אורג ולא במחט. כפי תחרא – למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול לתוכו. לא יקרע – כדי שלא יקרע. והקורעו עובר בלאו, שנה ממנן לאוין שבתורה. וכן: "ולא ינח החשן"; וכן: "לא יסרו ממנו", הנאמר בבדי הארון.

ועשית על-שוליו רמזי תכלת וארגמן ותולעת שני
על-שוליו סביב ופעמגי זקב בתוכם סביב:
ותעביד על שפולוהי רמוני תכלא וארגנא וצבע
זהורי על שפולוהי סחור וזגין דדהב ביניהון
סחור סחור:

רמוני – עגלים וחלולים היו, כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת. ופעמוני זקב – זגין עם ענבלין שבתוכם. בתוכם סביב – ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד, דבוק ותלוי בשולי המעיל.

פעמון זקב ורמון פעמון זקב ורמון על-שולי המעיל
סביב:
זגא דדהבא ורמונא זגא דדהבא ורמונא על שפולי
מעילא סחור סחור:

פעמון זקב ורמון וגומר – פעמון זקב ורמון אצלו.

והנה על-אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל-הקדש
לפני י-הוה ובצאתו ולא ימות:
ויהי על אהרן לשמשא וישתמע קליה במיעליה
לקודשא לקדם יי ובמפקיה ולא ימות:

ולא ימות – מכלל לאו אמה שומע הן: אם יהיו לו – לא יתחייב מיתה; הא אם יפגס מחסר אחד מן הבגדים הללו, חייב מיתה בידי שמים.

ועשית ציץ זקב טהור ופתחת עליו פתותי חתם
קדש לי-הוה:
ותעביד ציצא דדהב דכי ותגלוף עלוהי כתב מפרש
קדש לי:

ציץ – כמין טס של זקב היה, רחב שתי אצבעות, מקיף על המצח מאזן לאזן.

ושמת אתו על-פתיל תכלת והנה על-המצנפת אל-
מול פני-המצנפת יהיה:
ותשוני יתיה על חוטא דתכילתא ויהי על מצנפתא
לקביל אפי מצנפתא יהי:

על פתיל תכלת – ובמקום אחר הוא אומר: "וימתנו עליו פתיל תכלת"; ועוד כתיב כאן: **והיה על המצנפת**. ולמטה הוא אומר: "והיה על מצח אהרן", ובשחיטת קדשים שנינו: שֶׁעָרָו הָיָה נִרְאָה בֵּין צִיץ לַמְצַנֶּפֶת, שֶׁשָּׁם מְנִיחַ תְּפִלִּין; לְמַדְנֵנוּ שֶׁהַמְצַנֶּפֶת לְמַעַלָּה בְּגִבְהַ הָרֹאשׁ, וְאִינָה עֲמֻקָּה לְהִכְנִס בָּהּ כָּל הָרֹאשׁ עַד הַמִּצְחָ, וְהַצִּיץ מְלֻמָּטָה. וְהַפְתִּילִים הָיוּ בְּנֻקְבִים, וְתַלְוִיָּין בּוֹ בְּשָׁנֵי רֹאשִׁים וּבְאַמְצָעוֹ, שֶׁשָּׁה בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הִלְלוּ: פְּתִיל מְלֻמָּעָלָה, אֶחָד מִבְּחוּץ וְאֶחָד מִבְּפָנִים כְּנֻגְדוֹ. וְקוֹשֵׁר רֹאשֵׁי הַפְתִּילִים מֵאַחֲרֵי הָעֶרְףַּ שְׁלִשְׁתָּן, וְנִמְצָאוּ בֵּין אֲרָךְ הַטֶּס וּפְתִילֵי רֹאשֵׁי מְקִיפִין אֶת הַקְּדֻקָּד, וּפְתִיל הָאֲמָצְעֵי שֶׁבְּרֹאשׁוֹ קָשׁוּר עִם רֹאשֵׁי הַשָּׂנַיִם, וְהוֹלֵךְ עַל פְּנֵי רֹחַב הָרֹאשׁ מְלֻמָּעָלָה; וְנִמְצָא עֲשׂוּי כְּמִין כּוֹבֵעַ. וְעַל פְּתִיל הָאֲמָצְעֵי הוּא אֹמֵר: **והיה על המצנפת**, וְהָיָה נוֹתֵן הַצִּיץ עַל רֹאשׁוֹ כְּמִין כּוֹבֵעַ עַל הַמְצַנֶּפֶת, וְהַפְתִּיל הָאֲמָצְעֵי מְחֻזְקוֹ שְׂאִינוֹ נוֹפֵל, וְהַטֶּס תְּלוּי כְּנֻגְדַּ מְצָחוֹ. וְנִתְקַיְּמוּ כָּל הַמְקַרְאֹת: פְּתִיל עַל הַצִּיץ, וְצִיץ עַל הַפְתִּיל, וּפְתִיל עַל הַמְצַנֶּפֶת מְלֻמָּעָלָה.

והיה על המצח אהרן ונשא אהרן את-עוֹן הַקְּדָשִׁים
אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל-מִתְנַת קְדָשֵׁיהֶם וְהָיָה
על-מצחו תמיד לרצון להם לפני י-הוה:
ויהי על בית עינוהי דאהרן ויטול אהרן ית עוֹנֵת
קודשניא דיקדשון בני ישראל לכל מתנת קודשיהון
ויהי על בית עינוהי תדירא לרעוא להון קדם יי:

ונשא אהרן – לְשׁוֹן סְלִיחָה. וְאָרַף עַל פִּי כֹן אֵינוֹ זֶה מִמִּשְׁמַעוֹ: אֶהְרֹן נוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׂאָ שֶׁל עוֹן, וְנִמְצָא מְסַלֵּק הָעוֹן מִן הַקְּדָשִׁים. **את עוֹן הַקְּדָשִׁים** – לְרִצּוֹת עַל הַדָּם וְעַל הַחֵלֶב שֶׁקָּרְבוּ בְּטַמְאָה, כְּמוֹ שֶׁשְׂנִינּוּ: אִיזָה עוֹן הוּא נוֹשֵׂא? אִם עוֹן פְּגוּל, הָרִי כָּכָר נֹאמֵר: "לֹא יִרְצָה"; וְאִם עוֹן נוֹתֵר, הָרִי נֹאמֵר: "לֹא יִחַשֵׁב". וְאֵין לוֹמֵר שֶׁיִּכְפַּר עַל עוֹן הַכֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב טָמֵא, שֶׁהָרִי עוֹן הַקְּדָשִׁים נֹאמֵר וְלֹא עוֹן הַמְקַרְיָבִים; הֵא אֵינוֹ מְרַצָּה אֶלָּא הַהִשְׁכֵּשִׁיר הַקְּרָבֹן. **והיה על מצחו תמיד** – אֵי אֲפֹשֶׁר לוֹמֵר שֶׁיִּהְיֶה עַל מְצָחוֹ תְּמִיד, שֶׁהָרִי אֵינוֹ עָלָיו אֶלָּא בְּשַׁעַת הַעֲבוּדָה; אֶלָּא תְּמִיד לְרִצּוֹת לָהֶם, אֲפִלוּ אֵינוֹ עַל מְצָחוֹ, שְׁלֹא הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹבֵד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וְלִדְבָרֵי הָאוֹמֵר: עוֹדְהוּ עַל מְצָחוֹ מְכַפֵּר וּמְרַצָּה, וְאִם לֹא – אֵינוֹ מְרַצָּה, נִדְרָשׁ עַל מְצָחוֹ תְּמִיד: מִלְּמַד שֶׁמִּמִּשְׁמַשׁ בּוֹ בְּעוֹדוֹ עַל מְצָחוֹ, שְׁלֹא נְסִיחַ דַּעְתוֹ מִמֶּנּוּ.

ושבצת הפנתת שש ועשית מצנפת שש ואבנט
מעשה מעשה רקם:
ותרמיץ פתונא דבוצא ותעביד מצנפתא דבוצא
והמין מעביד עובד צייר:

ושבצת – עֲשָׂה אוֹתָם מִשְׁבָּצוֹת מִשְׁבָּצוֹת, וְכֻלָּם שֶׁל שֵׁשׁ.

ולבני אהרן מעשה כתנת להם אבנטים
ומגבעות מעשה להם לכבוד ולתפארת:
ולבני אהרן מעביד פתונין ותעביד להון המנין
וקובעין מעביד להון ליקר ולתושבחה:

ולבני אהרן מעשה כתנת – אֲרַבְעָה בְּגָדִים הִלְלוּ וְלֹא יוֹתֵר: כְּתָנֶת, וְאַבְנֵט, וּמַגְבָּעוֹת הֵיא מְצַנֶּפֶת, וּמְכַנְסִים הַכְּתוּבִים לְמִטָּה בְּפָרְשָׁה.

והלבשת אתם את-אהרן אחיך ואת-בניו אתו
ומשתת אתם ומלאת את-יגדם וקדשת אתם וכהנו
לי:
ותלביש יתהון ית אהרן אחיך וית בנוהי עמיה ותרבי
יתהון ויתקריב ית קורבנהון ויתקדיש יתהון וישמשון
קדמי:

והלבשת אתם את אהרן – אוֹתָם הָאֲמוּרִים בְּאֶהְרֹן: חֹשֶׁן וְאַפֻּד וּמַעֲלֵל, וְכְתָנֶת תְּשַׁבֵּץ, מְצַנֶּפֶת וְאַבְנֵט, וְצִיץ; וּמְכַנְסִים הַכְּתוּבִים לְמִטָּה בְּכֻלָּם. **ואת בניו אתו** – אוֹתָם הַכְּתוּבִים בָּהֶם. **ומשתת אתם** – אֶת אֶהְרֹן וְאֶת בְּנָיו, בְּשִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה. **ומלאת את יגדם** – כָּל מְלוּי יָדַיִם, לְשׁוֹן חֲנוּף; כְּשֶׁהוּא נִכְנָס לְדָבָר לְהִיּוֹת מְחֻזָּק בּוֹ מְאוֹתוֹ יוֹם וְהִלָּאָה, הוּא מְלוּי. וּבִלְשׁוֹן לַעֲז, כְּשִׁמְמִין אָדָם עַל פְּקִידַת דְּבָר, נוֹתֵן הַשְּׁלִיט בִּידוֹ בֵּית יָד שֶׁל עוֹר שֶׁקוֹרִין גַּ'ט ט', וְעַל יָדוֹ הוּא מְחֻזְקוֹ בְּדָבָר; וְקוֹרִין לְאוֹתוֹ מְסִירָה רִיוִישְׁטִי"ר, וְהוּא מְלוּי יָדַיִם.

ועשה להם מכנסי-בד לכסות בשר ערוה ממתנים
ועד-ירכבים יהיו:
ועביד להון מכנסיין דבוץ לכסאה בשר עריא מחרצין
ועד ירכו יהון:

ועשה להם – לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו. **מכנסי בד** – הָרִי שְׂמוּנָה בְּגָדִים לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְאֲרַבְעָה לְכֹהֵן קְדוּיֹט.

והיו על-אהרן ועל-בניו בבגאם | אל-אהל מועד או
בגשתם אל-המזבח לשרת בקדש ולא-ישאו עון
ומתו תקת עולם לו ולזרעו אתריו:
ויהון על אהרן ועל בנוהי במיעלהון למשפן זמנא או
במקרהון למדבחה לשמשא בקודשא ולא יקבלון
חובא ולא ימותון קים עלם ליה ולבנוהי בתרוהי:

והיו על אהרן – כָּל הַבְּגָדִים הָאֵלֶּה. **על אהרן** – הָרֹאשִׁי לּוֹ. **ועל בניו** – הָאֲמוּרִים בָּהֶם. **בבגאם אל אהל מועד** – לְהִיכָל; וְכֵן לְמִשְׁכָּן. **ומתו** – הֵיא לְמַדָּת שֶׁהַמִּשְׁמַשׁ מְחַסֵּר בְּגָדִים בְּמִיתָה. **תקת עולם לו** – כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "תקת עולם", הוּא גְזֵרָה מִיָּד וְלִדְרוֹת, לַעֲפֹב בּוֹ.

רביעי פְּרֻשַׁת הַמְּלוּאִים

ונה הדבר אשר-מעשה להם לקדש אתם לכהן
לי לקח פר אחד בן-בקר ואילם שנים תמימם:
ודין פתגמא דמעביד להון לקדשא יתהון לשמשא
קדמי סב תור חד בר תורי ודכרין תרין שלמיון:

לקח – כְּמוֹ קַח. וְשְׁמֵי גְזֵרוֹת הֵן, אִסַּת שֶׁל קִיסָה וְאִסַּת שֶׁל לְקִיסָה, וְלָהֶן פְּתוּרֹן אֶחָד. **פר אחד** – לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה, שֶׁהוּא פֶּר.

ולחם מצות וסלת מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן סלת חטים תעשה אתם:

ולחם פטיר וגריצן פטירן דפילו במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח סלת דחטין תעביד יתהון:

ולחם מצות וסלת מצת ורקיקי מצות – הרי אלו שלשה מינין: רבוכה וסלות ורקיקין. לחם מצות היא הקרויה למטה בענן "סלת לחם שמן", על שם שנותן שמן ברבוכה כנגד הסלות והרקיקין. וכל המינין באים עשר עשר סלות. בלולת בשמן – כשהן קמח יוצק בהן שמן ובוללו. משחים בשמן – אחר אפיתן מושחו כמין כי שהיא עשויה כנו"ן שלנו.

ונתת אותם על-סל אחד והקרבת אתם בסל ואת-הפך ואת שני האילים:

ותתין יתהון על סלא חד ותקריב יתהון בסלא ונת תורא ונת תרין דכרין:

והקרבת אתם – אל חצר המשכן ביום הקמתו.

ואת-אחרן ואת-בניו תקריב אל-פתח אהל מועד ורמצת אתם במים:

וית אחרן וית בנוהי תקריב לתרע משפן זמנא ותסחי יתהון במיא:

ורמצת – זו טבילת כל הגוף.

ולקחת את-הבגדים והלבשת את-אחרן את-הכתנת ואת מעיל האפד ואת-האפד ואת-החשו ואת-האפדת לו בחשב האפד:

ותסב ית לבושיא ותלביש ית אחרן ית פתונא ונת מעיל איפודא ונת איפודא ונת חושנא ותתקין ליה בהמין איפודא:

ואפדת – קשט ותקן התגורה והסינר סביבותיו.

ושמת המצנפת על-ראשו ונתת את-גזר הקדש על-המצנפת:

ותשוי מצנפתא על רישיה ותתין ית פלילא דקודשא על מצנפתא:

גזר הקדש – זה הציץ. על המצנפת – כמו שפרשתי למעלה: על ידי הפתיל האמצעי ושני פתילין שבראשו, הקשורין שלשתן מאחורי הערף – הוא נותנו על המצנפת, כמין כובע.

ולקחת את-שמן המשחה ויצקת על-ראשו ומשחת אתו:

ותסב ית משחא דרבותא ותריק על רישיה ותרבי יתיה:

ומשחת אותו – אף משיחה זו כמין כי נותן שמן על ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן באצבעו.

ואת-בניו תקריב והלבשתם כתנת:

וית בנוהי תקריב ותלבישונן פתונין:

ותגרת אתם אבנט אחרן ובניו וחבשת להם מגפעת והיתת להם כהנה לתקת עולם ומלאת גד-אחרן ונד-בניו:

ותגריז יתהון המינין אחרן ובנוהי ותתקין להון קובעין ותתי להון פתונתא לקים עלם ותקריב קורבנא דאחרן וקורבנא דבנוהי:

והיתת להם – מלוי ידים זה, לכהנת עולם. ומלאת – על ידי הדברים האלה. גד אחרן ונד בניו – במלוי ופקודת הנהגה.

והקרבת את-הפך לפני אהל מועד וסמוך אחרן ובניו את-ידיהם על-ראש הפך:

ותקריב ית תורא לקדם משפן זמנא ויסמוך אחרן ובנוהי ית ידיהון על ריש תורא:

ושחטת את-הפך לפני י-הנה פתח אהל מועד:

ותפוס ית תורא קדם יי בתרע משפן זמנא:

פתח אהל מועד – בחצר המשכן שלפני הפתח.

ולקחת מדם הפך ונתתה על-קרנת המזבח באצבעך ואת-כל-הדם תשפוך אל-יסוד המזבח:

ותסב מדמא דתורא ותתין על קרנת מדבתא באצבעך וית כל דמא תשפוך ליסודא דמדבתא:

על קרנות – למעלה בקרנות ממש. ואת כל הדם – שירי הדם. אל יסוד המזבח – כמין בליטת בית קבול עשוי לו סביב סביב, לאחר שעלה אמה מן הארץ.

וּלְקַחְתָּ אֶת־כֶּלֶב הַמְכֹסֶה אֶת־הַקָּרֵב וְאֵת הַיִּתְרָת עַל־הַכֹּבֵד וְאֵת שְׂמֵי הַכְּלִיָּת וְאֶת־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלִיָּהוּ וְהַקִּטְרֶת הַמְזֻבָּחָה:
וּתְסַב יֵת כָּל תְּרָבָא דְחָפִי יֵת גְּנֹא וְיֵת חֲצָרָא דְעַל כְּבֹדָא וְיֵת תְּרַמִּין כּוּלְנֵן וְיֵת תְּרָבָא דְעָלִיָּהוּן וְתַסִּיק לְמַדְבָּחָא:

החלב המכסה את הקרב – הוא הקרום שעל הפרס שקורין טייל"א. ואת היִתְרָת – הוא טרפֵּשא דכבֵּדא שקורין איבדי"ש. על הכבֵּד – אף מן הכבֵּד יטל עֵמָה.

וְאֶת־בָּשָׂר הַפֶּרֶל וְאֶת־עֲרוֹ וְאֶת־פְּרָשׁוֹ תִשְׂרַף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּזְבֵּחַ חֲטָאת הוּא:
וְיֵת בָּשָׂר תּוֹרָא וְיֵת מִשְׁפִּיָּה וְיֵת אוֹכְלִיָּה תּוֹקִיד בְּנוֹרָא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא חֲטָאתָא הוּא:

תִּשְׂרַף בְּאֵשׁ – לא מצינו חטאת חיצוֹנָה נִשְׂרֶפֶת אֵלָּא זֶה.

וְאֶת־הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסָמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל:
וְיֵת דְּכָרָא חַד תְּסַב וְיִסְמְכוּן אֹהֶרֶן וּבְנוֹהֵי יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ דְּכָרָא:

וְשַׁחֲטֵת אֶת־הָאֵיל וּלְקַחְתָּ אֶת־דָּמּוֹ וְזָרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
וְתַפּוֹס יֵת דְּכָרָא וְתַסַּב יֵת דְּמִיָּה וְתַזְרוֹק עַל מַדְבָּחָא סָחֹר סָחֹר:

וְזָרַקְתָּ – בכלי; אוֹחַז בַּמִּזְרֵק וְזוֹרֵק כְּגַד הַקָּרוֹ, כְּדִי שִׁירָאָה לְכָאן וּלְכָאן. ואין קרבן טעון מתנה באֵצְבַע אֵלָּא חֲטָאת בַּלְבֵּד, אֲכָל שְׂאֵר זְבָחִים אֵינֶן טְעוּנִין קָרוֹן וְלֹא אֵצְבַע, שְׁמַתָּן דְּמָם מִחֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַטָּה, ואֵינּוּ עוֹלָה בְּכַבֵּשׁ, אֵלָּא עוֹמֵד בְּאַרְצֵי זוֹרֵק. סָבִיב – כֶּד מְפָרֵשׁ בְּשַׁחֲטֵת קַדְשִׁים, שְׂאִין סָבִיב אֵלָּא שְׂמֵי מִתְּנוּת שֶׁהֵן אַרְבַּע: הָאֶחָת בְּקָרוֹן זֹוִית זֹו, וְהָאֶחָת בְּקָרוֹן בְּשִׁנֵי צְדִי הַקָּרוֹן אֵילָּף וְאֵילָּף, נִמְצָא הַדָּם נִתּוֹן בְּאַרְבַּע רוּחוֹת סָבִיב; לְכֶד קְרוּי סָבִיב.

וְאֶת־הָאֵיל תִּנְתַּחַם לְנִתְחִיו וְרַחֲצֵתָּ קִרְבּוֹ וּכְרַעְיוֹ וְנִתְחִיו עַל־נִתְחִיו וְעַל־רֹאשׁוֹ:
וְיֵת דְּכָרָא תְּפַלֵּיג לְאַבְרוֹהֵי וְתַחֲלִיל גְּוִיָּה וּכְרַעְיוֹהֵי וְתַתִּין עַל אַבְרוֹהֵי וְעַל רִישִׁיָּה:

עַל נִתְחִיו – עם נִתְחִיו, מוֹסֵף עַל שְׂאֵר הַנִּתְחִים.

וְהַקִּטְרֶת אֶת־כֶּלֶב הַמְזֻבָּחָה עָלָה הוּא לִי־הִנֵּה רִיחַ גִּיחוֹת אִשָּׁה לִי־הִנֵּה הוּא:
וְתַסִּיק יֵת כָּל דְּכָרָא לְמַדְבָּחָא עֲלֵתָא הוּא קָדָם יְיָ לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיוֹא קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ הוּא:

רִיחַ גִּיחוֹת – נִחַת רוּחַ לְפָנַי, שְׂאִמְרָתִי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי. אִשָּׁה – לְשׁוֹן אֵשׁ, וְהִיא הַקִּטְרֶת אַבְרִים שֶׁעַל הָאֵשׁ.
חמישי

וּלְקַחְתָּ אֶת הָאֵיל הַשְּׂגִי וְסָמוֹד אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל:
וּתְסַב יֵת דְּכָרָא תְּנִינָא וְיִסְמוֹד אֹהֶרֶן וּבְנוֹהֵי יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ דְּכָרָא:

וְשַׁחֲטֵת אֶת־הָאֵיל וּלְקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנִתְתָּה עַל־תְּנוּף אֲזֵן אֹהֶרֶן וְעַל־תְּנוּף אֲזֵן בְּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וְתַפּוֹס יֵת דְּכָרָא וְתַסַּב מִדְּמִיָּה וְתַתִּין עַל רוּם אוֹדְנָא דְּאֹהֶרֶן וְעַל רוּם אוֹדְנָא דְּבְנוֹהֵי דְּיְמִינָא וְעַל אֵלִיוֹן דְּהוֹן דְּיְמִינָא וְעַל אֵלִיוֹן רַגְלָהוֹן דְּיְמִינָא וְתַזְרוֹק יֵת דְּמָא עַל מַדְבָּחָא סָחֹר סָחֹר:

תְּנוּף – הוּא הַסְּחֹס, גִּדְר הָאֲמָצְעִי שְׂבִתוּדָה הָאֲזֵן שְׂקוֹרִין טִינְרוֹ"ם. בֶּהֶן יָדָם – הַגּוֹדֵל, וּבַפְּרָק הָאֲמָצְעִי.

וּלְקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהִזִּיתָ עַל־אֹהֶרֶן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בְּגָדֵי בְנָיו אִתּוֹ וְקִדְשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְנָיו וּבְגָדֵי בְנָיו אִתּוֹ:

וּתְסַב מִן דְּכָרָא תְּרָבָא וְאַלְיָתָא וְיֵת תְּרָבָא דְחָפִי יֵת גְּנֹא וְיֵת חֲצָרָא כְּבֹדָא וְיֵת תְּרַמִּין כּוּלְנֵן וְיֵת תְּרָבָא דְעָלִיָּהוּן וְיֵת שְׂקָא דְיְמִינָא אַרְי דְכַר קוֹרְבָנָא הוּא:

וּלְקַחְתָּ מִן־הָאֵיל הַחֶלֶב וְהָאֵלִיָּה וְאֶת־הַחֶלֶב וְהַמְכֹסֶה אֶת־הַקָּרֵב וְאֵת יִתְרָת הַכֹּבֵד וְאֵת שְׂמֵי הַכְּלִיָּת

**הַפְּלִיָּת וְאֶת-הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן וְאֵת שֹׁק הַיָּמִין פִּי
אֵיל מִלְּאִים הוּא:**

הַחֶלֶב – זה חלב הדקים או הקבה. וְהָאֵלֶּה – מן הפליות ולמטה, כמו שִׁמְפָּרֵשׁ בְּנִיקְרָא, שְׁנֹאֲמַר: "לְעֻמַּת הָעֶצֶה יְסִירָנָה", מקום שֶׁהַפְּלִיּוֹת יוֹצְעוֹת. וּבְאֲמֹרֵי הַפָּר לא נֹאמַר אֵלֶּיהָ, שְׁאִין אֵלֶּיהָ קִרְבָּה אֲלֵא בְּכַבֵּשׁ וּבְכֶשֶׁה וְאֵיל, אֲבָל שׁוֹר וְעַז אִין טְעוּנִים אֵלֶּיהָ. וְאֵת שֹׁק הַיָּמִין – לא מְצִינוּ הַקְּטָרָה בְּשׁוֹק הַיָּמִין עִם הָאֲמֹרִים אֲלֵא זוּ בַלְבָּד. פִּי אֵיל מִלְּאִים הוּא – שְׁלֵמִים לְשׁוֹן וְשְׁלֵמוֹת, שְׁהַשְׁלֵם בְּכָל. מְגִיד הַכְּתוּב שֶׁהַמְּלוֹאִים שְׁלֵמִים, שְׁמֻשִׁמִּים שְׁלוֹם לְמִזְבֵּחַ וְלַעֲבֹד הָעֲבוּדָה וּלְבַעֲלִים. לָכֵף אֲנִי מְצִירְכּוֹ הַחֲזָה לְהִיּוֹת לוֹ לְעֹבֵד הָעֲבוּדָה לְמָנָה; וְזֶהוּ מִשָּׁה, שְׁשֻׁמֵשׁ בְּמִלוֹאִים. וְהַשָּׂאֵר אֲכָלוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו, שֶׁהֵם בְּעָלִים, כַּמְּפָרֵשׁ בְּעֻנְיוֹ.

**וְכִפֹּר לָחֶם אַחַת וְחֵלֶת לָחֶם שֵׁמֶן אַחַת וְרִקִּיק אַחַד
מִסֵּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי י-הוָה:**

וְכִפֹּר לָחֶם – מן הסלות. וְחֵלֶת לָחֶם שֵׁמֶן – מִמִּין הַרְּבֹכָה. וְרִקִּיק – מן הַרְּקִיקוֹ; אַחַד מֵעֶשֶׂר שֶׁכָּל מִין וּמִין. וְלֹא מְצִינוּ תְּרוּמַת לָחֶם הַבָּא עִם זֶבַח נִקְטָרֵת אֲלֵא זוּ בַלְבָּד, שֶׁתְּרוּמַת לָחֶם תּוֹדָה וְאֵיל נְזִיר נְתוּנָה לְכַהֲנִים עִם חֲזָה נְשׁוֹק; וּמִזֶּה לֹא הִיָּה לְמִשָּׁה לְמָנָה אֲלֵא חֲזָה בַלְבָּד.

**וְשִׁמְתָהּ הַפֶּלַעַל עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וְהִנֵּפְתָה אֹתָם
תְּנוּפָה לִפְנֵי י-הוָה:**

עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וּגְוֹמֵר וְהִנֵּפְתָה – שְׁנֵיהֶם עֲסוּקִין בְּתְנוּפָה, הַבְּעָלִים וְהַכֹּהֵן. הֲאֵל פִּיצֵד? כִּהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּסַּח יָד הַבְּעָלִים וּמְנִיחָהּ. וּבְזֶה הָיוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו בְּעָלִים, וּמִשָּׁה כִּהֵן. תְּנוּפָה – מוֹלִיד וּמְבִיא לְמִי שְׁאֲרַבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם שְׁלוֹ; וְתְנוּפָה מְעַכְבֵּת וּמְבַטֵּלֶת פְּרַעֲגִיּוֹת וְרוּחוֹת רָעוֹת. תְּרוּמָה, מַעֲלָה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם נֹאֲרָץ שְׁלוֹ; וּמְעַכְבֵּת טָלִילִים רָעִים.

**וְלִקְחָתָה אֹתָם מִיָּדָם וְהַקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַה עַל-הָעֹלָה
לְרִיחַ נִיחּוֹחַ לִפְנֵי י-הוָה אֲשֶׁה הוּא לִי-הוָה:**

עַל הָעֹלָה – עַל הָאֵיל הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהָעֹלִית עוֹלָה. לְרִיחַ נִיחּוֹחַ – לְנַסַּח רוּחַ לְמִי שְׁאֲמַר וְנִעֲשָׂה רְצוֹנוֹ. אֲשֶׁה – לְאֵשׁ נִתָּן. לֵה' – לְשִׁמוֹ שֶׁל מְקוֹם.

**וְלִקְחָתָה אֶת-הַחֲזָה מֵאֵיל הַמִּלְּאִים אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן
וְהִנֵּפְתָה אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי י-הוָה וְהָיָה לָךְ לְמָנָה:**

תְּנוּפָה – לְשׁוֹן הוֹלְכָה וְהוֹכָאָה, בְּלַעַז.

**וְקִדְשָׁתָה אֵת | חֲזָה הַתְּנוּפָה וְאֵת שֹׁק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם מֵאֵיל הַמִּלְּאִים מֵאֲשֶׁר לְאֶהְרֹן
וּמֵאֲשֶׁר לְבְנָיו:**

וְקִדְשָׁתָה אֵת חֲזָה הַתְּנוּפָה וְאֵת שֹׁק הַתְּרוּמָה וּגְוֹמֵר – קִדְשָׁם לְדוֹרוֹת, לְהִיּוֹת נוֹהֲגַת תְּרוּמָתָם וְהִנֵּפְתָם כְּחֲזָה נְשׁוֹק שֶׁל שְׁלֵמִים; אֲבָל לֹא לְהַקְטִירָה, אֲלֵא וְהָיָה לְאֶהְרֹן וּלְבְנָיו לְאֲכֹל. הוֹרֵם – לְשׁוֹן מַעֲלָה וּמוֹרִיד.

**וְהָיָה לְאֶהְרֹן וּלְבְנָיו לְחֶק-עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פִּי
תְּרוּמָה הוּא וְתְרוּמָה יְהִיָּה מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִזְבַּחֲתִי
שְׁלֵמִיָּהֶם תְּרוּמָתָם לִי-הוָה:**

לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – שֶׁהַשְּׁלֵמִים לְבַעֲלִים, וְאֵת חֲזָה וְאֵת הַשֹּׁק יִתְּנוּ לַכֹּהֵן. פִּי תְּרוּמָה הוּא – חֲזָה נְשׁוֹק חֲזָה.

**וּבְגִדֵי הַקִּדָּשׁ אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן יִהְיוּ לְבְנָיו אַחֲרָיו
לְמִשְׁחָה בָהֶם וּלְמִלְּאֵיָּבָם אֶת-יָדָם:**

לְבְנָיו אַחֲרָיו – לְמִי שֶׁבָּא בְּגִדְלָה אַחֲרָיו. לְמִשְׁחָה – לְהַתְּגַדֵּל בָּהֶם; שְׁנֵי מִשִּׁיחָה שֶׁהִיא לְשׁוֹן שְׁרָרָה, כְּמוֹ: "לָךְ נִמְתִּים לְמִשְׁחָה", "אַל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחִי". וּלְמִלְּאֵיָּבָם אֶת יָדָם – עַל יְדֵי הַבְּגָדִים הוּא מִתְּלַבֵּשׁ בְּכִהֲנָה גְדוּלָה.

**שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִבְּגָיו אֲשֶׁר יָבֵא
אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְשִׁרְתָּ בַקִּדָּשׁ:**

שִׁבְעַת יָמִים – רְצוּפִין. יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן – אֲשֶׁר יָקוּם מִבְּגָיו תַּחֲתָיו לְכַהֵן גְדוּלָה, כְּשִׁמְנִיָּהוּ לְהִיּוֹת כִּהֵן גְדוּל. אֲשֶׁר יָבֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד – אוֹתוֹ כִּהֵן הַמוֹכֵן לְכַנֵּס לְפָנָיו וּלְפָנֵים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְזֶהוּ כִּהֵן גְדוּל, שְׁאִין עֲבוּדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּשֶׁרָה אֲלֵא בּוֹ. תַּחֲתָיו מִבְּגָיו – מְלַמֵּד שְׁאֵם

יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו, ימנוהו כהן גדול תחתיו. **הכהן תחתיו מבניו** – מכאן ראיה, כל לשון "כהן" – לשון פועל, עובד ממש; לפיכך נגזר תביר נמשך לפניו.

וְאֵת אֵיל הַמִּלְאִים תִּקַּח וּבַשְּׂלֵת אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּקוֹם קָדֵשׁ:
וְיַת דָּכַר קוֹרְבָנֶיךָ תִּסַּב וּתְבַשִּׁיל יַת בְּשָׂרֶיהָ בְּאֶתֶר קָדִישׁ:

בַּמָּקוֹם קָדֵשׁ – בחצר אהל מועד; שהשלים הללו קדשי קדשים היו.

וְאָכַל אֶהָרֹן וּבְנָיו אֶת־בְּשָׂר הָאֵיל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֶּל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד:
וְיִיכֹל אֶהָרֹן וּבְנֹהֵי יַת בְּשָׂר דְּכָרָא וְיַת לַחְמָא דְּבַסְלָא בְּתַרְע מִשְׁכֵּן זְמַנָּא:

פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד – כל החצר קרוי כן.

וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלְא אֶת־יְדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְנָר לֹא־יֵאָכַל כִּי־קָדֵשׁ הֵם:
וְיִיכְלוּן יְתַהוּן דְּאֶתְכַפֵּר בְּהוּן לְקַרְבָּא יַת קוֹרְבָנְהוּן לְקַדְשָׁא יְתַהוּן וְחִילוּנִי לֹא יִיכֹל אַרִי קוֹדֶשָׁא אַנּוּן:

וְאָכְלוּ אֹתָם – אהרן ובניו, לפי שהם בעליהם. **אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם** – להם, כל זרות ותעוב. **לְמַלְא אֶת יְדָם** – באיל ולחם הללו. **לְקַדֵּשׁ אֹתָם** – שעל ידי המלוואים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהנה. **כִּי קָדֵשׁ הֵם** – קדשי קדשים. ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל קדשי קדשים; שגמול המקרא טעם לדבר, משום דקדש הם.

וְאִם־יִוָּתֵר מִבְּשָׂר הַמִּלְאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֶּקָר וְשִׂרְפֵת אֶת־הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכַל כִּי־קָדֵשׁ הוּא:
וְאִם יִשְׁתַּאֵר מִבְּשָׂר קוֹרְבָנֶיךָ וּמִן לַחְמָא עַד צִפְרָא וְתוֹקִיד יַת דְּאִשְׁתַּאֵר בְּנוֹרָא לֹא יִתְאָכִיל אַרִי קוֹדֶשָׁא הוּא:

וְעֲשִׂיתָ לְאֶהָרֹן וּלְבָנָיו פֶּכֶה כָּכָל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יְדָם:
וְתַעֲבִיד לְאֶהָרֹן וּלְבְנֹהֵי כְּדִין כָּכָל דְּפַקִּידַת יְתָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין תִּקְרִיב קוֹרְבָנְהוּן:

וְעֲשִׂיתָ לְאֶהָרֹן וּלְבָנָיו פֶּכֶה – שנה הכתוב וכפל, לעכב. שאם חסר דבר אחד מכל האמור בענין – לא נתמלאו ידיהם להיות פהגים, ועבודתם פסולה. **אתכה** – כמו אותך. **שבעת ימים תמלא וגומר** – בענין הזה ובקרבות הללו, בכל יום.

וּפָר חֲטָאת תַעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכֹּהֲנִים וְחֲטָאת עַל־הַמִּזְבֵּחַ בַּכֹּהֵן עֲלָיו וּמִשְׁחַת אֹתוֹ לְקַדְשׁוֹ:
וְתוֹרָא דְּחֲטָאתָא תַעֲבִיד לַיּוֹמָא עַל כַּפּוֹרֵיךָ וְתַדְפִּי עַל מַדְבַּחָא בַּכַּפּוֹרֵת עַל־וְהִי וְתַרְבִּי יְתִיהָ לְקַדְשׁוֹתֶיהָ:

עַל הַכֹּהֲנִים – בשביל הכפורים, לכפר על המזבח מכל זרות ותעוב. ולפי שצאמר: "שבעת ימים תמלא ידם", אין לי אלא דבר הבא בשבילם, כגון האילים והלחם; אבל הבא בשביל המזבח, כגון פר שהוא לחטוי המזבח, לא שמענו? לכה הצריך מקרא זה. ומדרש תורת פהגים אומר: כפרת המזבח הצריך, שמה התנדב איש דבר גדול במלאכת המשכן והמזבח. **וחטאת** – ויתדפי; לשון מתנת דמים הנתונים באצבע, קרוי חטוי. **ומשחת אותו** – בשמן המשחה. וכל המשחות כמין כי

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ – ומה היא קדשות? **כל הנגע במזבח יקדש**; אפלו קרבן פסול שעלה עליו, קדשו המזבח להכשירו שלא ירד. מתוך שצאמר: **כל הנגע במזבח יקדש**, שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי, כגון דבר שלא היה פסולו בקדש, כגון הרובע והגרבוע ומקצה ונעבד והטרפה וכיוצא בהן? תלמוד לומר: "וזה אשר תעשה" הסמוך אחריו; מה עולה ראוי, אף כל ראוי, שנראה לו ככר ונפסל משבא לעזרה, כגון הלן והיוצא והטמא, ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיוצא בהן.

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל־הַנֹּגַע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מַדְבַּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתִיהָ וְהִיא מַדְבַּחָא קָדֵשׁ קְדָשִׁים כָּל דִּיקְרַב בְּמַדְבַּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

פְּרִשְׁת הַתְּמִיד

שישי

וְזֶה אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כַּבָּשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תְּמִיד:
וְדִין דְּתַעֲבִיד עַל מַדְבַּחָא אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא תַרִּין לַיּוֹמָא תְּדִירָא:

אֶת־הַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד תַעֲשֶׂה בַבֶּקָר וְאֵת הַכֹּבֵשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים:
יַת אַמְרָא חַד תַעֲבִיד בְּצִפְרָא וְיַת אַמְרָא תַנְיָנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמִשָׂא:

וְעֲשָׂרוֹן סֶלֶת בְּלוּל בְּשֶׁמֶן פְּתִית רְבַע הַהִין וְגֹסֶף רְבִיעֵת הַהִין גִּיז לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד:
וְעֲשָׂרוֹנָא סוּלְתָא דְּפִיל בְּמִשַׁח פְּתִישָׁא רְבַעוֹת הִינָא וְנִסְפָּא רְבַעוֹת הִינָא חֲמָרָא לַאמְרָא חַד:

ועשרון סלת – עשירית האיפה, ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה. **בשמן פתית** – לא לחובה נאמר פתית, אלא להכשיר. לפי שנהאמר: "פתית למאור", ומשמע למאור ולא למנחות; יכול לפסלו למנחות? תלמוד לומר כאן, "פתית". ולא נאמר "פתית למאור" אלא למעט מנחות, שאין צריך פתית, שאף הטחון ברתים פשר בהן. **רבע ההין** – שלשה לגין. ונסוד – לספלים, כמו ששינינו במסכת סכה: שני ספלים של כסף היו בראש המזבח, ומגבים כמין שני חטמין דקין. נוסן הנין לתוכו, והוא מקלס ויוצא דרך החטם ונופל על גג המזבח, ומשם יורד לשיתין במזבח בית עולמים; ובמזבח הגזש, יורד מן המזבח לארץ.

וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנַי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כַּמִּנְחַת הַבֶּקָר
וְכֹנֶסֶפֶה תַּעֲשֶׂה-לָּהּ לֶרִיחַ נִיחַח אִשָּׁה לִי-הִנֵּה:

לריח ניחח – על המנחה נאמר, שמנחת נסכים פלה פליל. נסדר הקרבנות, האיכרים בתחלה ואחר כך המנחה, שנהאמר: "עולה ומנחה".

עֲלֵת תָּמִיד לְדַרְתֵּיכֶם פֶּתַח אֹהֶל-מוֹעֵד לִפְנֵי-יְהוָה
אֲשֶׁר אוֹעֵד לָכֶם שְׁמָה לְדַבַּר אֱלֹהֶיךָ שָׁם:

תמיד – מיום אל יום, ולא נפסיק יום בנמים. **אשר אועד לכם** – כשאקבע מועד לדבר אליה, שם אקבענו לבא. ויש מרבתינו למדים מכאן, שמעל מזבח הגזש הנה הקדוש ברוד הוא מדבר עם משה משהוקם המשכן. ויש אומרים, מעל הכפרת, כמו שנהאמר: "נדברתי אתך מעל הכפרת"; ואשר אועד לכם האמור כאן אינו אמור על המזבח, אלא על אהל מועד הנזכר במקרא.

וְנִעַדְתִּי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי:

ונעדתי שמה – אתועד עמם בדבור, כמלה הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם. ונקדש – המשכן. בכבדי – שתשרה שכינתי בו. ומדרש אגדה: אל תקרי בכבדי אלא במכבדי, במכבדים שלי; כאן רמז לו מיתת בני אהרן ביום הקמתו. וזהו שאמר משה: "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש"; והיכן דבר? ונקדש בכבדי.

וְקִדַּשְׁתִּי אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-אֶהֱרֹן
וְאֶת-בְּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי:

ונקדשתי את אהל מועד ואת המזבח ואת אהרן ואת בניו אקדש לכהן לי: ונעדיתי שכינתי בתוך בני ישראל והייתי להם לא-להים:

וְיָדַעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֶ-לֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשַׁכְנֵי בְתוּכָם אֲנִי יְהוָה אֶ-לֹהֵיהֶם:

ולדעו כי אני יהוה אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם – על מנת לשכן אני בתוכם.

שביעי

וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קִטְרֵת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:
וְשִׁטִּין תַּעֲבִיד יְתִיב:

מקטר קטר – להעלות עליו קטור עשן סמים.

אֹמֶה אֶרְכֹּו וְאֹמֶה רָחֶבּוֹ רְבֹועַ יִהְיֶה וְאֹמֶתִים קִמְתּוֹ
מִמֶּנּוּ קִרְנֹתָיו:

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת-גָּגוֹ וְאֶת-קִירָתוֹ סָבִיב
וְאֶת-קִרְנֹתָיו וְעֲשִׂיתָ לּוֹ זָר זָהָב סָבִיב:

את גגו – זה הנה לו גג; אבל מזבח העולה לא הנה לו גג, אלא ממלאים תללו אדמה בכל חננתם. זר זהב – סימן הוא לכתר כהנה.

וְיִשְׁתִּי טַבְעוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה-לּוֹ | מִתַּת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי
צַלְעוֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל-שְׁנֵי צַדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים
לְשֹׂאת אֹתוֹ בַּהֲמָה:

צלעותיו – כאן הוא לשון נזירות, כתר גומו; לפי שנהאמר: "על שני צדיו", על שתי נזירותיו שבשני צדיו. והנה – מעשה הטבעות האלה. לבתים לבדים – בית תהנה הטבעת לבד.

וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:
וְתַעֲבִיד יְתִיב אֲרִיחָא דְעָעִי שְׁטִין וְתַחֲפִי יְתַהוֹן דְּהָבָא:

ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-ארן העדת לפני
הפרכת אשר על-העדת אשר אנעד לך שמה:

ותתין יתיה קדם פרוכתא דעל ארונא דסהדותא קדם
כפורתא דעל סהדותא דאזמין מימרי לך תמן:

לפני הפרכת – שמה תאמר, משוד מנגד הארון לצפון או לדרום? תלמוד לומר: "לפני הפרכת", מכון מנגד הארון מבחוץ.

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר
בהיטיבו את-הגרת יקטירנה:

ויקטיר עלוהי אהרן קטרת בוסמין בצפר בצפר
באתקנותיה ית בוצינא יקטירנה:

בהיטיבו – לשון נקוי הבזיכין של המנורה מדשן הפתילות ששורפו בלילה; והיה מטיבן בכל בקר ובקר. הגרת – לוצי"ש בלעז. וכן כל גרות האמורות במנורה, חוץ ממקום שנאמר שם העלאה, שהיא לשון הדלקה.

ובהעלות אהרן את-הגרת בין הערבים יקטירנה
קטרת תמיד לפני י-הנה לדתיכם:

ובאדלקות אהרן ית בוצינא בין שמשא יקטירנה
קטרת בוסמין תדירא קדם יי לדריכון:

ובהעלות – פשידליקם, להעלות להבתן. יקטירנה – בכל יום: פרס מקטיר שחרית, ופרס מקטיר בין הערבים.

לא-תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא
תסכו עליו:

לא תסקון עלוהי קטרת בוסמין נוכראין ועלתא
ומנחתא ונסכא לא תנסכון עלוהי:

לא תעלו עליו – על מזבח זה. קטרת זרה – שום קטרת של נדבה; כלן זרות לו חוץ מזו. ועולה ומנחה – ולא עולה ומנחה. עולה, של בהמה ועור; ומנחה היא של לחם.

וכפר אהרן על-קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת
הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדתיכם קדש-
קדשים הוא לי-הנה:

ויכפר אהרן על קרנתיה תדא בשתא מדם חטאת
כפוריא תדא בשתא יכפר עלוהי לדריכון קדש
קודשין הוא קדם יי:

וכפר אהרן – מתן דמים. אחת בשנה – ביום הכפורים. הוא שנאמר באחרי מות: "וניצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו". חטאת הכפורים – הם פר ושעיר של יום הכפורים, המכפרים על טמאת מקדש וקדשיו. קדש קדשים – המזבח מקדש לדברים הללו בלבד, ולא לעבודה אחרת.

כא ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ויבקש דוד את פני יהוה ויאמר יהוה אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה פי אם מינתר האמרי ובני ישראל נשבעו להם ויבקש שאול להפתם בקנאתו לבני ישראל ויהודה: ויאמר דוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת יהוה: ויאמרו לו הגבעונים אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו איש להמית בישראל ויאמר מה אתם אמרים אעשה לכם: ויאמרו אל המלך האיש אשר פלנו ואשר דמה לנו נשמדנו מהתיצב בכל גבל ישראל: יתן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום לי הוה בגבעת שאול בתיר יהוה ויאמר המלך אני אתו: ויחמל המלך על מפיבשת בן יהונתן בן שאול על שבעת יהוה אשר בינתם בין דוד ובין יהונתן בן שאול: ויבקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפבשת ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעזריאל בן ברזלי המחלתי: ויתנם ביד הגבעונים ויקיעם בקר לפני יהוה ויפלו שבעתם יחד והמה המתו בימי קציר בראשונים בתחלת קציר שערים: ותקח רצפה בת איה את השק ותטוהו לה אל הצור מתחלת קציר עד נתן מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לגוש עליהם יומם ואת חנית השדה לילה: ויגד לדוד את אשר עשתה רצפה בת איה פלגש שאול: ויגד דוד ויקח את עצמות שאול ואת עצמות יהונתן בנו מאת בעלי יביש גלעד אשר גנבו אתם מרחב בית שון אשר תלאום שמה פלשתים ביום הפות פלשתים את שאול בגלבע: ויעל משם את עצמות שאול ואת עצמות יהונתן בנו ויאספו את עצמות המוקעים: ויקברו את עצמות שאול ויהונתן בנו בארץ בנימין בצלע בקבר קיש אביו ויעשו כל אשר צוה המלך ויעתר אלהים לארץ אתריכו: ונתהי עווד מלחמה לפלשתים את ישראל וירד

דוד ועבדיו עמו וילחמו את פלשתים ויעף דוד: וישפי בנב אשר בילידי הרפה ומשקל קינו שלש מאות משקל נחשת והוא חגור חדשה ויאמר להקות את דוד: וינעזרו לו אבישי בן צרויה ונד את הפלשתי וימתהו אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את גר ישראל: ויהי אחרי כן ותהי עוד המלחמה בגוב עם פלשתים אז הפה סבלי חשתי את סף אשר בילדי הרפה: ונתהי עווד המלחמה בגוב עם פלשתים ונד אלחנן בן יערי ארגים בית הלחמי את גלית הגתי ועץ חניתו כמנור ארגים: ונתהי עווד מלחמה בגת ויהי איש מדון ואצבעת ידיו ואצבעת רגליו שש ושש עשרים וארבע מספר וגם הוא ילד להרפה: ויתרף את ישראל ויפחו יהונתן בן שמעה אחי דוד: ואת ארבעת אלה ילדו להרפה בגת ויפלו ביד דוד וביד עבדיו:

כב וינדבר דוד לי יהוה את דברי השירה הנזאת ביום הציל יהוה אתו מפף פלאיביו ומפף שאול: ויאמר יהוה סלעי ומצדתי ומפלט לי: ואת צורי אחסה בו מגני וקרן ישעי משגבלי ומנוסי משעי מחמס תשעני: מהלל אקרא יהוה ומאיבי אושע: פי אפפני משברי מות נחלי בליעל יבעתני: חבלי שאול סבני קדמני מקשי מות: בצר לי אקרא יהוה ואל אלהי אקרא וישמע מהיכלו קולי ושועתי באזניו: ויתגעש ותרעש הארץ מוסדות השמים ירגזו ויתגעשו פי תרה לו: עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו: ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו: וירפב על כרוב ויעף וירא על פני רוח: וישת חשך סביבתי ספות חשרת מים עבי שחקים: ממנה נגדו בערו גחלי אש: וירעם מן שמים יהוה ועליו יתן קולו: וישלח חצים ופיצם ברק ויהם: ויראו אפקי לם וגלו מסדות תבל בגערת יהוה מנשמת רוח אפו: וישלח מפרום יקחני משני ממים רבים: ויצילני מאיבי עז משנאי פי אמצו ממני: ויקדמני ביום אידי ויהי יהוה משען לי: ויצא למרחב אתי יתלצני

כִּי־תִפֹּץ בָּי: כִּי־יִגְמְלֵנִי יְ-הוָה כַּצְדֻקְתִּי כְּכֹר יַדִּי
יָשִׁיב לִי: כִּי שְׁמֵרְתִּי דְרָכַי יְ-הוָה וְלֹא רָשָׁעֵתִי
מֵאֶ-לֵהִי: כִּי כָל־מִשְׁפָּטוֹ לְנִגְדֵי וְחֻקְתָּיו לֹא־אֶסּוּר
מִמֶּנּוּ: כִּי וְאֵהִיָּה תָמִים לוֹ וְאֲשַׁתְּמֶרְהָ מִעוֹנָי:
כִּי וַיָּשׁוּב יְ-הוָה לִי כַּצְדֻקְתִּי כְּבָרִי לְגִגַּד עֵינָיו: כִּי עִם־
חֹסֶד תִּתְחַסֵּד עִם־גְּבוּר תָּמִים תִּתְמָם: כִּי עִם־גְּבוּר
תִּתְבָּר וְעִם־עֲקֹשׁ תִּתְפַּל: כִּי וְאֶת־עַם עֲנִי תוֹשִׁיעַ
וְעֵינַיְךָ עַל־רַמִּים תִּשְׁפִּיל: כִּי כִּי־אַתָּה נִירִי יְ-הוָה
וּיְ-הוָה יִגְיֶה חֲשָׁפָי: כִּי בָכָה אֲרוּץ גְּדוּד בֹּא־לֵהִי
אֲדַלַּג־שׁוּר: כִּי הֵאֱלֵל תָּמִים דְּרָכּוֹ אִמְרַת יְ-הוָה
צְרוּפָה מְגוֹן הוּא לְכָל הַחֹסִים בּוֹ: כִּי מִי־אֵל
מִבְּלַעֲדֵי יְ-הוָה וּמִי צוּר מִבְּלַעֲדֵי אֱ-לֹהֵינוּ: כִּי הֵאֱלֵל
מִעוֹנָי חָיִל וַיִּתֵּר תָּמִים דְּרָכָי: כִּי מִשְׁנֵה רַגְלִי
כְּאֵילוֹת וְעַל בְּמַתִּי יַעֲמִדְנִי: כִּי מִלְמַד יַדִּי לַמְּלַחְמָה
וְנִחַת קִשְׁת־נְחוּשָׁה זֹרַעֲתִי: כִּי וַתִּתְּנֵנִי וְלֹא מְעַדוּ
וַעֲנִתְךָ תִּרְבֵּנִי: כִּי תִרְחִיב צַעֲדֵי תַחֲתַנִּי וְלֹא מְעַדוּ
קִרְסָלָי: כִּי אֲרַדְפָּה אִיבִי וְאֲשַׁמִּידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־
כְּלוֹתֵם: כִּי וְאֶכְלֵם וְאֶמְחַצֵּם וְלֹא יִקְוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַחַת
רַגְלִי: כִּי וַתִּזְרַנִּי חָיִל לַמְּלַחְמָה תִּכְרִיעַ קַמִּי תַחֲתַנִּי:
כִּי וְאִיבִי תַתָּה לִי עֶרְף מִשְׁנֵאֵי וְאֶצְמִיתֵם: כִּי יִשְׁעוּ
וְאִין מוֹשִׁיעַ אֱ-לֹהֵי־הוָה וְלֹא עֲנֹם: כִּי וְאֲשַׁחֲקֵם
כַּעֲפַר־אָרֶץ כְּטִיט־חֻוּצוֹת אֲדַקֵּם אֲרַקְעֵם:
כִּי וַתִּפְּלֹטְנִי מִרִיבֵי עַמִּי תִשְׁמַרְנִי לְרֹאשׁ גּוֹלִים עִם
לֹא־יִדְעֵתִי יַעֲבֹדְנִי: כִּי בְּנִי נִכְר יִתְפַּח־שׁוּי־לִי לְשִׁמוּעַ
אֲזוֹן יִשְׁמְעוּ לִי: כִּי בְּנִי נִכְר יִבְּלוּ וַיִּחְגְּרוּ
מִמִּסְגְּרוֹתֵם: כִּי חִי־יְ-הוָה וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיְרֹם אֱ-לֹהֵי
צוּר יִשְׂרָאֵל: כִּי הֵאֱלֵל הִתְּנָן נִקְמַת לִי וּמְרִיד עַמִּים
תַּחֲתַנִּי: כִּי וּמוֹצִיאֵי מֵאִיבֵי וּמְקַמֵּי תְרוֹמֵמֵנִי מֵאִישׁ
חֹמְסִים תִּצְלִילְנִי: כִּי עַל־כֵּן אֹדֶךָ יְ-הוָה בְּגוֹיִם
וְלִשְׁמֹךְ אֲזַמְּרָ: כִּי מִגְדוֹל יְשׁוּעוֹת מִלְּפָנָי וְעֲשֵׂה־חֹסֶד
לְמוֹשִׁיתוֹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

כג וְאֵלֶּה דְבָרֵי דוֹד הָאֲחֵרִים נֶאֱמַר דוֹד בְּרִי־יִשְׁרָאֵל
וְנֶאֱמַר הַגְּבוּר הֶקֶם עַל מוֹשִׁית אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְנֶעֱשִׂים
זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל: כִּי רֹחַ יְ-הוָה דְּבָר־בִּי וּמִלְּתוֹ עַל־
לְשׁוֹנִי: אָמַר אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דַבֵּר צוּר יִשְׂרָאֵל
מוֹשֵׁל בְּאֲדָם צִדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱ-לֹהִים: וְכֹאזֹר
בְּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בְּקֶר לֹא עֲבוֹת מִנְּגַה מִמִּטֵּר דְּשֵׁא
מֵאָרֶץ: כִּי לֹא־כֵן בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם

שֶׁם לִי עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָהּ כִּי־כָל־יִשְׁעֵי וְכָל־
חֲפִץ כִּי־לֹא יִצְמִיחַ: וּבְלִיעַל כְּקוֹץ מִגַּד כְּלָהֶם כִּי־
לֹא בִיָּד יִקְחוּ: וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם וּמִלֵּא בְרוּזֵל וְעֵץ
חֲנִית וּבֹאֵשׁ שָׁרוּף יִשְׂרָפוּ בַשָּׁבֶת: אֵלֶּה שְׁמוֹת
הַגְּבָרִים אֲשֶׁר לְדוֹד יִשָּׁב בַּשָּׁבֶת תַּחֲכַמְנִי | רֹאשׁ
הַשְּׁלֵשִׁי הוּא עֲדִינוּ הַעֲצָנִי עַל־שְׁמִנְיָה מֵאוֹת חֲלָל
בְּפַעַם אַחַת: וְאֲחֵרוֹ אֶלְעָזָר בֶּן־דָּוִד בֶּן־אֲחִתָּי
בְּשִׁלְשֵׁה הַגְּבָרִים עִם־דָּוִד בְּחֶרֶפֶם בְּפִלְשִׁתִּים
נֶאֱסָפוּ־שָׁם לַמְּלַחְמָה וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל: הוּא
קָם וַיָּבֵד בְּפִלְשִׁתִּים עַד | כִּי־יִגַּעֲהָ יָדוֹ וַתִּדְבַק יָדוֹ
אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעֲשֵׂה יְ-הוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַיּוֹם הַהוּא
וְהַעַם יִשָּׁבוּ אֲחֵרֵי אֲדִי־לְפָשֵׁט: וְאֲחֵרֵי שְׁמִנְיָה
בֶּן־אֲגָא הֶרְרִי וַיֶּאֱסָפוּ פִלְשִׁתִּים לַחֲזִיהָ וַתְּהִי־שָׁם
חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה מִלְּאָה עַד־שִׁים וְהַעַם גָּס מִפְּנֵי
פִלְשִׁתִּים: וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ־הַחֲלֻקָּה וַיִּצְלִלָּהּ וַיָּבֵד
אֶת־פִלְשִׁתִּים וַיַּעֲשֵׂה יְ-הוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה: וַיִּירָדוּ
שְׁלֵשֵׁה מֵהַשְּׁלֵשִׁים רֹאשׁ וַיָּבֵאוּ אֶל־קִצִּיר אֶל־דָּוִד
אֶל־מַעְרַת עַדְלָם וַתִּיָּתַר פִלְשִׁתִּים חֲנָה בְּעַמֶּק
רְפָאִים: וַדָּוִד אָז בַּמַּצוּדָה וּמִצֵּב פִלְשִׁתִּים אָז
בֵּית לָחֶם: וַיִּתְאַנֶּה דוֹד וַיֹּאמֶר מִי יִשְׁקֵנִי מַיִם
מִבְּאֵר בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר: וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת
הַגְּבָרִים בְּמַחְנֵה פִלְשִׁתִּים וַיִּשְׁאָבוּ־מַיִם מִבְּאֵר
בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׂעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבֵאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא
אָבָה לְשַׁתּוֹתָם וַיִּסְּף אֹתָם לִי־הוָה: וַיֹּאמֶר חֲלִילָהּ
לִי יְ-הוָה מִעֲשֵׂתִי זֹאת הִזְדַּם הָאֲנָשִׁים הַהֵלְכִים
בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לְשַׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת
הַגְּבָרִים: וְאֲבִישִׁי אֲחִי | יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הוּא
רֹאשׁ הַשְּׁלֵשֵׁה וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חַנְיָתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת חֲלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֵשֵׁה: מִן־הַשְּׁלֵשֵׁה הַכִּי
נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלֵשֵׁה לֹא־בָא:
וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַיִל רַב־פְּעֻלִים
מִקְבָּצָאֵל הוּא הִפָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב וְהוּא
יָרַד וְהִפָּה אֶת־הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבְּאֵר בַּיּוֹם הַשְּׁלֵלֵג:
וְהוּא־הִפָּה אֶת־אִישׁ מִצְרָיִ אִישׁ מֵרָאֵה וּבִיָּד
הַמִּצְרָיִ חַנְיָת וַיִּירַד אֵלָיו בַּשָּׁבֶט וַיִּגְזַל אֶת־הַחַנְיָת
מִיָּד הַמִּצְרָיִ וַיִּתְרַגְּהוּ בַחַנְיָתוֹ: אֵלֶּה עֲשֵׂה בְּנֵיהוּ
בֶן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֵשֵׁה הַגְּבָרִים: מִן־
הַשְּׁלֵשִׁים נִכְבָּד וְאֶל־הַשְּׁלֵשֵׁה לֹא־בָא וַיִּשְׁמָהוּ

דָּוָד אֶל־מִשְׁמַעְתּוֹ: **כד** עֲשֵׂה־אֵל אֶחָיִי־יֹאבָב בְּשָׁלֹשִׁים
אֶלְחָנָן בֶּן־דָּוִד בֵּית לָחֶם: **כה** שְׁמָה הַחֲרָדִי אֶלְיָקָא
הַחֲרָדִי: **כז** חֶלֶץ הַפְּלִטִי עֵירָא בֶן־עֲקָשׁ הַתְּקוּעִי:
כח אֲבִיעֶזֶר הַעֲנֹתָתִי מִבְּנֵי הַחֲשָׁתִי: **כט** צִלְמוֹן הָאֲחֵחִי
מִהָרִי הַנְּטָפְתִי: **ל** תֵּלֵב בֶּן־בַּעֲנָה הַנְּטָפְתִי אִתִּי בֶן־
רִיבִי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן: **לא** בְּנִלְהוֹ פְּרַעְתָּנִי הַדִּי
מִנְחָלִי גָעֵשׁ: **לב** אֲבִי־עֵלְבוֹן הָעֲרָבְתִי עֲזֻמֹּת
הַבְּרַחְמִי: **לד** אֶלְיָחֻבָא הַשְּׁעֵלְבָנִי בְּנֵי יֶשׁוּן יְהוֹנָתָן:
לה שְׁמָה הַהָרָרִי אֲחִיאָם בֶּן־שָׁרָר הָאֲרָרִי: **לו** אֶלְיָפְלֹט
בֶּן־אֲחֻסָּבִי בֶן־הַמַּעֲכָתִי אֶלְיָעָם בֶּן־אֲחִיתָפֹל
הַגְּלָנִי: **לז** חֲצָרִי הַפְּרָמְלִי פַעְרֵי הָאֲרָבִי: **לח** יִגְאֵל בֶּן־
נַתָן מִצִּבְיָה בְּנֵי הַגָּדִי: **לט** צֶלֶק הַעֲמֻנִי נַחְרִי הַבְּאֲרָתִי
נִשְׂאָא פְּלִי יֹאבָב בֶּן־צָרְיָה: **מ** עֵירָא הִיתָרִי גָרֵב
הִיתָרִי: **מא** אֹרִיָה הַחֲתִי כָל שָׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה:

כד **א** וַיִּסָּף אֶת־יְהוָה לְחַרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסַּת אֶת־
דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר לָךְ מִנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוּדָה:
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יֹאבָב | שׂוֹר־הַחִיל אֲשֶׁר־אֲתוֹ
שׁוּט־נָא בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּוִן וְעַד־בְּאֵר שִׁבְעַ
וּפְקֻדוֹ אֶת־הָעָם וַיַּדְעֹתִי אֶת מִסְפַּר הָעָם: וַיֹּאמֶר
יֹאבָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּסֶף יְהוָה אֶ־לְהִיף אֶל־הָעָם
פָּהֶם | וְכֹהֶם מֵאָה פְּעֻמִּים וַעֲיָנִי אֲדַגִּי־הַמֶּלֶךְ רֵאוֹת
וְאֲדַגִּי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חֲפָץ בַּדָּבָר הַזֶּה: **כה** וַיַּחֲזֶק דָּבָר־
הַמֶּלֶךְ אֶל־יֹאבָב וַעַל שָׂרֵי הַחִיל וַיִּצְאָ יֹאבָב וְשָׂרֵי
הַחִיל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת־הָעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל:
כו וַיַּעֲבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיַּחֲנוּ בַעְרוֹשָׁר יַמִּין הַעֵיר
אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל הַגָּד וְאֶל־יַעֲזֹר: וַיָּבֹאוּ הַגְּלָעָדָה
וְאֶל־אֲרָץ תַּחְתִּים חֲדָשִׁי וַיָּבֹאוּ דְנָה יָשׁוּן וְסָבִיב
אֶל־צִיְדוֹן: וַיָּבֹאוּ מִבְּצֻר־צָר וְכָל־עָרֵי הַחֲתִי
וְהַכְּנַעֲנִי וַיִּצְאוּ אֶל־גִּבְגֵּי יְהוּדָה בְּאֵר שִׁבְעַ: **כז** וַיִּשְׁטוּ
בְּכָל־הָאֲרָץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תְּשֻׁעָה חֲדָשִׁים וְעֶשְׂרִים
יוֹם יְרוּשָׁלַם: **כח** וַיַּתֵּן יֹאבָב אֶת־מִסְפַּר מִפְּקֹד־הָעָם
אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ־
חִיל שְׁלֹף חָרֵב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמִש־מֵאוֹת אֶלְפֵי
אִישׁ: **כט** וַיִּהְיֶה לְבִי־דוֹד אֲתוֹ אַחֲרֵי־כֵן סָפַר אֶת־הָעָם
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה חֲטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי

וְעַתָּה יְהוָה הִעֲבֹר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְפַּלְתִּי
מֵאֵד: **ל** וַיִּקֶּם דָּוִד בַּבֶּקֶר וַיְדַבֵּר־יְהוָה הִנֵּה אֶל־גָּד
הַנְּבִיא חֲנָנִי דָוִד לֵאמֹר: **לא** הֲלוֹךְ וְדַבַּרְתָּ אֶל־דָּוִד כֹּה
אָמַר יְהוָה שְׁלֹשׁ אֲנֹכִי נוֹטֵל עֲלֶיךָ בְּחַר־לָךְ אֲחַת־
מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ: **לב** וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד וַיַּגִּד־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ הִתְבּוֹא לָךְ שִׁבְע־שָׁנִים | רָעַב | בְּאֲרָצְךָ
אִם־שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים גָּסָף לִפְנֵי־צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפְךָ
וְאִם־הָיֹוֹת שְׁלֹשַׁת יָמִים דָּבָר בְּאֲרָצְךָ עֲתָה דַע
וְרֹאֵה מָה־אֲשִׁיב שְׁלָחִי דָבָר: **לג** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד
צֵר־לִי מֵאֵד נִפְלֶה־נָא בְּיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמוֹ
וּבְיַד־אָדָם אֶל־אֲפֹלָה: **לד** וַיַּתֵּן יְהוָה דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל
מִהַבְּקָר וְעַד־עֵת מוֹעֵד וַיָּמַת מִן־הָעָם מִדָּוִן וְעַד־
בְּאֵר שִׁבְעַ שִׁבְעֵים אֶלְפֵי אִישׁ: **לה** וַיִּשְׁלַח יְדוֹ
הַמֶּלֶךְ | יְרוּשָׁלַם | לִשְׁחַתֵּהּ וַיִּגְחַם יְהוָה אֶל־
הַרְעָה וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁחִית בָּעָם רַב עֲתָה
הֲרַף יָדְךָ וּמִלֹּאֲךָ יְהוָה הִלָּה עִם־גֵּרוֹן הָאֲרוּנָה
הַיְבֹסִי: **לז** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה בְּרֵאתוֹ | אֶת־
הַמֶּלֶךְ | הַמַּכָּה בָּעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנֹכִי חֲטָאתִי
וְאֲנֹכִי הַעֲוִיתִי וְאֵלֶּה הַצָּאֵן מִה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ
כִּי וּבְבֵית אָבִי: **לח** וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא
וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה הָקָם לִי־הוּא מִזִּבְחַת בְּגֵרוֹן אֲרוּנָה
הַיְבֹסִי: **לט** וַיַּעַל דָּוִד כַּדְּבַר־גָּד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
מ וַיִּשְׁקֹף אֲרוּנָה וַיֵּרָא אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עַבְדָּיו
עֹבְרִים עָלָיו וַיִּצְאָ אֲרוּנָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לַמֶּלֶךְ אַפְּיו
אַרְצָה: **מא** וַיֹּאמֶר אֲרוּנָה מִדּוּעַ בָּא אֲדַגִּי־הַמֶּלֶךְ אֶל־
עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד לִקְנוֹת מַעֲמֶךָ אֶת־הַגֵּרוֹן לְבָנוֹת
מִזְבַּח לִי־הוּא וְתַעֲצֹר הַמַּגִּפָּה מֵעַל הָעָם: **מב** וַיֹּאמֶר
אֲרוּנָה אֶל־דָּוִד יִקַּח וַיַּעַל אֲדַגִּי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו
רֹאֵה הַבְּקָר לַעֲלֹה וְהַמְרָגִים וְכָלִי הַבְּקָר לַעֲצִים:
מג הֲכֹל נָתַן אֲרוּנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֲרוּנָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ יְהוָה אֶ־לְהִיף יְרָצֶךָ: **מד** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־
אֲרוּנָה לֹא כִּי־קָנֹו אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בַּמַּחֲרִי וְלֹא
אֶעֱלֶה לִי־הוּא אֶ־לְהִי עֲלוֹת תָּנֶם וַיִּקֶּן דָּוִד אֶת־
הַגֵּרוֹן וְאֶת־הַבְּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים: **מה** וַיָּבֹן
שָׁם דָּוִד מִזְבַּח לִי־הוּא וַיַּעַל עֲלוֹת וּשְׁלָמִים וַיַּעֲתַר
יְהוָה לְאֲרָץ וְתַעֲצֹר הַמַּגִּפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל:

ספר מלכים

עליה להגיד להם מי ישב על-כסא אדני-המלך
אחריו: ^כ והיה כשכב אדני-המלך עם-אבתיו
והייתי אני ובני שלמה חטאים: ^{כא} והנה עודנה
מדברת עם-המלך ונתן הנביא בא: ^{כב} ויגידו למלך
לאמר הנה נתן הנביא ויבא לפני המלך וישתחו
למלך על-אפיו ארצה: ^{כג} ויאמר נתן אדני המלך
אתה אמרת אדניהו ימלך אחרי והוא ישב על-
כסאי: ^{כד} כי ירד היום ויזבח שור ומריא-וצאן
לרב ויקרא לכל-בני המלך ולשרי הצבא
ולאביתר הפהן והנם אכלים ושתיים לפניו
ויאמרו יחי המלך אדניהו: ^{כה} ולי אני-עבדך
ולצדק הפהן ולבניהו בן-יהוידע ולשלמה עבדך
לא קרא: ^{כז} אם מאת אדני המלך גהיה הדבר הנה
ולא הודעת את-עבדך מי ישב על-כסא אדני-
המלך אחריו: ^{כח} וישען המלך דוד ויאמר קראו-לי
לבת-שבע ותבא לפני המלך ותעמד לפני המלך:
^{כט} וישבע המלך ויאמר חיי-ה' ה'ה אשר-פדה את-
נפשי מכל-צרה: ^ל כי כאשר נשבעתני לך בי-ה'ה
א-להי ישראל לאמר כי-שלמה בנך ימלך אחרי
והוא ישב על-כסאי תחתי כי כן אעשה היום
הזה: ^{לא} ותקד בת-שבע אפים ארץ ותשתחו למלך
ותאמר יחי אדני המלך דוד לעלם: ^{לב} ויאמר
המלך דוד קראו-לי לצדוק הפהן ולנתן הנביא
ולבניהו בן-יהוידע ויבאו לפני המלך: ^{לד} ויאמר
המלך להם קחו עמכם את-עבדי אדניכם
והרפתם את-שלמה בני על-הפרדה אשר-לי
והורדתם אתו אל-גחון: ^{לה} ומשח אתו שם צדוק
הפהן ונתן הנביא למלך על-ישראל ותקעם
בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה: ^{לו} ועליתם
אחריו ובא וישב על-כסאי והוא ימלך תחתי
ואתו צויתלי להקות נגיד על-ישראל ועל-יהודה:
^{לז} וישען בניהו בן-יהוידע את-המלך ויאמר כן
יאמר י-הוה א-להי אדני המלך: ^{לח} כאשר הנה
י-הוה עם-אדני המלך כן יהיה עם-שלמה ויגדל
את-כסאו מכסא אדני המלך דוד: ^{לט} ויגיד צדוק
הפהן ונתן הנביא ויבניהו בן-יהוידע והפרתלי
והפלתני וירכבו את-שלמה על-פרדת המלך דוד

א והמלך דוד נזן בא בימים וכסהו בבגדים ולא
יחם לו: ^מ ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך
נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי-לו סכנת
ושכבה בחיקך ויחם לאדני המלך: ^{מא} ויבקשו נערה
יפה בכל גבול ישראל וימצאו את-אבישג
השונמית ויבאו אתה למלך: ^{מב} והנערה יפה עדי-
מאד ותהי למלך סכנת ותשרתהו והמלך לא
ידעה: ^{מג} ויאדניה בן-חגית מתנשא לאמר אני
אמלך ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים
לפניו: ^{מד} ולא-עצבו אביו מימיו לאמר מדוע פכה
עשית וגם-הוא טוב-תאר מאד ואתו ילדה אחרי
אבשלום: ^{מה} ויהיו דבריו עם יואב בן-צרויה ועם
אביתר הפהן ויעזרו אחרי אדניה: ^{מו} וצדוק הפהן
ובניהו בן-יהוידע ונתן הנביא ושמעי ורעי
והגבורים אשר לדוד לא היו עם-אדניהו: ^{מז} ויזבח
אדניהו צאן ובקר ומריא עם אבן הזחלת אשר-
אצל עין רגל ויקרא את-פל-אחיו בני המלך
ולכל-אנשי יהודה עבדי המלך: ^{מח} ואת-נתן הנביא
ובניהו ואת-הגבורים ואת-שלמה אחיו לא קרא:
^{מט} ויאמר נתן אל-בת-שבע אם-שלמה לאמר הלו
שמעת פי מלך אדניהו בן-חגית ויאדנינו דוד לא
ידע: ^נ ועתה לכי איעצך בא עצה ומלט את-
נפשך ואת-נפש בנך שלמה: ^{נא} לכי ובאי אל-
המלך דוד ואמרת אליו הלא-אתה אדני המלך
נשבעת לאמתך לאמר כי-שלמה בנך ימלך אחרי
והוא ישב על-כסאי ומדוע מלך אדניהו: ^{נב} הנה
עודך מדברת שם עם-המלך ואני אבוא אחריך
ומלאתי את-דבריך: ^{נג} ותבא בת-שבע אל-המלך
התורה והמלך נזן מאד ואבישג השונמית
משרת את-המלך: ^{נד} ותקד בת-שבע ותשתחו
למלך ויאמר המלך מה-לך: ^{נה} ותאמר לו אדני
אתה נשבעת בי-ה'ה א-להיך לאמתך כי-שלמה
בנך ימלך אחרי והוא ישב על-כסאי: ^{נו} ועתה הנה
אדניה מלך ועתה אדני המלך לא ידעת: ^{נז} ויזבח
שור ומריא-וצאן לרב ויקרא לכל-בני המלך
ולאביתר הפהן וליאב שר הצבא ולשלמה עבדך
לא קרא: ^{נח} ואתה אדני המלך עיני כל-ישראל

וילכו אתו על-גחון: ^מויקח צדוק הפהן את-קרן השמן מן-האהל וימשח את-שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו כל-העם יחי המלך שלמה: ^נויעלו כל-העם אחריו והעם מחללים בתללים ושמחים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם: ^{סא}וישמע אדניהו וכל-הקראים אשר אתו והם פלו לאכל וישמע יואב את-קול השופר ויאמר מדוע קול-הקריה הומה: ^{סב}עודנו מדבר והנה יונתו בן-אביתר הפהן בא ויאמר אדניהו בא פי איש תיל אתה וטוב תבשר: ^{סג}ויען יונתו ויאמר לאדניהו אבל אדנינו המלך-דוד המליך את-שלמה: ^{סד}וישלח אתו-המלך את-צדוק הפהן ואת-נתן הנביא ובניהו בן-יהוידע והכרתי והפלתי וירכבו אתו על פרדת המלך: ^{סה}וימשחו אתו צדוק הפהן ונתן הנביא למלך בגחון ויעלו משם שמחים ותהם הקריה הוא הקול אשר שמעתם: ^{סו}וגם ישב שלמה על כסא המלוכה: ^{סז}וגם-באו עבדי המלך לברך את-אדנינו המלך דוד לאמר ייטב א-להים את-שם שלמה משמה ויגדל את-כסאו מכסאך וישתחו המלך על-המשכב: ^{סח}וגם-פכה אמר המלך ברוך י-הוה א-להי ישראל אשר נתן היום ישב על-כסאי ועיני ראות: ^{סט}ויחרדו ויקמו כל-הקראים אשר לאדניהו וילכו איש לדרך: ^{קא}ואדניהו ירא מפני שלמה ויקם וילך ויתזק בקרנות המזבח: ^{קב}ויגד לשלמה לאמר הנה אדניהו ירא את-המלך שלמה והנה אחז בקרנות המזבח לאמר ישבע לי כיום המלך שלמה אם-ימית את-עבדו בתרב: ^{קג}ויאמר שלמה אם יתיה לבן-תיל לא-יפל משערתו ארצה ואם-רעה תמצא-בו ומת: ^{קד}וישלח המלך שלמה ויורדהו מעל המזבח ויבא וישתחו למלך שלמה ויאמר-לו שלמה לך לביתך:

ב ^{קא}ויקרכו ימי-דוד למות ויצו את-שלמה בנו לאמר: ^{קב}אנכי הלך בדרך כל-הארץ וחזקת והיית לאיש: ^{קג}ושמרת את-משמרת | י-הוה א-להיך ללכת בדרךיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת משה למען תשפיל את

כל-אשר תעשה ואת כל-אשר תפנה שם: ^{קד}למען יקים י-הוה את-דברו אשר דבר עלי לאמר אם-ישמרו בניך את-דרכם ללכת לפני באמת בכל-לבכם ובכל-נפשם לאמר לא-יפרת לך איש מעל כסא ישראל: ^{קה}וגם אתה ידעת את אשר-עשה לי יואב בן-צרויה אשר עשה לשני-שרי צבאות ישראל לאבנר בן-נר ולעמשא בן-יתר ויהרגם וישם דמי-מלחמה בשלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו אשר במתניו ובנעלו אשר ברגליו: ^{קה}ועשית כחכמתך ולא-תורד שיבתו בשלם שאל: ^{קז}ולבני ברזלי הגלעדל תעשה-חסד והיו באכלי שלחנה פיי-כן קרבו אלי בברתי מפני אבשלום אחיך: ^{קח}והנה עמה שמעי בן-גרא בן-הימיני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתי מחגים והוא-ירד לקראתלי הירדן ואשבוע לו ב-הוה לאמר אם-אמיתך בתרב: ^{קט}ועתה אל-תנקהו פי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה-לו והורדת את-שיבתו בדם שאול: ^{קס}וישקב דוד עם-אבתיו ויקבר בעיר דוד: ^{קסא}והימים אשר מלך דוד על-ישראל ארבעים שנה בתברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים: ^{קסב}ושלמה ישב על-כסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד: ^{קסג}ויבא אדניהו בן-חגית אל-בת-שבע אם-שלמה ותאמר השלום באה ויאמר שלום: ^{קסד}ויאמר דבר לי אליך ותאמר דבר: ^{קסה}ויאמר את ידעת פי-לי היתה המלוכה ועלי שמו כל-ישראל פניהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי פי מי-הוה היתה לו: ^{קסו}ועתה שאלה אחת אנכי שאל מאתך אל-תשבי את-פני ותאמר אליו דבר: ^{קסז}ויאמר אמרי-נא לשלמה המלך פי לא-ישיב את-פניך ויתן-לי את-אבישג השונמית לאשה: ^{קסח}ותאמר בת-שבע טוב אנכי אדבר עליך אל-המלך: ^{קסט}ותבא בת-שבע אל-המלך שלמה לדבר-לו על-אדניהו ויקם המלך לקראתה וישתחו לה וישב על-כסאו וישם כסא לאם המלך ותשב לימינו: ^{קצא}ותאמר שאלה אחת קטנה אנכי שאלת מאתך אל-תשבי את-פני ויאמר-לה המלך שאלתי אמי פי לא-אשיב את-

פְּנִיָּה: ^כוַתֹּאמֶר יְהוָה אֶת־אֲבִישָׁג הַשְּׂנַמִּית
לְאֲדֹנָיָהוּ אַחִידָה לְאִשָּׁה: ^{כז}וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ וְלִמָּה אַתְּ שֹׂאֵלֶת אֶת־אֲבִישָׁג
הַשְּׂנַמִּית לְאֲדֹנָיָהוּ וְשֹׂאֲלֵי־לֹו אֶת־הַמְּלוּכָה כִּי
הוּא אַחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלֹו וְלֹאֲבִיתָר הַכֹּהֵן וְלִיּוֹאֵב
בֶּן־צְרוּיָה: ^{כח}וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בִּי־הוָה לֵאמֹר
כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱ־לֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בִנְפִשׁוֹ דָּבָר
אֲדֹנָיָהוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: ^{כט}וַעֲתָה חִי־י־הוָה אֲשֶׁר
הִכִּינִנִּי וַיּוֹשִׁיבֵנִי עַל־כִּסֵּא דָוִד אָבִי וְאֲשֶׁר עָשָׂה־
לִי בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי הָיִים יוֹמַת אֲדֹנָיָהוּ:
^לוַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּנֵד בְּנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמַת: ^מוְלֹאֲבִיתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ
עָנַתְתָּ לִּי עַל־שְׂדֵיךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה
לֹא אָמִיתְךָ כִּי־נִשְׂאֵת אֶת־אֲרוֹן אֱ־דֹנִי י־הוָה לִפְנֵי
דָוִד אָבִי וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר־הִתְעַנָּה אָבִי:
^{מא}וַיִּגְרַשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֲבִיתָר מִהָיִוֹת כֹּהֵן לִי־הוָה
לְמַלְא אֶת־דָּבָר י־הוָה אֲשֶׁר דָּבַר עַל־בַּיִת עָלַי
בְּשִׁלְהָ: ^{מב}וְהַשְּׂמֵעָה בָּאָה עַד־יּוֹאֵב כִּי יוֹאֵב נָטָה
אֶתְרֵי אֲדֹנָיָה וְאֶתְרֵי אֲבִישָׁלוֹם לֹא נָטָה וַיִּנָּס יוֹאֵב
אֶל־אֱהֵל י־הוָה וַיִּתְחַזַּק בְּקִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: ^{מג}וַיִּגְדֹּ
לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּי נָס יוֹאֵב אֶל־אֱהֵל י־הוָה וְהִגִּיה
אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת־בְּנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
לֵאמֹר לִךְ פָּגַע־בּוֹ: ^{מד}וַיָּבֵא בְּנֵיהוּ אֶל־אֱהֵל י־הוָה
וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא וַיֹּאמֶר לֹא כִּי כֹה
אָמַר וַיִּשָּׁב בְּנֵיהוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבַר לֵאמֹר כֹּה־דָבַר
יּוֹאֵב וְכֹה עָנִנִי: ^{מה}וַיֹּאמֶר לֹו הַמֶּלֶךְ עָשָׂה כְּאֲשֶׁר
דָּבַר וּפְגַע־בּוֹ וּקְבַרְתּוֹ וְהִסִּירְתָּ אֶת־דְּמֵי חַוָּם אֲשֶׁר
שָׁפַךְ יוֹאֵב מֵעָלַי וּמֵעַל בַּיִת אָבִי: ^{מו}וְהַשִּׁיב י־הוָה
אֶת־דָּמוֹ עַל־רֵאשׁוֹ אֲשֶׁר פָּגַע בְּשִׁנֵּי־אֲנָשִׁים
צַדִּיקִים וְטַבִּים מִמֶּנּוּ וַיִּהְרָגֵם בַּחֶרֶב וְאָבִי דָוִד לֹא
יַדַּע אֶת־אֲבִיָּהוּ בֶן־נֹר שֶׁר־צָבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת־
עֲמָשָׂא בֶן־יִתָר שֶׁר־צָבָא יְהוּדָה: ^{מז}וַשָּׁבוּ דְמֵיהֶם
בְּרֵאשׁ יוֹאֵב וּבְרֵאשׁ זֶרַעוֹ לְעֵלָם וּלְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ
וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יְהִיָּה שְׁלוֹם עַד־עוֹלָם מֵעַם
י־הוָה: ^{מח}וַיַּעַל בְּנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמַתְהוּ
וַיִּקְבַּר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר: ^{מט}וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנֵיהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע תַּחְתָּיו עַל־הַצָּבָא וְאֶת־צְדוּק הַכֹּהֵן גִּתֹן
הַמֶּלֶךְ תַּחַת אֲבִיתָר: ^נוַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא

לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר לֹו בְּנֵה־לִּךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם וַיִּשְׁבַּתָּ
שָׁם וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנֹה וְאָנֹה: ^{נא}וְהָיָה אִ בְּיוֹם
צִאתְךָ וְעֵבַרְתָּ אֶת־גִּחַל קִדְרוֹן יָדַע תִּדַּע כִּי מוֹת
תָּמוּת דָּמָךְ יִהְיֶה בְּרֵאשִׁיךָ: ^{נב}וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי לְמֶלֶךְ
טוֹב הַדָּבָר כְּאֲשֶׁר דָּבַר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֹּן יַעֲשֶׂה
עִבְדְּךָ וַיִּשָּׁב שִׁמְעִי בִירוּשָׁלַם יָמִים רַבִּים: ^{נג}וְהָיָה
מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרָחוּ שְׁנֵי־עַבְדֵי לְשִׁמְעִי
אֶל־אֲכִישׁ בֶּן־מַעֲכָה מֶלֶךְ גֵּת וַיִּגִּידוּ לְשִׁמְעִי
לֵאמֹר הִנֵּה עִבְדֶיךָ בָּגַת: ^{נד}וַיָּקָם שִׁמְעִי וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־
חֻמְרוֹ וַיִּלְךְ גֵּתָה אֶל־אֲכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת־עַבְדָּיו וַיִּלְךְ
שִׁמְעִי וַיָּבֵא אֶת־עַבְדָּיו מִגֵּת: ^{נה}וַיִּגְדֹּ לְשְׁלֹמֹה כִּי־
הִלְךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַם גֵּת וַיִּשָּׁב: ^{נו}וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹוא הִשְׁבַּעְתִּיךָ
בִּי־הוָה וְאַעֲד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צִאתְךָ וְהִלַּכְתָּ אָנֹה
וְאָנֹה יָדַע תִּדַּע כִּי מוֹת תָּמוּת וְתֹאמֶר אֵלַי טוֹב
הַדָּבָר שִׁמְעִי: ^{נז}וּמַדּוּע לֹא שִׁמַּרְתָּ אֶת שְׁבַעַת
י־הוָה וְאֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר־צִוִּיתִי עָלֶיךָ: ^{נח}וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי אָתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל־הַרְעָה אֲשֶׁר
יָדַע לְבַבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי וְהַשִּׁיב י־הוָה
אֶת־רַעְתְּךָ בְּרֵאשִׁיךָ: ^{נח}וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּרוּךְ וְכִסֵּא
דָוִד יִהְיֶה נְכוֹן לִפְנֵי י־הוָה עַד־עוֹלָם: ^נוַיַּעַן הַמֶּלֶךְ
אֶת־בְּנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיִּצָּא וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמַת
וְהַמְּלָכָה נְכוֹנָה בְּיַד־שְׁלֹמֹה:

ג וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת־פָּרְעָה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיִּקַּח
אֶת־בַּת־פָּרְעָה וַיְבִיאֶהָ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כָּלְתּוֹ
לְבָנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בַּיִת י־הוָה וְאֶת־חוֹמַת
ירוּשָׁלַם סָבִיב: ^ברַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי לֹא־
נִבְנְה בַיִת לַשָּׁם י־הוָה עַד הַיָּמִים הָהֵם: ^גוַיִּאָּהֵב
שְׁלֹמֹה אֶת־י־הוָה לְלָכֶת בְּחַקוֹת דָּוִד אָבִיו רַק
בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמִקְטִיר: ^דוַיִּלְךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה
לְזָבֵחַ שָׁם כִּי־הָיָא הַבְּמָה הַגְּדוֹלָה אֶלֶף עֲלוֹת
יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא: ^הבְּגִבְעוֹן נִרְאָה
י־הוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱ־לֹהִים
שְׂאֵל מָה אֲתוֹנֶלְךָ: ^ווַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אָתָּה עָשִׂיתָ
עִם־עַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי חֶסֶד גְּדוֹל כְּאֲשֶׁר הִלְךְ לִפְנֵיךָ
בְּאֱמַת וּבְצַדִּיקָה וּבַיִשְׁרָת לִבָּב עִמָּךְ וְתִשְׁמַר־לֹו
אֶת־הַחֶסֶד הַגְּדוֹל הַזֶּה וְתִתְּנוֹ לֹו כֹּן יִשָּׁב עַל־כִּסְאוֹ
כִּיֹּם הַזֶּה: ^זוַעֲתָה י־הוָה אֱ־לֹהִי אָתָּה הַמְּלַכְתָּ אֶת־

עבדך תחת דוד אבי ואנכי בער קטן לא אדע צאת
ובא: ויעבדך בתוך עמך אשר בקרת עם-רב אשר
לא-ימנה ולא יספר מרב: ונתת לעבדך לב שמע
לשפט את-עמך להבין בין-טוב לרע פי מי יוכל
לשפט את-עמך הפבד הזה: ויטב הדבר בעיני
א-דני פי שאל שלמה את-הדבר הזה: ויאמר
א-להים אליו יען אשר שאלת את-הדבר הזה
ולא-שאלת לה ימים רבים ולא-שאלת לה עשר
ולא שאלת גפוש איביו ושאלת לה הבין לשמע
משפט: הנה עשיתי כדברך הנה ונתתי לה לב
חכם ונבון אשר כמוך לא-היה לפניך ואחרך
לא-יקום כמוך: וגם אשר לא-שאלת נתתי לה
גם-עשר גם-כבוד אשר לא-היה כמוך איש
במלכים כל-ימיה: ונאם ו תלך בדרך כי לשמר חקלי
ומצותי כאשר הלך דוד אביך והארכתי את-
ימיה: ויבקץ שלמה והנה חלום ויבוא ירושלם
ויעמד ו לפני ו ארון ברית-א-דני ויעל עלות
ויעש שלמים ויעש משתה לכל-עבדיו: אז
תבאנה שתים נשים זנות אל-המלך ומעמדנה
לפניו: ותאמר האשה האחת בי אדני אני
והאשה הזאת ישבת בבית אחד ואלד עמה
בבית: ויהי ביום השלישי ללדת ותלד גם-
האשה הזאת ואנחנו יחדו אי-יזר אתנו בבית
זולתי שתים-אנחנו בבית: ויבמת בן-האשה
הזאת לילה אשר שכבה עליו: ותקם בתוך
הלילה ותקח את-בני מאצלי ואמתך ישנה
ותשפיבהו בחיקה ואת-בנה המת השפיבה
בחיקי: ונאקם בפקר להיניק את-בני והנה-מת
ואתבונן אליו בפקר והנה לא-היה בני אשר
ילדתי: ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי
ובנה המת וזאת אמרת לא כי בנה המת ובני החי
ותדברנה לפני המלך: ויאמר המלך זאת אמרת
זה-בני החי ובנה המת וזאת אמרת לא כי בנה
המת ובני החי: ויאמר המלך קחו לי-תורב ויבאו
התורב לפני המלך: ויאמר המלך גזרו את-הילד
החי לשנים ותנו את-החצי לאחת ואת-החצי
לאחת: ותאמר האשה אשר-בנה החי אל-המלך
כי-נכמרו רחמי על-בנה ותאמר ו בי אדני תנו-

לה את-הילוד החי והמת אל-תמיתהו וזאת
אמרת גם-לי גם-לך לא יהיה גזרו: וליען המלך
וילאמר תנו-לה את-הילוד החי והמת לא תמיתהו
היא אמו: וישמעו כל-ישראל את-המשפט
אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי-
חכמת א-להים בקרבן לעשות משפט:

ד ויהי המלך שלמה מלך על-כל-ישראל: ואלה
השנים אשר-לו עזריהו בן-צדוק הפהן:
ואליהו ואתנה בני שישא ספרים יהושפט בן-
אחילוד המזכיר: ובניהו בן-יהוידע על-הצבא
וצדוק ואביתר פהנים: ועזריהו בן-נתן על-
הנצבים וזבד בן-נתן פהן רעה המלך: ואחישר
על-הבית ואדנירם בן-עבדא על-המס: ולשלמה
שנים-עשר נצבים על-כל-ישראל וכלפלו את-
המלך ואת-ביתו חדש בשנה יהיה על-האחד
לכלפל: ואלה שמותם בן-חור בחר אפרים: בן-
דקר במקץ ובשעלבים ובית שמש ואילון בית
חנן: בן-חסד בארבות לו שכה וכל-ארץ חפר:
בן-אבינדב כל-נפת דאר טפת בת-שלמה היתה
לו לאשה: בענא בן-אחילוד מענה ומגדו וכל-
בית שאן אשר אצל צרתנה מתמת ליזרעאל
מבית שאן עד אבל מחולה עד מעבר ליקמעם:
בן-גבר ברמת גלעד לו חות יאיר בן-מנשה
אשר בגלעד לו חבל ארגב אשר בפשן ששים
ערים גדלות חומה וברית גחשת: אחינדב בן-
עדא מתנימה: אחימעץ בנפתלי גם-הוא לקח
את-בשמת בת-שלמה לאשה: בענא בן-חוישי
באשר ובעלות: יהושפט בן-פרוץ ביששכר:
שמעי בן-אלא בבנימן: גבר בן-ארי בארץ
גלעד ארץ סיתון ו מלך האמרי ועג מלך הבשן
ונציב אחד אשר בארץ: יהודה וישראל רבים
כחול אשר-עליהם לרב אכלים ושתיים
ושמחים:

ה ושלמה הנה מושל בכל-הממלכות מן-הנהר
ארץ פלשתים ועד גבול מצרים מגשים מנתה
ועבדים את-שלמה כל-ימי תייו: ויהי לחם-
שלמה ליום אחד שלשים פר סלת וששים פר

קמת: עשרה בקר בראים ועשרים בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבלי ונתמור וברברים אבוסים: פיה הוא רזה | בכל עבר הנזה מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר הנזה ושלום היה לו מפל עבריו מסביב: וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר שבע כל ימי שלמה: ויהי לשלמה ארבעים אלה ארנות סוסים למרכבו ושנים עשר אלה פרשים: וכלפלו הנצבים האלה את המלך שלמה ואת כל הקרב אל שלתן המלך שלמה איש חדשו לא יעדרו דבר: והשערים והתבן לסוסים ולרכש יבאו אל המקום אשר יהיה שם איש כמשפטו: וינתן אלהים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב כחול אשר על שפת הים: ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני יקדם ומכל חכמת מצרים: ויחכם מפל האדם מאיתו האזרחי והימן וכלפל ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל הגוים סביב: וינדבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלה: וינדבר על העצים מן הארץ אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וינדבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים: ויבאו מפל העמים לשמע את חכמת שלמה מאת כל מלכי הארץ אשר שמעו את חכמתו: וישלח חירם מלך צור את עבדיו אל שלמה פי שמע פי אתו משתחו למלך תחת אביהו פי אהב היה חירם לדוד כל הימים: וישלח שלמה אל חירם לאמר: אתה ידעת את דוד אבי פי לא יכל לבנות בית לשם י-הנה א-להיו מפני המלחמה אשר סבבהו עד תתי-הוה אתם תחת כפות רגלי: ועתה הנית י-הנה א-להי לי מסביב אין שטן ואין פגע רע: והנני אמר לבנות בית לשם י-הנה א-להי כאשר | דבר י-הנה אל דוד אבלי לאמר בנך אשר אתן תחתיו על כסאך הוא יבנה הבית לשמי: ועתה צוה ויכרתו לי ארזים מן הלבנון ועבדלי יהיו עם עבדך ושכר עבדך אתן לך ככל אשר תאמר פי | אתה ידעת פי אין בנו איש ידע לכרת עצים כצדדים: ויהי כשמע חירם את דברי שלמה וישמח מאד

ויאמר ברוך י-הנה היום אשר נתן לדוד בן חכם על העם הרב הזה: וישלח חירם אל שלמה לאמר שמעתי את אשר שלחת אלי אני אעשה את כל חפצך בעצי ארזים ובעצי ברושים: ועבדתי ירדו מן הלבנון למה ואני אשימם דברות ביים עד המקום אשר תשלח אלי ונפצתיים שם ואתה תשא ואתה תעשה את חפצי לתת לחם ביתי: ויהי חירום נתן לשלמה עצי ארזים ועצי ברושים פל חפצו: ושלמה נתן לחירם עשרים אלה פר חטים מכלת לביתו ועשרים פר שמן פתית פה יתן שלמה לחירם שנה בשנה: וי-הנה נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלם בין חירם ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם: וישלח המלך שלמה מס מפל ישראל ויהי המס שלשים אלה איש: וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחדש חליפות חדש יהיו בלבנון שנים חדשים בביתו ואדנירם עליהם: ויהי לשלמה שבעים אלה נשא סבל ושמנים אלה חצב בהר: ולבד משירי הנצבים לשלמה אשר עליהם לאכזה שלשת אלפים ושלוש מאות הרדים בעם העשים במלאכה: וישלח המלך ויסעו אבנים גדלות אבנים יקרות ליסד הבית אבני גזית: ויפסלו בני שלמה ובני חירום והגבלים ויכינו העצים והאבנים לבנות הבית:

ו ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית לי-הנה: והבית אשר בנה המלך שלמה לי-הנה ששים-אמה ארפו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו: והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארפו על פני רחב הבית עשר באמה רחבו על פני הבית: ויעש לבית חלונות שקפים אטומים: ויבן על קיר הבית יציע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ויעש צלעות סביב: והיציע התחתנה חמש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה פי מגרעות נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחז בקירות הבית: והבית בהבנתו

אֲבוֹן־שְׁלֵמָה מִסֵּעַ וּבִגְנָה וּמִקְבוֹת וְהִגְרָזוּן כָּל־כְּלֵי
בְרִזָּל לֹא־נִשְׁמַע בְּבֵית בְּהַבְּנוֹתוֹ: הַפֶּתַח הַצֵּלֵעַ
הַתִּיכְנָה אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ
עַל־הַתִּיכְנָה וּמִן־הַתִּיכְנָה אֶל־הַשְּׁלֵשִׁים: וַיִּבְנוּ
אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלְהוּ וַיִּסְפוּ אֶת־הַבַּיִת גְּבוּיִם וּשְׂדֵרֹת
בְּאַרְזִים: וַיִּבְנוּ אֶת־הַיְצִיעַ עַל־כָּל־הַבַּיִת חֲמִשׁ
אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיִּאֲחֻז אֶת־הַבַּיִת בַּעֲצֵי אֲרָזִים:
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁלֵמָה לֵאמֹר: הַבַּיִת הַזֶּה
אֲשֶׁר־אַתָּה בֹנֶה אִם־תִּלְוֶה בַחֲקֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
תַּעֲשֶׂה וּשְׁמִרְתָּ אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לִלְכֹת בְּהֵם
וְהַקְמַתִי אֶת־דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־דָּוִד
אָבִיךָ: וַיִּשְׁכַּנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת־
עַמִּי יִשְׂרָאֵל: וַיִּבְנוּ שְׁלֵמָה אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלְהוּ:
וַיִּבְנוּ אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת מִבֵּיתָהּ בַּצֵּלְעוֹת אֲרָזִים
מִקְרָקַע הַבַּיִת עַד־קִירוֹת הַסֵּפֶן צִפָּה עַץ מִבַּיִת
וַיִּצַף אֶת־קְרָקַע הַבַּיִת בַּצֵּלְעוֹת בְּרוּשִׁים: וַיִּבְנוּ
אֶת־עֲשָׂרִים אֲמָה מִיַּרְכְּתֵי הַבַּיִת בַּצֵּלְעוֹת אֲרָזִים
מִן־הַקְרָקַע עַד־הַקִּירוֹת וַיִּבְנוּ לוֹ מִבַּיִת לְדָבִיר
לְקַדְשׁ הַקְדָּשִׁים: וַיֹּארְבְּעִים בְּאֲמָה הָיָה הַבַּיִת
הוּא הַהֵיכָל לַפָּנִי: וַיֹּאֲרֻז אֶל־הַבַּיִת פְּנִימָה מִקְלַעַת
פְּקָעִים וּפְטוּרֵי צִצִּים הַכֹּל אֲרֻז אֵין אֲבוֹן גְּרָאָה:
וַיְדַבֵּר בְּתוֹךְ־הַבַּיִת מִפְּנִימָה הַכִּיֹּן לְתַתָּן שֵׁם אֶת־
אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה: וְלַפָּנֵי הַדָּבִיר עֲשָׂרִים אֲמָה
אֲרָךְ וְעֲשָׂרִים אֲמָה רָחֵב וְעֲשָׂרִים אֲמָה קוֹמָתוֹ
וַיִּצַפְהוּ זָהָב סָגוּר וַיִּצַף מִזְבַּח אֲרֻז: וַיִּצַף שְׁלֵמָה
אֶת־הַבַּיִת מִפְּנִימָה זָהָב סָגוּר וַיַּעֲבֵר בְּרִתּוֹקוֹת
זָהָב לַפָּנֵי הַדָּבִיר וַיִּצַפְהוּ זָהָב: וְאֶת־כָּל־הַבַּיִת
צִפָּה זָהָב עַד־תָּמָם כָּל־הַבַּיִת וְכָל־הַמִּזְבַּח אֲשֶׁר־
לְדָבִיר צִפָּה זָהָב: וַיַּעַשׂ בַּדָּבִיר שְׁנֵי כְרוּבִים
עֲצֵי־שֵׁמֶן עֲשָׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ: וְחֲמִשׁ אַמּוֹת כִּנְף
הַכְּרוּב הָאֶחָת וְחֲמִשׁ אַמּוֹת כִּנְף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִית
עֲשָׂר אַמּוֹת מִקְצוֹת כַּנְפָיו וְעַד־קְצוֹת כַּנְפָיו:
וְעֲשָׂר בְּאֲמָה הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי מִזֶּה אֶחָת וְקָצֵב אֶחָד
לְשֵׁנֵי הַכְּרוּבִים: וְקוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֲשָׂר בְּאֲמָה
וְכֹן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי: וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּרוּבִים בְּתוֹךְ א
הַבַּיִת הַפְּנִימִי וַיִּפְרָשׁוּ אֶת־כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים וַתִּגַּע
כַּנְף־הָאֶחָד בְּכִיר וְכַנְף הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי נִגְעַת בְּכִיר
הַשֵּׁנִי וְכַנְפֵיהֶם אֶל־תוֹךְ הַבַּיִת נִגְעַת כַּנְף אֶל־כַּנְף:

וַיִּצַף אֶת־הַכְּרוּבִים זָהָב: וְאֶת כָּל־קִירוֹת הַבַּיִת
מִסָּבִיב קָלַע פֶּתוּחֵי מִקְלַעוֹת כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת
וּפְטוּרֵי צִצִּים מִלְּפָנִים וְלַחֲצִיזוֹן: וְאֶת־קְרָקַע
הַבַּיִת צִפָּה זָהָב לַפְּנִימָה וְלַחֲצִיזוֹן: וְאֶת פֶּתַח
הַדָּבִיר עָשָׂה דְלָתוֹת עֲצֵי־שֵׁמֶן הָאֵיל מְזוּזוֹת
חֲמִשִּׁית: וְשֹׁתֵי דְלָתוֹת עֲצֵי־שֵׁמֶן וְקָלַע עֲלֵיהֶם
מִקְלַעוֹת כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת וּפְטוּרֵי צִצִּים וְצִפָּה זָהָב
וַיִּרְדַּע עַל־הַכְּרוּבִים וְעַל־הַתַּמְרוֹת אֶת־הַזָּהָב: וַיִּבְנוּ
עָשָׂה לַפֶּתַח הַהֵיכָל מְזוּזוֹת עֲצֵי־שֵׁמֶן מֵאֵת
רַבְעִית: וְשֹׁתֵי דְלָתוֹת עֲצֵי בְרוּשִׁים שְׁנֵי צֵלְעִים
הַדְּלָת הָאֶחָת גְּלִילִים וְשְׁנֵי קְלַעִים הַדְּלָת הַשֵּׁנִית
גְּלִילִים: וְקָלַע כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת וּפְטוּרֵי צִצִּים
וְצִפָּה זָהָב מִיָּשָׁר עַל־הַמַּחֲקָה: וַיִּבְנוּ אֶת־הַחֲצָר
הַפְּנִימִית שְׁלֹשָׁה טוּרֵי גֹזִית וְטוּר כְּרִתַת אֲרָזִים:
וּבַשְּׁנָה הָרְבִיעִית יָסַד בַּיִת יְהוָה בְּיָרַח זוֹ:
וּבַשְּׁנָה הָאֶחָת עֲשָׂרָה בְּיָרַח בּוֹל הוּא הַחֲדָשׁ
הַשְּׁמִינִי כָּל־הַבַּיִת לְכָל־דְּבָרָיו וְלְכָל־מִשְׁפָּטוֹ
וַיִּבְנֶהוּ שִׁבְעַת שָׁנִים:

ז וְאֶת־בֵּיתוֹ בִּנְהָ שְׁלֵמָה שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיְכַל
אֶת־כָּל־בֵּיתוֹ: וַיִּבְנוּ אֶת־בַּיִת א יַעַר הַלְּבָנוֹן מֵאָה
אַמָּה אֲרָכּוֹ וְחֲמִשִּׁים אַמָּה רָחֵבוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה
קוֹמָתוֹ עַל אַרְבָּעַה טוּרֵי עֲמוּזֵי אֲרָזִים וְכַרְתוֹת
אֲרָזִים עַל־הָעֲמוּזִים: וְסִפֹּן בְּאֲרֻז מִמַּעַל עַל־
הַצֵּלְעוֹת אֲשֶׁר עַל־הָעֲמוּזִים אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה
חֲמִשָּׁה עֲשָׂר הַטוּר: וּשְׁקָפִים שְׁלֹשָׁה טוּרִים
וּמְחִזָּה אֶל־מְחִזָּה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים: וְכָל־הַפֶּתַחִים
וְהַמְזוּזוֹת רַבְעִים שְׁקָף וּמוֹל מְחִזָּה אֶל־מְחִזָּה
שְׁלֹשׁ פְּעָמִים: וְאֶת אוֹלָם הָעֲמוּזִים עָשָׂה חֲמִשִּׁים
אַמָּה אֲרָכּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה רָחֵבוֹ וְאוֹלָם עַל־פְּנִיָהּ
וְעַמּוּזִים וְעַב עַל־פְּנִיָהּ: וְאוֹלָם הַפֶּסֶאֱ אֲשֶׁר
יִשְׁפֹּט־שָׁם אֵלֶם הַמִּשְׁפָּט עָשָׂה וְסִפֹּן בְּאֲרֻז
מִהַקְרָקַע עַד־הַקְרָקַע: וּבֵיתוֹ אֲשֶׁר־יֵשֵׁב שָׁם
חֲצָר הָאֶחָת מִבַּיִת לְאוֹלָם כַּמַּעֲשָׂה הַזֶּה הָיָה
וּבֵית יַעֲשֶׂה לְבַת־פְּרָעָה אֲשֶׁר לָקַח שְׁלֵמָה כְּאוֹלָם
הַזֶּה: כָּל־אֵלֶה אֲבָנִים יְקָרֹת כַּמְדוֹת גֹּזִית מְגַרְרוֹת
בַּמְגָרָה מִבַּיִת וּמְחוּץ וּמִמַּסָּד עַד־הַטְּפָחוֹת וּמְחוּץ
עַד־הַחֲצָר הַגְּדוֹלָה: וּמִיֶּסֶד אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים
גְּדוֹלוֹת אֲבָנִי עֲשָׂר אַמּוֹת וְאֲבָנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת:

וּמִלְמַעְלָה אַבְנִים יִקְרוּת כְּמַדּוֹת גְּזִית וְאַרְזֵי:
וַיַּחְצֹר הַגְּדוּלָּה סְבִיב שְׁלֹשָׁה טוּרִים גְּזִית וְטוּר
כְּרַתַּת אַרְזִים וְלַחְצֹר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וְלֵאלֹם
הַבַּיִת: ^ווַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת־חֵירָם
מִצֹּר: ^זבֶּן־אִשָּׁה אֱלֹמָנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו
אִישׁ־צֹרִי חָרָשׁ גַּחְשֵׁת וַיְמַלֵּא אֶת־הַחֲכָמָה וְאֶת־
הַתְּבוּנָה וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה בְּנִחְשָׁת
וַיְבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־מְלָאכָתוֹ:
^חוַיִּצְרֹר אֶת־שֹׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּחְשֵׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
אַמָּה יָסַב אֶת־הָעַמּוּד הַשֵּׁנִי: ^טוַשְׁתִּי כְּתָרַת עֲשֵׂה
לְתֵת עַל־רֵאשֵׁי הָעַמּוּדִים מִצָּק גַּחְשֵׁת חֲמֵשׁ אַמּוֹת
קוֹמַת הַכְּתָרַת הָאֶחָת וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרַת
הַשֵּׁנִית: ^ישְׁבָכִים מַעֲשֵׂה שְׁבָכָה גְּדֹלִים מַעֲשֵׂה
שָׁרָשָׁרוֹת לְכְתָרַת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעַמּוּדִים
שְׁבָעָה לְכְתָרַת הָאֶחָת וְשְׁבָעָה לְכְתָרַת הַשֵּׁנִית:
^{יא}וַיַּעַשׂ אֶת־הָעַמּוּדִים וְשֹׁנֵי טוּרִים סְבִיב עַל־
הַשְּׁבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־הַכְּתָרַת אֲשֶׁר עַל־
רֵאשׁ הָרִמָּנִים וְכֵן עֲשֵׂה לְכְתָרַת הַשֵּׁנִית: ^{יב}וְכְתָרַת
אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשָׁן בְּאוֹלָם
אַרְבַּע אַמּוֹת: ^{יג}וְכְתָרַת עַל־שֹׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּם־
מִמַּעַל מִלְעַמַּת הַבָּטָן אֲשֶׁר לְעִבְרַת הַשְּׁבָכָה
וְהָרִמּוֹנִים מְאֹתִים טָרִים סְבִיב עַל הַכְּתָרַת
הַשֵּׁנִית: ^{יד}וַיִּקְּם אֶת־הָעַמּוּדִים לְאֵלֹם הַהֵיכָל וַיִּקְּם
אֶת־הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקְּם אֶת־
הָעַמּוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בְּעֻז: ^{טו}וְעַל
רֵאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשָׁן וְתֵתָם מְלָאכַת
הָעַמּוּדִים: ^{טז}וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוּצָק עֲשׂוֹר בְּאַמָּה
מִשְׁפָּתוֹ עַד־שְׁפָתוֹ עָגֹל סְבִיב וְחֲמֵשׁ בְּאַמָּה
קוֹמָתוֹ וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יָסַב אֹתוֹ סְבִיב:
^{יז}וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשְׁפָתוֹ סְבִיב סְבָבִים אֹתוֹ עֲשׂוֹר
בְּאַמָּה מִקְפִּים אֶת־הַיָּם סְבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים
יִצְקִים בִּיִצְקָתוֹ: ^{יח}עֲמֹד עַל־שֹׁנֵי עֲשׂוֹר בְּקָר שְׁלֹשָׁה
פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים
נֹגֵבָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה
וְכָל־אֲחֵרֵיהֶם בְּיָתָה: ^{יט}וְעַבְדָּיו טָפַח וְשִׁפְתוֹ כַּמַּעֲשֵׂה
שְׁפַת־כּוֹס פָּרַח שׁוֹשָׁן אֶלְפִים בַּת יָכִיל: ^כוַיַּעַשׂ
אֶת־הַמְּכֹנָה עֲשׂוֹר גַּחְשֵׁת אַרְבַּע בְּאַמָּה אַרְךְ

הַמְּכֹנָה הָאֶחָת וְאַרְבַּע בְּאַמָּה רַחְבָּהּ וְשְׁלֹשׁ בְּאַמָּה
קוֹמָתָה: ^{כא}וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכֹנָה מִסְגָּרַת לְהֵם
וּמִסְגָּרַת בֵּין הַשְּׁלֵבִים: ^{כב}וְעַל־הַמְּסֻגָּרוֹת אֲשֶׁר |
בֵּין הַשְּׁלֵבִים אַרְבָּע בְּקָר וְכַרְוִיִּם וְעַל־הַשְּׁלֵבִים
כֵּן מִמַּעַל וּמִתַּחַת לְאַרְבָּע וְלְבָקָר לִזְוֹת מַעֲשֵׂה
מוֹרָד: ^{כג}וְאַרְבָּעָה אוֹפְנֵי גַחְשֵׁת לְמְכֹנָה הָאֶחָת
וְסָרְגֵי גַחְשֵׁת וְאַרְבָּעָה פַּעֲמֻתָיו כְּתַפַּת לְהֵם מִתַּחַת
לְכִיר הַכְּתָפוֹת יִצְקוֹת מִעֵבֶר אִישׁ לִזְוֹת: ^{כד}וְאִפְּיָהּ
מִבַּיִת לְכְתָרַת וּמַעְלָה בְּאַמָּה וּפִיָּהּ עָגֹל מַעֲשֵׂה־כֵּן
אַמָּה וְחֲצִי הָאַמָּה וְגַם־עַל־פִּיָּהּ מִקְלָעוֹת
וּמִסְגָּרַתֵיהֶם מְרַבָּעוֹת לֹא עֲגֻלוֹת: ^{כה}וְאַרְבָּעַת
הָאוֹפְנִים לְמִתַּחַת לְמִסְגָּרוֹת וַיְזוֹת הָאוֹפְנִים
בְּמְכֹנָה וְקוֹמַת הָאוֹפֵן הָאֶחָד אַמָּה וְחֲצִי הָאַמָּה:
^{כו}וּמַעֲשֵׂה הָאוֹפְנִים כַּמַּעֲשֵׂה אוֹפֵן הַמְּרַבָּבָה יְזוֹתָם
וְגַבֵּיהֶם וְחֲשִׁקֵיהֶם וְחֲשִׁרֵיהֶם הַכֹּל מוּצָק: ^{כז}וְאַרְבַּע
כְּתָפוֹת אֵל אַרְבַּע פְּנּוֹת הַמְּכֹנָה הָאֶחָת מִן־הַמְּכֹנָה
כְּתַפֵּיהָ: ^{כח}וּבְרֵאשׁ הַמְּכֹנָה חֲצִי הָאַמָּה קוֹמָה
עָגֹל סְבִיב וְעַל רֵאשׁ הַמְּכֹנָה יְדֹתֶיהָ וּמִסְגָּרַתֶיהָ
מִמְּנָה: ^{כט}וַיִּפְתַּח עַל־הַלַּחַת יְדֹתֶיהָ וְעַל מִסְגָּרַתֶיהָ
כְּרוּבִים אַרְבָּעוֹת וְתַמָּרֹת כַּמַּעֲרָאִישׁ וְלִזְוֹת סְבִיב:
^לכִּזְאוֹת עֲשֵׂה אֶת עֲשׂוֹר הַמְּכֹנּוֹת מוּצָק אֶחָד מִדָּה
אֶחָת קָצָב אֶחָד לְכֻלָּהֶנָּה: ^{לא}וַיַּעַשׂ עֲשָׂרָה כִּיּוֹת
גַּחְשֵׁת אַרְבָּעִים בַּת יָכִיל | הַכִּיּוֹר הָאֶחָד אַרְבַּע
בְּאַמָּה הַכִּיּוֹר הָאֶחָד כִּיּוֹר אֶחָד עַל־הַמְּכֹנָה הָאֶחָת
לַעֲשׂוֹר הַמְּכֹנּוֹת: ^{לב}וַיִּתֵּן אֶת־הַמְּכֹנּוֹת חֲמֵשׁ עַל־
כְּתֵף הַבַּיִת מִיְמִין וְחֲמֵשׁ עַל־כְּתֵף הַבַּיִת מִשְׂמָאלוֹ
וְאֶת־הַיָּם נָתַן מִכְּתֵף הַבַּיִת הַיְמָנִית קִדְמָה מִמּוּל
נֹגֵב: ^{לג}וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת־הַכִּיּוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמְּזַרְקוֹת וַיִּכְל חִירוֹם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה
אֲשֶׁר עֲשֵׂה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה: ^{לד}עַמּוּדִים
שְׁנָיִם וְגֻלַּת הַכְּתָרַת אֲשֶׁר־עַל־רֵאשׁ הָעַמּוּדִים
שְׁתֵּים וְהַשְּׁבָכוֹת שְׁתֵּים לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻלוֹת
הַכְּתָרַת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעַמּוּדִים: ^{לה}וְאֶת־הָרִמָּנִים
אַרְבַּע מְאוֹת לְשְׁתֵּי הַשְּׁבָכוֹת שְׁנֵי־טוּרִים רִמָּנִים
לְשְׁבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גֻלוֹת הַכְּתָרַת
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים: ^{לו}וְאֶת־הַמְּכֹנּוֹת עֲשׂוֹר
וְאֶת־הַכִּיּוֹת עֲשָׂרָה עַל־הַמְּכֹנּוֹת: ^{לז}וְאֶת־הַיָּם
הָאֶחָד וְאֶת־הַבְּקָר שְׁנָיִם־עֲשָׂר תַּחַת הַיָּם: ^{לח}וְאֶת־

הסירות ואת הימים ואת המזרקות ואת פלי
הפלים האלה אשר עשה חירם למלך שלמה בית
י-הנה נחשת ממרט: ^מ בכפר הירדן יצקם המלך
במעבה האדמה בין ספות ובין צרתן: ^מ ויבזח
שלמה את פלי הפלים מרב מאד מאד לא נתקר
משקל הנחשת: ^מ וינעש שלמה את פלי הפלים
אשר בית י-הנה את מזבח הזהב ואת השלחן
אשר עליו לחם הפנים וזהב: ^מ ואת המנרות המש
מימין ושמאל לפני הדביר וזהב סגור
והפרח והגרת והמלקתים וזהב: ^מ והספות
והמזמרות והמזרקות והכפות והמחפות וזהב
סגור והפתות לדלתות הבית הפנימי לקדש
הקדשים לדלתי הבית להיכל וזהב: ^מ ונתשלם פלי
המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית י-הנה
ויבא שלמה את קדשי ו דוד אביו את הכסף
ואת הזהב ואת הפלים נתן באצרות בית י-הנה:
ח ^א אז יקהל שלמה את זקני ישראל את פלי
ראשי המטות ושיאי האבות לבני ישראל אל-
המלך שלמה ירושלם להעלות את ארון ברית-
י-הנה מעיר דוד היא ציון: ^ב ויקהלו אל המלך
שלמה פלי איש ישראל בנרח האתנים בנג הוא
הקדש השביעי: ^ג ויבאו פלי זקני ישראל וישאו
הפהגים את הארון: ^ד ויעלו את ארון י-הנה
ואת אהל מועד ואת פלי פלי הקדש אשר באהל
ויעלו אתם הפהגים והלויים: ^ה והמלך שלמה וכל-
עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון
מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו
מרב: ^ו ויבאו הפהגים את ארון ברית י-הנה אל-
מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל-
תחת פנפי הפרובים: ^ז כי הפרובים פרשים פנפים
אל מקום הארון ויספו הפרבים על הארון ועל-
בדיו מלמעלה: ^ח ויארכו הבדים ויראו ראשי
הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו
החוצה ויהיו שם עד היום הזה: ^ט אין בארון רק
שני לחות האבנים אשר הגח שם משה בתרב
אשר פרת י-הנה עם בני ישראל בצאתם מארץ
מצרים: ^י ויהי בצאת הפהגים מן הקדש והענו
מלא את בית י-הנה: ^{יא} ולא יכלו הפהגים לעמד

לשרת מפני הענו פלי מלא כבוד י-הנה את בית
י-הנה: ^ב אז אמר שלמה י-הנה אמר לשכן
בערפל: ^ג בנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך
עולמים: ^ד ויטב המלך את פניו ויברך את פלי
קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: ^ה ויאמר
ברוך י-הנה א-להי ישראל אשר דבר בפיו את
דוד אבי ובדודו מלא לאמר: ^ו מן היום אשר
הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא-
בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל לבנות בית
להיות שמי שם ואבחר בדוד להיות על עמי
ישראל: ^ז ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם
י-הנה א-להי ישראל: ^ח ויאמר י-הנה אל דוד
אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי
הטיבת פי היה עם לבבך: ^ט ירק אתה לא תבנה
הבית פי אם בנה הוצא מחלצוך הוא יבנה הבית
לשמי: ^י ויבן י-הנה את דברו אשר דבר ואלקם
תחת דוד אבי ואשב | על פסא ישראל פאשר
דבר י-הנה ואבנה הבית לשם י-הנה א-להי
ישראל: ^{יא} ואלשם שם מקום לארון אשר שם
ברית י-הנה אשר פרת עם אבותינו בהוציאנו אתם
מארץ מצרים: ^{יב} ויעמד שלמה לפני מזבח י-הנה
נגד פלי קהל ישראל ויפרש בפיו השמים:
^{יג} ויאמר י-הנה א-להי ישראל איך פמוך א-להים
בשמים ממעל ועל הארץ מתחת שמר הברית
והחסד לעבדיך ההלכים לפניך בכל לבם: ^{יד} אשר
שמרת לעבדך דוד אבי את אשר דברת לו
ותדבר בפיו ובדוד מלאת פיום הזה: ^{טו} ועתה
י-הנה א-להי ישראל שמר לעבדך דוד אבי את
אשר דברת לו לאמר לא יפרת לך איש מלפני
ישב על פסא ישראל רק אם ישמרו בניך את-
דרכם ללכת לפני פאשר הלכת לפני: ^{טז} ועתה
א-להי ישראל יאמן נא דברך אשר דברת לעבדך
דוד אבי: ^{יז} כי האמנם ישב א-להים על הארץ
הנה השמים ושמי השמים לא יכלפוך אף פי-
הבית הזה אשר בניתי: ^{יח} ופניתי אל תפלת עבדך
ואל תחנתו י-הנה א-להי לשמע אל הרנה ואל-
התפלה אשר עבדך מתפלל לפניך היום: ^{יט} להיות
עיניך פתחת אל הבית הזה לילה ויום אל המקום

אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יְהוָה שָׁמַי שָׁמַי לְשִׁמְעֵ אֶל־הַתְּפִלָּה
אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה: וְשָׁמַעְתָּ
אֶל־תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל־
הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִשְׁמָע אֶל־מָקוֹם שַׁבְתְּךָ אֶל־
הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלַחְתָּ: וְאַתָּה אֲשֶׁר יַחְטֵא אִישׁ
לְרֵעֵהוּ וּנְשָׂא־כּוֹ אֱלֹהִים לְהַאֲלֹתוֹ וּבָא אֱלֹהִים לִפְנֵי
מִזְבְּחֶךָ בְּבַיִת הַזֶּה: וְאַתָּה | תִשְׁמָע הַשָּׁמַיִם
וְעֲשִׂיתָ וְשִׁפְטֵת אֶת־עַבְדְּךָ לְהַרְשִׁיעַ רִשְׁעֵ לְתַת
דַּרְכּוֹ בְּרֵאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צְדִיק לְתַת לוֹ כַּצְדִּיקוֹ:
וְכִי־הִנְגַּף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יַחְטֵאוּ־לְךָ
וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ וְהוֹדוּ אֶת־שִׁמְךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ
אֵלֶיךָ בְּבַיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִשְׁמָע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ
לְחַטָּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְהַשְׁבַּתְתָּ אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נָתַתָּ לְאֲבוֹתָם: וְכִי־עָצַר שָׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי
יַחְטֵאוּ־לְךָ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת־
שִׁמְךָ וּמַחְטָאתָם יִשׁוּבוּן כִּי תַעֲנֵם: וְאַתָּה |
תִשְׁמָע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטָּאת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרַם אֶת־הַדָּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יִלְכוּ־
בָּהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אַרְצֶךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ
לְנַחֲלָה: וְרָעַב כִּי־יִהְיֶה בְּאֶרֶץ דְּבָר כִּי־יִהְיֶה
שִׁדְפוֹן יִרְקוֹן אַרְבָּה חֲסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יִצְרֹ־לוֹ
אִיבוֹ בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־גִּנְעֵ כָּל־מַחֲלָה: וְכִי־
תִפְלֶה כָּל־תְּחִנָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל־הָאָדָם לְכָל עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּן אִישׁ גִּנְעֵ לְבָבוֹ וּפְרַשׁ כִּפְיוֹ
אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִשְׁמָע הַשָּׁמַיִם מִכוֹן
שַׁבְתְּךָ וְסָלַחְתָּ וְעֲשִׂיתָ וְנָתַתָּ לְאִישׁ כָּכֹל־דַּרְכּוֹ
אֲשֶׁר תִּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה יִדְעַתָּ לְבַדְּךָ אֶת־
לִבִּי כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: לְמַעַן יִרְאוּךָ פְּלִי־הַיָּמִים
אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה
לְאֲבֹתֵינוּ: וְגַם אֶל־הַנְּכָרִי אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רַחֲוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ: כִּי
יִשְׁמָעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יְדֹדֶה הַחַזְקָה וְזִרְעֶה
הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה
תִשְׁמָע הַשָּׁמַיִם מִכוֹן שַׁבְתְּךָ וְעֲשִׂיתָ כָּכֹל אֲשֶׁר־
יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנְּכָרִי לְמַעַן יִדְעוּן כָּל־עַמֵי הָאֶרֶץ
אֶת־שִׁמְךָ לִירְאָה אֶתְךָ כַּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִדְעַת כִּי־
שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בְּנִיתִי: כִּי־יִצְאֵ
עַמְּךָ לְמַלְחָמָה עַל־אִיבוֹ בַּדָּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְתָּם

וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַי־הוּא דָרֶךְ הַעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ בָּהּ
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ: וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת־
תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: כִּי
יַחְטֵאוּ־לְךָ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יַחְטֵא וְאַנְפָּתָ כָּם
וְנָתַתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם שָׁבִיחֵם אֶל־אֶרֶץ הָאוֹיֵב
רַחֲוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה: וְהַשִּׁיבוּ אֶל־לִבָּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּו־שָׁם וְשָׁבוּ | וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שָׁבִיחֵם
לֵאמֹר חָטְאוּנו וְהַעֲוִינוּ רִשְׁעָנוּ: וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־
לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ אִיבִיחֵם אֲשֶׁר־שָׁבוּ
אֲתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דָרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
לְאֲבוֹתָם הַעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּנִיתִי
לְשִׁמְךָ: וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מִכוֹן שַׁבְתְּךָ אֶת־
תְּפִלָּתָם וְאֶת־תְּחִנָּתָם וְעֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: וְסָלַחְתָּ
לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לְךָ וּלְכָל־פְּשָׁעֵיהֶם אֲשֶׁר
פָּשְׁעוּ־בְךָ וְנָתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שָׁבִיחֵם וְרַחֲמוּם:
כִּי־עַמְּךָ וְנַחֲלָתָה הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם
מִתּוֹךְ כּוֹר הַבְּרָזֵל: וְלִהְיוֹת עֵינֶיךָ פְּתוּחִת אֶל־תְּחִנַּת
עַבְדְּךָ וְאֶל־תְּחִנַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְעֵ אֵלֵיהֶם בְּכָל
קְרָאָם אֵלֶיךָ: כִּי־אַתָּה הַבְּדִלְתָּם לְךָ לְנַחֲלָה מִכָּל
עַמֵי הָאֶרֶץ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּיַד | מֹשֶׁה עַבְדְּךָ
בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת־אֲבֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם אֶ־דָּגִי יִ־הוּא:
וְיִהְיֶה | כְּכֹלֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֵלַי־הוּא אֶת כָּל־
הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת קָם מִלִּפְנֵי מִזְבֵּחַ יִ־הוּא
מִכְּרַע עַל־בְּרָכָיו וְכִפְיוֹ פָּרַשׁוֹת הַשָּׁמַיִם: וְיִשְׁמָעֲךָ
וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר:
וְכִי־יִ־הוּא אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כָּכֹל
אֲשֶׁר דִּבַּר לֹא־נִפְּלַ דְבָר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב
אֲשֶׁר דִּבַּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדְּךָ: וְיִהְיֶה יִ־הוּא אֶ־לְהִינּוּ
עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבֹתֵינוּ אֶל־יַעֲזֹבֵנוּ וְאֶל־
יִשָּׁנּוּ: וְלִהְיוֹת לְבָבָנוּ אֵלֵינוּ לְלַכַּת בְּכָל־דַּרְכּוֹ
וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־
אֲבֹתֵינוּ: וְיִהְיֶה דְבָרֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַנְּנָתִי לִפְנֵי
יִ־הוּא קְרָבִים אֵלַי־הוּא אֶ־לְהִינּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה
לְעֲשׂוֹת | מִשְׁפָּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפָּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר־
יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן יִדְעַת כָּל־עַמֵי הָאֶרֶץ כִּי יִ־הוּא
הוּא הָאֶ־לְהִיִּים אֵין עוֹד: וְיִהְיֶה לְבָבְכֶם שְׁלָם עִם
יִ־הוּא אֶ־לְהִינּוּ לְלַכַּת בְּחֻקָּיו וּלְשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כִּי־
הַזֶּה: וְהַמְּלִיךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זְבָחִים זָבַח לִפְנֵי

י-הוה: וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר
זָבַח לִי-הוה בְּקָרְ עֹשָׂרִים וּשְׁנַיִם אֵלֶּה וַיֵּצֵאן מֵאֵה
וְעֹשָׂרִים אֵלֶּה וַיַּחַנְכוּ אֶת-בַּיִת י-הוה הַמְּלֹךְ וְכָל-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^טבַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמְּלֹךְ אֶת-תְּוֹךְ
הַחֹצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בַיִת י-הוה כִּי-עָשָׂה שָׁם אֶת-
הָעֵלָה וְאֶת-הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי-מִזְבַּח
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי י-הוה קָטָן מֵהַכִּיֹּל אֶת-הָעֵלָה
וְאֶת-הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים: ^יוַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה
בְּעֵת-הַהִיא אֶת-הַחֹג וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל
מִלְּבֹוא חֲמַת | עַד-גַּחַל מִצְרַיִם לִפְנֵי י-הוה
א-לֵהֵינוּ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבַּעַת עָשָׂר
יוֹם: ^{יא}בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁלַח אֶת-הָעֶם וַיְבָרְכוּ אֶת-
הַמְּלֹךְ וַיִּלְכוּ לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל-
הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה י-הוה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ:

ט וַיְהִי כַכֹּלֹת שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת-בַּיִת י-הוה
וְאֶת-בַּיִת הַמְּלֹךְ וְאֶת כָּל-חֲשֵׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָפֵץ
לַעֲשׂוֹת: ^{יב}וַיִּרְא י-הוה אֶל-שְׁלֹמֹה שֵׁנִית כַּאֲשֶׁר
נִרְאָה אֵלָיו בְּגִבְעוֹן: ^{יג}וַיֹּאמֶר י-הוה אֵלָיו שְׁמַעְתִּי
אֶת-תְּפִלָּתְךָ וְאֶת-תַּחֲנוּנְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לִפְנֵי
הַקֹּדֶשֶׁת אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתָ לְשׁוֹם-שְׁמִי
שָׁם עַד-עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל-הַיָּמִים:
וְאֵתָה אִם-תֵּלֵךְ לִפְנֵי כַאֲשֶׁר הִלַּךְ דָּוִד אָבִיךָ בְּתָם-
לִבָּב וּבִישָׁר לַעֲשׂוֹת כֹּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ חֲקִי
וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמֹר: ^{יד}וְהַקְּמֹתִי אֶת-כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ
עַל-יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל-דָּוִד אָבִיךָ
לֵאמֹר לֹא-יִפָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: ^{טו}אִם-
שׁוֹב תִּשְׁבֹּן אִתָּם וּבִנִּיכֶם מֵאַחֲרַי וְלֹא תִשְׁמְרוּ
מִצְוֹתַי חֲקֹתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְהִלַּכְתֶּם
וְעַבַּדְתֶּם א-לֹהִים אַחֲרָיִם וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
וְהִכַּרְתִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָהֶם וְאֶת-הַבַּיִת אֲשֶׁר הַקְּדַשְׁתִּי לְשְׁמִי אֲשַׁלַּח
מֵעַל פְּנֵי וְהָיָה יִשְׂרָאֵל לְמַשָּׁל וּלְשִׁנְיָה בְּכָל-
הָעַמִּים: ^{טז}וְהַבַּיִת הַזֶּה יִהְיֶה עָלְיוֹן כָּל-עֹבֵר עָלָיו
יִשָּׁם וְשָׂרָק וְאָמְרוּ עַל-מָה עָשָׂה י-הוה כֹּכָה
לְאַרְץ הַזֹּאת וּלְבַיִת הַזֶּה: ^{יז}וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ
אֶת-י-הוה א-לֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצִיא אֶת-אֲבֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּחַזְקוּ בַא-לֹהִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁתַּחֲוּ

לָהֶם וַיַּעַבְדוּם עַל-פְּנֵי הַבָּיָא י-הוה עֲלֵיהֶם אֶת כָּל-
הַרְעָה הַזֹּאת: ^{יח}וַיְהִי מִקְצֵה עֹשָׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר-
בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת-שְׁנֵי הַבָּתִּים אֶת-בַּיִת י-הוה וְאֶת-
בַּיִת הַמְּלֹךְ: ^{יט}חִירָם מֶלֶךְ-צֹר נָשָׂא אֶת-שְׁלֹמֹה
בַּעֲצֵי אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבַזָּהָב לְכָל-חֲפָצוֹ אֲזַ
יָתוּ הַמְּלֹךְ שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֹשָׂרִים עֵיר בְּאֶרֶץ
הַגְּלִיל: ^כוַיֵּצֵא חִירָם מִצֹּר לְרֹאוֹת אֶת-הָעָרִים
אֲשֶׁר נָתַן-לוֹ שְׁלֹמֹה וְלֹא יָשָׁרוּ בְּעֵינָיו: ^{כא}וַיֹּאמֶר
מָה הָעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי אַחִי וַיִּקְרָא לָהֶם
אֶרֶץ כְּבוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ^{כב}וַיִּשְׁלַח חִירָם לְמֹלֵךְ
מֵאֵה וְעֹשָׂרִים כֶּפֶר זָהָב: ^{כג}וְזֶה דְבַר-הַמָּס אֲשֶׁר-
הָעֵלָה | הַמְּלֹךְ שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת-בַּיִת י-הוה וְאֶת-
בַּיִתוֹ וְאֶת-הַמְּלֹאָא וְאֶת חוֹמַת יְרוּשָׁלַם וְאֶת-חֹצֵר
וְאֶת-מִגְדוֹ וְאֶת-גֹּזֵר: ^{כד}פָּרְעָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם עָלָה
וַיִּלְכֹּד אֶת-גֹּזֵר וַיִּשְׁרָפָה בְּאֵשׁ וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב
בְּעֵיר הַרְג וַיִּתְּנָה שְׁלֹחִים לְבָתּוֹ אִשָּׁת שְׁלֹמֹה:
^{כה}וַיָּבֹן שְׁלֹמֹה אֶת-גֹּזֵר וְאֶת-בַּיִת חָרוֹן תַּחְתּוֹן:
^{כו}וְאֶת-בַּעֲלַת וְאֶת-תְּדֹמָר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ: ^{כז}וְאֶת
כָּל-עָרֵי הַמִּסְכָּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְשְׁלֹמֹה וְאֶת עָרֵי
הָרֶכֶב וְאֶת עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֶת | חֲשֵׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר
חֲשָׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבְלִבְנוֹן וּבְכָל אֶרֶץ
מִמִּשְׁלַתּוֹ: ^{כח}כָּל-הָעָם הַנּוֹתָר מִן-הָאֲמָרִי הַחֲתִי
הַפְּרָזִי הַחֲתִי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא-מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵמָּה: ^{כט}בְּנִיחֶם אֲשֶׁר נָתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר
לֹא-יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחְרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה
לְמִס-עַבְד עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ^לוּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא-נָתַן
שְׁלֹמֹה עֶבֶד כִּי-הֵם אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה וְעַבְדּוֹ וְשָׂרָיו
וְשְׁלִישָׁיו וְשָׂרֵי רֶכֶבוֹ וּפְרָשָׁיו: ^{לא}אֵלֶּה | עָרֵי
הַנּוֹצְבִים אֲשֶׁר עַל-הַמְּלֹאָכָה לְשְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים
וְחָמֵשׁ מֵאוֹת הָרָדִים בְּעָם הָעֹשִׂים בַּמְּלֹאָכָה: ^{לב}אָךְ
בַּת-פָּרְעָה עָלְתָה מֵעֵיר דָּוִד אֶל-בַּיִתָּה אֲשֶׁר בָּנָה-
לָהּ אֲזַ בָּנָה אֶת-הַמְּלֹאָא: ^{לג}וְהָעֵלָה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה עֹלּוֹת וּשְׁלָמִים עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר
בָּנָה לִי-הוה וְהִקְטִיר אִתּוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי י-הוה וְשָׁלַם
אֶת-הַבַּיִת: ^{לד}וַאֲנִי עָשָׂה הַמְּלֹךְ שְׁלֹמֹה בְּעַצְיוֹן-גֹּבֵר
אֲשֶׁר אֶת-אֵלּוֹת עַל-שִׁפְתַי יַם-סוּף בְּאֶרֶץ אֲדוּם:
^{לה}וַיִּשְׁלַח חִירָם בְּאֵנִי אֶת-עַבְדּוֹ אֲנָשֵׁי אֲנִיּוֹת יָדְעֵי
הַיָּם עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה: ^{לו}וַיָּבֹאוּ אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ

משם זָהָב אַרְבַּע־מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר וַיָּבֹאוּ אֵלָי
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה:

י וַיִּמְלַכְתָּ-שֹׁבָא שְׁמַעְתָּ אֶת־שְׁמֵעַ שְׁלֹמֹה לְשֵׁם
י-הוָה וַתָּבֹא לְנִסְתּוֹ בְּחִידוֹת: וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַיִם
בְּחִיל־כְּבֹד מְאֹד גְּמֻלִים נִשְׂאִים בְּשָׁמַיִם וְזָהָב רַב־
מְאֹד וַאֲבֹן יְקָרָה וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו
אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִמָּךְ לְבָבָה: וַיַּגִּד־לָהּ שְׁלֹמֹה
אֵת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דְבָר נִעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ: וַתֵּרָא מִלְּפַת־שֹׁבָא אֵת כָּל־
חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְהִבִּית אֲשֶׁר בָּנָה: וַיִּמְאָכַל שְׁלֹחָנוֹ
וּמוֹשָׁב עַבְדָּיו וּמַעְמַד מִשְׁרָתוֹ וּמִלְבָּשֵׁיהֶם
וּמִשְׁקֵיו וְעֻלְתּוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית י-הוָה וְלֹא־הָיָה
בָּהּ עוֹד רוּחַ: וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אַמֵּת הָיָה הַדְּבָר
אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־חֲכַמְתֶּךָ:
וְלֹא־הֵאֱמַנְתִּי לְדְבָרִים עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי וַתֵּרְאֶינִי
עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הִגַּד־לִי הַחֲצִי הוֹסַפְתָּ חֲכָמָה וְטוֹב
אֶל־הַשְׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי: אֲשֶׁר־י אֲנִישִׁיךָ
אֲשֶׁר־י עַבְדֶּיךָ אֵלֶּה הַעֲמָדִים לְפָנֶיךָ תִּמְיֵד
הַשְׁמַעִים אֶת־חֲכַמְתֶּךָ: יִהְיֶי י-הוָה אֱלֹהֶיךָ בְּרוּךְ
אֲשֶׁר חָפֵץ בָּךְ לְתַתֶּךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת
י-הוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעֵלָם וַיִּשְׁיִמְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט וְצִדְקָה: וַתֵּתֶן לְמֶלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים | כֶּכֶר
זָהָב וּבְשָׁמַיִם הַרְבֵּה מְאֹד וַאֲבֹן יְקָרָה לֹא בָא
כַּשֵּׁם הַהוּא עוֹד לָרֹב אֲשֶׁר־נָתַנָּה מִלְּפַת־שֹׁבָא
לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה: וְגַם אֲנִי חִירָם אֲשֶׁר־נִשְׂאָה זָהָב
מֵאוּפִיר הֵבִיא מֵאוּפִיר עֲצֵי אֱלִמְגִים הַרְבֵּה מְאֹד
וַאֲבֹן יְקָרָה: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאֱלִמְגִים
מִסְעָד לְבֵית־י-הוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וּכְנֹרוֹת וּנְבָלִים
לְיִשְׂרָאֵל לֹא בָא־כֹּן עֲצֵי אֱלִמְגִים וְלֹא נִרְאָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמִלְּפַת־שֹׁבָא אֶת־
כָּל־חֲפָצָהּ אֲשֶׁר שְׂאֵלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ כִּינֹד
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַתִּפֹּן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ תִּיא וְעַבְדֶּיהָ:

יִהְיֶי מִשְׁקָל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לְשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אַחַת
שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ כֶּכֶר זָהָב: לְבַד מֵאוּשִׁי
הַתְּרִים וּמִסְחָר הַרְכָּלִים וְכָל־מִלְכֵי הָעָרִב וּפְחֹת
הָאֲרָץ: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵאֲתִים צִנֹּה זָהָב
שְׁחֹט שִׁש־מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַצִּנֹּה הָאֶחָת:
וַיִּשְׁלֹש־מֵאוֹת מִגְּנִיִם זָהָב שְׁחֹט שְׁלֹשֶׁת מְנִיִם
זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמַּגֵּן הָאֶחָת וַיִּתְּנֶם הַמֶּלֶךְ בֵּית יַעֲר
הַלְּבָנוֹן: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־נֹשׁ גָּדוֹל וַיַּצְפֶּהוּ זָהָב
מוֹפָז: שֵׁשׁ מַעֲלֹת לַכִּסֵּה וְרֹאשׁ־עָגֹל לַכִּסֵּה
מֵאחֲרָיו וַיִּדַּת מִזְּהָ וּמִזְהָ אֶל־מְקוֹם הַשֹּׁבַת וּשְׁנַיִם
אַרְיֹת עֲמֻדִים אֶצֶל הַיְדוֹת: וּשְׁנַיִם עֲשָׂר אַרְיִים
עֲמֻדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעֲלֹת מִזְהָ וּמִזְהָ לֹא־
נַעֲשֶׂה כֹן לְכָל־מַמְלָכוֹת: וְכָל כְּלֵי מִשְׁקָה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵּית־יַעֲר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוֹר
אִין כִּסֵּף לֹא נִחְשָׁב בֵּימֵי שְׁלֹמֹה לְמֵאוֹמָה: כִּי
אֲנִי תְרַשִׁישׁ לְמֶלֶךְ בַּיָּם עִם אֲנִי חִירָם אַחַת לְשֵׁלֶשׁ
שָׁנִים תָּבֹוא | אֲנִי תְרַשִׁישׁ נִשְׂאָת זָהָב וְכִסֵּף
שְׁנֵהָבִים וְקֹפִים וְתַפְיִים: וַיַּגִּדֵל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
מִכָּל מִלְכֵי הָאֲרָץ לַעֲשֹׂר וּלְחֲכָמָה: וְכָל־הָאֲרָץ
מִבְּקָשִׁים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה לְשַׁמֵּעַ אֶת־חֲכַמְתּוֹ
אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים בְּלִבּוֹ: וְהִמָּה מְבֹאִים אִישׁ
מִנְחָתוֹ כְּלֵי כִסֵּף וְכָלֵי זָהָב וּשְׁלֵמוֹת וּנְשָׁק וּבְשָׁמַיִם
סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה: וַיִּיאָסֶף שְׁלֹמֹה
רֶכֶב וּפְרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֵלֶּף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב
וּשְׁנַיִם־עֶשְׂרֵן אֵלֶּף פָּרָשִׁים וַיִּנְחַם בְּעָרֵי הַרְכָּב
וְעַם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכִּסֵּף
בִּירוּשָׁלַם כְּאַבְנִים וְאֵת הָאֲרָזִים נָתַן כְּשִׁקְמִים
אֲשֶׁר־בְּשֹׁפֵלָה לָרֹב: וַיִּמְוָצָא הַסוּסִים אֲשֶׁר
לְשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְוֹה סַחְרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ מִקְוֹה
בְּמִחְרֵי: וַיִּתְעַלֶּה וַתֵּצֵא מִרְפָּבָה מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁשׁ
מֵאוֹת כִּסֵּף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה וְכֹן לְכָל־מִלְכֵי
הַחֲתִיִם וּלְמִלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יֵצְאוּ:

הלכות טמאת אכלין פרק יא

לא הכשרו.

יא, ה הפוצר ענבים שהיו בפלים או במשטיח שלאדמה, ולקח מהן לדרך הכשרו; לפיכך צריך לקח בידים טהורות, כדי שלא יטל מהן הטמא ויטמאן.

יא, ט פרום שהיה עומד בבית הפרס הפוצר אותו לגת אינו מכשר, כל זמן שהוא בבית הפרס: הואיל וטמאת בית הפרס מדבריהם, והפוצר לגת הכשר מדבריהם, הקילו בגזרה זו, ולא גזרו עליה שיהיה מכשר עד שיצא מבית הפרס. לפיכך הרוצה לבצר בבית הפרס לגת פטהרה מטהר את הפוצרים ואת הפלים, ומזה עליהם שלישי ושביעי ומעריב שמשו, כדי להפיר שאין מקילין בטמאת בית הפרס, אלא מפני שהוא ספק.

יא, ו ואחר כך נכנסין ובוצרין, ומוציאין חוץ לבית הפרס, ואחרים טהורים מקבלין מהן, ומוליכין לגת; ואם נגעו אלו באלו, טמאין ומטמאין את הענבים: שהאנשים שבבית הפרס טמאין, ומטמאין לאותן שבחוץ, ועושיין אותן ראשון, והן מטמאין הענבים שהרי הכשרו משיצאו חוץ לבית הפרס.

יא, ז המוסק את זיתו לכבשן, או למכרן בשוק לא הכשרו, עד שיפלו עליהן משקין ברצון פשאר האכלין. וכן המוסק זיתו לדרך בבית הכד לא הכשרו, עד שתגמר מלאכתו. ומפני מה יכשרו הזיתים שנגמרה מלאכתן: שחזקתן שהכשרו במחל שלהן, שהרי רוצה בקיומו, כדי שיהיו נוחין לדרך; אבל קדם שתגמר מלאכתו, אין המחל היוצא מהן מכשיר, מפני שאינו רוצה בקיומו.

יא, ח לפיכך זיתים שלא נגמרה מלאכתו, שנפלו עליהן משקין טמאין אין טמא אלא מקום מגעו, בכל האכלין שלא הכשרו. יא, ט נפלו עליהן משקין טמאין אחר שנגמרה מלאכתו נטמאין פלו, שהמשקין הטמאין

יא, א הפוצר ענבים למכר בשוק, או ליבשן לא הכשרו לטמאה, עד שיפלו עליהן משקין לרצונו פשאר האכלין. אבל הפוצר לדרך הכשר לטמאה, ואף על פי שלא נפלו משקין על הפוצר פלל, ואם נגעה בו טמאה, נטמא; ודבר זה, גזרה מדברי סופרים.

יא, ב ומפני מה גזרו על הפוצר לגת שהוא מכשר שפעמים שאדם נכנס לכרמו לידע אם הגיע להפצר, וסוחט אשכול שלענבים לבדק בו, ומזלפו על גבי הענבים הפצורות, שהרי הכל לדריכה עומד.

יא, ג ועוד מפני שאינו מקפיד עליו, הרי הוא מתמעד, ויצאו מימיו, והוא מקפיד עליהן שלא יזוכו במקרקעו ונמצא מכשר בהן. לפיכך גזרו שהפוצר לגת הכשר.

יא, ד הפוצר ענבים, שאם לא מצא להם שוק, מחזירן לגת לא הכשרו, עד שיבואו לרשות הגת. וכן הזיתים שבאו לרשות הכד, הכשרו כמו שיתבאר.

יא, ה הפוצר ענבים, ונתנם בעביט, או ששטחן על גבי העליון הכשרו במשקין היוצאין מהן: שהרי העתו על המשקין, ולפיכך שטח על העליון או נתן לתוף העביט שהוא כמו בור. לפיכך אם נטל מהן טמא, או מי שידיו טמאות טמאן.

יא, ו בצר ונתן לסלים, או במשטיח שלאדמה לא הכשרו, שהרי אינו מקפיד על המשקה היוצא מהן. לפיכך נוטל הטמא מהן ואוכל, ואף על פי שהן מבקעות ומנטפות לגת הרי הגת טהורה: שהרי לא הכשרו, והרי נבצרו לאבילה.

יא, ז וכן הנוטל מן הסלים וכן המשטיח שלאדמה, ואכל, והותיר בסאה וכסאתים, וזרקן לגת ואף על פי שהיו מנתז על הענבים

מטמאים את המחל שבהן, והמחל מטמא את פלו, שהמחל שניצא מהן אחר גמר מלאכתן חשוב משקה ומטמא ומכשיר.

יא, יד חבית שלזיתים מגלגלים צריך לנקב החבית, כדי שניצא המחל; ואם לא נקב, הרי אלו מכשרין. נקבה, וסתמוה שמרים, והרי הן בלולים במחל אינם מכשרין, מפני שאינן ברצוננו: שהרי נקב אותה.

יא, טו זיתים שמסקן לדריכה, מאימתי גמר מלאכתן: משתגמר מסיקתן, ויהיו מנחים ומוכנים לדריכה; ואם על פי שלא נפלו עליהן משקין, ולא יצאו מהן משקין, הואיל ונגמרה מלאכתן, הכשרו. אבל קדם שתגמר מלאכתן אף על פי שנתמעכו, והזיעו, ונתחברו במשקיהן אינן מכשרין.

יא, טז גמר מלמסק זיתיו, אבל עתיד לקח זיתים אחרים ולהוסיף עליהן אפילו אינו עתיד להוסיף אלא קב או קפים, לא הכשרו: אם הערים, הרי אלו מכשרין.

יא, יז גמר מלקח, אבל עתיד ללוות ולהוסיף, וארעו אבל או אנס או נתעסק במשתה, ולא הוסיף עדין לא נגמרה מלאכתן, ואינן מקבלין טמאה; ואפילו זבים או זבות מהלכין עליהן, טהורין.

יא, יח העוטן זיתיו בשני בתים פיון שגמר אחת מהן, הכשרו לקבל טמאה. המוסק זיתיו בגליל העליון, ועתיד להורידם לגליל התחתון אין מקבלין טמאה, עד שיורידם לגליל התחתון: והוא, שחשב עליהן קדם שימסק; אבל אם חשב עליהן אחר שימסק, אין המחשבה מועלת, אלא הכשרו. גמר את זיתיו, ועתיד למכרן לא הכשרו; עתיד לחפותן בעליון, הכשרו ומקבלין טמאה.

יא, יט חלוקח מעטן זיתים מן הגוי אם יש מסיק על פני האדמה, יעשו בטמאה: שזה בחזקת שגמר. ונאמן עם הארץ לומר, מעטן זה לא

גמרתיו.

יא, כ הרוצה לטל מזיתים שלא נגמרה מלאכתן, ולדרוך הרי זה נוטל מהן בטמאה, ומולין לבית הכר בטמאה, ומכסה השאר בטמאה, ואינו חושש: שהרי לא הכשרו, כדי שיקבלו טמאה.

יא, כא המניח את זיתיו בפתש, כדי שימתינו ויהיו נוהגין להפתש הרי אלו מכשרין. הניחן שימתינו, ושימלחם אחר שימתינו אינן מכשרין, שהרי דעתו עליהן לכבשין.

יא, כב הפוצע זיתים שלתרומה בידים טמאות פסלו, שפציעתן היא גמר מלאכתן. פצען לספגן במלח, לא הכשרו; וכן אם פצען לידע אם יש בהן שמן והגיעו להמסק, לא הכשרו.

יא, כג המניח זיתים בגג לגרגרן וליבשן אפילו הן רוב אמה, אינן מכשרין. נתנן בבית שילקו, אף על פי שהוא עתיד להעלותן לגג, או שנתנן בגג שילקו, אף על פי שהוא עתיד שיפתחם ויפרס אותן הרי אלו מכשרין. נתנן בבית עד שישמר את גגו, או עד שיוליכם למקום אחר אינן מכשרין, שעדין לא נגמרה מלאכתן.

יא, כד העוטן זיתיו ברשות עם הארץ, ונעל וחתם אינו חושש שמא יש לו מפתח אחר וחותם אחר; אף על פי שמצא חותם מקלקל ומפתח פתוח, הרי אלו טהורין. וחותם שאמרו, אפילו צרור או קוסם. היו שם חורין וסדקין, אינו חושש שמא מכניס קנה ומסיטן. היו שם חלונות שלארבעה טפחים, נדונות כפתחים.

יא, כה הדורך בטמאה, ורצה לטהר פלי בית הכר והעקל מן המשקין הטמאין שנבלעו בהן פיצר יעשה: פלים שלעץ ושלאבנים, מדיחן; ושלנצרים וכיוצא בהן, מנגבן. ושלגמני מישנן כל שנים עשר הדשו; או חולטן בחמין, או במי זיתים, או מניחן תחת צנור שמימיו מקלחין, או לתוך מעין שמימיו רודפין, שיתים

עשרה שעות. ואחר כך מטביל הפלים
שצריכין טבילה, ומשתמש בהן בטהרה.

הלכות טמאת אכלין פרק יב

יב, א כל דברי הכשר אכלין, דברי קבלה הן:
מפי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה "וכי
יתן-מים על-זרע", אחד המים ואחד שאר
שבעה משקין. והוא שינתן עליהן ברצון
בעלים, ואחר שנעקרו מן הקרקע, שדבר ידוע
הוא שאין לה זרע שלא בא עליו מים כשהוא
מחבר, ולא נאמר "וכי יתן-מים" אלא לאחר
שנעקרו האכלין ונתלשו המשקין.

יב, ב כל משקה שנפל על האכל בתחלה ברצון
הבעלים, אף על פי שאין סופו ברצון, או שהיה
סופו ברצון, אף על פי שאין תחלתו ברצון
הכשר, נפל שלא ברצונו, אינו מכשיר.

יב, ג אכלו בלל הוא פרוטיו מפני הסכנה או
מפני הצרף, והוא אין רצונו שיהיו בלולין חרי
אלו לא הכשרו. פיצד: הטומן פרוטיו במים
מפני הנזקים, או הנותן פרוטיו לשבלת הנחר
לחביאן עמו אינן מכשירין.

יב, ד משקין שנתלשו מן הקרקע שלא ברצון,
אינן מכשירין. לפיכך אדם או בלום או פרות
שנבללו במשקין שנתלשו שלא ברצון אף על
פי שנגעו אכלין באותן משקין ברצון, לא
הכשרו: שחרי אותן המים שלא לרצון נתלשו,
ובאלו הן עדין בקרקע, שאינן מכשירין.

יב, ה היו המים שעל האדם ועל הפלים ועל
הפרות תלושין ברצון, ונגעו בהן אכלין
ברצון הכשרו.

יב, ו פיצד: הפופה קערה על הכותל בשביל
שתדוח, המים שבה מכשירין; ואם הניח בהן
פרות, הכשרו, מפני שהן תלושין בכלי לדעת.
כפיה בשביל שלא ילקח הכותל, המים שבה
אינן תלושין, ולפיכך אם נתן בה האכלין, לא
הכשרו.

יב, ז נתפזן שיורח הכותל אם היה כותל בית,
חרי אלו מכשירין: שהתלוש שחברו לענין
הכשר, חרי הוא כתלוש; ונמצאו מים שעל
כותל בית זה במים שבפלים. ואם היה כותל
מערה שאינו בנין אלא עצמה שלקרקע, המים
שעליו אינן תלושין מן הקרקע.

יב, ח השוחה לשמות, חרי המים העולים בפיו
ובשפמו תלושין ברצונו: שהדבר ידוע הוא,
שהשוחה יעלה המים בפיו ובשפמו; והואיל
ושחה ברצונו, חרי אלו נתלשו ברצון. אבל
המים העולים בחטמו ובראשו ובזקנו, אינן
תלושין ברצון.

יב, ט הממלא את החבית המים העולים אחריה,
ובחבל שהוא מכנין על צוארה, ובחבל שהוא
לצרכה חרי הן תלושין ברצון; והמים שבחבל
היתר על צרכה, אינן תלושין ברצונו. נתנה
תחת הצנור, כל המים שעל גפה ובחבל אינן
תלושין ברצון; לפיכך אין מכשירין.

יב, י מי שיירדו עליו גשמים, אכלו היה אב
הטמאה המים שעליו אף על פי שיירדו מצד
העליון לתחתון, טהורין; והוא, שינתק אותן
מעליו בכל פוחו. אבל אם היו שותתין
ויורדין, בשעת פרישתם מטמאין. ובזמן שהן
טהורין, אינן מכשירין, שחרי אינן תלושין
עליו לרצונו; ואם נער, חרי אלו לרצון. עמד
תחת הצנור לחקר או לדוח, חרי זה לרצון; ואם
היה טמא, המים שעליו טמאין.

יב, יא הבית שהיתה מלאה פרות, וירד הדלף
לתוכה חרי זה יערה המים מעליהן, ואינן
מכשירין, אף על פי שרצונו שימתינו בתוכה,
עד שיערה המים מעליהן.

יב, יב ערבה שיירד הדלף לתוכה, המים הנתזין
והצפין מעליה אינן תלושין ברצון; נטלה
לשפכה, המים שבתוכה אינן ברצון. הניחה
שיירד הדלף לתוכה, הנתזין והצפין שבתוכה
אינן תלושין ברצון; ואם נטלה לשפכה, חרי

אלו מכשיריו, שפיון שלא שפכה במקומה, חרי תלשן ברצונו.

יב, יג המטביל את פליו, והמכבם את פסותו במערה המים העולין בידיו ברצון, וברגליו אינן כתלושין ברצון. פרות שנפלו לתוך המים, ופשט ידיו ונטלן לא הכשרו; ואם השב שידוהו ידיו, הכשרו במים שבידיו, שהמים שבידיו ושעל הפרות, חרי הן תלושין ברצון.

יב, יד הנותן פרותיו לתוך המים ברצונו אם היו מים שפקרקעות, אינן מכשרין כל זמן שהן במים; הוציאן, הכשרו במים שעליהן או שעל ידיו, שחרי נתלשו ברצון.

יב, טו פיצד: צנון או לפת שהוא בתוך המערה נדה מדיחתו שם, והוא טהור; העלתהו כל שהוא מן המים, נטמא במגעו.

יב, טז קפה שהיא מלאה תרמוסין, ונתונה לתוך המקנה מושיט ידו הטמא, ונוטל תרמוסין מתוכה והן טהורין, מפני שלא הכשרו, שחרי מתוכה נטל ואין רצונו במים שעליהן. העלה מן המים הנוגעין בקפה טמאין, שחרי הכשרו במים שפקפה שנתלשו ברצונו; ושאר כל התרמוסין שבתוך הקפה, טהורין.

הלכות טמאת אכלין פרק יג

יג, א הממלא בקלון מים הנשארים בקלון, חרי הן תלושין ברצון עד שלושה ימים; אבל אחר שלושה ימים, אינן תלושין ברצון, אלא אם נשאר שם משקה, אינו מכשיר.

יג, ב עצים שנפלו עליהן משקין ברצון, וירדו עליהן גשמים שלא לרצון אם רבו, חרי כלן שלא לרצון; הוציאן שירדו עליהן גשמים אף על פי שרבו, חרי כלן לרצון.

יג, ג היו רגליו או רגלי בהמתו מלאות טיט, ועבר בנחר ונרחצו אם שמת, חרי המים העולין עליהן תלושין ברצון; ואם לא שמת, אינן ברצון.

יג, ד המוריד את הגלגלים ואת כלי הפקר בשעת הקדים למים, כרי שיסתמו הפקין שפעין חרי המים העולין בהן תלושין ברצון.

יג, ה המוריד את הבהמה לשתות, המים העולין בפיה תלושין ברצון; וברגליה אינן כתלושין ברצון, אלא אם פן השב שידוהו רגליה. ובשעת היחה והדיש, אף שברגליה תלושין ברצון.

יג, ו הזרידה חרש שוטח וקטן אף על פי שחשב שידוהו רגליה, המים העולין ברגליה אינן תלושין ברצון; שיש להן מעשה, ואין להן מחשבה.

יג, ז הטובל במים, חרי כל המים שעל בשרו תלושין ברצון; אבל העובר במים, כל המים שעל בשרו אינן תלושין ברצון.

יג, ח מי שטבל בנחר, והיה לפניו נחר אחר ועבר בו בטלו השניים את הראשונים, וחרי המים שעליו אינן תלושין ברצון. וכן אם דחיו חברו לשברו או לשבר בהמתו, בטלו המים הראשונים; אבל אם דחיו דרך שחוק לא בטלו, אלא חרי המים שעליו תלושין לרצון.

יג, ט טבל בנחר ועלה, וירדו עליו גשמים אם רבו הגשמים חרי בטלו המים הראשונים, וחרי כל המים שעליו אינן תלושין ברצון.

יג, י השט על פני המים המים הנתזין אינן תלושין ברצון, והמים העולין עליו תלושין ברצון; ואם נתפזו להתיז על חברו, אף הנתזין תלושין ברצון. העושה צפור במים המים הנתזין ואת שבה, אינן תלושין ברצון.

יג, יא המודד את הבור לידע עמקו מים העולין בידו ובדבר שמדד בו, תלושין ברצון; ואם מדד רחבו מים העולין בידו או בדבר שמדד בו, אינן תלושין ברצון.

יג, יב פשט ידו או רגלו לבור לידע אם יש בו מים חרי המים העולין בידו או ברגלו, אינן תלושין ברצון; פשטן לידע פמה מים יש בו,

העולין בהן תלושין ברצון. זרק את האבן
לבור לידע אם יש בו מים הנתזין אינן ברצון,
והמים שעל האבן אינן בתלושין.

וג,ג החובט על השלח חוץ למים הנתזין ממונו
תלושין ברצון, שחרי רצונו שיצאו. חבט עליו
והוא בתוך המים, אינן תלושין ברצון. המים
העולין בפפינה ובקקל ובמשוטות, אינן
תלושין ברצון. המים העולין במצודות
וברשתות ובמכמרות, אינן תלושין ברצון;
ואם נער, הרי אלו תלושין ברצון. וכן המים
שעל הקסיה שלשלחנות, ועל השיפה שללבנים
אינן ברצון; ואם נער, הרי אלו ברצון.

וג,ד המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה,
המוציא מסמר לגשמים לצרפו, המניח את
האור בגשמים לעשותו פחם הרי המים שעליהן
תלושין ברצון; אבל המוציא את המסמר ואת
האור לגשמים לכבותו, אין המים שעליהן
תלושין ברצון.

וג,טו שלשל את המשלת לבור להעלות בה כלי
או קתון, שלשל את הכלכלה לבור כדי שתשב
עליה התרנגלת אין המים שעליהן תלושין
ברצון.

וג,טז הממחק את הכרשה להסיר המים שעליה,
והסוחט את שערו בכסותו המים היוצאין
תלושין ברצון; והנשארין בהן אינן תלושין
ברצון, מפני שרצונו שיצאו מכלן. וכרשה
עצמה הכשרה, שבשעת פרישתן מכשירין;
ואם נתק מים מעליה בכל פוחו, לא הכשרה.

וג,יז המרעיד את האילן להשיר ממונו אכלין
או להשיר טמאה, המים הנתזין ממונו אינן
תלושין ברצון. הרעידו להשיר ממונו משקין
היוצאין ממונו, הרי הן תלושין; והנשארין בו
אף על פי שנשרו ממקום למקום אינן תלושין
ברצון, מפני שהוא מתכוון שיצאו מכלן. וכן
אם נתזו על המחברין, אינן תלושין ברצון.

וג,יח המרעיד את האילן ונפל על חברו, או

סוכה ונפלה על חברתה, ותחתיהן זרעים
וירקות מהפרות לקרקע, ונפלו המים על
הפרות המחברין לקרקע שתחתיהן אותן המים
שפורעים ושפורקות אינן תלושין ברצון.

וג,יט שמרים שלתרומה שנתן עליהן מים,
כבר בארנו בתרומות שהראשון והשני אסור
לזרים; ושלקדש בדיק הבית, אף השלישי
אסור; ושלקדשי מזבח, לעולם אסור;
ושלמעשר שני הודאי, ראשון בלבד אסור.

וג,כ בשם שאמרו לענין אסורין, כך אמרו
לענין הכשרין כגון שנתמרו מאליהן, והיתה
בהמה שותה ראשון ראשון: שאם היה אדם
הוא שמסיר המים הראשונים אף על פי
שמאליהן נפלו פיון שהחשיבן והקפיד עליהן,
מכשירין.

הלכות טמאת אכלין פרק יד

יד,א פרות שיירד הדלף לתוכן, וערבן כדי
שיתנגבו לא הכשרו. המעלה פרותיו לגג מפני
הכנימה, וירד הטל עליהן לא הכשרו; ואם
נתכוון שיירד הטל עליהן, הכשרו. לפיכך אם
העלום חרש שוטח וקטן אף על פי שחשבו
שיירד עליהן הטל, לא הכשרו: שיש להן מעשה,
דין תורה; ואין להן מחשבה, ואפלו מדברי
סופרים.

יד,ב הפכו בהן הקטנים על הגג, הרי אלו
מכשרין, שאם היתה מחשבתו שלקטן נפרת
מתוך מעשיו, הרי מחשבתו מועלת מדברייהן.
יד,ג המעלה את האגרות ואת הקציעות ואת
השום לגג בשביל שימתינו, וירד עליהן הטל
לא הכשרו; ואין אומרין הואיל והפל יודעין
שהטל יורד, הרי זה ברצונו שחרי לא העלם,
אלא כדי שימתינו.

יד,ד המוליך חטיו לטחן, וירדו עליהן גשמים
אם שמח, הכשרו. היו זיתיו נתונין בגג, וירדו
עליהן גשמים אם שמח, הכשרו. החמרים שהיו

עוברים בנהר, ונפלו שקיהן במים והעלום אם שמהו, הכשרו הפרות; והמים שעל השקין הרי הן תלושין ברצון, שהרי שמהו.

יד, ה שק שהוא מלא זרעונים, ונתנו על גב הנהר או על פי הבור או על מעלת המערה, ושאו הכשרו. חבית שהיא מלאה פרות שנתנה בתוך המשקין, או מלאה משקין שנתנה בתוך הפרות, ושאו הכשרו. באלו משקין אמרו, במים ביין ובהמין; אבל שאר משקין, אינן נשאבין מן התרם כדי שיכשירו הפרות שפצדן.

יד, הרודה פת חמה, ונתנה על פי החבית שליין אם היתה פת חטים, לא הכשרה; ואם היתה שלשעורים הכשרה, מפני שהשעורים שואבות. וכן אם היה היין טמא, והיתה פת חטים טהורה; ואם היתה שעורים נטמאת, מפני ששאבה משקין טמאין.

יד, המרבץ את ביתו, ונתן בו חטים וטננו אם מחמת המים, הכשרו; ואם טננו מחמת הסלע, לא הכשרו. המכבס את כסותו בערבה, ונתן בה חטים וטננו אם מחמת המים, הרי הכשרו; ואם מחמת הערבה, לא הכשרו.

יד, ח הטומן פרותיו בחול כדי שירטבו, הכשרו. הטומן בטיט הנגוב אם יש בו משקה טופח, הכשרו; ואם לאו, לא הכשרו. המרבץ את גרנו, אינו חושש שמא הכשרו הטיו, אם טננו בו, ואף על פי שהוא שמה.

יד, ט המלקט עשבים פשהטל יורד עליהן לחפות בהן החטים, לא הכשרו; ואם נתבון לכה, הכשרו החטים.

יד, המרבץ את ביתו במים טמאים, ונתן בו שבלים וטננו אם יש עליהן משקה טופח, הרי אלו טמאין; ואם לאו, טהורין.

יד, יא הנוער אגדה שלירק שהיו עליה משקין, וירדו מצד העליון לצד התחתון לא הכשרו. המעלה שקין מלאין פרות מן הנהר, ונתנן זה

על גב זה הכשר התחתון במים שיורדו לו מן העליון, שהרי ברצונו הניח זה על גב זה. יד, יב הנופח בערשים לבדקן אם יפות הן, וזויעו הכשרו בהבל פיו, מפני שהוא מתולדות המים; וכן האוכל שמשמין באצבעו, הכשרו במשקה פיו שעל אצבעו.

יד, יג נשך באכל, ונפל האכל הרי המשקה שעל האכל שלא לרצון. היה אוכל זיתים פצועים, ותמרים רטבות, וכל שהוא רוצה למיץ את גלענתו, ונפל מפיו הרי המשקה שעליו ברצון; היה אוכל זיתים נגובין, ותמרים יבשות, וכל שאינו רוצה למיץ את גלענתו, ונפל מפיו הרי המשקה שעליו שלא ברצון.

יד, יד עלשין שלקטן לבהמה, וחדיקו, ואחר כך חשב עליהן לאדם כבר בארנו שהן צריכין הכשר שני; ואם היה עליהן טופח פשהטב עליהן לאדם, הרי אלו מכשרין.

הלכות טמאת אכלין פרק טו

טו, א מים שפכלים מטמא, בין לרצון בין שלא לרצון, ומטמא אכלים וכלים, בין שנפל עליהן ברצון בין שנפל שלא ברצון. אבל מים שפקרקעות, כגון מי בורות שיחין ומערות ומי גבאים שאין בהן ארבעים סאה אין מטמאין אלא ברצון, ואין מטמאין אלא ברצון.

טו, ב ביצד: מים שפקרקע שאין בהן ארבעים סאה, בין שהיו שאובין בין שאינן שאובין, שנפל לתוכן המות, או שחלף בהן הטמא הרי אלו טהורין. אבל אם שתה מהן אדם טמא, או שמלא מהן בכלי טמא, או שנפלו לתוכן משקין טמאין ברצון הרי אלו טמאין, ואף על פי שהן בקרקע.

טו, ג שתה מהן הטהור אחר שנטמאו בקרקע, או שמלא מהן בכלי טהור נטמא השותה, ונטמא הפלי: שהרי ברצון שתה או מלא. נפל

לתוכן כפר שלתרומה הרי הוא טהור פשהיה, שאין מטמאין אלא לרצון; לפיכך אם הדיח ידו, והוציא הכפר נטמא הכפר במים שבידו, שחרי הן ברצון.

טור מי גבאים וכיוצא בהן במים שפקקעות, כגון מי בורות שיחין ומערות, ומי תמצית שפסקו, ומקוות שאין בהן ארבעים סאה, שננטמאו, וירדו להם גשמים ורבו מי גשמים עליהן אף על פי שלא שטפו, הרי הן טהורין.

טוה לפיכך כל המים שפקקעות, כגון מי גבאים וכיוצא בהן בשעת הגשמים, הכל בחזקת טהרה. פסקו הגשמים הקרובים לעיר או לדרך, טמאין: שחן בחזקת ששתה מהן טמא, ושמלאו מהן בכלים טמאין. והרחוקים טהורין, עד שיהלכו רב האדם; הלכו הכל בחזקת טמאה, שיהולכין בשירות שותין וממלאין מהן.

טו, במה דברים אמורים, בגבא שאפשר לשתות ממנו; אבל בגבא שאי אפשר לשתות ממנו אלא ברחק גדול הרי זה בחזקת טהרה, עד שימצא מקום פרסות רגלי האדם או פרסות רגלי בהמה גסה נפרת בו. מצא פרסות רגלי בהמה דקה הרי זה טהור, שאפשר שירדה ושתת.

טו, חזקת טיט ונמומיות שפפתחי חניות ברשות הרבים בשעת הגשמים, שחן טהורין; פסקו הגשמים, הרי הן כמי שפיכות. ושפשוקין, הולכין בהן אחר הרב.

טו, ח גבא שנפל לתוכו יין או חלב או דבש, הולכין אחר הרב. נפל לתוכו שמן אף על פי שהקפואו, הרי זה מטמא ומטמא שלא ברצון; לפי שאפשר לו לצאת ידי צחצוחי שמן. ושאר המשוקין, חוץ מן המים הרי הן פקקע כמות שחן בכלים: דין אחד הוא.

טו, ט מי תמצית שלא פסקו אף על פי שאין בהן ארבעים סאה, הואיל והן פקקע, והרי

המים נמשכין ובאין להן אינן מקבלין טמאה; ואף על פי ששתה מהן הטמא, ומלא מהן בכלי טמא, או נתן לתוכן מים טמאים הרי הן טהורין לכל דבר.

טו, מי שהיה אוכל תרומה בידים טמאות, כגון דבלה שלא הכשרה, והכנים ידו לתוף פיו לפל צרור אם הפך, נטמאת הדבלה ברירו; שחרי נטמא בידו, מפני שעקרו. ואם לא הפך, טהורה: שהמושקה שבפיו קדם שיהפכנו או ימצין אותו להוציאו, דומה למים שלא נתלשו, אלא עדין הן פקקע שאין מטמאין ולא מטמאין אלא ברצון, כמו שבארנו; וזה אין רצונו אלא לפל הצרור.

טו, יא היה פנדיון לתוף פיו, ופשט ידו לנטלו והדבלה לתוף פיו אם הניחו לצמא, הרי זה חרק פעקור, ונטמאת הדבלה מחמת מושקה פיו, שננטמא מחמת ידו.

טו, יב האשה שהיתה אוכלת אכלין שלתרומה שאינן מכשרין, והיתה גורפת את התנור הטמא, והכה הקוץ ויצא ממנה דם, ומצצה אצבעה מפני הדם, או שנכות, ונתנה אצבעה לתוף פיה נטמאת התרומה שבפיה, שחרי רצונה להוציא המשקה מפיה ולעקרו במציצת אצבעה.

הלכות טמאת אכלין פרק טז

טז, א כל האגדות שפשוקים, וכל הקמחים וכל הסלתות שפשוקים בחזקת מכשרין: האגדות, מפני שדרךן לזלף המים עליהן תמיד; והקמח והסלת, לזתתין אותו ואחר כך טוחנין אותו. טז, ב וכן הטים שחולקין אותן ברחים אחת לשתיים ואחת לשלוש כדי לעשות מהן מעשה קדרה, כגון הריפות וכיוצא בהן הרי הן בחזקת מכשרין בכל מקום, בין שלשוקים בין שלפתיים: מפני שלזתתין אותן כדי להסיר קלפתן.

טזג, כל אלו שהן בחזקת מכשרין הרי הן בחזקת טמאה, מפני שהכל ממשמשין בהן והן מכשרין. ועל פלו, נאמן עם הארץ לומר לא הכשרו; ואין צריך לומר שאר אכלין שאין להן חזקה, שעם הארץ נאמן עליהן לומר לא הכשרו.

טזד, כל הדגים בחזקת מכשרין, ואין עם הארץ נאמן עליהן לומר לא הכשרו; לפיכך הדגים לעולם בחזקת טמאה.

טזה, הדגים בין שצדן בחרם, בין שצדן בכפות, בין שצדן במצודה אם לא נער את המצודה עליהן, לא הכשרו; ואם נער, הכשרו. ואין עם הארץ נאמן לומר לא נערתי את המצודה עליהן, והרי הן בחזקת טמאה עד שיתבון לצדן בטהרה.

טזו, כל הציר בחזקת מכשר. ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן הרי הכל משקה, ומכשיר ומטמא טמאת משקין; לפיכך חזקתו טמא. נפל לתוכו יין ודבש וחלב, הולכין אחר הרב. וכן מי פרות שנתערבו בשאר המשקין, הולכין אחר הרב; נתערבו במים כל שהן הרי הכל משקה, ומטמא טמאת משקין ומכשיר. וציר חגבים טמאים אינו מכשיר, אבל מטמא טמאת משקין.

טזז, הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים, וטהור: שאם היה רב הציר מים, הרי המים מטהרין במקוה; ואם היה רבו מלחה שלדגים, אינה מקפלת טמאה, והמים שבה, בטלו במעוטרן. בפה דברים אמורים, לטבל בהן פת; אבל לקדרה, מצא מין את מינו ונעור, ונמצאו רב המים טמאים, שהמעוט שחיה בציר לא טהר במקוה.

טזח, הפרות בכל מקום בחזקת טהרה, אפלו היה המוכר גוי, עד שיודע שהכשרו, או שהיו מדברים שחזקתן מכשרין. האוג, בכל מקום בחזקת טמאה. וכן כל הקשואין והדלויעין

התלויות בגמי על פתחי חניות, בחזקת מכשרין וטמאין.

טזט, כל הכתוב בתורה ובדברי קבלה מהלכות הטמאות והטהרות אינו אלא לענין מקדש וקדשיו ותרומות ומעשר שני בלבד, שהרי הזהיר את הטמאין מלהכניס למקדש או לאכל קדש או תרומה ומעשר בטמאה. אבל החלין אין בהן אסור כלל, אלא מתר לאכל חלין טמאין ולשתות משקין טמאין: הרי נאמר בתורה "והבשר אשר יגע בכל-טמא, לא יאכל באש, ישראל" מפלל שהחלין מתרין, שאינו מדבר אלא בבשר קדשים.

טזי, אם פן מפני מה נאמר הראשון שבחלין טמא וחשני פסול: לא שיהיה אסור באכילה, אלא למנות ממנו לתרומה ולקדש, שאם נגע שני שלחלין בתרומה פסלה ועשה אותה שלישי. וכן אם נגע באכלין שלקדש טמאין, ועשה אותן שלישי כמו שבארנו; וכן האוכל אכל שני שלחלין אם נגע בתרומה, פסלה.

טזיא, פשם שמתר לאכל חלין טמאין ולשתותו, כד מתר לגרם טמאה לחלין שבארין ישראל; ויש לו לטמא את החלין המתקנין, לכתחלה. וכן מתר לאדם לנגע בכל הטמאות ולהטמא בהן: שהרי הזהיר הכתוב את בני אהרן ואת הנזיר מהטמא במת, מפלל שפל העם מתרין; ושאל פוהנים ונזירים מתרין להטמא בשאר טמאות, הוין מטמאת מת.

טזיב, כל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל, מפני שהן נכונים להכניס למקדש ולאכל קדשים. וזה שנאמר בתורה "ובנבלתם לא תגעו", ברגל בלבד; ואם נטמא, אינו לוקח. אבל בשאר ימות השנה, אינו מזהר.

טזיג, "הטמא, והטהור, יחדו" מפני השמועה למדו שהטמא והטהור, אוכלין בקערה אחת. אבל לא יאכל הפעל עם אשתו בקערה אחת, כשהיא נדה; ולא ישתה עמה, ולא תמוזג לו את

הכוס, כמו שפארנו. ולא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עברה, שמוא יבוא לבעל. טז, יד אף על פי שמתר לאכל אכלין טמאים ולשתות משקין טמאים, חסידים הראשונים היו אוכלין חליהן בטהרה ונזהרין מן הטמאות פלו כל ימיהן; והן הנקראין פרושים. ודבר זה קדשה יתרה היא, ודרך חסידות שיהיה אדם

נבדל ופורש משאר העם, ולא יגע בהן ולא יאכל וישתה עמהן: שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדשת הנפש מן הדעות הרעות, וקדשת הנפש גורמת להדמות בשכינה, שנאמר "והתקדשתם והייתם קדשים, כי קדוש אני".

הלכות פלים

ענין אלו ההלכות לרע פלים שמקבלין טמאה מבלי אלו הטמאות, ובלים שאינן מטמאין, וביצר מטמאין הפלים ומטמאין. ובאור ענין זה בפרקים אלו.

הלכות פלים פרק א

א, א שבעה מיני פלים, הן שמקבלין טמאה מן התורה; ואלו הן: הבגדים, והשקין, וכלי עזר, וכלי עצם, וכלי מתכות, וכלי עץ, וכלי חרס. חרי הוא אומר "מכל-פלי-עץ או בגד או-עזר או שק", וכלי מתכות נאמר "אך את-הזהב, ואת-הכסף", וכלי חרס נאמר "וכל-פלי-חרש אשר-יפל מהם, אל-תוכו".

שניהן כאלו הן אחד לטמאה, שאם נטמא זה וטמא זה חרי הכל מקבל טמאה. א, ה יראה לי שהפלים העשויין מעור העוף אינן מקבלין טמאה, כמו עצמותיו. ואם תאמר והלא הוא פשר לכתב עליו תפלין, בעור בהמה וחייה הנה עור הדג אינו מקבל טמאה, ולולי זהמתו שאינה פוסקת היה פשר לתפלין. הנה למדת שאף דבר שאינו מקבל טמאה פשר לתפלין, אם אין לו זהמת.

א, ב מפי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה "וכל-מעשה עזים", לרבות פלים העשויין מן הקרנים ומן הטלפים ומן העצמות שלעזים; והוא הדין לשאר מיני בהמה וחייה. אבל פלים העשויין מעצמות העזות, אינן מקבלין טמאה: חוץ מפלים העשויין מבגד העזניה בלבד, וביצת הנעמית המצפה הואיל והן דומין לעצם, מקבלין טמאה בכלי עצם; וקרוב בעיני שטמאתן מדברי סופרים.

א, ו פלי זכוכית אינן מקבלין טמאה, מדברי תורה; וחכמים גזרו עליהן, שיהיו מקבלין טמאה. הואיל ותחלת ברייתן מן החול בכלי חרס, חרי הן בכלי חרס; ומפני שתוכן נראה כברז, לא גזרו עליהן שיטמאו מאוירן, אלא עד שתגע הטמאה בהן בין מתוכן בין מגופן, בכלי מתכות. ולא גזרו טמאה על פשוטיהן, אלא על מקבליהן. ואין להן טהרה במקנה. ואין שורפין עליהן תרומה וקדשים, שלא גזרו עליהן אלא לתלות.

א, ג פלים העשויין מעצמות חיה שבים ומעורה, וכל שבים טהור, ואין מקבל טמאה מן הטמאות, ולא טמאת מדרס; אף האורג בגד מצמר הגדל בים, אינו מקבל טמאה: שנאמר "או בגד או-עזר" מפי השמועה למדו מה בגד מן הגדל בארץ, אף עזר מן הגדל בארץ.

א, ז פלי גללים וכלי אדמה וכלי אבנים טהורין לעולם, ואין מקבלין טמאה מן הטמאות ולא טמאת מדרס, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, בין פשוטיהן בין מקבליהן.

א, ד חבר מן הגדל בים עם הגדל בארץ, אכלו חוט או משיחה אם תפרו חבור שמשים את

א, ח פיל שבלע תוציו, והקיאן דרו בית הרעי העושה מהן פלים, חרי הן ספק אם הן בכלי גללים או בכלי עץ פשהיו; אבל קפיפה

שנשמאת, ובלע אותה פיל, והקיאה דרך בית
הרעי חרי היא בטמאתה.

א, ט פשוטי פלי חרם, פגון מנורה וכסא ושלחן
שלחרם וכיוצא בהן אין מקבלין טמאה מן
הטמאות ולא טמאת מדרם, לא מדברי תורה
ולא מדברי סופרים: שנאמר "אשר-יפל מהם,
אל-תוכו... יטמא" פל שיש לו תוף בכלי חרם,
מקבל טמאה; ושאיין לו תוף, טהור.

אי פלי מתכות אחד פשוטיהן פגון הספינין
והמספרים, או מקבליהן פגון תיורות
והקממוסין הכל מקבלין טמאה: שנאמר "כל-
דבר אשר-יבא באש", בין מקבל בין פשוט.
אפלו תבה או מגדל וכיוצא בהן שלמתכת
שהן מקבלין ארבעים סאה בלח או יתר
מקבלין טמאה, שנאמר "כל-דבר".

אי, יא פלי עין וכלי עזר וכלי עצם מקבליהן פגון
הערבה והחמת וכיוצא בהן, מקבלין טמאה
מדברי תורה; אבל פשוטיהן פגון הלוחות
והכסא והעזר שאוכלין עליו וכיוצא בהן, אין
מקבלין טמאה אלא מדברי סופרים: שנאמר
"מפל-פלי-עין או בגד..." מפני השמועה למדו
מה שק שיש לו בית קבול, אף פל שיש לו בית
קבול; וכלי עצם בכלי עין לכל דבר.

איב בפיה דברים אמורים שטמאת פשוטיהן
מדברי סופרים, בשאר טמאות חוץ מטמאת
מדרם; אבל במדרם הזב וחבריו, מטמאין מן
התורה שנאמר "כל-המשכב, אשר ישכב

עליו..." , פל העשוי למשכב או למרכב פמו
שבארנו. וכן פלי זבובית העשוי למשכב,
מטמא מדרם מדבריהם.

א, יג פל שחוא אריג בין מצמר ופשתים, בין
מן הקנבס או המשי או משאר דברים הגדלים
ביבשה הוא הנקרא בגד לענין טמאה.
והלברים בבגדים לכל דבר.

א, יד השק הוא חוטי שער הגדולים פשלשלת,
או הארוגים בבגדים. אחד העשוי מן העזים,
או מצמר גמלים, או מזנב הסוס והפרה
וכיוצא בהן, ואחד האריג מהן פמו המרצופין,
או הגדול פמו חבק שלחמור וכיוצא בו. אבל
החבלים והמשיחות השזורין, בין מן השער
בין מצמר ופשתים אינן מקבלין טמאה בפני
עצמן.

א, טו פל הכלים העשויין מן הגמא ומן הערבה
ומן הקנים ומן פפות התמרים ומן העלין
והשריגין ומקלפי האילנות ומן החלה, פגון
הקפיות והטרסקלין והמחצלאות והמפצות
הכל בכלל פלי עין, שהכל גדל מן הארץ פעין.
א, טז אחד פלי חרם, ואחד פלי נתר לכל דבר
פל פלי העשוי מעפר מן העפרות, ואחר פד
שורפין אותו בכבשן חרי זה פלי חרם. והתנור
והפירים והכפח וכיוצא בהן משאר הבנינות,
שאופין בהן או שמבשלין עליהן הכל מקבלין
טמאה דין תורה, וטמאתן וטמאת פלי חרם
שורה.

2 Mar	ראשון Sunday	ב 2	בבלי: סנהדרין עה ירושלמי: חגיגה י תוספתא: יומא ד נ"ך: שמואל ב כא-כב רמב"ם: טומאת אוכלין יא	נץ החמה..... 5:15 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:42 סו"ז תפלה - מג"א... 9:50 שקיעה..... 5:48	נץ החמה..... 6:28 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:18 סו"ז תפלה - גר"א... 10:14 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:01
-----------------	------------------------	---------------	--	--	--

3 Mar	שני Monday	ג 3	בבלי: סנהדרין עו ירושלמי: חגיגה יא תוספתא: סכה א נ"ך: שמואל א כ-כד רמב"ם: טומאת אוכלין יב	נץ החמה..... 5:14 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:41 סו"ז תפלה - מג"א... 9:50 שקיעה..... 5:49	נץ החמה..... 6:27 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:17 סו"ז תפלה - גר"א... 10:14 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:02
-----------------	----------------------	---------------	---	--	--

4 Mar	שלישי Tuesday	ד 4	בבלי: סנהדרין עד ירושלמי: חגיגה יב תוספתא: סכה ב נ"ך: מלכים א א-ב רמב"ם: טומאת אוכלין יג	נץ החמה..... 5:12 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:40 סו"ז תפלה - מג"א... 9:49 שקיעה..... 5:50	נץ החמה..... 6:25 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:16 סו"ז תפלה - גר"א... 10:13 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:03
-----------------	-------------------------	---------------	--	--	--

5 Mar	רביעי Wednesday	ה 5	בבלי: סנהדרין עח ירושלמי: חגיגה יג תוספתא: סכה ג נ"ך: מלכים א ג-ד רמב"ם: טומאת אוכלין יד	נץ החמה..... 5:11 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:39 סו"ז תפלה - מג"א... 9:48 שקיעה..... 5:52	נץ החמה..... 6:24 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:15 סו"ז תפלה - גר"א... 10:12 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:05
-----------------	---------------------------	---------------	--	--	--

6 Mar	הגישני Thursday	ו 6	בבלי: סנהדרין עט ירושלמי: חגיגה יד תוספתא: סכה ד נ"ך: מלכים א ה-ו רמב"ם: טומאת אוכלין טו	נץ החמה..... 5:09 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:38 סו"ז תפלה - מג"א... 9:48 שקיעה..... 5:53	נץ החמה..... 6:22 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:14 סו"ז תפלה - גר"א... 10:12 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:06
-----------------	---------------------------	---------------	--	--	--

7 Mar	ששי Friday	ז 7	בבלי: סנהדרין פ ירושלמי: חגיגה טו תוספתא: יום טוב (ביצה) א נ"ך: מלכים א ז-ח רמב"ם: טומאת אוכלין טז	נץ החמה..... 5:07 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:37 סו"ז תפלה - מג"א... 9:47 שקיעה..... 5:54	נץ החמה..... 6:20 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:13 סו"ז תפלה - גר"א... 10:11 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:07
-----------------	----------------------	---------------	--	--	--

Candle Lighting 5:36 הדלקת הנרות

8 Mar	שב"ק Shabbos	ח 8	בבלי: סנהדרין פא ירושלמי: חגיגה טז תוספתא: יום טוב (ביצה) ב נ"ך: מלכים א ט-י רמב"ם: כלים א	נץ החמה..... 5:06 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:36 סו"ז תפלה - מג"א... 9:46 שקיעה..... 5:55	נץ החמה..... 6:19 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:12 סו"ז תפלה - גר"א... 10:10 צה"כ לשיטת ר"ת..... 7:08
-----------------	------------------------	---------------	--	--	--

Shabbos Ends 7:08 זמן מוציא ש"ק

תצוה, זכור

סיי ווי אזוי אַ איד זעט נאר אויס, דאַרף ער זיך שטענדיג האַלטן פּרייליך, ער קען זיך פּרייען בלויז מיט דעם אַז ער איז פּאַשאַפּן געווארן אַלס איד און ער איז נישט קיין גוי. (שיחות ה"ר"ן סימן מ"ג)